TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ

ATATÜRK'ÜN ÖLÜM VE ANITKABİR'E NAKLİ GÜNLERİ

Gazete ve Fotoğraf Sergisi
Ankara, 9-24 Kasım 2009

ATATÜRK'ÜN ÖLÜM VE ANITKABİR'E NAKLİ GÜNLERİ

Gazete ve Fotoğrafları Sergisi
Ankara 9 - 24 Kasım 2009

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ

Türkiye Barolar Birliği Yayınları: 168
Kültür Serisi: 2
Atatürk Serisi: 1

Atatürk'ün Ölüm ve Anıtkabir'e Nakli Günleri
Gazete ve Fotoğrafları Sergisi
Küratör ve Yayına Hazırlayan: Turan Tanyer

ISBN: 978-605-5614-14-0
© Türkiye Barolar Birliği
Birinci Baskı: Kasım 2009, Ankara
Kapak Resmi: *Yedigün,* No. 297, 15 İkinciteşrin 1938

Türkiye Barolar Birliği
Oğuzlar Mahallesi
Barış Manço Caddesi, 1366. Sokak No: 3
06520 Balgat - ANKARA
Tel: (0.312) 292 59 00 (pbx)
Faks: (0.312) 286 55 65
web: www.barobirlik.org.tr
e-posta: yayin@barobilik.org.tr

Sayfa Tasarımı ve Ofset Hazırlık
Düş Atelyesi (0.312) 215 70 37
www.dusatelyesi.com

Baskı
Şen Matbaa
Özveren Sokağı 25/B
Demirtepe-Ankara
(0.312) 229 64 54 - 230 54 50

ATATÜRK'ÜN ÖLÜM VE ANITKABİR'E NAKLİ GÜNLERİ

Gazete ve Fotoğrafları Sergisi

Ankara 9 - 24 Kasım 2009
Türkiye Barolar Birliği Kültür Merkezi

SUNUŞ

1933 yılının Ekim ayında Cumhuriyet'in 10. yılı coşkuyla kutlandı. Büyük insan, büyük önder Mustafa Kemal Atatürk, genç Cumhuriyet'in başkentinde bayram kutlaması sırasında tören başlamadan önce bir konuşma yaptı. İnsanı yüceltici, Türk insanına umut veren, geleceğe ışık tutan bir konuşmadır. Şunu da biliyoruz ki, konuşmasında yer alacak bazı sözleri tasarlamış, ama sonra vazgeçmiştir. Konuşma taslağının üzerinde bazı düzeltmeler yapmıştır. Ve ricalar karşısında bazı cümleleri silmiştir.

Tören alanında, Cumhuriyet yönetiminde on yılda yapılanları anlatıp, bunların yeterli olmadığını, önümüzde çok uzun bir yolun bulunduğunu, daha çok işler yapılması, daha çok çalışmamız gerektiğini kendisiyle aynı coşkuyu ve inancı paylaşan halkına seslendirirken, bir yerde şunu söylemeyi düşünmüştür:

"Beni unutmayınız."

İnsanı hüzünlendiren bir cümledir bu.

Peki, Atatürk'ü unutmak mümkün müdür?

* * *

Atatürk hümanist bir önder, bir Rönesans insanıdır. Mimarı olduğu, kendisiyle birlikte olan inançlı insanlarla başlattığı hareket, Cumhuriyetimizi sıradan bir rejim-iktidar değişikliği dışına taşımış, Türkiye halkına doğruyu, faydalı olanı getir-

me amacına yöneltmiştir. Bu yönde, Cumhuriyet, gelecek zamana ayarlanmış yaratıcı düşüncenin, modernizmin sınır tanımaz olanaklarının ve siyasal düzlemde kazanılmış ulusal zaferin odak noktasıdır.

Öncü kişiliği, düşünce ve eylemleriyle yaşadığı yüzyıla damgasını vurmuş Atatürk'ü unutmak mümkün müdür?

Onun öncülüğünde modern Türkiye'ye doğru atılan adımlardan sonra, geriye dönüp baktığımızda, döşenen taşların çok sıkı olduğunu görürüz. Genç sayılabilecek bir yaşta aramızdan ayrılmasa, Anadolu toprağı üzerine taşıdığı çağdaş kültür ikliminin daha da berrak olacağı şüphesizdi. Ama unutmamak gerek, atılan temel sağlamdır.

Atatürk unutulamaz. Gerisinde bıraktığı derin iz, 21. yüzyılda bir yola, ders alınacak bir okula dönüşmüştür. Bu yolda, bu okulda Atatürk, tekrar tekrar ve yeniden okumamız, değerlendirmemiz gereken kişiliğiyle karşımızdadır.

* * *

Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu'nun 27 Haziran 2009 gün ve 474 sayılı kararıyla, Atatürk'ün ulusal ve uluslararası takdir toplayan anlayış ve çalışmaları konularında üniversiteler ve bilim adamları ile yapılacak etkinliklerin gerçekleştirilmesi *"ilke"* olarak benimsenmiştir.

Bu ilkeden hareketle, *"Atatürk'ü Çağdaş Yorumlama ve Anma Programı"* sürekli ve etkin bir alan olarak belirlenmiştir.

09-14 Kasım 2009 tarihleri arasında düzenlenen *"Ölümünün 71. Yıldönümünde Atatürk'ü Anma Haftası Uluslararası Etkinlikleri"*, geniş çalışma programı içerisinde atılan ilk adımdır.

Atatürk'ü Anma Haftası'na bildiri ve sohbetleriyle yurt içinden ve dışından bazı bilim insanları, uzmanlarımız katılmışlardır. Prof. Dr. George W. Gawrych, Dr. Andrew Mango, Dr. Fabio L. Grassi, Prof. Dr. Şerafettin Turan, Prof. Talat Halman,

Prof. Dr. Ahmet Mumcu, Prof. Dr. Temuçin Faik Ertan, Prof. Dr. İnsan Güneş, Doç. Dr. Kemal Arı, Yrd. Doç. Dr. Elif Küzeci, Yrd. Doç. Dr. Şaduman Halıcı, Yrd. Doç. Dr. Cahide Sınmaz Sönmez, Dr. Hakan Kaynar, Turan Tanyer'e, bu etkinliğin gerçekleştirilmesine katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Türkiye'de 1938-1953 yılları arasında yayımlanan gazetelerin Atatürk'le ilgili olan bazı sayıları açılan sergide sunulmaktadır. *"Atatürk'ün Ölüm ve Anıtkabir'e Nakli Günleri Gazete ve Fotoğrafları Sergisi"*nin Turan Tanyer'in arşivinden çıkarıp getirdiği eski gazetelere Basın Yayın ve Enfermasyon Genel Müdürlüğü, Atatürk'ün 1938 ve 1953 yıllarındaki cenaze törenleriyle ilgili fotoğrafları vererek eşlik etmiştir. Bize yardımcı olan Basın Yayın ve Enfermasyon Genel Müdürlüğü'ne teşekkür ederim.

Bu sergi belirli tarihler arasında açık tutulacaktır. Sergilenen gazete ve fotoğrafların kalıcılığını sağlamak amacıyla bir de katalog hazırlanmıştır. Kataloga katkı da bulunan VEKAM (Vehbi Koç Vakfı-Vehbi Koç ve Ankara Araştırmaları Merkezi)'a, Uğur Kavas'a, Necati Kazancı'ya, Ahmet Yüksel'e, tasarımını yapan Halit Ataseven'e ve bize yardımcı olan herkese, teşekkür ederim.

İnsanlık tarihinin büyük evladı ATATÜRK'ü minnetle anıyor, herkese saygılarımı sunuyorum.

Av. Özdemir Özok
Türkiye Barolar Birliği Başkanı

Uzun Bir Yolculuğun Hikâyesi

71 Numaralı Odadan Rasattepe'ye Bir Yolcu

Dolmabahçe Sarayı'nın *"Muayede"* salonundan sonra geçilen ve *"Özel Daire"* diye anılan kısmın iki büyük salonu ve bunları birbirine bağlayan koridor üzerinde de bir oda vardır. Sarayın denize bakan cephedeki dördüncü odasıdır. 71 numaralı oda olarak bilinir. İki kapısı, dört penceresi bulunur. Odanın duvarları açık yeşil üzerine yaldızlarla, çiçeklerle süslü bir kağıtla kaplanmıştır.

Osmanlı padişahları yaz aylarında sarayın bahçe üstündeki odalarında yatarlardı. 71 numaralı oda, Abdülmecid'ten itibaren padişahların kışlık yatak odasıydı. Son Halife Abdülmecid Efendi de İstanbul'dan ayrılmadan önce bu odada kalmıştı. Halifenin baş tarafı yaldızlı ceviz karyolası kapıdan girilince sağ tarafta duvara koşut dururdu. Karyolanın baş ucunda komodin olarak kullanılan bir dolap vardı; iki de birbirine eş gardrop.

1938 yılının Kasım ayında 71 numaralı odadaki eşyalar ise farklıydı. Bronz işlemeli bir gardrop ve komodinden oluşan takımla, zevkle seçilmiş kanape ve koltuklarla bir başka şekilde döşenmişti.

Bu odada baş tarafı yine bronz işlemeli ceviz ağacından yapılmış bir karyola vardı.[1]

Bir kasım günü sabahı, erken saatlerde, 71 numaralı odada, karyolanın ucunda bekleyen üç kişi görürüz. Etraf sessizdir. Bu üç kişiden biri, Hasan Rıza Bey, dayanamaz, odanın sessizliğini bozar; yanı başındaki kişiye usulca şöyle der:

- Kılıç bak, koca bir tarih göçüyor![2]

[1] Halûk Yusuf Şehsuvaroğlu, 71 numaralı odayı anlattığı güzel bir yazısına ("Atatürk'ün Öldüğü Oda") kitabında yer verir: *Tarihî Odalar*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 1954, s. 168-174.

[2] Kılıç Ali, *Son Günleri*, Sel Yayınları, İstanbul, 1955, s. 86.

10 Kasım 1938 Perşembe Günü

Hasan Rıza Soyak'ın yanındakiler, Ali Kılıç ile İsmail Hakkı Tekçe'ydi.

Karyolada yatan hasta, 25/26 Temmuz 1938 gecesi saat 01.00'de, Savarona yatından bu odaya getirilmişti.[3] O günden sonra odadan dışarıya hiç çıkmamıştı.

Odada doktorlar da vardı. Hastanın iyileşmesi için umut kalmadığını biliyorlardı.

Mücadelelerle geçmiş 57 yılın sona ermesine birkaç dakika kalmıştı.

Herkes için çok zorlu geçecek perşembe gününün, o saat, dakika ve saniyeleri, umumî kâtibin anılarında, bir filmin kareleri gibi sıralanıyor:

"... gözleri kapalıdır; göğsü mütemadiyen inip çıkmaktadır.

Odada ve bütün sarayda derin ve ruhani bir sükut hüküm sürüyor.

Sağ tarafta başı ucunda Operatör Mim Kemal duruyor; Dr. Kâmil Berk başını onun omuzuna dayamış, hıçkırıyor...

Prof. Dr. Akil Muhtar Özden kendinden geçmiş, odanın içinde telaşlı adımlarla durmadan dolaşıyor; hem ağlıyor, hem de mütemadiyen: 'Aman Yarabbi' diye mırıldanıyor.

Ben yatağın sol tarafında ayakta duruyorum; yanımda Muhafız Komutanı İsmail Hakkı Tekçe var... Her tarafım uyuşmuş, bütün duygularım donmuş bir halde, o güzel nurlu çehreye dalmış, bakıyorum...

Hazin sessizlik içinde kulağıma yalnız Dr. Mehmet Kamil ve Prof. Akil Muhtar'ın hıçkırıkları çarpıyor.

Saat tam 9'u beş geçiyor... Birdenbire gözleri açılıyor, dikkat ediyorum: Gök mavisi gözlerinde hâlâ bildiğimiz çelik parıltıları ışıldamaktadır.

Bir an sert bir hareketle başını sağa çeviriyor... Bana öyle geliyor ki, bu hareketiyle etrafındakilerin şahıslarında ilahi bir aşk

[3] *Atatürk'ün Nöbet Defteri, Toplayan: Özel Şahingiray, Ankara, 1955, s. 737.*

ile bağlandığı ve inandığı aziz milletini son defa askerce selamlamaktadır.

Birkaç saniye sonra o Azametli Varlık, milletinin kalp ve idarakiyle beşer tarihindeki ölümsüz hayatına göçmüş bulunuyordu...

Ben de artık hıçkırıklarımı zaptedemedim; yatağa dönüp diz çöktüm, sağ elini ellerimin içine aldım, öptüm ve yüzüme gözüme sürdüm.

Bu sırada Operatör Mim Kemal gözlerini kapatıyor, Mehmet Kamil de çenesini bağlıyordu.

Yerimden kalktım, yapılacak vazifelerim vardı; gözyaşlarımı sildim ve odadan çıktım."[4]

Başvekil Celâl Bayar saraydaydı. Ölüm haberi hemen ona iletildi. Bayar, 71 numaralı odanın kapısına geldi, ağır adımlarla içeriye girdi. Karyolanın yanına yaklaştı, diz çöktü. Başını eğdi, liderini selamladı. Sonra kalkıp, odadan ayrıldı. Saraydan çıkıp doğruca kendisi için hazırlanan trene binmek üzere Haydarpaşa'ya geçti.

Ankara'ya dönecekti.[5]

Hasan Rıza Soyak odadan, Celâl Bayar saraydan ayrıldıktan sonra, Prof. Dr. Neşet Ömer İrdelp, saraydaki özel dairede, özel kalem memurlarından Haldun Derin'e *"son rapor"*u yazdırmaya başladı.

"10 İkinciteşrin 1938 - Atatürk'ün müdavi ve müşavir tabipleri tarafından verilen rapor suretidir:

Reisicümhur Atatürk'ün umumî hallerindeki vehamet dün gece saat 24 te neşredilen tebliğden sonra her an artarak bugün, 10 ikinciteşrin 1938 perşembe sabahı saat dokuzu beş geçe Büyük Şefimiz derin koma içinde terki hayat etmişlerdir."[6]

Sonra, yazdırdığı bu kısa ve sade raporun altını imzaladı. *"Müdavi tabipler"* Prof. Dr. Mim Kemal Öke, Dr. Nihat Reşat Belger, *"Müşavir tabipler"* Prof. Dr. Akil Muhtar Özden, Prof.

4 Hasan Rıza Soyak, *Atatürk'ten Hatıralar*, C. II, Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. Yayınları, İstanbul, 1973, s. 772-773.
Son birkaç dakikanın tanığı M. Kemal Öke de şöyle söyler: "Ağır ağır yatağına yaklaşıyoruz. Ben hıçkırıklarımı zaptedemiyerek ölüsü üzerine kapanıyorum ve talihsiz elimle onun şimdi yuvaları içinde yarı açık duran 'asuman' rengi gözlerini kapatıyorum. Biraz sonra doktor Mehmet Kâmil gelip beyaz bir tülbentle onun çenesini bağlıyor. Umumî kâtip gelip elini öpüyor ve biz kendisini takip ediyoruz." (Ordinaryüs Profesör M. Kemal Öke, "Ebedî Şefimizin Son Günleri", *Cumhuriyet*, 10 İkinciteşrin 1939) Ali Kılıç, bir gazeteciye "son dakika"yı şöyle anlatıyor: "Son dakikası görülecek şeydi. (...) Kumanda eder gibi öldü. Dalgındı, birdenbire gözleri açıldı. Gözbebekleri ışıldadı, tıpkı cephedeki gibi, bir emir vermek ister gibi dudakları kımıldadı. Fakat bir şey söylemedi ve son nefesini verdi. Tam bir Şef, bir Başkumandan gibi" (Nizamettin Nazif, "Dolmabahçede Son Gece", *Tan*, 20 İkinciteşrin 1938)

5 *Son Posta*, 11 İkinciteşrin 1938.

6 *Ulus*, 11 Sonteşrin 1938.

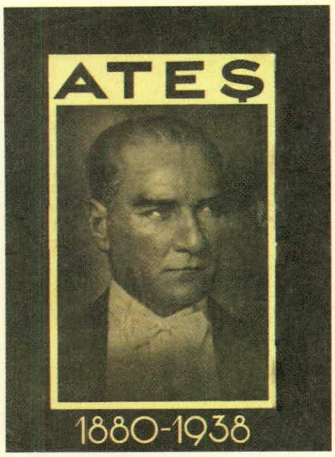

Ateş, Sayı: 51,
15 Sonteşrin 1938.

Dr. Hayrullah Diker, Prof. Dr. Süreyya H. Serter, Dr. M. Kâmil Berk, Dr. Abrevaya Marmaralı da imzalarını koydular.

Bu işlemin de tamamlanmasının ardından Haldun Derin telefonun başına geçti, Ankara'yı bağlattı; Başvekâlet Müsteşarı Kemal Gedeleç'e raporu okudu.[7]

Resmî Tebliğ

Aynı gün Hıfzıssıhha Enstitüsü Müdürü Dr. Nuri Hakkı Aktansel saraya çağrıldı. Gitti; Atatürk'ün yüzünün ve sağ elinin kalıplarını çıkardı. Gülhane Hastanesi'nden gelen Prof. Dr. Lütfi Aksu da naaşı bozulmaması için ilaçladı.

10 Kasım günü Ankara ve İstanbul'da yayımlanan bazı gazeteler ikinci baskı yaptılar. O günün ve ertesi günün gazeteleri, son rapor dışında Hükümet'in resmî tebliğini birinci sayfadan duyurdular:

"Müdavî ve müşavir tabiplerin neşredilen son raporu Atatürk'ün dünyaya gözlerini kapadığını bildirmektedir.

Bu acı hâdise ile Türk vatanı büyük yapıcısını, Türk milleti Ulu Şefini, insanlık büyük evlâdını kaybetti. Milletimize içimiz yanarak bu tarife sığmıyan ziyaından dolayı en derin taziyelerimizi sunarız.

Kederlerimizin tesellisini ancak ve ancak onun büyük eserine bağlılıkta ve aziz vatanımızın hiz metinde ararız.

Şurasını da her şeyden evvel beyan etmeliyiz ki, ölmez olan onun büyük eseri Cümhuriyet Türkiyesi'dir. (...)

Bugün ayrılığına ağladığımız Büyük Şefimiz Atatürk, her vakit Türk milletine güvendi, eserlerini bu güvenle yaptı, idamesi esbabını da istikmal ederek güvenle büyük milletimize bıraktı. Ebedî Türk milleti onun eserlerini ebediyetle yaşatacaktır.

Türk gençliği onun kıymetli vediası olan Türkiye Cümhuriyetini daima koruyacak ve onun izinde yürüyecektir.

7 Haldun Derin, *Çankaya Özel Kalemini Anımsarken*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1995, s. 140.

8 *Ulus*, 11 Sonteşrin 1938.

Kemal Atatürk, Türk'ün tarihinde ve gönlünde daima yaşıyacaktır."[8]

Atatürk'ün naaşı, 71 numaralı odada birkaç gün daha kaldı.

Ankara'da toprağa verilecekti.[9] Yapılacak cenaze törenini hazırlamak için bir komisyon kuruldu. Hariciye Vekilliği Genel Sekreteri Numan Menemencioğlu komisyonun başkanıydı. Bu hazırlıklar devam ederken, Hükümet, 13 Kasım günü, geçici kabiri de belirledi: Namazgâh'daki Etnografya Müzesi.[10]

Halkevi ve Etnografya Müzesi. (Necati Kazancı Koleksiyonu)

16 Kasım Çarşamba günü Atatürk'ün cenazesi atlastan Türk bayrağına sarılı, Dolmabahçe Sarayı'nın büyük tören salonunda bir katafalka konuldu. Katafalkın üstü güllerle süslendi. Arkasında *"altı ok"*u temsil eden altı büyük meşale yanıyordu. Çevresinde kılıçlarını çekmiş olarak Tümgeneral Osman Tufan Koptagel ve Tümgeneral Nuri Yamut, iki büyük rütbeli subay ve iki er nöbete durdular.

Saatler 10.00'u gösterirken sarayın kapıları açıldı.

İlk olarak Birinci Ordu Müfettişi Orgeneral Fahrettin Altay ve 12 tümgeneral katafalkın önüne geldiler; selamladılar. Arkadan İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Muhittin Üstündağ, şe-

9 "Mezarını nereye yapacağız? Anlaşılıyor ki Ankaranın bir yerine. Esasen bunu hiç bir şehir kıskanmıyacak. Ankara merkezimizdir. Ankara onun eseridir. O mübarek naaş o canlı şehirde ebedî bir ruh gibi kalacak." (Vâ-Nû, "Atatürkün Kalbi İstanbula Gömülmelidir", *Akşam*, 14 Teşrinisani 1938)

10 *Ulus*, 14 Sonteşrin 1938.

hirde bulunan bazı mebuslar, yabancı ülkelerin temsilcileri, İstanbul Üniversitesi'nin rektör, dekan ve profesörleri, öğrenciler katafalkın önünden geçtiler. Öğleden sonra çevreyi dolduran onbinlerce insan sarayın kumlu bahçesine akın etti.

İstanbulluların Atatürk'ü veda ziyareti üç gün sürdü.

Yolculuk

19 Kasım Cumartesi sabahı şehrin üzerinde hava yarı bulutlu, fakat güneşliydi.

Daha gün ağarmadan herkes ayaktaydı İstanbul'da. Evinden fırlayan Beşiktaş'a, Sarayburnu'na inen yollara koşuyordu. Deniz seferleri durdurulduğu için Boğaz'dan, Kadıköy'den, Üsküdar'dan motor ve kayıklarla karşı kıyıya geçenler görülüyordu. Anadolu kıyıları ve Adalar, o güne kadar görülmemiş büyüklükte halk yığınlarıyla doluydu. Görevliler kalabalığı oluşturdukları barajlarla frenlemeye çalışıyorlardı.

Dolmabahçe Sarayı'da ise güne hazırlık erkenden başlamıştı.

Büyük kapı önünde yüzlerce çelenk duruyordu. Ağaçlıklı cadde iki sıra çelenkle çiçek bahçesine dönüşmüştü.

Sarayın içerisinde son saygı nöbetinde Atatürk'ün kardeşi Makbule Boysan, yaverleri ve dostları vardı. Orgeneral Fahrettin Altay da oradaydı.

Saat 08.00'i biraz geçiyordu, salonun ortasındaki büyük avizenin altına konan iki masa üzerine Atatürk'ün tabutu yerleştirildi. Cenaze namazına başlandı. Tekbir Türkçe verildi. İmam, sonraki yıllarda Diyanet İşleri Başkanlığı da yapacak olan, İslâm Araştırmaları Enstitüsü'nden Ord. Prof. Mehemmed Şerefeddin Yaltkaya'ydı.

Kılınan namazın ardından 12 tümgeneral tabutun yanına geldiler. Tabutu kaldırarak tören salonunun ön tarafına yanaşmış top arabasına götürdüler. Yavaşça arabaya yerleştirdiler. Arabanın çevresinde yerlerini aldılar, kılıçlarını çektiler.

Saat tam 09.00'u gösteriyordu; işte, o zaman üç çift siyah atın koşulu olduğu top arabası yerinden kımıldadı.

Millî Mücadele yıllarının süvarisi Orgeneral Fahrettin Altay, atının üzerindeydi yine. O, başa geçti, arkasında top arabası, dış kapıdan çıkıldı.

Cenaze alayının önünde atlı bir polis birliği yol açıyordu. Arkasından bir süvari birliği, bandolu bir piyade taburu, bir topçu taburu, bir deniz taburu geliyordu. Askerlerin ardından çelenkleri taşıyan üniversiteli gençler yürüyorlardı. Top arabasının arkasında Tümgeneral İlyas Aydemir, Atatürk'ün siyah kadifeden bir yastık üzerine iliştirilmiş İstiklâl ve savaş madalyalarını taşıyordu. Reisicumhur yaverleri, Hasan Rıza Soyak, San Remo'dayken eski dostunun ölüm haberini alınca koşup gelen Afganistan'ın eski kralı Amanullah Han, Başvekil Celâl Bayar, mebuslar, vali, komutanlar, yabancı konsoloslar, üniversite profesörleri, öğrenciler ve halk yürüyor, bu uzun korteje uçaklar eşlik ediyordu.

Yavuz Zırhlısı'nda

Dolmabahçe'den Haliç Köprüsü'ne, oradan Eminönü'ne, nihayet Sarayburnu'na üç saatte gelindi. Zafer Torpidosu rıhtıma yanaşmış bekliyordu. Tabut top arabasından alınarak genç subayların ellerinin üzerinde torpidoya geçirildi.

Torpido hareket etti.

Moda açığında bekleyen Yavuz Kruvazörü göreve hazırdı. Tabut, torpidodan Yavuz'un arka güvertesine alındı.

Artık İstanbul'dan ayrılık zamanı gelmişti.

Demirini tarayan Yavuz düdüğünü arka arkaya iki defa öttürdü. İlk matem topunu attı. Atatürk, yabancı savaş gemilerinden ve Yavuz'dan atılan top sesleri arasında İstanbul'dan ayrılıyordu.

Yavuz'a iskele tarafında iki denizaltımız Gür ve Dumlupınar, sancağında Zafer ve Tınaztepe torpidoları eşlik ediyorlar-

Yedigün, No. 298,
22 İkinciteşrin 1938.

dı. Hamidiye âdeta adım adım Yavuz'u izliyordu. İngilizlerin Malaya Drednotu, Hamidiye'nin hemen yanındaydı. Malaya'nın arkasından da sırasıyla, Rusların Moskova Önderi, Almanların Emden, Fransızların Emil Berden kruvazörleri, Yunanlıların Hidra, Romenlerin Rejima Mirya torpidoları geliyorlardı. Hepsinin işaret direklerinde yarıya çekilmiş Türk bayrağı, arkalarında yine yarıya kadar çekilmiş kendi bayrakları dalgalanıyordu. Bu kafileye Şirketi Hayriye'nin, Denizbank'ın İstanbulluları taşıyan vapurları da katılmıştı. En arkada da bükük boyunlu bayrağıyla Savarona vardı. Bu defa süvarisi yoktu. Elli altı gün beraber olabildiği süvarisini Yavuz'un güvertesine bırakmıştı.

Denizdeki kortej kıyıları dolduran kalabalığın gözyaşları arasında ilerledi. Yavuz, bacasından sürekli kara dumanlar savuruyordu. Bir zaman sonra Savarona yatı, yüzü donanmaya dönük durdu. O zaman, başta Yavuz, bütün donanma yatın önünden bayrakları yarı inik geçtiler.

Büyükada'nın önüne gelindiğinde saat 16.00 olmuştu. Burada Yavuz ve diğer gemilerimiz, yabancı savaş gemilerinin yollarını kestiler. Malaya ve diğerleri Yavuz'un sağından geçerek geri döndüler. Geçerken bayraklarını büsbütün indirmişler, subay ve askerler güvertelerde sıralanmışlar, Atatürk'ü selamlıyorlardı.

Ve sonra Yavuz, hızını artırarak İzmit'e doğru yol aldı.

Akşam saatleriydi; karanlık bastırmıştı; koca zırhlı, İzmit önüne demir attı. Şehir insanı körfeze, kıyılara, yollara koşmuştu. Projektörler suları tararken, cenaze Yavuz'dan alınarak sisli göğün altında istasyona götürüldü.

Beyaz tren bekliyordu.

Seyahatlerde bindiği vagonu en arkadaydı. Bu defa defne dalları ve büyük iki Türk bayrağı ile süslenmişti.

Tabut vagona yerleştirildi. Altı elektrikli meşale yakıldı. Altı subay başında nöbete geçtiler.

Atatürk Treni hareket etti.

Gece yol boyunca bütün istasyonlarda bir dakika duruyordu tren. İstasyonlar meşalelerle aydınlatılmıştı.

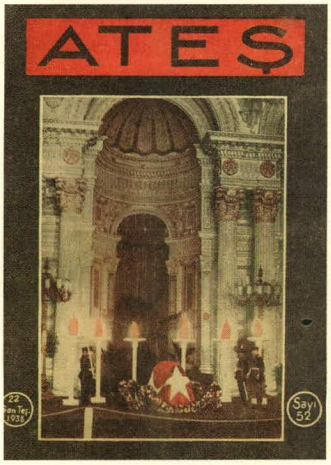

Ateş, Sayı: 52, 22 Sonteşrin 1938.

Ankara'da

20 Kasım günü, sabahın erken saatlerinde Ankara Garı'nı, İstasyon Caddesi'ni, Kültür (Gençlik) Parkı alanını çevreleyen yerlerde Ankaralılar yerlerini almışlardı. Yıllar önce, bir 27 Aralık günü Atatürk'ü ve arkadaşlarını coşkuyla karşılayan, bağrına basan, sancak açan Ankara şimdi pek sessizdi...

Mekki Said Esen, o pazar gününün tanıkları arasındaydı. İzlenimlerini İstanbul'daki gazetesine telefonla anlatacaktır:

"Günlerdenberi ağlamaktan kızarmış olan gözlerden şimdi yeniden gözyaşları boşanıyor. Atatürkün yiğit Ankarası Ebedî Şefine bu sefer ne acı şekilde kavuştu.

Sen böyle mi gelecektin?

Onu bu sabah kendi treninden omuzlar üstünde indirildiği zamana kadar hiç kimsenin bunu söylemeğe dili varmıyordu. Fakat saat erişti ve bu sabah gün doğarken bütün Ankarayı bir teessür şeraresi halinde gördü. Dün gece, zaten ıstırablı bir kaynaşma içinde geçmişti. Trenler Büyük İnsana karşı milletleri namına vazifelerini yapmak için gönderilen ihtiram kıt'alarını şehre getirmişlerdi. Dünya milletleri 'Yurtta Sulh ve Cihanda Sulh' ülküsünü güden Büyük İnsanın aziz hatırası önünde birbirlerile selâmlaşıyorlardı. İnsanlığın büyük kaybı karşısındaki cihanşümul teessürün birer timsali halindeydiler.

Atatürkün kurduğu ve tarihe malettiği Ankara, Türk istiklâl ve inkılâbının remzi Ankara, Türkiyenin en manalı şehri Ankara, işte böylece kucağına on bir devletin askerini ve bütün cihanın mümessillerini almış olarak Atatürkün aziz hatırası karşısında eğiliyor.

İhtiram merasiminin tam bir intizam dahilinde cereyanını temin edecek emniyet ve inzıbat kolları vazifeleri başına gitmek üzere erkenden yola çıktılar. Büyük Millet Meclisinden istasyona

uzanan cadde üzerinde de askerî ihtiram kıt'aları sağlı sollu yer almışlardı.

İstasyon hemen ayni saatte dolmuş bulunuyordu. Hazin merasimin yapılacağı sahaya bakan sırtları bir an içinde kesif bir insan seli kaplamıştı.

Garda her geçen dakika, yüreklerdeki elemin ağırlığile yüzleri sararttı. Artık sesler kısılmış gibiydi. Kahredici bir ıstırabı görüp katlanmağa mahkûm yüzlerce gözün ıstırabı, kenarlarında beliren yaşlardan okunuyordu.

Onu böyle mi görecektik?

Fakat dakikalar amansız bir şekilde ilerliyor. Atatürkün her zaman gelişinde gardan çıkıp otomobiline bindiği yerde şimdi bir top arabası tabutunu taşımak için bekliyor. Cenaze trenini uzaklardan karşılıyan tayyare filolarının motör ve pervane sesleri işitiliyor.

Vekiller ve Parti erkânı, meb'uslar bir yanda ihtiram safı teşkil etmişlerdi. Ordu erkânı da toplu bir halde idiler.

Biraz sonra matem marşı çalacak olan bando bir tarafta idi. Dünyanın her tarafından gelmiş olan gazeteciler bir kenarda bekleşmekteydiler. Fotoğrafçılar, sinemacılar mevkilerini almışlardı."[11]

Atatürk'ün naaşı Ankara Garı'nda, 20 Kasım 1938. (Othmar Pferschy fotoğrafı, Uğur Kavas koleksiyonu)

Yeni Reisicumhur İsmet İnönü, Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi Abdülhalik Renda, Mareşal Fevzi Çakmak, vekiller, mebuslar gardaydılar. Saat 10.00'u gösteriyordu ki, trenin düdük sesi Ankara Garı'na ulaştı, top seslerine, uçak seslerine karıştı. Sesinden sonra tren de göründü. Yavaş yavaş perona girdi; durdu.

Vagonun kapısı açıldı. İnönü, Renda, Çakmak, vekiller cenazenin bulunduğu vagona girdiler. Burada Başvekil Celâl Bayar, Orgeneral Fahrettin Altay bekliyorlardı. Hep birlikte ölüyü selamladılar. Tabutu örten bayrak kaldırıldı. Generaller üç metre uzunluğundaki yuvarlak ağaçlara kayışlarla tabutu bağladılar.

Mekki Said Esen, devam ediyor:

[11] Mekki Said Esen, "Ebedî Şef Atatürk Ankarada", *Cumhuriyet*, 21 İkinciteşrin 1938.

Alman mimar Bruno Taut tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi önünde hazırlanan katafalkın taslağı, 15 Kasım 1938.

Bruno Taut (1880-1938)

"Acı ve ağır vazife başlamıştı. Sanduka vagondan indirildi ve on iki general tarafından tazimle top arabasına nakledildi; şanlı Türk bayrağına sarıldı ve bu sırada yüz bir pare top atıldı.6 siyah kadananın çektiği top arabası önde olarak, alay, 10.40 ta harekete geçti. Sağda askerî inzıbat ve solda polis memurlarından müteşekkil bir sıra, alayın imtidadınca ve alayla birlikte ilerlemekteydi.

Büyük Millet Meclisinin önünde kurulan katafalkın çok muazzam altı sütunu üzerine yerleştirilmiş olan meş'aleler, alayın hareketile birlikte ateşlendi ve meş'alelerin alevleri ve siyah dumanları yükseldi. Katafalkın bulunduğu bütün cepheleri muazzam çelenklerle örülmüştü. Çelenkler o kadar fazla idi ki, katafalk hizasında ve yol boyunca sıralanmışlardı. Bu arada Büyük Millet Meclisinin, Vekâletlerin, teşekküllerin çelenkleri de görünmekteydi. Türk köylüsü için de dört metre kutrunda muazzam bir çelenk konmuştu.

Alay, Büyük Millet Meclisi önüne varınca 12 meb'us tarafından top arabasından indirilerek mahalli mahsusa kondu ve vücude gelen katafalkın önüne Cumhur Reisi İsmet İnönünün çelengi bırakıldı. Birer general, birer subay ve erden müteşekkil büyük üniformalarını lâbis heyet kılıçları çekilmiş olarak tazim nöbetine başladılar. Reisicumhur İsmet İnönü, Meclis Reisi Abdülhalik Renda, Celâl Bayar, Vekiller, meb'uslar, başta Mareşal olmak üze-

re kara, deniz ve hava kuvvetleri mensubları, mülkî erkân, Cumhuriyet Halk Partisi erkânı katafalkın önünden geçerek resmi tazimi ifa ettiler. Bunu dekan ve profesörleri başta olmak üzere Ankaradaki fakülteler, Harp okulu ve diğer yüksek okullar talebeleri, memurlar, malî ve ticarî teşekküller mensubları takib etti. Bir yandan da caddelere birikmiş olan halk bu sıradan sonra katafalkın önüne şitab ettiler. Ağlıyanlar, hıçkıranlar ve bayılanlar oldu.

Atatürk'ün naaşı İstasyon Caddesi üzerinden İkinci Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne götürülürken, 20 Kasım 1938. (Othmar Pferschy fotoğrafı; Uğur Kavas koleksiyonu)

Şimdi gecenin en geç vaktidir; meş'aleler yanıyor ve Büyük Ölü, sevgili Ankarasının koynunda engin bir huzur içindedir."

O günün ilk saatlerinden beri Ankara'da hava sanki bu büyük mateme katılır gibi kapalı ve kasvetliydi. Soğuktu. Akşam saatlerinde yağmur başladı; bir türlü dinmek bilmedi. Şehrin sessizliğini yağmurun sesi bozuyordu. Bu sese katafalkın önünden geçen binlerce insanın ayak sesleri karışıyordu. Zaman zaman şiddetini artıran yağmura rağmen Ankara halkı, gün ağırıncaya kadar oradan ayrılmadı; general ve askerlerle birlikte Atatürk'ün yanında nöbet tuttu.

Namazgâh

Bir dönem, Atatürk Bulvarı'nın bir kesiminin adı, Cumhuriyet Caddesi'ydi. Ulus Meydanı'ndan başlayıp Kültür (Gençlik) Parkı'na ayrılan alanın önünde biten Bankalar Caddesi'den sonra Yenişehir'e doğru uzanan bulvar, 1930'larda bu adı taşırdı. İsmet (İnönü) Paşa Kız Enstitüsü'nün önünde ise yerini Enstitü Caddesi'ne bırakırdı. Şimdi, bütün bu caddeleri, *"Atatürk Bulvarı"* olarak biliyoruz.

Ankara Kalesi.

Cumhuriyet Caddesi bir yerde Atilla Caddesi'yle kesişir. Atilla Caddesi (Bugün, Talat Paşa Bulvarı) yokuşa vurur ve sağ tarafı bir tepedir. Tayyare Cemiyeti'nin binası tepenin eteğindedir.

Tepeye Ankaralılar, *"Namazgâh"* derlerdi. Kadim kalenin kapılarından birisi buraya açılırdı. Bu yüzden Ankara Kalesi'nin o kapısı da *"Namazgâh Kapısı"* adını almıştı.

Bir kaynakta tepe, *"kayalık bir maşatlık"* olarak geçer.[12]

Selçuklular döneminde Birinci İzzeddin Keykâvus burada *"güzel bir medrese"* yaptırmıştır.[13]

Bir zamanlar bu tepe, Ankaralılar için kutsal bir yerdi. Taştan yapılmış bir mimber, hemen yanında bir musalla taşı vardı. Ankaralılar bayram ve cuma namazlarını bu tepede kılarlardı. Yağmur duası için bu tepeye çıkılır, Tanrı'ya yakarış burada toplu olarak yapılırdı.

Millî Mücadele yıllarında bazı toplantılara, törenlere burada tanık olundu. Asker cepheye giderken, Ankaralılar tepeye çıkarlar, arkasından dua ederlerdi.

Erken Cumhuriyet yıllarında ise Namazgâh başkalaştı. Cumhuriyet dönemi mimarlığının başkentteki ilk örnek yapılarından ikisine bu tepede yer verildi. Her ikisinin mimarı da Arif Hikmet Koyunoğlu'dur. Tepeyi karşınıza aldığınızda sol tarafta görülen Devlet Resim ve Heykel Müzesi (1927-30)'dir. Türk Ocakları Merkez Heyeti için yapılmış, zaman içerisinde önce Halkevi olmuş, daha sonra değişik amaçlarla kullanılmıştır.

[12] Remzi Oğuz Arık, *Türk Müzeciliğine Bir Bakış*, İstanbul, 1953, s. 19.

[13] Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C. I, 3. baskı, Ankara, 1972, s. 25.

Etnografya Müzesi.

Sağdaki yapı ise, *"Devlet Müzesi"* adıyla kurulan Etnografya Müzesi (1926-27)'dir.

Namazgâh, Vekiller Heyeti'nin 15 Kasım 1925 tarihli kararıyla Vakıflar İdaresi tarafından Maarif Vekilliği'ne devredildi. Etnografya Müzesi'nin yapımına 1925 yılının Eylül ayında başlandı ve 1926'da tamamlandı. 1927'de içi düzenlendi. İtalyan heykeltraş Pietro Canonica'nın yaptığı, Atatürk'ü Millî Mücadele yıllarında üstünden düşürmediği kaputu ve üniformasıyla at üzerine gösteren bronz heykel, aynı yılın 4 Kasım günü müzenin önünde yerini aldı.

Atatürk, müzeyi 15 Nisan 1928'de ziyaret etmişti. Yakında Afgan Kralı Amanullah Han Ankara'ya gelecekti. Atatürk ilgililerden müzenin resmî olarak ziyarete açılmasını istedi.[14]

Aradan birkaç yıl geçtikten sonra da Atatürk'ün naaşı, işte, bu müzeye getirilecek ve bir süre burada kalacaktı.

Tören Günü

21 Kasım sabahı Ankara'nın ufukları bulutluydu. Gece boyunca yağan yağmur susmuş, gün, nemli saatlere açılıyordu.

O günün İstanbul gazetelerinden birinin başlığı şöyledir:

"Büyük Matem Günümüz"[15]

Daha aşağıda ise şu alt başlıklar yer alıyor:

"Atatürkün Cenazesi, Büyük Merasimle Ebedî Medfenine Tevdi Ediliyor"

"Dün, Bütün Ankara Aziz Şefin Önünde Ağladı"

Yine aynı günün bir diğer gazetesindeki başlık:

"Ebedî Şef Ankarada"[16]

Gazetenin baş yazarı ise uzun makalesinde şu satırlara yer vermiş:

"Türk kurtuluşunun ve tam Türk istiklâlinin Fani kahramanı Büyük Atatürk dünden beri kendi yarattığı yeni Türkiye dev-

[14] Hamit Zübeyr Koşay, *Etnografya Müzesi Kılavuzu*, Ankara, 1956, s. 4.

[15] *Tan*, 21 İkinciteşrin 1938.

[16] *Cumhuriyet*, 21 İkinciteşrin 1938.

letinin merkezi Ankarada bulunuyor ve dünden beri orada devlet merkezi halkı tarafından büyük acılarla karışık derin huşu ve hürmetlerle tavaf olunuyor. Bugün onu meclisten alacağız ve sıcak gözyaşlarımızla takib ederek ebedî rahat yerine koyacağız. Sözün doğrusu budur ki Atatürk herhangi bir kabre tevdi olunmaktan ziyade bugün bütün Türklerin kalblerine gömülüyor. Ona herhangi bir yer mezar olamaz, nesilden nesle Türk milletinin kalbi Onun mezarı ve bundan sonra daha ziyade büyüyecek ve yükselecek yeni Türkiye, Onun abidesidir. Atatürk, hür ve müstakil Türk milleti ve modern Türkiye demektir."[17]

İstanbul gazetelerinin yayımlandığı gün Ankaralılara ulaşması olanaksızdı. Gazeteler trene yüklenir, bir gün sonra şehre gelirdi. Başkentin tek günlük gazetesi vardı: *Ulus*. O gün Ankaralılar, ellerinde *Ulus*, törenin nasıl yapılacağını, güzergâhını gazetenin sayfalarından izlemişler, yerlerini almışlardı.

Uykusuz geçen bir geceden sonra Ankara halkı, şehrin konuklarıyla birlikte büyük insana karşı göreve hazırdı artık. Hava soğuktu. Caddeleri, sokakları tıkayan mahşeri kalabalık şehri daha da koyulaştırmıştı. Bir gün önce çevre kasaba ve köylerden başkente akın eden insanlar yatacak ya da dinlenecek bir

Ankara Palas'ın önünde yabancı diplomatlar ve askerî ataşeler, 21 Kasım 1938. (Turan Tanyer koleksiyonu)

[17] Yunus Nadi, "Atatürk Ankaranın Kucağında", *Cumhuriyet*, 21 İkinciteşrin 1938.

yer bulmayı düşünmeden bekleşiyorlardı. Kültür Park alanında büyük bir kalabalık vardı. İstasyon Caddesi'nde, hipodrom, stadyum civarında yer tutanları görüyordunuz. Ankaralı, onun geçeceği yolları durmadan dolduruyordu.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin, Ankara Palas'ın önleri hareketliydi. Dünya uluslarının pek çok dili Ankara Palas önünde birbiriyle karışıyordu. Yabancı konuklar buradaydılar. Üniformalı, üniformasız; renkli bir tablo oluşmuştu. Yerli ve yabancı gazeteciler, fotoğrafçılar göreve hazırdılar.

Cenaze alayında, önde Atatürk'ün kız kardeşi Makbule Boysan. Arkada Cumhurbaşkanı İsmet İnönü ve yaverleri. Türkiye Büyük Millet Meclisi önünden ayrılıyorlar, 21 Kasım 1938. (Foto-Sender/İstanbul; VEKAM Arşivi)

Müzeye doğru

Saat 9'u tam 10 dakika geçe, tabutun top arabasına konulması için kırmızı renkli bir merdiven katafalkın önüne yerleştirildi. Orgeneral Fahrettin Altay, Orgeneral Asım Gündüz, Korgeneral Cemil Cahit Toydemir ve Korgeneral Hüsnü Kılkış, tabutun çevresinde son saygı nöbetini tutmak üzere yerlerini aldılar.

Saat 10'a 10 dakika kala, keskin defne ve çam kokuları içinde, çiçeklerle çevrilmiş katafalkın üzerini örten Türk bayrağı Çankaya Köşkü'nün yaverleri tarafından kaldırıldı. Tabut bir anda 12 mebusun elleri üzerinde görünüverdi ve orada bekleyen top arabasına götürülerek yerleştirildi. Top arabasının iki yanına, kılıçlarını çekmiş, 12 tümgeneral geçtiler.

Sonra, tören başladı.

Askerî birlikler top arabasına doğru yürüyorlardı. Önce, mızraklarının uçları aşağıya çevrilmiş bir süvari alayı, sancağı ve bandosuyla Muhafız Alayı, sancağı ve bandosuyla Harbiye

Alayı geçtiler. Yabancı ülkelerin gönderdikleri askerî birlikler Ulus Meydanı'nda sıralanmışlardı. Onlar da harekete geçtiler. En önde Almanya'nın gönderdiği deniz bandosu ve deniz askerleri vardı. Almanların ardından Bulgar askerleri, Fransız denizcileri geliyorlardı. Her askerî birlik top arabasının önüne geldiğinde bayrağını indiriyor, askerler başlarını arabadan yana çevirerek büyük insanı selamlıyorlardı. İngilizler bir bando, deniz ve piyade askeriyle Ankara'da temsil ediliyordu. Yunanlıların kara ve deniz askerleri oradaydılar. İngiliz ve Yunan birliklerinden sonra İran, Romen, Sovyet ve Yugoslav askerleri de İstasyon Caddesi'nde yürüdüler.

Cenaze töreninde hazır bulunan yabancı heyetlerin temsilcileri, diplomatlar ve ataşelerin bir bölümü. Top arabasının ardında yürürlerken, 21 Kasım 1938. (Foto-Sender/İstanbul; VEKAM Arşivi)

Askerlerin saygı geçişi sona ermişti.

Top arabası bir komutla, saat 10.45'te hareket etti.

Önce İstasyon Caddesi üzerinden Ankara Garı önüne gidilecekti. Oradan 16 Mart Şehitler Caddesi'nden geçilecek, Hariciye Vekâleti binasının yanından Samanpazarı'na açılan Atilla Caddesi'ne, bu cadde üzerinde Numune Hastanesi önünden Etnografya Müzesi'ne gelinecekti.

Bütün bu hat boyunca yolların her iki tarafı kalabalıktı. Nefesler tutulmuştu. Etrafı kaplayan sessizliği, sadece top arabasının asfalt kumlarını ezen tekerleklerinin çıkardığı ses, bandonun çaldığı Chopin'nin hüzünlü müziği ve aralıklarla uzaklardan gelen top sesleri bozuyordu.

Top arabasının önünde arabanın beyaz halatlarını çeken 100, arkasında yine bu halatları tutan 50 asker vardı.

Top arabasının ardında en önde Atatürk'ün kız kardeşi Makbule Boysan vardı. Biraz geriden Reisicumhur İsmet İnö-

Bugün Talat Paşa Bulvarı adını taşıyan Atilla Caddesi'nde. Sağda görünen yapı Ankara Ticaret Lisesi ve onun yanındaki beyaz yapı bugün müze olan Ankara Hukuk Fakültesi, 21 Kasım 1938. (VEKAM Arşivi)

nü, arkasında yaverleriyle yürüyordu. Daha arkada Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi Abdülhalik Renda, sağında Başvekil Celâl Bayar, solunda Mareşal Fevzi Çakmak ile birlikteydi. Kısa bir aralıkla da yabancı konuklar, büyük elçiler, temsilciler...

Afgan kralının amcası Şah Veli Han, Yunanistan Başbakanı General Metaxas, Almanya'dan Bakan Konstantin von Neuraht, Fransa İçişleri Bakanı Albert Sarraut, Sovyetler Birliği'ni temsilen Dışişleri Halk Komiseri Yardımcısı Potemkin, Yugoslavya Harbiye ve Bahriye Bakanı General Milutin Nediç, Romanya Hava ve Harbiye Bakanı General Paul Teoderesco, Bulgaristan Saray Bakanı General Panof, Arnavutluk Adliye Bakanı Faik Shatkov törenin dışarıdan gelen yabancı konukları arasındaydılar.

Feld-Mareşal Birdwood

Ankara'da bir yabancı konuk daha vardı; ama o, top arabasının ardından yürüyenlerin arasında değildi.

Törene, Etnografya Müzesi'nin yakınında, Ankara Halkevi binasının balkonunda katılıyordu. Ceketini dizi dizi madalyaların, nişanların süslediği yaşlı bir askerdi. Tören alayı yavaş yavaş Halkevi'nin önüne geldiğinde...

"Bütün gözler, Halkevi'nin müzeye bakan balkonundan büyük ölüyü selamlayan büyük bir kumandana döndü. İlk bakışta büyük bir asker olduğu belli olan bu kumandan Sa Majeste İngiliz Kralı'nın yüksek şahsiyetini temsil etmek üzere gelen Feld-Mareşal Birdwood idi. Buraya gelirken yolda bir bacağında azgınlaşan siyatik onu yatağa düşürmüştü. Fakat o, büyük ölüyü hiç olmazsa burada selamlamak kararındaydı. Koltuğunun içinde bu balkona kadar getirilmiş, onu selamlamak üzere ayağa kalktığı zaman Türk toprağına basmak arzusunu gösterdiği için, ayaklarının altına toprak dökülmüştü. O, şu anda mareşallik asasına dayanıyor ve sadece sol ayağı üzerinde durarak Ebedi Şef'i ayakta selamlıyordu."[18]

[18] "İngiliz Mareşalinin asil bir jesti", *Ulus*, 22 Birinciteşrin 1938.

Balkondaki asker, bir korgeneral olarak 1915 yılında Çanakkale önündeki yabancı güçlerden Anzak kuvvetlerine komuta etmiş ve orada genç bir yarbay olan Mustafa Kemal Bey'e karşı savaşmıştı.

İngiltere'nin büyük askeri Feld-Mareşal Lord William R. Birdwood, birkaç yıl sonra yayımlanacak otobiyografisinde, Atatürk'ün cenaze töreninde Kral'ın kendisini temsil etmek için talimat verdiğini, İngiltere'den ayrılırken gayet iyi olduğunu; ancak yolda ayağındaki rahatsızlığın nüksettiğini, hatta çizmesini bile giyemediğini anlatır. Ankara'ya geldiğinde istasyonda şeref kıtasını arabanın içinde selamlamak zorunda kaldığı için üzgündür. Bununla birlikte, kendisini karşılayan Hariciye Vekili Şükrü Saraçoğlu, rahatsızlığından dolayı cenaze törenine katılamayacak olmasına üzüldüğünü belirtince, ona, Kral'ı temsil için İngiltere'den geldiğini, *"ayağının kesilmesine sebep olsa bile"* törene katılacağını söyleyecektir.[19]

Atatürk'ün naaşı, Etnografya Müzesi önünde, 21 Kasım 1938. (VEKAM Arşivi)

Top arabası halkevi ile müze binaları arasında durduğu an, Feld-Mareşal Birdwood'un, asasını yukarıya doğru kaldırdığını görürüz. Selam veriyordu. Top sesleri arasında, Gazi'nin tabutu müzenin mermer basamaklarından generallerin omuzlarında ağır ağır taşınıp, kapıdan girilinceye kadar da selam vermeyi sürdürdü.

Saatler 13.20'yi gösteriyordu.

Atatürk'ün cenazesi müzenin giriş salonuna alındı. Salonun ortasındaki mermer havuz daha önceden kapatılmıştı. Havuzun üzerine katafalk yapılmıştı. Dışı abanoz, içi kurşunlu tabut, bu katafalkın üzerine yerleştirildi.

Saygı duruşuna geçildi.

Aradan on dakika kadar geçti. Ve katafalkın önü yavaş yavaş boşaldı.

Tören sona ermişti.

[19] Feld-Mareşal Lord William R. Birdwood (1865-1951)'un otobiyografisinden (*Kahaki and Gown*, London, 1941, s. 430) aktaran Sermet Atacanlı, *Atatürk ve Çanakkale'nin Komutanları*, MB Yayınevi, İstanbul, 2007, s. 283.

Etnografya Müzesi.

Atatürk ve Müze

Atatürk, Etnografya Müzesi'ni çok severdi. Temeli atıldıktan sonra zaman zaman burayı ziyaret etmiş, yapımıyla yakından ilgilenmişti. Bir gelişinde içeride dolaşmış, sonra bir yerde durmuş, etrafına bakınmış, *"Burası niçin mermer değil?"* diye sormuştu. *"Burası"* dediği yer, üstü açık, tabanı kumlu iç avluydu. Ortasında mermerden bir havuz vardı. Atatürk'ün sorusu, yapıda tasarlanandan farklı bir tabloya yol açtı. Üstü açık avlu önce camla, daha sonra çatı ile kapatıldı. Tabanına da mermer döşendi.[20] İlginçtir; acaba, orada, önünde durduğu yerin, gün gelecek, onu uzunca bir süre konuk edeceğini mi hissetmişti?

Arif Hikmet Koyunoğlu'nun yaşam hikâyesinde öylesine bir sahne vardır ki, müzenin tarihine geçmiş hüzünlü bir sayfadır. 1925 yılının sonları ya da 1926'ın ilk ayları olmalı. Her hâlde o aylar; çünkü, genç cumhuriyet başkentinin üzerine mevsim karının, yüz kesen step ayazının olanca ağırlığıyla çöktüğü bir zamandır; müzenin yapımı sürmektedir. Ankara'yı eserleriyle güzelleştiren mimarımız, geçmiş günlere dönüp, der ki:

"Mühim ve sevimli bir hatıram var, onu yazmadan, yazılarıma devam edemiyeceğim. Bunu anlatmak benim için büyük bir zevktir."

Böyle dedikten sonra bizi 1938 yılından on iki yıl kadar öncesine götürür:

"Kar tipi halinde yağıyordu, her taraf bembeyaz karlar altında idi. Müzenin inşaatına içerde devam ediyorduk. Bir iki pencereye çerçeve takmış büyük salonların içinde mermer taşçılarımızı çalıştırıyorduk. Ben büyük kubbenin altında ve bir iş masasında, taşçılara yapacakları bazı tezyini işlerin çinko kalıplarını kesiyordum. Bazı kapatabildiğimiz yerlerde marangozlar da çalışıyordu. Bir işçimiz dışardan koşarak geldi ve heyecanla: 'Efendim, Paşa geldi.' dedi.

Şaşırmıştık, bu havada gelen hangi paşa idi? İşçi tekrarladı: 'Mustafa Kemal Paşa'. Bu esnada ön cephedeki kapılardan birine iğreti olarak takdığımız tahta kapı açıldı, üstü başı kar içinde kalmış olan Atatürk içeri girdi. Karşıladım, ilk sözü:

[20] Vural R. S. Kakmacı, "Atanın Geçici Kabri", *Resimli Yirminci Asır*, S. 13, 8 Kasım 1952.

Etnografya Müzesi, 1928. (Turan Tanyer koleksiyonu)

'Yahu Hikmet, bu havada inşaat yapılır mı?' oldu. Cevap verdim, 'Paşam, inşaat anlaşmamıza göre süremiz çok az. Havaya filan bakmadan işe devam mecburiyeti var, hatta işçilerimizden bazıları gaz lambası yakarak geceleri de çalışıyorlar.' Paşa, 'Allah kuvvet versin' dedi, ilerledik, oradaki tahta bir iskemleye oturdu. Kapıyı da kapattık. İnşaat katibim Bahri elindeki gaz sobasile geldi. Paşa'nın yanına koydu. Atatürk gülerek, 'Bahri şaka mı ediyorsun, her taraf açık, gaz sobası neye yarar, buna Okmeydanı'nda buhur yakmak derler' dedi. Bahri de cevaben, 'Hiç olmazsa Paşam biraz burnunuz ısınsın, soğuktan kıpkırmızı olmuş' dedi. Hep gülüştük. Yarım saat kadar oturdu, işçilerle konuştu. Kar durmuştu, ön kapıdan Ankara'nın karlı ovasına bakarak 'Manzara çok güzel, bu kubbenin altı yazın her halde çok serin olacak. İşim olmadığı zaman gelip bu kubbenin serinliğinde, bu güzel ovaya karşı oturmak isterim' demiş ve karlara bata çıka otomobiline kadar gitmişti. Ne hazin bir tesadüfdür ki vefatından sonra, uzun bir müddet burada, bu kubbenin altında ebedi istirahatına dalmış, yatmıştı."[21]

Evet, o kış gününün üzerinden yıllar, 21 Kasım gününün üzerinden birkaç gün geçmişti, Arif Hikmet Koyunoğlu'nun belirttiği yerde, iki metre derinliğinde bir çukur açıldı. Çukurun çevresi beton ve mermerle kaplandı. Tabut çukura yerleş-

[21] "Merhum Mimar Arif Hikmet Koyunoğlu'nun Anıları: 4", *Tarih ve Toplum*, S 38, Şubat 1987, s. 48.

tirildi. Üstü demir kapak ve toprak tabakasıyla örtüldü. Mimar Hüsnü Tümer de mermerden bir lahit yaptı.

Atatürk, burada uzun yıllar kaldı. Lahitin başucunda kadife yastık üzerinde asılı İstiklâl Madalyası ve sağ tarafında Fransız hükümetinin bronzdan döktürerek hediye ettiği iki defne dalı vardı. Sade, gösterişsiz bir tabloydu bu. Başında asker gece gündüz yıllarca nöbet bekledi. Ve bu süre içerisinde müze sadece belli günlerde kabir ziyareti için açık tutuldu.[22]

Nereye Gömülmek İstemişti?

Etnografya Müzesi geçici bir yerdi.

Atatürk'ün cenazesi müzeye yerleştirilmeden önce bu durumun geçici olduğu, asıl mezar yerinin daha sonra belirleneceği konuşulmuştu.

Atatürk'ün bu konuda bazı yakınlarıyla konuştuğunu da biliyoruz. Örneğin, konuşmalardan birinin tanıkları arasında Afet İnan vardır. İnan'ın anılarında şu satırlar yer alır:

"Atatürk'ün ölümünden sonra O'nun yatacağı yer ve üzerinde kurulacak anıt için, çeşitli düşünceler ileri sürülmüş ve milletin bütün hassasiyeti bu mesele üzerinde senelerce işlenmiştir. Bu hususta kendisinin yazılı bir vasiyetnamesi yoktur. Ancak bu meseleye ait bazı hâtıralarımız vardır. Buna göre Atatürk'ün gömüleceği yer ve toprak, devlet merkezi Ankara'da olacaktı. Çünkü onun en son kuvvetli arzusu bir an önce Ankara'ya dönebilmekti. Fakat bu şehrin neresinde? Atatürk'ün kabri için, sağlığında benim bildiğim iki yer bahsedilmişti. Biri Büyük Millet Meclisinden istasyona inen cadde üzerindeki yuvarlak yer. Diğeri Çankaya'daki yeni köşkün mermer havuzu. Bu yerler şu münasebetle konuşulmuştur. Bir akşam Atatürk'ün etrafında toplananlar arasında, onun fani oluşu üzerinde durulmuş ve kendisi şu cümlesini tekrar etmişti: 'Benim nâçiz vücudum bir gün elbette toprak olacaktır, fakat Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır.' dedikten sonra 'milletim beni istediği yerde yatırsın, yeter ki beni unutmasın'. Büyük Millet Meclisinin altındaki

[22] Atatürk'ün naaşı Anıtkabir'e götürüldükten sonra geçici kabrin bulunduğu yere bir kitabe konulacaktır. Ankara Yapı Enstitüsü öğrencileri tarafından hazırlanan ve beyaz mermer set üzerinde yer alan kitabede, "BURASI, 10-XI-1938'DE SONSUZLUĞA ULAŞAN ATATÜRK'ÜN 21-XI-1938'DEN 10-XI-1953'E KADAR YATTIĞI YERDİR" yazılıdır.

[23] Afet İnan, *Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler*, Türkiye İş Bankası Yayını, Ankara, 1968.

yuvarlak yeri ortaya atan Recep Peker'e ise; 'iyi ve kalabalık bir yer, fakat ben böyle bir arzumu milletime vasiyet edemem'. Ancak, yine o akşam ileri sürülen bir fikrin kendisini çok mütehassıs ettiğini, bugün gibi hatırlıyorum.

Memleketin bütün sınır boylarından getirilecek toprak üzerinde yatmak, Recep Peker, hararetle bu fikrin sembolik müdafaasını yapmıştı. Atatürk, böyle bir fikrin tatbikatından ancak fani vücudu için haz ve gurur duyacağını ifade ederken bana bakarak 'bunu unutma' demişti. Bu itibarla O, Ankara'da yurdun bilhassa sınırlarından, muharebe meydanlarından ve her taraftan, gelen toprak üzerinde yatmaktadır.

Bu hâtıramın esas noktalarını hülâsa edecek olursam; gösterilen mezar yeri için, O müsbet veya menfi bir arzuyu desteklememiştir. Ancak, yurdun her tarafından gelerek toplanacak toprağa, yatmayı gönülden arzu etmişti."[23]

Afet İnan, bir başka yazısında da Atatürk'ün ölümünden altı yıl öncesine ilişkin bir başka anısını aktarır:

"1932 yılının yaz aylarından bir gündü. Çankaya'daki yeni pembe köşkün yapılması bitmiş, döşenmiş ve oraya taşınılmıştı. O sırada Atatürk'ün mumdan yapılmış iki cam arasına konmuş bir resmini getirmişlerdi. Bu resim, ancak ışık vurduğu zaman görülebiliyordu. Ve kırılmasın diye de, iki pencerenin arasına konmuştu.

Akşam çiftlikte bazı davetlilerle Marmara köşküne yemeğe gitmiştik. M. Kemal sofrada, gündüz gördüğü bu resmi hatırlıyarak konuşmaya başlamıştı. Mumya yapmak âdetinin tarihte geçirdiği safhaların üzerinde durduktan sonra bir ara kendisi: 'Beni öldükten sonra Çankaya'ya gömer hâtıramı yaşatırsınız' demişti. Fakat bu fikrinden derhal vazgeçerek aynen şöyle ifade etmiştir: 'Beni milletim nereye isterse oraya gömsün, fakat benim hâtıralarımın yaşayacağı yer Çankaya olacaktır' diye tekrarlamış ve Çankaya'yı kendisinin mezarı olarak istemekten vazgeçmişti.

Atatürk, burada insanî bir hisle yaşadığı yere bağlılığını ifade etmişti. Ancak mezarı olacak yer için bir dileğini başka hiç-

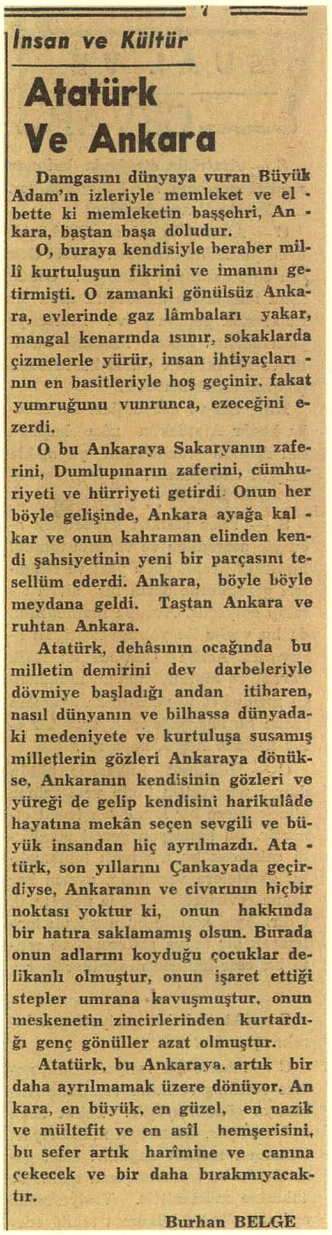

İnsan ve Kültür

Atatürk Ve Ankara

Damgasını dünyaya vuran Büyük Adam'ın izleriyle memleket ve el - bette ki memleketin başşehri, An - kara, baştan başa doludur.

O, buraya kendisiyle beraber millî kurtuluşun fikrini ve imanını getirmişti. O zamanki gönülsüz Ankara, evlerinde gaz lâmbaları yakar, mangal kenarında ısınır, sokaklarda çizmelerle yürür, insan ihtiyaçları - nın en basitleriyle hoş geçinir, fakat yumruğunu vunrunca, ezeceğini ezerdi.

O bu Ankaraya Sakaryanın zaferini, Dumlupınarın zaferini, cümhuriyeti ve hürriyeti getirdi. Onun her böyle gelişinde, Ankara ayağa kal - kar ve onun kahraman elinden kendi şahsiyetinin yeni bir parçasını tesellüm ederdi. Ankara, böyle böyle meydana geldi. Taştan Ankara ve ruhtan Ankara.

Atatürk, dehâsının ocağında bu milletin demirini dev darbeleriyle dövmiye başladığı andan itibaren, nasıl dünyanın ve bilhassa dünyadaki medeniyete ve kurtuluşa susamış milletlerin gözleri Ankaraya dönükse, Ankaranın kendisinin gözleri ve yüreği de gelip kendisini harikulâde hayatına mekân seçen sevgili ve büyük insandan hiç ayrılmazdı. Ata - türk, son yıllarını Çankayada geçirdiyse, Ankaranın ve civarının hiçbir noktası yoktur ki, onun hakkında bir hatıra saklamamış olsun. Burada onun adlarını koyduğu çocuklar delikanlı olmuştur, onun işaret ettiği stepler umrana kavuşmuştur, onun meskenetin zincirlerinden kurtardığı genç gönüller azat olmuştur.

Atatürk, bu Ankaraya, artık bir daha ayrılmamak üzere dönüyor. Ankara, en büyük, en güzel, en nazik ve mültefit ve en asîl hemşerisini, bu sefer artık harîmine ve canına çekecek ve bir daha bırakmıyacaktır.

Burhan BELGE

Tan, 21 Sonteşrin 1938.

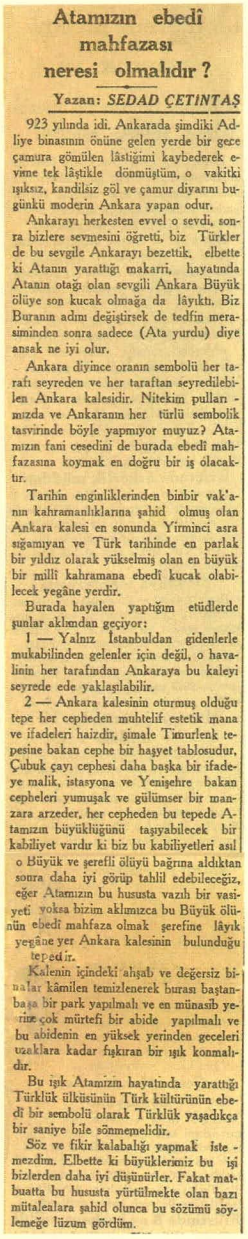

Atamızın ebedî mahfazası neresi olmalıdır?

Yazan: *SEDAD ÇETINTAŞ*

923 yılında idi. Ankarada şimdiki Adliye binasının önüne gelen yerde bir gece çamura gömülen lâstiğimi kaybederek evime tek lâştikle dönmüştüm, o vakitki ışıksız, kandilsiz göl ve çamur diyarını bugünkü moderin Ankara yapan odur.

Ankarayı herkesten evvel o sevdi, sonra bizlere sevmesini öğretti, biz Türkler de bu sevgile Ankarayı bezettik, elbette ki Atanın yarattığı makarri, hayatında Atanın otağı olan sevgili Ankara Büyük ölüye son kucak olmağa da lâyıktı. Biz Buranın adını değiştirsek de tedfin merasiminden sonra sadece (Ata yurdu) diye ansak ne iyi olur.

Ankara diyince oranın sembolü her tarafı seyreden ve her taraftan seyredilebilen Ankara kalesidir. Nitekim pullarımızda ve Ankaranın her türlü sembolik tasvirinde böyle yapmıyor muyuz? Atamızın fani cesedini de burada ebedî mahfazasına koymak en doğru bir iş olacaktır.

Tarihin enginliklerinden binbir vak'anın kahramanlıklarına şahid olmuş olan Ankara kalesi en sonunda Yirminci asra sığamıyan ve Türk tarihinde en parlak bir yıldız olarak yükselmiş olan en büyük bir millî kahramana ebedî kucak olabilecek yegâne yerdir.

Burada hayalen yaptığım etüdlerde şunlar aklımdan geçiyor:

1 — Yalnız İstanbuldan gidenlerle mukabilinden gelenler için değil, o havalinin her tarafından Ankaraya bu kaleyi seyrede ede yaklaşılabilir.

2 — Ankara kalesinin oturmuş olduğu tepe her cepheden muhtelif estetik mana ve ifadeleri haizdir, şimale Timurlenk tepesine bakan cephe bir haşyet tablosudur, Çubuk çayı cephesi daha başka bir ifadeye malik, istasyona ve Yenişehre bakan cepheleri yumuşak ve gülümser bir manzara arzeder, her cepheden bu tepede Atamızın büyüklüğünü taşıyabilecek bir kabiliyet vardır ki biz bu kabiliyetleri asıl o Büyük ve şerefli ölüyü bağrına aldıktan sonra daha iyi görüp tahlil edebileceğiz, eğer Atamızın bu hususta vazıh bir vasiyeti yoksa bizim aklımızca bu Büyük ölünün ebedî mahfaza olmak şerefine lâyık yegâne yer Ankara kalesinin bulunduğu tepedir.

Kalenin içindeki ahşab ve değersiz binalar kâmilen temizlenerek burası baştanbaşa bir park yapılmalı ve en münasib yerine çok mürtefi bir abide yapılmalı ve bu abidenin en yüksek yerinden geceleri uzaklara kadar fışkıran bir ışık konmalıdır.

Bu ışık Atamızın hayatında yarattığı Türklük ülküsünün Türk kültürünün ebedî bir sembolü olarak Türklük yaşadıkça bir saniye bile sönmemelidir.

Söz ve fikir kalabalığı yapmak istemezdim. Elbette ki büyüklerimiz bu işi bizlerden daha iyi düşünürler. Fakat matbuatta bu hususta yürütülmekte olan bazı mütalealara şahid olunca bu sözümü söylemeğe lüzum gördüm.

Cumhuriyet,
16 İkinciteşrin 1938.

bir zaman vasiyet şeklinde bizlere bildirmedi ve bu geceden sonra Çankaya'ya gömülme meselesini tekrar ettiğini hiç işitmedim.

Böylece O, benim anladığıma göre, Çankaya'nın kendi hâtıralarının yaşadığı ve yaşayacağı bir yer olarak kalmasını arzu etmiştir. O, bu yerde yaşayanlar için tesisler kurdurmuştur. Bence, Türkiye Cumhuriyeti Devlet Reisleri, orada yaşadıkça, Atatürk'ün devleti kurucu ruhu şad olacak ve o Devlet Reislerimiz de Atatürk'ün yolunda ayrılmama amacını güdeceklerdir. Çünkü, Ankara'nın şahikası yer Çankaya, M. Kemal'e ilham vermiş olduğu gibi, O'nun eserini yaşatacaklara da kuvvet ve kudret verecektir."[24]

Atatürk'ün Arzusu

Atatürk'ün anıt-mezar gibi projeler karşısında son derece duyarlı olduğu, bu türden projelerde "sadeliği" tercih ettiği, çok sevdiği annesi Zübeyde Hanım'ın ölümünden sonraki bazı girişimlere karşı koyduğu tavırdan anlaşılmaktadır. Bilindiği üzere, Zübeyde Hanım, Gazi'nin eşi Lâtife Hanım'ın evinde 1923 yılının 15 Ocak gecesi öldü. İzmir'de, Karşıyaka'da, Osman Paşa Mescidi avlusuna gömüldü.

Afet İnan, bu konuda şunları yazıyor:

"Atatürk'ün annesinin İzmir'deki mezarının yapılması için abidevî bazı projeler gösterildiği ve tasvip edeceği bir şekli kendisine sordukları zaman, cevabı şu olmuştur:

'Bunların hiç birisine lüzum yok. Oraya yakın bir kayalıktan koparılacak bir kaya parçası, olduğu gibi mezarın üstüne konulur ve kısa bir yazı ile anamın orada yattığı yazılır' demişlerdi. Nitekim annesinin kabri böyle bir anıtla ebedileştirilmiştir."[25]

Uzun yıllar Atatürk'ün yanında bulunmuş, güvenini kazanmış Hasan Rıza Soyak da şöyle yazar:

"Atatürk annesi için -katî olarak bilmiyorum ama, tahminime göre sayın Lâtife Hanımefendi tarafından- yaptırılan mermer sandukalı ve uzun kitâbeli kabrin fotoğrafisini, senelerce sonra, bir albümde görmüş, beğenmemiş, hele kitâbede: 'Türkiye Bü-

[24] Afet İnan, *a. g. e.*
[25] Afet İnan, *a. g. e.*

yük Millet Meclisi Reisi Mustafa Kemal Paşa Hazretlerinin validei muhteremeleri Zübeyde Hanımefendinin' diye başlıyan cümleden hiç hoşlanmamıştı.

Bana, 'İlk fırsatta İzmir'e gidersin, bu sandukayı ve kitâbeyi kaldırtırsın, dağdan iki büyük ve uzun taş getirirsin, birini olduğu gibi bir temel üzerine tespit ettirir, diğerini baş tarafına diktirirsin ve bunun bir yerini biraz düzelttirerek (Atatürk'ün anası Zübeyde burada gömülüdür) diye yazdırırsın, altına da ölüm tarihini koydurusun, yeter' emrini vermişti.

Hem üzülerek, hem de utanarak itiraf edeyim ki aradan uzun yıllar geçtiği halde ben bir türlü bu emri yerine getirememiştim.

1938 yılı yazında yani Büyük Adam'ın hastalığı sırasında, bir gün İzmir Belediye Reisi sayın Dr. Behçet Uz, Dolmabahçe Sarayı'na geldi. Beraberinde bahtiyar Türk anası için, Belediye Meclisi kararı ile, hazırlattığı bir türbe projesi getirmişti; bu tatbik edilirse, abide halinde muazzam bir eser olacaktı. Etrafında bir park ile bir de çocuk bahçesi vucuda getirilecekti. Arzusu üzerine projeyi Atatürk'e arzettim. Bir an göz ucu ile baktı...

'Hayır;' dedi; 'ben sana mezarının nasıl yapılacağını tarif etmiştim; yine öyle yapılmalıdır. Hem Belediyenin masraf etmesine lüzum yoktur, bunu biz yaptıralım.'

Aşağıya indiğim zaman doktoru Başvekil Celâl Bayar'la görüşür buldum; emri tebliğ ettim:

'İstedikleri şey, 1500-2000 liralık küçük bir masrafla olur, lütfetsinler, hiç değilse bunu İzmir'lilere bıraksınlar,' diye yalvardı; bu ricaya Bayar da iştirâk etti. Yatak odasına döndüm keyfiyeti kendisine arzettim, muvafakat buyurdular."[26]

Kabir İçin Yer Aranıyor

Vekiller Heyeti'nde Atatürk'e bir "*kabir*" yapılmasına karar verildikten sonra Başvekâlet'te özel bir komisyon kuruldu. Bazı bürokratların katıldığı bu komisyon, kabir için uygun bir yer araştıracak ve seçimini yapacaktı.

[26] Hasan Rıza Soyak, *a. g. e.*

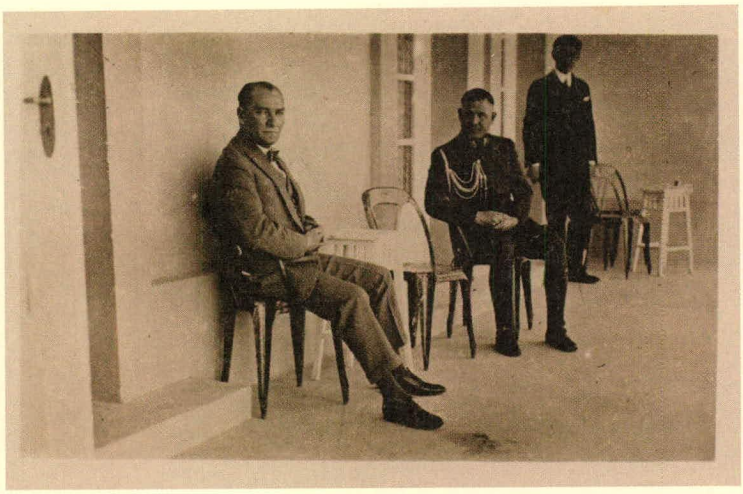

Gazi Çiftliği Marmara Köşkü'nde yaveri Rasuhi Bey ile birlikte, 1929. (VEKAM Arşivi)

İlk toplantı 6 Aralık 1938 günü yapıldı. Bu toplantıya taşınan pek çok öneri üzerinde tartışıldı. Kabir yeri için gündeme şu yerler girmişti:

Ankara Kalesi, Ziraat Mektebi, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin üst kısmındaki yeşil tepe, Çankaya, Yenişehir'de Maarif Vekâleti için ayrılan alan, Etnografya Müzesi, Kültür (Gençlik) Parkı alanı, Kabatepe, Gazi Orman Çiftliği, Hıdırlık Tepesi.

Komisyonda bu yerlerden en çok Çankaya ve Etnografya Müzesi üzerinde duruldu. Özellikle de Çankaya. Burada kabir yapılmasının hararetli savunucularından biri de komisyonda görev alan Falih Rıfkı Atay'dı. Fakat Çankaya listeden çıkarıldı. Afet İnan'ın söylediğinin aksine Atay'ın yazdığına göre, Atatürk, mezarının Çankaya'da olmasını arzu etmişti. Atay'ın anlattıkları, o günlerde siyasetin arka odalarındaki havayı, niyetleri, Atatürk'ün ölümüyle birlikte yıllarca gömülü kaldığı yerden açığa çıkan kırgınlıkları, hatta diyebiliriz ki, düşmanlıkları yansıtması bakımından ilginçtir. Atay, komisyondaki tartışmaları, Atatürk'ün Çankaya'ya gömülmesine karşı çıkanların söylediklerini yıllarca yenemediği öfkesiyle şöyle naklediyor:

"Atatürk'ün ölümünün hemen arkasından nereye gömüleceği meselesi çıktı. Ben ve birkaç dostumuz:

- Çankaya'ya! dedik.

Çünkü Atatürk'ün tek vasiyeti, öldükten sonra Çankaya'ya gömülmek olduğunu biliyorduk. Ağzından duymuştuk.

İnönü'nün yerine kendisini değil de Celâl Bayar'ı Başbakan yapmış olmasını Atatürk'e bir türlü affetmiyen Doktor Refik Saydam, Cumhurreisliği köşküne yeni Başkanı hemen yerleştirmek

istediği için, Çankaya bahsinin açılmasından bile öfkeli idi. Yakınlarının ağzından:

- Cumhurbaşkanları Atatürk'e türbedarlık mı edecekler? gibi târizlerini işitiyorduk. Biz ise şöyle düşünüyorduk: Yeni Meclis binasının ön tarafı projede Cumhurreisliği dairesi olarak ayrılmıştı. Binayı hemen başlatırız. Yeni Reis bir müddet kendi evinde oturabilir ve Meclisteki dairesinde çalışabilir. Atatürk'ün evini 'Atatürk Müzesi' yaparız. Kendisini de onun başucundaki tepeciğe gömeriz, diyorduk.

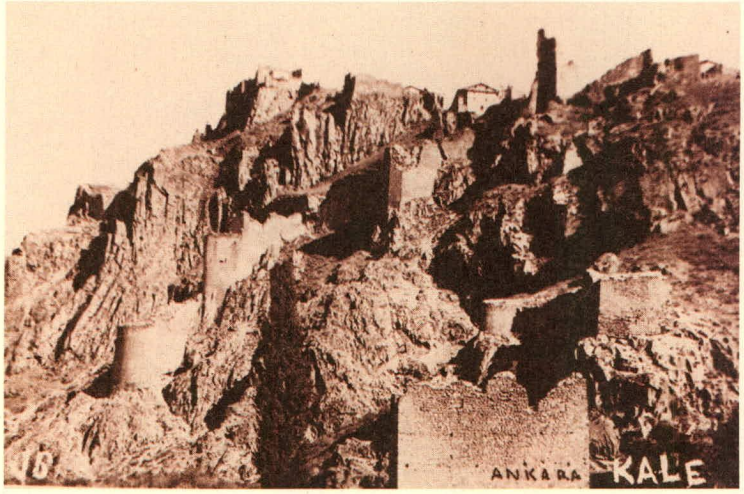

Ankara Kalesi.
(Turan Tanyer koleksiyonu)

Refik Saydam ve arkadaşları peşinden pazarlıklı bir komisyon kurdular. Beni de komisyona âza yaptılar.

Âzalara kendi fikirlerimizi söyledik. Ve vasiyeti meselesini de ortaya attık. Soruşturmaya bile lüzum görmediler. İçlerinden biri:

- Ölmüş olanın iradesine göre hareket edilmez, bile dedi.

Fakat başka biri daha ileri gitti.

- Başkasının mülkü içinde bir kimseye nasıl mezar yapılabilir?

- Nasıl başkasının mülkü?

- Atatürk evini ve arazisini Cumhuriyet Halk Partisine bırakmıştır. Orası şimdi partinin mülkü demektir.

Şöyle haykırdığımı hatırlıyorum:

- Bu millete bütün bir vatan veren Atatürk'e kendi partisi kendi toprağından bir mezarlık yer bağışlamaz mı?

İnönü'nün bu tartışmalardan haberi yoktu ve kendisini işin içine karıştırmağı nazik bulmuyorduk. Nihayet komisyon çoklu-

Atatürk'ün Millî Mücadele yıllarında Çankaya'da oturduğu bağevi, 1922. (Ahmet Yüksel koleksiyonu)

ğu Çankaya dışında bir Anıt-Kabir yeri aranmasına karar verdi.

Ben iki arkadaşımla raporun altına 'Atatürk'ü hiç ayrılmak istemediği Çankaya'dan' koparıp atmak fikrini doğru bulmadığımızı yazarak imzaladık. Doğrusu ondan sonra Anıt-Kabir yeri ile ilgilenmedim.

Ben bir anıt değil, bir kabir fikrinde idim. Çankaya'nın tepeceği üstündeki kabri Atatürk'e ne kadar yaraşacaktı. Şimdiki Anıt-Kabir, bir anıttır ve Atatürk, onun içinde misafirdir.

Kabir pek ucuza malolacaktı. Atatürk'ün yeni müzeye konacak hâtıralarını da evinin havası içinde, ziyaret edecektik.

Atatürk'e kin besliyenler, daha sonra Anıt-Kabir müsabakasına ve otuz kırk milyon liralık bir projenin seçilmesine mâni olamadılar."[27]

Rasattepe

Komisyonun ilk toplantısında uzmanların ve bilim adamlarının da çağrılmasına karar verildi. Hermann Jansen, Clemens Holzmeister, Bruno Taut ve Rudolf Belling'in de katılımıyla 16 Aralık günü ikinci bir toplantı yapıldı. Bu toplantıda, üyelerden Aydın Mebusu Mithat Aydın, kabir yeri olarak Ankara'nın bir tepesini gösterdi:

"Rasattepe."

Mithat Bey'in önerdiği Rasattepe, tepeler şehri Ankara'nın her yerinden görülebilen yüksekçe bir yerdi. Yine bir gün, tartışmalar uzayıp giderken, bu defa İçel Mebusu Emin İnankur, oradakilere bir anısını nakletti:

[27] Falih Rıfkı Atay, *Resimli Yirminci Asır*, 6 Kasım 1953.

Yedigün, No. 297, 15 İkinciteşrin 1938.

İnankur, yıllar öncesinde Atatürk ile Ankara içinde gezmektedir. Atatürk, Rasattepe'yi göstermiş, *"Ne güzel bir âbide yeri,"* demiştir.

Bu sözler Komisyon'da dikkate alındı.

Afet İnan da bir *"anı"*sıyla bu *"sahne"*yi tamamlıyor:

"M. Kemal Ankara'yı karış karış gezer ve her yerini çok iyi tanırdı. Hattâ otomobille civarda gezintiler yaparken, düz yollardan gitmekten canı sıkılır ve şoföre ekseriya 'sür' diye emir vererek düzlüklere ve bayırlara saptırırdı. O bu hareketleriyle Ankara'nın görünüşüne çeşitli noktalardan bakar ve bilhassa kalenin eski stratejik durumunu mütalâa ederdi. Türkiye Cumhuriyetine devlet merkezi olarak seçtiği Ankara'nın coğrafî ve tarihî yerini tam olarak tesbit etmek isterdi. 1930 yılında bir bahar mevsiminde Muhafız kıtaları bir manevra yapacağını haber vermişlerdi. Atatürk beni oraya gönderdi. Kıtalar havagazı fabrikası civarında mevzi almış ve hücuma hazırlanıyorlardı. O zamanlar tamamen boş olan bu yerden hücuma kalkan askerlere, kumandanın verdiği hedef, 'Rasat-Tepe' di. Buraya kadar manevrayı takip ederek tepeye çıktığımız vakit, yağmur başlamıştı. Fakat etrafa bakmaktan kendimi alamamış ve Ankara'yı şehir olarak oradan görmenin hususiyetine dikkat etmiştim. Bu müşahademi Atatürk'e de anlattım. Ondan sonra bir gün oradan hep beraber Ankara'yı ve civarını seyrettik. O bu tepenin bilhassa kaleye bakan yamacını pek beğenmiş ve kalenin semaya mürtesem düşen durumunun buradan en iyi görüldüğüne işaret etmişti. Hakikaten bu yer eski ve yeni Ankara'nın en merkezî bir tepesidir. Oradan şehrin her tarafını insan gözleriyle kucaklar ve Atatürk'ün de sağlığında bilhassa kaleye karşı beğendiği en hâkim bir yerdir. Aynı zamanda Atatürk'e kabir olarak seçilen bu yer öteden beri Anadolu toprağında yaşayanlara mezar olmuş bir yerdir. Tepe dolma bir yığıntıdır. Nitekim toprak tesviyesi yapılırken Frigya devrine (M.ö. VII. asır) ait iki tümülüs, içlerinde eşyalariyle beraber Türk Tarih Kurumu tarafından tetkik edilerek meydana çıkarılmıştır. Demek ki tarihî bir değeri olan ve bugün Ankara şehrinin her tarafından görülebilen bu Rasat-Tepe onun yatacağı Anıt-Kabir olarak seçilmiştir."[28]

[28] Afet İnan, *a. g. e.* Arkeolojik veriler, tarih yazıcılığı ve efsaneler, Ankara'nın kurucularının Phrygler olduğunu bize anlatmaktadır. Ankara, Gordion'la birlikte önemli Phryg merkezleri arasındadır. 1945 yılında Anıtkabir'in temel çalışmaları sırasında, arkeolojik kazılar yapıldı. Rasattepe'deki kazılarda ortaya çıkarılan İ.O. 8. yüzyıldan kalma Phryg mezarlarından önemli buluntular elde edildi.

Rasattepe'nin Ankaralılar arasında adı *"Beştepe"*ydi. Buraya, *"Rasattepe"* denilmesinin nedeni ise üzerinde meteoroloji istasyonu bulunmasındandı.

Komisyon, *"yer"* ile ilgili kararını 21 Aralık 1938 tarihli bir raporla Başvekâlet'e bildirdi.

Anıt - Kabir jüri heyeti şerefine ziyafet

Başvekillik Müsteşarımız B. Cemal Yeşil, Anıt-Kabir jüri heyeti şerefine dün şehir lokantasında bir öğle yemeği vermiştir. Yemekte Maliye Vekilliği Müsteşarı, Matbuat Umum Müdürü, Ankara Belediye Reisi Muavini ve belediye erkâmıyle misafirlerin mihmandarları da bulunmuşlardır.

Ulus, 18 Mart 1942.

Yarışma

Rapor, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu'nda ele alındı. Görüşme sonrası onaylandı. Yine aynı gün, Vekiller Heyeti de toplanarak raporu görüştü ve yapılan öneriyi uygun gördü.

7 Ocak 1939'da Rasattepe'de kamulaştırma işlemleri başlatıldı. İlk aşamada, 7 Temmuz 1939'da 287 bin metre kare alan kamulaştırıldı.[29]

Şimdi sıra kabrin yapımındaydı,

Vekiller Heyeti, 1 Mart 1941 tarihinde bir serbest proje yarışması açtı. Uluslararası düzeyde olan bu yarışmaya katılacaklara aynı yılın 30 Ekim gününe kadar süre tanındı. Bu süre çeşitli nedenlerle 2 Mart 1942 tarihine kadar uzatıldı.

Yarışmaya ilgi büyüktü. Yurt içinden ve dışından 49 proje gönderildi. Bunlardan 29'u yabancılarındı. Almanya'dan 11, İtalya'dan 8, Fransa'dan 3 proje gönderilmişti. Avusturya, İsviçre, Çekoslovakya ve başka ülkelerden gönderilmiş projeler de vardı.

Seçiciler Kurulu, şartname gereği projelerden 46'sını eledi, üç projeyi son seçime bıraktı. Almanya'dan Tannenberg Anıtı'nı yapan Prof. Johannes Kruger, İtalya'dan Prof. Arnoldo Foschini ve Türkiye'den Emin Onat-Orhan Arda'nın projeleri birinci ödül için seçilmişti. Kurul bu kararını ittifakla vermişti.

[29] Kamulaştırma işlemleri sonraki yıllarda da sürdürüldü. 1.253.971,- TL ödenerek 561.074 metrekare arazinin kamulaştırdığı yazılır. ("Yirmi milyona çıkan Anıt", *Ulus'un Atatürk İlâvesi,* 10 Kasım 1953, s. 5)

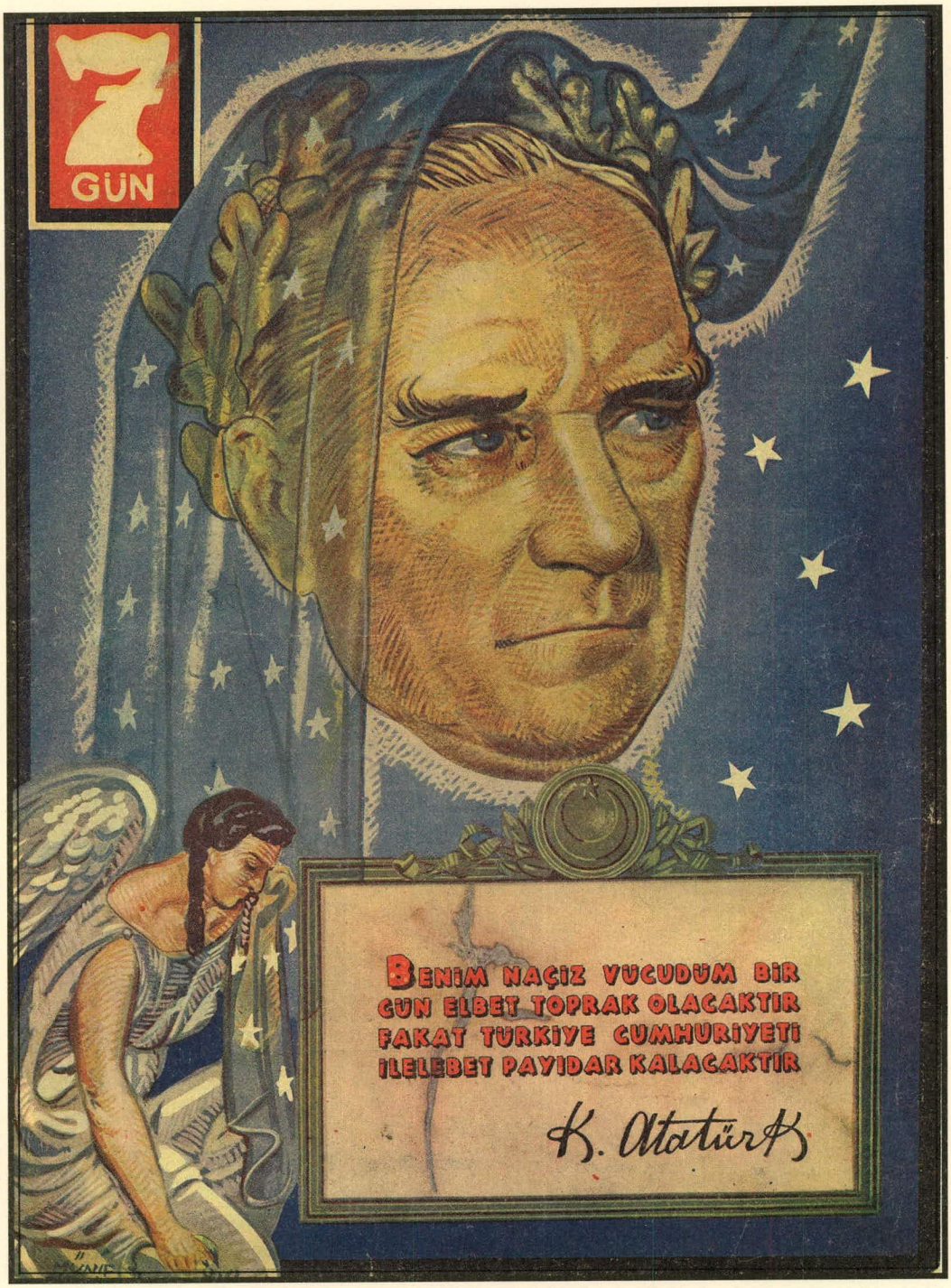

Yedigün, No. 348, 7 İkinciteşrin 1939.

Vekiller Heyeti, 7 Mayıs 1942'de Onat-Arda ortak projesinin uygulanmasını kararlaştırdı.

Mimarı Anlatıyor

Ord. Prof. Emin Onat, 1953 yılında bir yazısında, *"Türk milletinin büyük kurtarıcısının varlığını taşıyacak ve manevî hâtırasını temsil edecek böyle bir âbide nasıl olmalı idi? Nasıl bir mimarî üslûb ve karakter taşımalı idi?"* sorularını sorup, *"Türk Tarih Tezi"*nden esintiler taşıyan cevabını şöyle kaleme almıştır:

Emin Onat.

"Atatürk'ün başardığı inkılâbların en önemlilerinden biri, şüphe yok, bize mazinin hakikî değerini göstermesi olmuştur. Osmanlı devri, şereflerle dolu bir devir olmakla beraber, itiraf etmek lâzımdır ki, skolastik ruhun hüküm sürdüğü kapalı bir âlemden ibaretti. Halbuki, tarihimiz bir zamanlar Gökalpın 'Ümmet devri' dediği bu içe kapanmış medeniyetten ibaret değildi. Akdeniz milletlerinden bir çoğu gibi tarihimiz, binlerce sene evveline gidiyor, Sümerlerden ve Hititlilerden başlıyor ve Orta Asyadan Avrupa içlerine kadar bir çok kavimlerin hayatına karışıyor, Akdeniz Medeniyetinin klâsik ananesinin en büyük köklerinden birini teşkil ediyordu. Atatürk, bize, bu zengin ve verimli tarih zevkini aşılarken, ufkumuzu genişletti, bizi, ortaçağdan kurtarmak için yapılmış hamlelerden en büyüğünü yaptı. Hakikî mazimizin ortaçağda değil, dünya klâsiklerinin müşterek kaynaklarında olduğunu gösterdi. Hakikî Milliyetçiliğin, içe kapanmış bir ortaçağ gelenekçiliğinden asla kuvvet alamıyacağını, onun yalnız müşterek ve eski medeniyet köklerine inmekle canlanabileceğini anlattı. Avrupalılaşmakla ve medenileşmekle, millîleşmenin aynı şey olduğunu bundan iyi hangi fikir ifade edebildi?

Orhan Arda.

Bunun içindir ki biz, Türk milletinin skolâstikten uyanma, ortaçağdan kurtulma yolunda yaptığı inkılâbın büyük önderi için kurmak istediğimiz anıtın, onun getirdiği yeni ruhu ifade etmesini istedik. Bu ruh, Türk milletinin içinden geçtiği medeniyetlerden birine aid, fâni bir ruh olamazdı. Atatürkün dehası bize gösterdi ki, dünyanın en büyük medeniyeti olan Sümer medeniye-

ULUS

Anıt - Kabir

Son ikmal inşaatı da gelecek mevsimde ihaleye çıkarılacak

Ulus, 10 Kasım 1949.

ti; Türkler tarafından yaratılmıştır. O evvelâ Akdeniz medeniyetinin temeli olduğu gibi, zamanımızda dünya medeniyetinin temellerinden biri haline geldiği için, Türkler millî kaynaklarile dünya medeniyetinin köklerini aynı yerde bulacaklardır.

İşte bunun içindir ki, garblılaşma yolunda en büyük hamlemizi yapan Atanın anıt-kabrini, bir sultan veya Veli türbesi ruhundan tamamen ayrı, yedi bin senelik bir medeniyetin rasyonel çizgilerine dayanan klâsik bir ruh içinde kurmak istedik."[30]

Projenin altında bulunan ikinci imzanın sahibi Orhan Arda ise, yıllar sonra, kendi projelerini diğerlerinden farklı kılanın ne olduğunu şöyle vurguluyor:

"Alman ve İtalyan profesörlerin fazlasıyla abartılmış bir şark havası vardı. Ata'nın çağdaşlığı ve asrı bile aşan görüşlerini yansıtmayacağı düşünülerek, bizim projemiz için uygulama kararı alındı."[31]

Anıtkabir'in Yapımına Başlanıyor

Şu var ki, Emin Onat - Orhan Arda ortak projesi, Anıtkabir'in bugünkü görüntüsünden farklıdır. Yapı, bugünkü durumuna gelinceye kadar pek çok değişikliğe uğradı. Proje kabul edilmekle birlikte, Seçiciler Kurulu'nda bazı değişiklikler yapılması da öngörüldü. Mimarlar bu istekleri yerine getirdiler. Düzeltilmiş taslak, Başvekâlet'e, 8 Kasım 1943 günü verildi. Paul Bonatz, Sedat Hakkı Eldem ve Sırrı Sayarı'dan oluşan bir kurul yeni taslağı inceledi ve bazı yeni istekler mimarlara iletildi. Bu istekler de yerine getirildi. Ve 18 Kasım günü, proje Vekiller Heyeti tarafından onaylandı. İşin yürütülmesinden Bayındırlık Vekaleti sorumluydu.

Mimarlar ile birinci kısım inşaat için sözleşme, 4 Temmuz 1944'de yapıldı.

9 Ekim 1944 günü Anıtkabir'in temeli atıldı. İlk harcı Başbakan Şükrü Saraçoğlu koydu.

22 Kasım 1944'te, Anıtkabir için 10.000.000,- TL tutarındaki krediye ilişkin 467 sayılı yasa yürürlüğe girdi.

[30] "(Anıd-kabir) in projelerini nasıl yaptık?", *Cumhuriyet Anıt-Kabir İlâvesi*, 5 Kasım 1953, s. 2.

[31] Selma Tükel, "Anıtkabir'le 50 Yıl", *Hürriyet*, 9 Kasım 1994.

7 Şubat 1945'te temel zeminin etüdüne başlandı ve bu çalışma birkaç ay sürdü. Yapılan etütlerde büyük boşluklar ve galeriler saptandı. Mozolenin 150 ton ağırlığını birikinti zemine yerleştirmek için deprem araştırmaları dahil birçok çalışma yapıldı.

Anıtkabir'in yapımında kullanılmak için çok taş gerekliydi. Bunun için yeni taş ocakları, yollar açıldı. Türkiye'nin her yerinden blok taşlar Ankara'ya gönderildi. Eskipazar'ın traverten taşı ocakları ilk defa Anıtkabir için açıldı, faaliyete geçirildi. Kayseri'den tonlarca taş, şeref salonu için Bilecik'in yeşil mermeri Ankara'ya taşındı. Şeref salonundaki lahit için Osmaniye mermeri kullanılacaktı. 42 ton ağırlığında tek parçaydı. Ordunun olanakları kullanılarak nakledilebildi.

Taş ustaları da çalışmak üzere Ankara'daydılar. İşçilere yapılacak çalışma üzerine eğitim verildi. Orhan Arda, şöyle anlatıyor:

"Tüm yörelerimiz ve insanlarımız, bu büyük esere taşlarıyla katılmak istiyordu. O tarihlerde, betonarme inşaat modasının başlayıp, yayıldığı dönem yaşanıyordu. Taş ustalarının çoğu işsiz kalıp köylerine dönmüş, başka işlere girişmişti. Taş ustalarını bir araya getirmek için çağrılar çıkardık. 15 günde memleketin en iyi taş ustalarını bir araya getirdik. Anadolu'dan gelen tonlarca taş bloklar, şimdi Anıtkabir'in aslanlı yolu olan alana yığılmıştı. Bu blokların üstüne çıktım. Taş ustalarını çevremde topladım. Onlara yapacakları işin önemini, kutsallığını, öncelikle projeyi anlattım. Bu proje taştan olacaktı ve onların eseri olacaktı. Hepsi gerçekten çok heyecanlıydı. Hem Atatürk'ün Anıtkabir'ini yapacaklar, hem de çok sevdikleri mesleklerine döneceklerdi. Uzun yıllar birlikte çalıştık. Heyecan ve şevklerini hiç kaybetmediler."

Zafer Anıtı.

Değişiklikler

Ölümünün üzerinden yıllar geçmişti.

Bu arada İkinci Dünya Savaşı patlak vermiş, yıllarca sürmüştü. Türkiye'de tek parti yönetimi terkedilmişti. Yeni partiler kurulmuştu. Demokrasi döneminin dördüncü yılında Cum-

huriyet Halk Partisi iktidardan düşüp, yerini Demokrat Parti'ye bırakacaktı.

1950 yılına gelinmişti; ama Anıtkabir'in yapımı tamamlanamamıştı.

Orhan Arda, Atatürk'ten sonraki iki cumhurbaşkanının Anıtkabir'le ilgilendiklerini söylüyor:

"İsmet İnönü, Cumhurbaşkanlığı döneminde Çankaya sırtlarında Dikmen çevresinde atla dolaşırdı. Bu gezilerinde zaman zaman Anıtkabir'e uğrar, inşaatın ilerleyişi ve yapı hakkında bilgi alırdı. Celâl Bayar da yakından ilgilenir, Anıttepe'ye gelerek çalışmaları izlerdi."[32]

14 Mayıs 1950 genel milletvekili seçiminin getirdiği iktidar değişikliği sonrası yeni hükümetin üzerinde durduğu konular arasında Anıtkabir'in yapımı da vardı. Yapımın bir önce tamamlanmasını sağlamak amacıyla bazı önlemler alındı. Yeni bir kurul oluşturuldu. Muammer Çavuşoğlu, Paul Bonatz, Sedat Hakkı Eldem ve projenin mimarları Emin Onat ile Orhan Arda bu kurulun üyeleri oldular.

20 Kasım 1950 günü Bayındırlık Bakanlığı'nda toplanan kurul o güne kadar yapılmış işleri inceledi. Toplantı sonunda zamandan ve maliyetten tasarruf sağlamak için bazı değişikliklere gidilmesine karar verildi. Bu konuda bir rapor hazırlandı, Başbakanlığa verildi. Rapor, 29 Kasım günü Bakanlar Kurulu'nda görüşüldü ve kabul edildi.

Anıtkabir'in yapımı bazı değişikliklerle 1953 yılına kadar sürüp gitti.

Heykeller, Mozaikler, Yazılar

Tam on beş yılda ortaya çıkan Anıtkabir, üç ana kesimden oluşuyordu: Giriş Yolu, Zafer Alanı, Şeref Holü.

Heykeller için önce uluslararası bir yarışma açılması düşünüldü. Çok ilginçtir, bir yabancı uzman, Güzel Sanatlar Aka-

[32] Selma Tükel, *a. g. y.*

Anıtkabir,
İlhan Koman'ın rölyefleri,
"Sakarya Meydan Savaşı".

demisi Heykel Bölümü yöneticisi Rudolf Belling bu düşünceye karşı çıktı. Kendisiyle yapılan bir konuşmada şöyle söylüyor:

"Bakanlık, heykeller için milletlerarası bir müsabaka açmak istedi. Ben, bu işin Türk heykeltraşları tarafından yapılabileceğini söyledim. Böylece bu fikir kabul edildi ve müsabaka yalnız Türk heykeltraşları arasında açıldı. Neticede Türk sanatkârları bu mevzuu gayet ciddiye alarak çalıştılar ve muktedir oldukların-ın en güzel örneklerini verdiler."[33]

Sadece Türk heykeltraşlarının katıldığı yarışma 14 Ocak 1952'de sona erdi. Kazananlar belli oldu ve zaman geçirmeden uygulamaya geçildi.

Giriş kapısının iki yanına konulan iki grup heykel ile yol boyunca iki yanda sıralanan 24 aslan heykeli Hüseyin Anka Özkan tarafından yapıldı. Şeref Holü'ne çıkan merdivenlerin her iki yanındaki duvarların üzerindeki kabartmalar İlhan Koman ile Zühtü Müridoğlu'nun usta ellerinden çıktı. Yine merdivenlerdeki Söylev Kürsüsü'nün süslerini Kenan Yontaç yaptı. Mozaik ve freskler ise, Emin Onat, Orhan Arda, Nezih Eldem tarafından İstanbul Türk ve İslâm Eserleri Müzesi'ndeki eserlerden

[33] "(Anıt-kabir) nasıl süslendi?", *Cumhuriyet Anıt-Kabir İlâvesi*, 5 Kasım 1953, s. 3.

yapılan motif seçimleriyle belirlendi. Anıtkabir'de on da kule bulunuyordu. Mehmetçik, İstiklâl, Sulh, 23 Nisan, Müdafaa-i Hukuk, İnkılâp, Misak-ı Millî, Cumhuriyet, Zafer, Hürriyet adlarını taşıyan kuleler kabartmalarla süslenmişti. Bunları da Zühtü Müridoğlu, Nusret Suman, Hakkı Atamulu yapmışlardı.

Kulelerin içine kitabe, kabartma olarak yazı uzmanı Emin Barın eski Romen harfleriyle sekiz bin harf işledi. Ayrıca, mozole giriş holünün iki yanındaki Atatürk'ün *"Onuncu Yıl Nutku"* ile *"Gençliğe Nutku"*nu da yazacaktı.

Emin Barın, usta bir sanatçıydı. Güzel Sanatlar Akademisi'de yazı ve cilt öğretmeni olarak görev yapıyordu. İstanbul Valiliği, kendisinden Anıtkabir'e armağan edilmek üzere bir *"Altın Kitap"* yapmasını istemişti. Barın, 500 sayfalık bu kitabı da hazırladı.

Anıtkabir'deki bayrak ile bayrak direği de özel olarak Amerika'da üretildi. New York'ta çalışan Nazmi Cemal adındaki bir yurttaşımız, Başbakanlığa başvurarak, özel bir bayrak direği yaptırdığını bildirmişti. Makedonya asıllı Nazmi Cemal'den yine Makedonyalı Atatürk'e güzel bir armağandı.

1953 yılının ortalarında Anıtkabir, bazı eksiklere rağmen, konuğunu alacak kadar hazırdı. O yılın 10 Kasım günü Atatürk'ün naaşının müzeden yeni yerine götürülmesine karar verildi.

Tabut Açılıyor

4 Kasım Çarşamba 09.15'te Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi Refik Koraltan, Başvekil Adnan Menderes, eski Büyük Millet Meclisi Reisi Abdülhalik Renda, Erkânı Harbiye Umumiye Reisi Orgeneral Nuri Yamut, eski Riyaseticumhur Umumî Katibi Kemal Gedeleç, Ankara Valisi Kemal Aygün, Ankara Belediye Reisi Atıf Benderlidoğlu, Etnografya Müzesi'ndeydiler.

Anıtkabir.

Tabutun gömülü bulunduğu iki metre derinlikteki mermer ve lahidin üstündeki mermer söküldü. Tabut vinçle yerinden çıkarıldı. Bir masa üzerine yerleştirildi. Sarılı bulunduğu kadi-

fe kumaş aradan geçen yıllar içerisinde rutubetten çürümüştü. Sadece üzerindeki bayrak duruyordu. Atatürk'ün kardeşi Makbule Atadan ayakta duramayacak durumdaydı. Bir sandalye getirdiler, oturdu.

Tabut, Erkek ve Kız Teknik Öğretmen Okulu öğretmen ve öğrencileri tarafından temizlendi, parlatıldı ve hazırlanan katafalka konuldu. Çiçeklerle süslendi. Üzerine Kız Teknik Öğretmen Okulu öğrencilerinin hazırladıkları bayrak örtüldü.

Üç gün boyunca öğrenciler, subaylar ve son gün generaller katafalkın yanında nöbet tuttular.[34]

7 Kasım günü, cenaze töreninin provası yapıldı.

9 Kasım 1953 Pazartesi 10.00'da, katafalkın önünde yine toplanıldı.

4 Kasım günü gelenlerin yanısıra Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Histoloji Kürsüsü'nden Prof. Dr. Kâmile Şevki Mutlu, profesörün asistanları ve birkaç kişi daha vardı.

Saat 10.30'da tabutun kapaklarının kenarlarındaki çıtalar çıkarıldı. Mühür söküldü. Kapak kaldırıldığında içinde kurşundan bir tabut daha görüldü. Bu tabutun kapağı da açıldı. Kauçuk bir örtü, altında Atatürk'ün kefene sarılı tahnit edilmiş naaşı vardı.

Dr. Kâmile Şevki Mutlu sordu:

- Yüzünü görmek ister misiniz?

Orada bulunanlar tabutun yanına yaklaştılar.

Kefen açıldı.

Atatürk'ün yüzü ana hatlarıyla ortadaydı. Bozulmamıştı, sadece sarı bir renk almıştı.

Bir süre öyle sessiz kalındı. Mutlu yine sordu:

- Kapatalım mı?

Başlar *"Evet"* der gibi eğildi. Kefen kapatıldı.

[34] *Vatan*, 5 Kasım 1953.

Anıtkabir'in açılışı hatırası ilk gün zarfı, 10 Kasım 1953.

Sonra, Atatürk'ün naaşı kurşun tabuttan çıkarılarak ceviz ağacından yapılmış bir başka tabuta alındı.[35]

Yolculuğun Son Perdesi

10 Kasım 1953 günü, Atatürk'ün naaşını Dolmabahçe'den Sarayburnu'na kadar taşıyan top arabası Etnografya Müzesi'nin ön kapısının önünde yerini almıştı.

Saat 09.05'te, Atatürk'ün tabutu katafalktan 12 er tarafından alınarak top arabasına götürüldü. Bu sırada Ankara'nın üç merkezinde toplar beşer dakika ara ile ateşe başladılar.

Saat 09.15'te tören alayı Chopin'in cenaze marşı ile yürüyüşe geçti. Önde tören komutanı Tümgeneral Mithat Akçakoca, karargah subayları vardı. Arkadan Harp Okulu bandosu, Harp Okulu alayı, Deniz Harp Okulu bölüğü, Hava Harp Okulu bölüğü, İzci alayı, Riyaseticumhur bandosu geliyordu. Sağında ve solunda altışar generalin yürüdüğü top arabası Harp

[35] *Hürriyet, Zafer, Ulus*, 10 Kasım 1953.

Okulu'nun 90 subay öğrencisi tarafından çekiliyordu. Arabanın arkasına bağlanmış halatları idare eden 36 kişilik fren takımı da Harp Okulu öğrencilerindendi.

Top arabasının arkasında Tuğamiral Şerafeddin Karapınar Atatürk'ün kadife bir yastık üzerine iliştirilmiş İstiklâl madalyasını taşıyordu. Daha arkada Atatürk'ün kardeşi Makbule Atadan yürüyordu.

Onu, Reisicumhur Celâl Bayar, başyaver ve yaverleriyle izliyordu. Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi Refik Koraltan, sağ yanında Başbakan Adnan Menderes, sol yanında İsmet İnönü'yle birlikteydi. Onların arkasından da vekiller, yabancı diplomatlar, askerî ataşeler, mebuslar geliyorlardı.

Atatürk'ün yakınında bulunmuş ya da onun yakın çalışma arkadaşı olan bazı kişiler de kortejde yer almışlardı. Bunlar arasında Tevfik Rüştü Aras, Şükrü Kaya, Hikmet Bayur, Yakub Kadri Karaosmanoğlu, Tevfik Bıyıklıoğlu, Kılıç Ali, Afet İnan, Sabiha Gökçen, General İsmail Hakkı Tekçe, Hasan Rıza Soyak göze çarpıyorlardı.

En arkada bir piyade taburu yer almıştı.

Törene yüzbinlerce yurttaş, caddeleri, meydanları, binaların pencerelerini, balkonları, çatıları doldurarak katılıyordu.

Tören alayı, önce Talatpaşa Bulvarı'ndan inerek Opera binası önünden Atatürk Bulvarı yoluyla Ulus Meydanı'na yöneldi. Harekete geçildikten bir saat sonra Ulus Meydanı'na gelindi. İstasyon Caddesi'nden geçilirken, Türkiye Büyük Millet Meclisi binasının önünde bir dakika duruldu. Sonra yine hareket edildi. Ulaştırma Vekâleti yanından demiryolu köprüsü alt geçidinden Nevzat Tandoğan Meydanı'na çıkıldı. Meydandan sonra Anıtkabir Caddesi geliyordu.

Top arabası Anıtkabir'in başladığı merdivenlerin önüne gelindiğinde durdu. Burada tabut erler tarafından omuzlara alındı ve 12 generalin eşliğinde mozole önünde hazırlanan kürsüye getirildi, konuldu.

Yürüyüş üç saat sürmüştü.

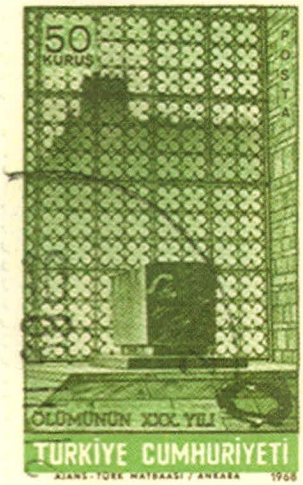

Atatürk'ün ölümünün XXX. yılı nedeniyle bastırılan pul serisinde Anıtkabir.

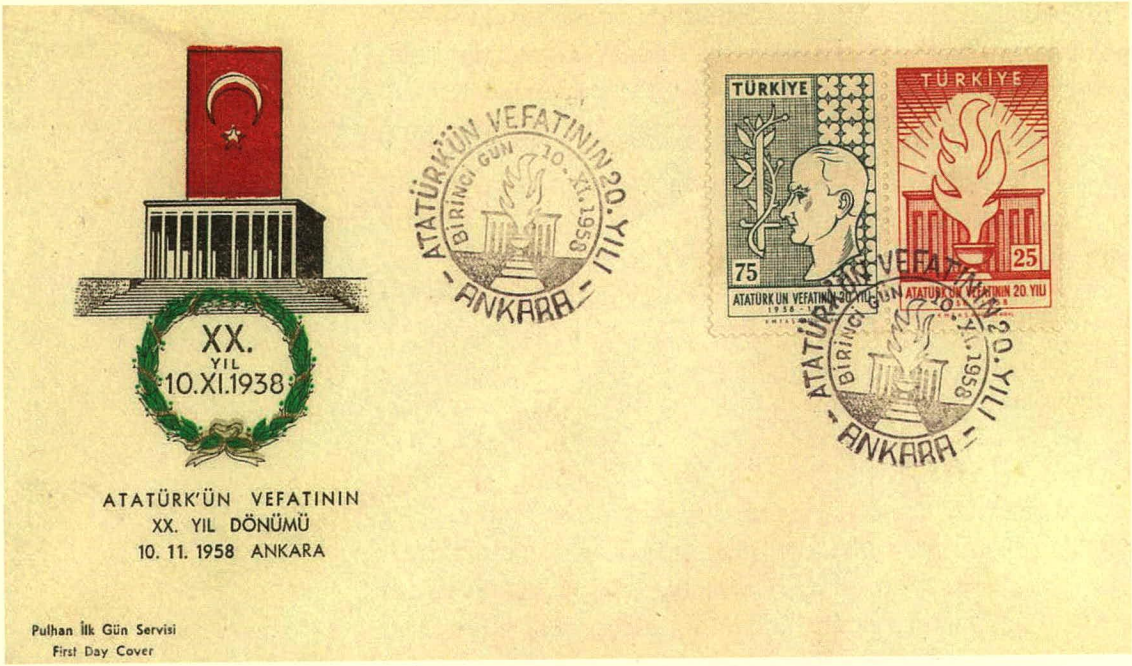

Atatürk'ün ölümünün XX. yıl dönümü ilk gün zarfı, 10 Kasım 1958.

Reisicumhur Celâl Bayar, kürsünün önünde bir konuşma yaptı. Konuşması sona erdikten sonra yine 12 er tabutu kürsüden alıp Şeref Salonu'na getirdiler. Sol taraftaki galeriden aşağıya indirerek esas mezar kısmına götürdüler.

Makbule Atadan, Reisicumhur, Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi, Başvekil, vekiller de mezar yerine indiler.

Atatürk'ün naaşının gömülmesi kısa sürdü.

Sonra hep birlikte mezardan ayrılıp dışarıya çıktılar.

Onlar gidince de bronz kapı kapatıldı, kilitlendi.

Turan Tanyer
Ankara, Ekim 2009

Gazeteler ve Fotoğraflar

1938

Şişman Yanko
J. ANANYADI
MAHDUMLARI
Yeni postane caddesi 39
Kışlık yünlü, ipekli, pamuklu bilûmum kumaşlarınızla tuhafiye ve cihaz takımlarınızı emniyetle tedarik edebilirsiniz.

Cumhuriyet

Onbeşinci yıl sayı: 5207
İSTANBUL — CAĞALOĞLU
Telgraf ve mektub adresi: Cumhuriyet, İstanbul - Posta kutusu: İstanbul, No. 246
Telefon: Başmuharrir ve evi: 22366, Tahrir heyeti: 24298, İdare ve matbaa kısmı: 24299 - 24290
Çarşamba 9 İkincteşrin 1938

Cumhuriyetin 15 inci yıldönümü vesilesile yapılan neşriyattan en kıymetli en güzel bir hatıra saklamak isterseniz
YARIMAY
Fevkalâde sayısından 1 tane alınız.
Yaldızlı kapak - 52 sayfa
150 resim - 15 kuruş

Büyük Şefin sıhhî vaziyeti

Normal seyrini takib eden rahatsızlık dün akşam birdenbire tekrar ciddiyet kesbetti

İstanbul 8 (a.a.) — Riyaseticumhur Umumî Kâtibliğinden:

1. Bugün ikinciteşrinin sekizinci salı günü, saat 23 te Reisicumhur Atatürkün sıhhi vaziyetleri hakkında müdavi ve müşavir tabibleri tarafından verilen rapor ikinci maddededir:

2. Bugün saat 18,30 da hastalık birdenbire normal seyrinden çıkarak şiddetlenmiş ve sıhhî vaziyetleri yeniden ciddiyet kesbetmiştir.

Hararet derecesi: 36,4; nabız: Muntazam, 100; teneffüs: 22 dir.

Müdavi tabibler:

Prof. Dr. Neşet Ömer İrdelb
Prof. Dr. Mim Kemal Öke
Dr. Nihad Reşad Belger

Müşavir tabibler:

Prof. Akil Muhtar Özden
Prof. Dr. Hayrullah Diker
Prof. Dr. Süreyya H. Serter
Dr. M. Kâmil Berk
Dr. Abrevaya Marmaralı

Çin - Japon harbi

Çinliler cephede 400 bin asker tahşid ettiler

Verilen bir habere göre Japonlar bir hafta içinde 13 bin ölü ve 30 bin yaralı vermişler

Bir mevzi içindeki Çin askerleri Japonlarla harb ederlerken

Hongkong 8 (a.a.) — Bir haftadanberi Lü-Şan civarında çok kanlı muharebeler olmaktadır. Japonlar şimdiye kadar 13 bin ölü ve 30 bin yaralı vermişlerdir. Japonların bu zayiatı Çin ordusunun kuvvetine bir delildir.

Tung-Şan'dan hareket ederek Puiji üzerine ilerliyen Japon kuvvetleri hareket noktalarından beş kilometre ileride Çinliler tarafından mağlûb edilerek geri dönmeğe mecbur olmuşlardır.

[Arkası Sa. 3 sütun 1 de]

Türk denizciliğinin yeniden kuruluşu

Denizbankın takib edeceği programa dair dünkü sayımızda kuvvetli işaretler gördük: Avrupa tezgâhlarında birbiri arkasından yapılıp gelmekte olan yeni gemilere ilâveten yeniden ısmarlanmaları mukarrer gemilerin bir kısmı hakkında malûmat verilmekte idi. Burada Başbakan Celâl Bayarın Denizbank Umum müdürü Yusuf Ziya Önişe direktif verirken bir gün kulağıma fısıldamakta olduğuna tesadüfen şahid olduğumuz büyük tonaj rakamı gözlerimizin önünde canlandı. Becerikli yeni Umum müdür, şefinden aldığı emri tahakkuk ettirmek yolunda yürümeğe başlamış demek oluyordu. Kısa bir zamanda Türk denizciliği herkesi hayret ve bir Türkle[illegible] seviyesine yükselecektir. Uzakta olmıyan o başarı günü gelerek müspet neticeyi gene bu sütunlarda şevkle yazmak bizim için eşsiz bir zevk kaynağı olacaktır.

Bizi bugün Türk denizciliğinin kuvvetli bir surette yeniden kurulacağı imanile sevindiren sebebler yalnız bu bahis etrafında verilmiş olan hakikaten sevindirici haberlerden ibaret değildir. Gene dünkü sayımızın bir köşesini işgal eden bir ilân bizi o yeni gemiler haberlerinin meczumundan fazla memnun etti. Bu haber Denizbank tarafından Avrupaya tahsile gönderilmek üzere seçilecek talebenin imtihanlarına aid ilândı. Bu ilân Halicdeki yeni Türk tersanesinin 1940 senesinde bütün tesisatile faaliyete geçebileceğini bildiren haberi ikmal ediyor ve bizim nazarımızda denizciliğin Türklüğe hakikaten ve yeniden maledileceğini ispat eyliyordu. Gemiyi yalnız yürütmek ve işletmek değil, yapmak da lâzımdır. İşte asıl o zaman tam denizci millet oluruz. Bize kanaat geldi ki Yusuf Ziya Öniş Türk denizciliğini bu en mükemmel ileri modern derecesine götürecektir.

Denizcilik Türke asla yabancı bir meslek değildir. Tarihte Türkün denize ne vakit girdiğini araştırmağa çalışmak beyhudedir. Tarih biz Türkleri yalnız karada değil, ayni zamanda denizde de buldu. Uzak denizlerden bahsetmeğe lüzum görmeksizin ön Asyada Akdenize tarihten evvel girmiş bulunduğumuzun muhakkak olduğunu söylemekle iktifa edebiliriz. Yakın tarihimizde kurduğumuz koca imparatorluk dünyanın büyük bir kısmına denizler üzerindeki kuvvetimizle de hükümran olmuş değil midir? Eğer Türk milleti okumolasıya denizci olmasa bir sadrazam kapılarımızda nöbet beklemeğe gelmiş düşmanı yenecek bir donanmayı nasıl olur da iki üç yıllık bir himmetle yoktan var etmiş olabilirdi? Yalnız alet değil, o aleti yapacak ve kullanacak adamlar da lâzımdı, ve bunlar Türk milletinde mebzulen mevcuddu, ve mevcuddur.

Gerçi Yusuf Ziya Öniş bize harb donanması yapacak değildir. Fakat modern telâkkide denizciliğin ticaret kısmile harb kısmını yekdiğerinden ayırmak mümkün ve doğru olamaz. Harb donanması da ancak denizci milletin elinde müessir bir alettir, ve milletler harbde ve sulhta kullandıkları her türlü aletleri icabında söküp yeniden kuracak ve icabında yenilerini yapıp çıkıverecek veçhile iyi bilmeğe ve benimsemeğe mecburdurlar. İşte Yusuf Ziya Öniş, aldığı direktifle Türk tica-

YUNUS NADI

[Arkası Sa. 7 sütun 4 te]

Sümer Bankla Brassert şirketi anlaşma yaptı

Demir fabrikalarını ingiliz eksperleri işletecek

Yakında Ankarada Türk ve İngiliz işçilerinin birlikte çalışmaları hususunda müzakerelere başlanıyor

Karabük demir fabrikasında yapılan tesisattan bir görünüş. Köşede yakında memleketimize gelecek olan Brassert şirketi müdürü M. Brassert

Sümerbankın Karabükte yaptırmakta olduğu demir ve çelik fabrikalarını kurmakta bulunan Brassert şirketi müdürü Mills, dün şehrimize gelmiştir. Büyük İngiliz şirketi müdürü, istasyonda Karabük inşaat direktörü Hopkinson, kâtibi Remzi, Brassert şirketi İstanbul acentası tarafından karşılanmıştır.

Aldığımız malûmata göre, Karabük fabrikaları mart ayında kısmen ve temmuz ayında tamamen işlemeğe açılmış olacaktır. Şimdi bir numaralı izabe fırını bitmek üzeredir. Bu fırın bitince, fabrika demir dökmeğe başlıyacaktır. Sonra da iki numaralı izabe fırını bitecek ve bu suretle çelik dahi istihsal edilecektir.

Dün bir muharririmiz, direktör Mills ile görüşmüştür. Direktör, fabrikanın işlemeğe açıldığı sırada bir müddet için

[Arkası Sa. 9 sütun 4 te]

Macarlar Çek arazisinde

İşgal mıntakalarındaki halk, askerleri büyük tezahürat ve heyecanla karşılamaktadır

Bir Macar topçu kıt'ası yürüyüş halinde

Prag 8 (a.a.) — Çeteka ajansı bildiriyor: Dün kendilerine gösterilmiş olan hatları işgal eden Macar kıt'aları Slovakya ve Karpatlaraltı Rusyasında Nove Zamki ile Sani ve Ciz ile Roznava arasındaki araziyi işgal etmişlerdir.

9 sonteşrinde bu kıt'alar Bratislava'nın garbında, Legi'in cenubunda, Lesençe, Rimavska ve Sobata'nın cenubunda, Koşiçe'nin cenubunda, Mukaşevo'nun cenubunda bulunan arazi parçalarını işgal edeceklerdir.

10 teşrinde işgal hareketi Koşiçe, Mikaçevo ve Uzhorod şehirleri de dahil olmak üzere tahdid edilen hatta kadar devam edecektir.

Hududda bir hâdise

Prag 8 (a.a.) — Prağın şimalinde Melnik yakınında kâin Liboh'da Almanlar tarafından işgal edilmiş mıntakada

[Arkası Sa. 9 sütun 5 te]

Başvekil şehrimize geliyor

Ankara 8 (Telefonla) — Bugün, Halk Partisi meclisi umumî grupunda izahatta bulunan Başvekil Celâl Bayar, gece saat on biri beş geçe sureti mahsusada hazırlanan trenle İstanbula hareket etmiştir.

Parti Grupu dün toplandı

Başvekilin, dahilî ve haricî işler hakkındaki bayanatı tasvib olundu

Ankara 8 (a.a.) — Cumhuriyet Halk Partisi B. M. M. Grupu umumi heyeti bugün -8/11/1938- saat 15 te reis vekili Trabzon meb'usu Hasan Sakanın başkanlığında toplandı.

Söz alarak kürsüye gelen Başvekil Celâl Bayar Büyük Millet Meclisinin tatili devresinde cereyan eden dahilî ve haricî bütün mesai hakkında Hatay ve Dersim işleri de dahil olduğu halde uzun izahatta bulunmuş ve ayni mevzular üzerinde söz alan birçok hatibler de dinlendikten sonra, umumî heyet, hükûmet reisinin beyanatını ittifakla tasvib etmiştir.

Ruznamede başkaca görüşülecek mevzu olmadığından salı günü toplanılmak üzere celseye nihayet verilmiştir.

Erzincan hattının küşad resmi

Başvekil açılış merasiminde mühim bir nutuk söyliyecek

Ankara 8 (Telefonla) — Erzincan hattının açılma töreninde bulunacak davetliler ayın 14 üncü pazartesi günü şehrimizden hareket edecektir. Açılma töreni Başvekil Celâl Bayar tarafından yapılacak, Başvekilimiz bu münasebetle Erzincanda mühim bir nutuk söyliyecektir. Merasimde, Meclisi temsilen otuz meb'us bulunacaktır.

Celâl Bayarın avdette Malatya yolile döneceği anlaşılmaktadır. Başvekil, bu havalide bazı tetkiklerde bulunduktan sonra İstanbula gidecektir. Diğer davetliler Erzincandan Ankaraya dönecekler dir.

Yeni Suriye fevkalâde komiseri

Paris 8 (Hususî) — Sabık Viyana Elçisi Gabriel Pier Suriye fevkalâde komiserliğine tayin edilmiştir. Eski fevkalâde komiser Kont dö Martel tekaüde sevkedilmiştir.

Maliyede tayinler

Terfi ve nakillere aid liste (6) ncı sahifede

Ingiliz Kralı dün parlamentoyu açtı

Majeste Jorj irad ettiği nutukta bilhassa millî müdafaa işi ve askerlik meselesi üzerinde ehemmiyetle durdu

İngiliz Kral ve Kraliçesi bir merasim esnasında

Londra 8 (Hususî) — Kralla Kraliçe bugün an'anevi alayla Bukingam sarayından Vestminister'e gitmişlerdir. Büyük Mareşal üniformasını giymiş olan Kral, parlamentoyu açarak merakla beklenen

[Arkası Sa. 9 sütun 1 de]

Tramvay ve tünel şirketleri de satın alınıyor

Nafıa Vekâleti, keyfiyeti şirketlere bildirdi ve murahhaslarını Ankaraya göndermelerini tebliğ etti

Yakında Nafıa Vekâleti tarafından satın alınacak Tramvay şirketinin arabaları

(Yazısı 3 üncü sahifemizde)

Çarşamba
9
SONTEŞRİN
1938
5 KURUŞ

Ulus Basımevi
Çankırı Caddesi, Ankara
Telgraf : Ulus - Ankara
TELEFON
İmtiyaz sahibi 1144
Basımevinde 1371
Yazı işleri 1062-1065
Matbaa müdürü 1061
İdare 1064

ULUS

ADIMIZ ANDIMIZDIR

Tunceli medeniyele açılıyor

Yakında, yazıları arkadaşımız Naşit Uluğ tarafından hazırlanan güzel bir ilâve neşredecegiz.

BÜYÜK ŞEFİMİZ

Atatürk'ün sıhatlerine dair dün resmî tebliğ neşredildi

İstanbul, 8 a.a. — Riyaseticümhur Umumî Kâtipliğinden :

1 — Bugün, ikincitesrinin sekizinci salı günü, saat "23" te Reisicümhur Atatürk'ün sıhî vaziyetleri hakkında müdavi ve müşavir tabipler tarafından verilen rapor ikinci maddededir :

2 — Bugün saat "18,30" da hastalık birden-bire normal seyrinden çıkarak şiddetlenmiş ve sıhî vaziyetleri yeniden ciddiyet kesbetmiştir. Hararet derecesi : "36,4., Nabız: muntazam, "100,, Teneffüs: "22" dir.

Müdavi tabipler :

Prof. Dr. Neşet Ömer İrdelp,
Prof. Dr. Mim Kemal Öke
Dr. Nihat Reşat Belger.

Müşavir tabipler :

Prof. Dr. Akil Muhtar Özden
Prof. Dr. Hayrullah Diker
Prof. Dr. Süreyya H. Serter
Dr. M. Kâmil Berk
Dr. Abrevaya Marmarak.

Dün Parti Kamutay Grupunda izahat veren Başvekilimiz B. Celâl Bayar

Parti Kamutay grupu toplandı

Başvekil

Dahili ve harici bütün meselelere dair izahat verdi

Ankara, 8 a.a. — Cümhuriyet Halk Partisi B. M. M. Grupu umumî heyeti bugün — 8/11/1938 — saat 15 de Reis Vekili Trabzon Mebusu Hasan Saka'nın başkanlığında toplandı.

Söz almak hususuna gelen Başvekil Celâl Bayar Büyük Millet Meclisinin tatili devresinde cereyan eden dahilî ve harici bütün mesai hakkında Hatay ve Dersim işleri de dahil olduğu halde uzun izahatta bulunmuş ve aynı mevzular üzerinde söz alan birçok hatipler de dinledikten sonra, umumî heyet hükûmet reisinin beyanatını ittifakla tasvip etmiştir.

Rusnamede başkaca görüşülecek mevzu olmadığından saat günü toplantıyı bitmiş ilâna celseye nihayet vermiştir.

Umumî heyet beyanatı ittifakla tasvip etti

B. Celâl Bayar İstanbul'a gitti

Başvekilimiz B. Celâl Bayar dün gece şehrimizden kalkan hususî bir trenle İstanbul'a hareket etmiş ve Ankara garında vekiller ve diğer birçok zevat tarafından uğurlanmıştır.

Hitler "Ben,, diyor:

İngiltere ve Fransa'dan yeni bir şey istemiyorum

"Sade sömürgeleri,, "geri istiyorum!,,

Fakat tasrih de ediyor:

Bu bir harp meselesi değil, bir adalet ve barış meselesidir

Münih, 8 a.a. — D. N. B. bildiriyor :

Bürgerbraukeller'de nasyonal sosyalist partisi emekdar arazisinin sanevî toplantısında bir nutuk söyliyen B. Hitler, 1938 senesinin almanlar tarihine, en büyük vakalar ve muvaffakiyetler senesi olarak geçeceğini bildirdikten, 1918 senesi vaziyetini ve Vilson prensiplerinin bir aldatmadan başka bir şey olmadığını izah eylediklen sonra cümlesinde demiştir ki :

"— Bugün, muazzam muvaffakiyetlerden dolayı iftihar ediliriz. Fakat, gene bugün, her zamankinden daha ziyade eski düşüncelerimize, eski prensiplerimize sadık kalmak istiyo-

(Sonu 8 inci sayfada)

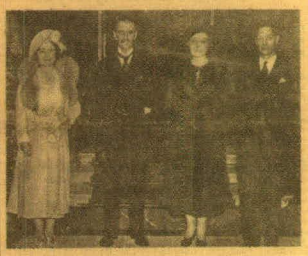

İngiliz kral ve kraliçesi, B. Çamberlayn ve refikasiyle beraber

İngiliz kralının açış nutku dün Lordlar kamarasında okundu

Çekoslovakya'ya 10 milyon İngiliz lirası verilmeli

Partiler isterlerse Hükümet Uzakşark'ta bir itilâf vücuda gelirmeğe âmadedir

Londra, 8 a.a. — Kıralın Lordlar Kamarasında bu sabah okunan nutku, İngiltere'nin ecnebi devletlerle olan münasebatındaki anlaşmayı teyit etmektedir.

Hükûmet, iyi anlaşmanın Münih anlaşmasının zihniyeti dahilinde inkişafını teşci için her şeyi yapmaya kardir.

Kıral, İtalya ile münasebetin yenden tesisile temin olmasını ve Romanya kıralı ile Fransa reisicümhurunun önümüzdeki sene zarfında İngiltere'ye yapacakları ziyaretleri memnuniyetle kaydetmektedir.

Kanada seyahati

Kıral, nazırların yakında Kanada'da yapacakları turneden memnuniyetle bahsetmekte ve sarfedilen gayretlerle rağmen İspanya muhasematının devam etmekte olmasına teessüf eylemektedir.

Fırtınalar, arzu etmiyen tahdidin hükûmet uzak şarkta bir itilâf vücuda getirmiye âmadedir.

Nazırlar, Filiştin hakkında tahkikat icrasına memur komisyonun raporunu yakında parlâmentoya tevdi ede-

(Sonu 8. inci sayfada)

Atatürk'ün Ankara şehrine iltifatları

Ankara Belediye meclisi umumî heyeti, şûra de içtima etmiş ve ilk önce, birinci toplantısında Atatürk'e, Kamutay Reisine, Başvekile, Dahiliye Vekili ve Parti Genel Sekreterine şekmeğe karar vermiş olduğu tekrim telgraflarına verilen cevaplar alkışlar arasında okunmuştur. Perşembe günkü sayımızda neşretttiğimiz Atatürk'ün cevapları sürekli alkışlar ve varol nidaları ile karşılanmıştır. Bundan sonra rusnameye geçen meclis bazı münakaleler icrası hakkında alâkadar encümenince tetkik olunan tek lifleri kabul etmiş ve önümüzdeki salı günü tekrar toplanmak üzere celsaye nihayet vermiştir.

Bir imtihan hazırlığı

F. R. ATAY

Yeni Türkiye, ilk defa olarak, önümüzdeki nisan ayında Yenidünya ile tanışacaktır: Celâl Bayar hükûmeti Nevyork sergisine iştirak kararı vermekle, bu döviz darlığı devrinde şüphesiz ciddî bir fedakârlıkta bulunmuştur. Fakat bu iştirak, hayırlı neticelerini verdiği zaman, bu fedakârlık fazlası ile ödenmiş de olacaktır. Bize, en zengin cihan piyasalarından biri ile yakından temas etmek, ve yüz binar müşteriyle bir âleme Türkiye'nin hakikatini anlatmak fırsatını veren Nevyork sergisinde, maddî manevî, iki türlü kazancımız olacaktır.

Şimdiye kadar öğrendiklerimize göre, türk iştirâkinin esasları pek iyi hazırlanmıştır. Bizim neşriyatımızda bir eski - yeni mukayesesi vardır: Son osmanlı müessesleri ile cümhuriyet müesseselerini yanyana göstermek! Nevyork türk pavyonunda bu mukayese başka türlü düşünülmüştür: Eski türk medeniyet ve kültürünün yüksek eserleri ile, bugünkü garp Türkiye'sinin muvaffak eserlerini bir arsya toplamak! Öyle ki sergiyi dolaşacak olanların hatırasında, türk mazisi hakkındaki batıl fikirler yıkıldıktan başka, kendilerine Türkiye'nin bugünkü hâli hakkında tam bir fikir edinmek imkânı verilecektir. Yenidünya henüz mekûn değilken, türk milletinin, bir devir medeniyetinin en ileri safında bulunduğu, ziyaretçilerin yüzde dokzanı tarafından yeni öğrenilecektir. Bu ziyaretçilerin asgarî tahminle sayısı 50 milyon hesap olunmaktadır.

Bugün pek dostumuz olan bir amerikalı, gene bize dostluğu tammış olan bir ingiliz arkadaşına şöyle diyordu: *"— Amerikalılar Türkiye'yi hâlâ hiç bilmiyorlar. Siz bir tanıtma tavassutu yapamaz mısınız?,,*

İtalya Habeşistan fethini dahi, fikirlerde, uzun seneler, beynelmilel sergilerle hazırlamıştır. Bu sergilerin çoğuna, muayyen bazı telkin esaslarının sarsılmaz disiplini hâkim olmuştur.

Yenidünya'da Türkiye'nin eski ve yeni bütün hakikatleri masallarla boğulmuştur. Meşhur amerikan mecmualarından birinci, fotoğraflara bile inandırmak kabil olmadığını bu sütunlarda yazmıştık. İnkılâbımızın eserlerini gösteren bu resimler foto-montaj hünerleri zannedilmiştir.

Nevyork sergisini tertip edenler, her millet için bir de neşriyat günü ayırmışlardır. Türkiye'nin günü 24 temmuzdur. O gün gazeteler, radyolar, bütün tanıştırma vasıtaları Türkiye'den bahsedeceklerdir.

(Sonu 8. inci sayfada)

Çin'deki askerî harekât siklet merkezini değiştiriyor

Şanzi, Hupeh ve Kuangsi eyaletleri

PEK YAKİNDA BİRER HARP MEYDANI HALİNİ ALACAK!

Çin'de askeri harekâtın cereyan ettiği ve ilerde edeceği sahaları gösterir harita

Tokyo, 8 a.a. — Hariciye nazırı B. Arita, ecnebi sefirlerine bir nota tevdi ederek muhasematın "pek yakında" şanzi, Hupeh, ve Kuangsi eyaletlerine de intikal edeceğini bildirmiştir.

Notada ecnebi hükûmetlerden tebaalarına ihtiyat tedbirleri aldırmaları talep olunmaktadır.

Notada, merkâz mıntakalarda bulunan ecnebi tebeasının geri alınması, ecnebilere ait malların işaretlendirilmesi talep edilmekte ve bu mıntakalarda seyahat edecek olanların bu seyahatleri hâzırlı kendi mesuliyetleri altında yapacakları ihtar olunmaktadır.

Liu - Şan civarında kanlı muharebeler

Honkong, 8 a.a. — Bir hafta-dan-beri Liu-Şan civarında çok kanlı muharebeler olmaktadır. Japonlar şimdiye kadar 13 bin ölü ve 30 bin yaralı vermişlerdir. Japonların bu sayısını Çin ordusunun kuvetine bir delâldir.

Tung-Şan'dan hareket ederek Pujiî üzerine ilerliyen japon kuvetleri hareket noktalarından beş kilometre ilerde Çinlilerr tarafından mağlûp edilerek geri dönmeğe mecbur olmuşlardır.

Bir japon kolordusu durdurulduı

Yen-Ning'den gene Pujiî'ye ilerilemek istiyen diğer bir japon kolordu-

(Sonu 8. inci sayfada)

Harp tehlikesi

Demokrasiden değil, Diktatörlüklerden doğmaktadır

B. Grinvud'un Hitler'e cevabı

Londra, 8 a.a. — B. Grinvud, dün akşam burada söylediği bir nutukta — ki bu nutuk Hitler'in Vaymar'daki sözlerine bir cevap teşkil. eder — demiştir ki :

"— Harp tehlikesi demokratik devlet-

(Sonu 8. inci sayfada)

B. Grinvud

Çarşamba 9 İKİNCİ TEŞRİN 1938

TAN EVİ İstanbul, Ankara Caddesi 103
TELGRAF: TAN, İSTANBUL
TELEFON: 24316, 24318, 24319
DÖRDÜNCÜ YIL — No. 1178
5 KURUŞ

TAN
GÜNLÜK SİYASİ HALK GAZETESİ

Bugün 16 Sayfa

Büyük Şefin Sıhhati

Hastalık Birdenbire Şiddetlendi ve Sıhhî Vaziyetleri Yeniden Ciddiyet Kesbetti

İstanbul: 8 (A.A.)

Riyaseticümhur Umumi Kâtipliğinden:

1 — Bugün, İkinciteşrinin sekizinci salı günü, saat "23,, te Reisicümhur Atatürkün sıhhî vaziyetleri hakkında müdavi ve müşavir tabipleri tarafından verilen rapor ikinci maddededir:

2 — Bugün saat "18.30,, da hastalık birdenbire normal seyrinden çıkarak şiddetlenmiş ve sıhhî vaziyetleri yeniden ciddiyet kesbetmiştir. Hararet derecesi: "36.4,, nabız: muntazam, "100,, teneffüs: "22,, dir.

Müdavi tabipler:
Prof. Dr. Neşet Ömer İrdelp
Prof. Dr. Mim Kemal Öke
Dr. Nihat Reşat Belger

Müşavir tabipler:
Prof. Dr. Akil Muhtar Özden
Prof. Dr. Hayrullah Diker
Prof. Dr. Süreyya H. Serter
Dr. M. Kâmil Berk
Dr. Abrevaya Marmaralı.

İngiliz Kralı Mühim Bir Nutuk Söyledi

"Münih Anlaşması Zihniyeti İçinde Herşeyi Yapabiliriz,,

Hükümdar Parlâmentoda Milli Müdafaa Ve Askerliğin Tesisi Lüzumundan Bahsetti

Londra, 8 (TAN) — İngiltere kral ve kraliçesi bugün parlâmentoyu açmışlardır. Kral açış nutkunu okumuştur.

Nutukta en dikkate değer noktalardan biri kralın gelecek yaz mevsiminde Amerika Birleşik cümhuriyetlerini ziyaret edeceğini söylemesi idi.

Kral ve Kraliçenin Parlâmentoya giderken alınmış resimlerinden

Kral bu ziyaretten bahsederken iki memleket arasındaki dostluğa hararetli bir lisan ile işaret etmiştir. Bugün Amerikada da resmi bir tebliğ neşrolunmuştur. Kral İngiltrenin yabancı devletlerle münasebetlerine şu şekilde temas etmiştir:

"—Hükümet, iyi anlaşmanın Münih anlaşmasının zihniyeti dahilinde inkişafını teşci için herşeyi yapmağa hazırdır.,,

Kral, İtalya ile münasebatın yeniden tesessüs etmiş olmasını ve Romanya kralının bu ay içinde Fransa reisicümhurunun önümüzdeki sene zarfında İngiltereye yapacakları ziyaretleri memnuniyetle kaydetmektedir.

Fırkalar, arzu ettikleri takdirde hükümet Uzak Şarkta bir itilâf vücude getirmeğe amadedir.

(Devamı Sa. 12 Sü. 2 de)

Türkiye Bir Fransız Müstemlekesi midir?

Yazan: M. Zekeriya SERTEL

Türkiye, İstiklâl Harbinden evvel bir Fransız yarım müstemlekesi manzarası arzederdi:

Sinemalarda filmler fransızca gösterilir,

Mağaza ve dükkânların levhaları fransızca yazılır,

Sokaklarda ve meclislerde fransızca konuşulur,

Mekteplerimizde fransızca okutulur,

Ticarethanelerde fransızca kullanılır.

Fransızca bilmemek ... sayılırdı.

Türkiyede fransızca, Mısırda ingilizceden daha çok yayılmıştı. Bu bir yarım müstemleke manzarası idi.

Zaten o devirde Fransa da, Türkiyeyi bir nüfuz mıntakası telâkki ediyordu. Mektepleriyle, hastaneleriyle, misyonerleriyle, muhtelif müstemleke müesseseleriyle Türkiyeyi yarım müstemleke haline koymıya çalışıyordu.

★

Fakat İstiklâl Harbinden sonra vaziyet değişti. Fransanın Türkiyede hiçbir iddiası kalmadı. İki memleket arasında tam müsavi devletler vaziyeti hâsıl oldu. Fransız propaganda müesseseleri faaliyetlerini durdurdular ve geriye kalanlar da rejimin prensiplerine uymıya mecbur oldular.

Sinemalarda filmler türkçeleşti,

Mağaza ve dükkânların levhaları türkçeleşti,

Sokak ve meclislerde fransızca terkedildi,

Mekteplerde fransızca hâkim dil olmaktan çıkarıldı.

Hulâsa memlekette millî istiklâl duygusu yarı müstemleke devrinin bütün bu kötü eserlerini silmiye çalıştı.

Fakat bugün hâlâ bu eski zihniyetin kötü tezahürlerine tek tük şahit olmakta devam ediyoruz.

Hâlâ bir çok yerlerde Türkçenin yanına Fransızcayı da ilâve etmekten kendimizi alamıyoruz.

Hâlâ birçok işlerde Fransız propagandasına göz yumuyoruz.

Misal mi isterseniz? Size birkaç tane sayabilirim:

Yabancılara ve seyyahlara satılan kartpostalların üzerinde verilen izahat hâlâ Fransızcadır.

Birçok ticarî müesseselerde hâlâ Fransızca hâkimdir.

İlânlarda hâlâ Fransızcadan istifade edilir.

Fakat bunların en mühimmi hâlâ

(Devamı Sa. 12 Sü. 3 te)

Fransa, Almanya ile Anlaşmaya Çalışıyor

Bir Pakt İmzası Muhtemel

Dün Yine Şiddetli Bir Nutuk Söyliyen Hitler "Almanya, Sulhü Kabul Ettirmiye Kadirdir,, Dedi

Londra, 8 (Hususi) — Londrada gayriresmi surtete çıkan bir şayiaya göre Fransa ile Almanya arasında, herhangi ihtilâf yüzünden harbe müracaat etmemek için bir deklarasyon imza edilecek ve bu deklarasyon, Mister Çemberlayn ile Her Hitler arasında ... imzalanan deklarasyonun tıpkısı olacaktır.

Fransanın istihraçları

Diğer taraftan İngiltere, Fransa ve Almanya arasında bir takım anlaşmalar için zemin hazırlamak üzere teşebbüsler vuku bulduğu rivayet ediliyor. Pariste çıkan Övr gazetesinde Madam Tabui şu malûmatı veriyor:

"İngiltere hükûmeti, Çemberlayn ile Lord Halifaksın Parise seyahatlerini hatırlatmak için Hendersondan Berlinde Hitler ve etrafındakiler nezdinde bir anket yapmasını müstacel olarak istemiştir. Anketin hedefi, Almanya ile demokrasiler arasında müzakerat icrasının mümkün olup olmıyacağını, tayyareler yüzdesinin tesbiti ve harbin insanileştirilmesi için bir hava itilâfı akdi için müzakerelerde bulunmak kabil olup olmadığını anlamaktır.

Bu suretle Almanyanın, hiç olmazsa Alman müstemlekelerinin iadesi meselesini müzakere etmek üzere Milletler Cemiyetine dönmesi mevzubahsolacaktır. Filvaki eski Alman

Fransız Başvekili Daladiye

(Devamı Sa. 12 Sü. 4 te)

Japonya, Garbî Çine de Taarruza Hazırlandı

Hunanda 400 Bin Kişi Tahşit Edildi Çinliler Liuşanda Zafer Kazandıklarını Bildiriyorlar

Nevyork, 8 (Hususi) — Japonya hariciyesi, askeri harekâtın yakında Şansi, Hupen, Hunan ve Kuangsi eyaletlerine teşmil edeceğini bildirmiş ve yabancıların ihtiyat tedbirleri almalarını, ve hattâ çekilmelerini, istemiştir.

Japonya, bu suretle garbi Çine karşı da istilâ siyasetini idame edeceğini göstermiş oluyor.

Japon karargâhı tarafından neşredilen bir tebliğde Çinlilerin Japon ileri yürüyüşüne karşı gelmek için Hunan vilâyetinde takriben 400,000 kişi tahşit etmiş olduklarını bildirmektedir.

Hong-Kongdan bildirildiğine göre, bir haftadanberi Liuşan civarında çok kanlı muharebeler olmaktadır. Japonlar 12,000 ölü ve 30,000 yaralı vermişlerdir. Bu da Çin ordusunun dağılmadığını, bilâkis kuvvetlendiğini göstermektedir.

Çin harp gemileri garp nehri üzerinde bir taarruza iştirak etmişler ve Kantonun elli kilometre garbine çıkarılan Çin kuvvetlerini himaye etmişlerdir. Japonlar zayıf bir mukavemetten sonra 5,7 pusluk beş top bırakarak çekilmişlerdir.

Parti Grupunda

Başvekilin Beyanatı İttifakla Tasvip Olundu

Ankara, 8 (A.A.) — Cümhuriyet Halk Partisi B. M. M. grupu umumi heyeti bugün (8 - 11 - 938) saat 15 te reis vekili Trabzon mebusu Hasan Sakanın başkanlığında toplandı.

Söz alarak kürsiye gelen Başvekil Celâl Bayar Büyük Millet Meclisinin tatili devresinde cereyan eden dahilî ve haricî bütün mesai hakkında Hatay ve Dersim işleri de dahil olduğu halde uzun izahatta bulunmuş ve ayrı ayrı mevzular üzerinde söz alan ... izahat aldıktan sonra, umumî heyet, hükûmet reisinin beyanatını ittifakla tasvip etmiştir.

Ruznamede başkaca görüşülecek mevzu olmadığından saat ... celseye nihayet verilmiştir.

Bir Ana Günü İstiyoruz

Tan, bugün bir içtimai vazifenin yerine getirilmesine önayak olmak istiyor. Günlük hayatın medeni insana yüklediği bin bir iş ve tasa çok defa onun kendine ve yakınlarına karşı yerine getirmeye borçlu olduğu vazifeleri hatırlayamamasına sebep olduğu içindir ki; Avrupa ve Amerikada bu işleri bir takvim intizamına sokmak yolunu tutmuşlardır. Fransadaki iyilik haftası, Almanyadaki yeşil hafta, bizde toprak bayramı, hıristiyanlarda 52 günü yapılması lâzım gelen vazifelerin edasını tanzim için konmuş takvim tarihleridir.

Tan, hayatımızı, terbiyemizi ve varlığımızın temelini kendine borçlu olduğumuz analarımıza karşı senede muayyen bir gününde bir vesile yapmak, ona karşı şükran hislerimizi izhar etmek için bazı garp memleketlerinde olduğu gibi bizde de bir (Ana günü) tesisini teklif ediyor. Dilinde "Ana gibi yâr olmaz" darbımeselini söyliyen Türkün anasına karşı ne derin bir sevgi ve saygı ile bağlı olduğunda şüphe etmediğimiz için bu teşebbüsümüzün karilerimizin geniş mikyasta tasvibine mazhar olacağını umuyoruz.

Bu tezimizi kuvvetlendirmek için yarından itibaren muhtelif meslek ve sanata mensup zevatın analarına neler borçlu olduklarını öğrenip sütunlarımıza geçireceğiz.

Soyulduğunu 4 ay Sonra zabıtadan öğrenen otel

Tokatlıyanın Gümüş Takımlarını Çalan Eski Aşçı Erzincanda Yakalanarak Eşyalarla Beraber Buraya Getirildi ve Adliyeye Verildi

Bir hafta evvel, Tokatlıyan otelinin müdürüne, Polis İkinci Şubesine mensup bir sivil taharri memuru müracaat ediyor, ve:

— Bayım... diyor, otelinizde bir hırsızlık vakası olmuş. Ben, sizden bu vaka hakkında malûmat istemiye geldim!

Otel müdürü, taharri memurunun bu iddiasını haklı bir teessür ve derin bir hayretle tekzip ediyor.

— Bir yanlışlık olacak. Otelimizdeki küçük bir hırsızlık vakası bile olmamıştır.

... istinaden iddiasında ve talebinde ... Taharri memuru, cebindeki vesikaya istinaden iddiasında ısrar ediyor.

"— Otelinizde bir hırsızlık vakası geçtiğ muhakkaktır.

İkitarafın da iddialarında mütemadiyen haklı oldukları anlaşılıyor. Çünkü Tokatlıyan otelinde bir hırsızlık vakası olmuştur. Bu itibarla taharri memuru haklıdır.

Fakat Tokatlıyan otelinde hiç kimsenin bir şeyi çalınmamış, kaybolmamıştır.

Otel müdürü de, bunu iddia etmekte haklıdır!

Tuhaflığa bakın ki, size yukarıda ki garip konuşmaya sebep olan vakayı anlatabilmek için, size taa Erzincandan başlamak mecburiyetinde bulunuyoruz.

Bundan birkaç ay evvel, Erzincan zabıtasının eline Şabaen oğlu İsmail adında şüpheli bir adam geçiyor. Bir hırsızlık suçundan yakayı polise kaptırmış olan bu adamın

(Devamı Sa. 12 Sü. 5 te)

Frankistlerin Yeni Zaferleri

İspanyada bir bombardıman manzarası

Londra, 8 (TAN) — İspanyada cümhuriyet kuvvetleri Segri nehri üzerinde ani bir mukabil taarruz yapmış ve Ebre cephesi üzerindeki tazyiki hafifletmek istemiştir. Hükûmet, taarruzun muvaffakıyetle neticelendeğini bildiriyorsa da, Frankistler bu haberleri tekzip ve Ebre nehrine vararak bir kasabayı işgal ettiklerini iddia ediyorlar. Franko cephesi kilometrelerce ilerlemektedir.

Perşembe 10 İKİNCİ TEŞRİN 1938

TAN
İstanbul, Ankara Cumhuriyet
TELGRAF : TAN, İSTANBUL
TELEFON: 24210, 24211, 24212
DÖRDÜNCÜ YIL — No. 1109
5 KURUŞ

TAN

GÜNLÜK SİYASİ HALK GAZETESİ

SES
SANAT EDEBİYAT SOSYOLOJİ
HAFTALIK GAZETE
Celâl Nuri Bey'nin —Peygamberin Hayatı— Tefrikasile
YARIN ÇIKIYOR

Atatürkün Sıhhî Vaziyetleri

Dünü Yorgun ve Dalgın Geçiren Aziz Başbuğumuzun Umumî Ahvali Vahamete Doğru Gitmektedir

İstanbul. 9- İkinciteşrin -1938

İstanbul 9 (A. A.) — Riyaseticumhur Umumi Kâtipliğinden:

1 — Reisicumhur Atatürkün sahhi vaziyetleri hakkında müdavi ve müşavir tabibleri tarafından bu sabah saat 10 da verilen rapor ikinci maddededir:

2 — Geceyi rahatsız geçirdiler. Umumi hallerindeki vaziyeti ciddiyetini muhafaza etmektedir.

Hararet derecesi: 36,8
Nabız muntazam: 128,
Teneffüs: 28 dir.

İstanbul 9. (A. A.) — Riyaseticumhur Umumi Kâtipliğinden:

1 — Reisicumhur Atatürkün sahhi vaziyetleri hakkında müdavi ve müşavir tabibleri tarafından bu akşam saat "20,, de verilen rapor ikinci maddededir:

2 — Bugünü yorgun ve dalgın geçirdiler. Umumi ahvaldeki ciddiyet biraz daha ilerlemiştir.

Nabız: muntazam, dakikada "124,,
Teneffüs: "40,,
Hararet derecesi: "37.6,, dır.

İstanbul 9 (A. A.) — Riyaseticumhur Umumi Kâtipliğinden:

1 — Reisicumhur Atatürkün sahhi vaiyetleri hakkında müdavi ve müşavir tabibler tarafından bu gece saat 24 de verilen rapor ikinci maddededir:

2 — Saat "20,, den itibaren dalgınlık artmıştır. Umumi ahval vahamete doğru seyir etmektedir.

Hararet derecesi: "37.6,,
Nabız: "132,,
Teneffüs: "33,, tür.

Rejimin Gizli Düşmanı

Yazan: M. Zekeriya SERTEL

Kırtasiyecilik Şarkın en kötü hastalıklarından biridir. On beş yıldanberi İnkılâbın Türkiyeye üflediği yeni ruh ve zihniyet bile bugüne kadar bu kötü hastalığı tedaviye kâfi gelmemiştir.

Kırtasiyeciliğin zararlarını saymağa lüzum var mı ?

Kırtasiyecilik devlet memurlarında mesuliyet hissini öldürüyor. Memur mesuliyetten kurtulmak için i- şi iktiziaya döküyor. Evrak gidip gelmesi, Aradan aylar, senelar geçiyor.

İşlerin uzaması, halkın hükûmete karşı olan itimadını sarsıyor. Halk hükûmet başına düşmekten korkuyor. Mecbur olmadıkça, küçük hakiminden bile vazgeçiyor, hükûmete beş vurmamağa çalışıyor.

Kırtasiyeciliğin en büyük zararı inkılâp hamlelerini paralamak ve azaltmak bir âmil olmasıdır.

İnkılâp hükûmeti halka hizmet için bir çok tedbirler alıyor, fakat bu tedbirler kırtasiyeciliğin pashı çarkları arasında ezilip gidiyor. Bu sebeple baştakilerin iyi düşünmesi hasıle yapmağa teşebbüs etmesi kâfi gelmiyor.

Hülâsa hangi hakimdan bahsıdersa-lım, kırtasiyecilik Cumhuriyet rejimindeki, modern idare sistemindeki gizli ve menfi bir düşmanı olarak görülür.

Bu menfi düşmanı yıkmak için, inkılâp ruhile yetişmiş, modern zihniyet ve telâkkiler edinmiş yeni bir nesle ihtiyaç vardı. Kırtasiyeciliği, bunu ikinci bir tabiat haline getirmiş olan eski Şark zihniyetli adamlar vasıtasile kaldırmak mümkün olamazdı. Bugüne kadar bu iptidai sistemin kaldırılamamış olmasının sebebi de budur.

Fakat aradan on beş yıl gibi uzun bir zaman geçmiş. Yeni ve modern bir nesil yetişmiştir. İdare makinesine Avrupada tahsil görmüş, modern düşünceleri yücerse ve bilâhare genç karşımızdır. Bu yeni nesil, elini kolunu bağlayan, hareketine mâni olan, iş yapmasına imkân bırakmayan bürokrasiden nefret ediyor. O modern Türkiyeye layık modern bir idare sistemine muhtaçtır.

İşte bugün bu ihtiyaç hissedilmeğe başlandığı ve bu genç ve yeni unsurlar idare makinesinde çoğaldığı için kırtasiyeciliğe karşı artık harp ilânı zamanı gelmiştir.

Hükûmetin kırtasiyeciliği ortadan kaldırmak hususundaki kararı böyle bir ihtiyacın ifadesidir, ve tam zamanında verilmiştir. Bu kararın muvaffakiyetle tatbikini temin çalışacak bütün genelik, bütün yeni nesil için bir inkılâp vazifesidir.

Başvekil dün Haydarpaşa istasyonundan çıkarken

Başvekil Dün Geldi

Celâl Bayar Haydarpaşadan Doğruca Dolmabahçeye Gitti

Evvelki gece saat 11.05 te hazırlanan hususi bir trenle Ankaradan hareket eden Başvekil Celâl Bayar dün saat 11.58 de Haydarpaşaya muvasalat etmiştir.

Başvekili istasyonda Riyaseticumhur basyaveri Celâl, Riyaseticumhur kâtibi Hasan Rıza, Londra büyük elçisi Fethi Okyar, Sıhhiye Vekili Hulûsi Alataş, vali ve belediye reisi Muhittin Üstündağ, Emniyet direktörü Salih Kılıç ile vilâyet, belediye ve Parti erkânı istikbal etmişlerdir.

Celâl Bayar rükûbuna tahsis edilen Acar motörile Haydarpaşadan doğruca Dolmabahçe sarayına gitmiştir.

İngiltere, Filistinin Taksiminden Vazgeçti

Londra Hükûmeti Araplarla Yahudileri Barıştırmak Üzere Bir Yuvarlak Masa Konferansı Toplayacak

Filistinde, hemen her sokakta inzibati tedbirler alınmıştır

Londra, 9 (TAN) — Filistini taksim projeleri İngiltere hükûmeti tarafından reddolunmuştur. İngiltere hükûmeti, Filistinin Arap, Yahudi mümessillerinin müşavir hükûmet mümessillerinin bir yuvarlak masa konferansı toplanmasına karar vermiştir. Konferans, [illegible] Filistinde tatbik edilecek siyaseti, muhaceret meselesinin atlanı kararlaştıracaktır. Yalnız İngiltere hükûmeti, Filistinde katil, yağma, tethiş hareketlerinden mesul olanları konferansa çağırmamak hakkını hifzedecektir. İngiltere hükûmetinin hedefi, süratli bir

[Arkası Sı: 8, Sü: 4 te]

Çemberlayn Cevap Veriyor

Dünyanın polisi vazifesini üzerimize almadık!

Başvekil, İngilterenin Sulh İçin Nüfuzunu Kullandığını, Almanya ve İtalya İle Anlaşmakla Beraber Teslihata Devam Edileceğini Söyledi

Londra, 9 (Hususi) — İngiltere [illegible] Birmingham [illegible] ticaret belediye reisi tarafından verilen ziyafette dün İngiltere harbiye siyasetini izah etmiştir. Çemberlain hülâsaten demiştir ki:

"— Başvekili olduğum zaman;

1 — Sulhü muhafaza etmek.

2 — Bu vatanı, her tarafta hürmetle muamele görecek kadar kuvvetlendirmek.

3 — Refah, sanayii inkişaf ettirerek herkese iş vermek,

4 — Halkın yaşama şartlarını yükseltmek, istediğini söylemişim.

Bu gece ikinci bir nokta üzerinde duracağım: Çünkü sulh ve refah ancak kuvvet olmadıkça tehlike olmaz.

Şunu söylemek isterim: Bir gayı tayin etmek başka, onu nakıbat haline çevirmek başkadır.

Bir başkalarının işine karışmayıp, [illegible] polis vazifesini [illegible] dırmak için her fırsattan istifade edeceğiz. Çünkü bugün harbi menetse inhisar ettirmek güçtür. İngilterenin sulh için yapacağı tesir, beryeden daha kuvvetlidir, bu kuvveti Avrupadan ayrılan coğrafi vaziye timizden: İmparatorluk vasıtasiyle bütün dünya ile olan irtibatımızdan, en zengin memlekeler malik olunmuzdan ve fakat en mühimmi, yeryüzünde hâkime sulh, adalet, istiyiyimizdendir.

Bu bakımdandır ki, bu memleketi sulhün faal bir ajanı yapmak istemiz.

Çekoslovakya meselesini anlatmıya vaktim yoktur. Fakat bu işte hareket siyasetimizin nasıl işlediğini göstermek isterim. Çekoslovakyada ev-

[Arkası Sı: 8, Sü 1 de]

Avam Kamarasında Kralın nutkuna tenkit eden Sinclair

Fransız Matbuatı Ateş Püskürüyor

"Müstemlekeler, Almanyanın Son Talebi Değildir,,

Paris 9 (Husus) — Gazeteler Hitlerin dünkü nutku ile meşgul olmaktadır.

Her Hitler "bütün dünyanın silâhlandığı bu sırada Almanyanın tek başına bir zeytin dalı taşıyamıyacağını,, Almanya ile Fransa ve İngiltere arasında müstemleke meselesinden başka meselle kalmadığını, müstemlekelerin nasıl yere Alman yanın elinden alındığını, Almanya - nın kendisine müzakere yolu ile verilmeyen hak'arını, başka vasıtalarla alabileceğini söylemiştir.

Figaro gazetesi, nutku çok şiddetli buluyor ve Almanyanın bir zeytin dalı taşımadığını göstermek için geçen eylül buhranına (Çekoslovakya bildiklerine) işaret ederek "rolleri bu kadar büyük hünarlıkla altüst etmek kabil değildir,, diyor ve "Almanya müstemlekeleri zeytin dalı taşıyarak mı istiyecek?,, diye soruyor.

[Arkası Sı: 8, Sü: 3 te]

Fransa - Italya Itilâfı Müşküllere Uğruyor

İtalya Müzakerelerin Devamı İçin, Süveyş Kanalı Şirketinde İştirakini Esaslı Şart Koşmaktadır

Fransa İmparatorluğu Takviye İçin Bir Komita Kurdu

Paris, 9 (Husus). — Frans — İtalya arasında yarım bırakılan müzakerelere yeniden başlanacağından bahsolunuyorsa da henüz bunu isbat edecek emare yoktur. Çünkü İtalya Süveyş kanalı projesinin değiştirilmesini istemekte ve bunun için iki çare göstermektedir. Birincisi İtalyanın da İngiliz ve Fransa derecesinde Süveyş kanalı kumpanyasına iştirak etmesi, ikincisi, Süveyş kanalı kumpanyasının umumî

[Arkası Sı: 8, Sü: 4 te]

Mareşal Franşe Despere

Parti Grupu bugün toplanarak Reisicümhur namzedini seçecek

AKŞAM

Bayram şekeri için
Bahçelapıda
HAFIZ MUSTAFA ve MAHDUMU
Görülmemiş bir fevkaladelik
meydana getirmiştir.
Lüks Elvan nefis Çikolatalar ★

Sene 21 — No. 7211 — Fiati her yerde 5 kuruş | CUMA 11 Teşrinisani 1938 | Telefon: Başmuharrir: 20563 — Yazı işleri: 20766 — İdare: 20681 — Müdür: 20497

Türk Milleti! Kurtarıcını ve en büyük evlâdını kaybettin. Sen sağ ol!

Mukaddes vazifen, Onun eserini yaşatmak ve devam ettirmektir

Türk milleti, umu tarihinin kaydetmediği derin bir matemin ıztırabı içinde haykırıyor. Sanki kader, Atatürk devrinde yaşamak talihini ıadan nesilin saadetini çok gördü, onun yüreğine tahammül edilmez bir ye'nin acısını katti.

Bütün bir vatan baştanbaşa ağlıyor; Türk milleti en büyük evlâdını kaybetti. Bu matem karşısında her teselli boştur. Hiç bir felâket haberi bir memleketi bu kadar temelinden vurmamıştır. Hiç bir ayrılık bu derece kalbimizi parçalıyamamıştı. Hiç bir Ölümde tahlil bu kadar kör, ecel bu derece insafsız olmamıştır.

Atatürk öldü!...

Her şeyi yenmeğe, en müthiş düşmanları alt etmeğe alışmış olan o sönmez ve tükenmez hayat ve kuvvet kaynağının yanında, ölüm bile ne kadar silik ve âciz görülürdü! Atatürk Ölür müydü?

Binlerce yılın derinleştirdiği kökleri, ırmakların Lâkin yükselen ve azalan gücü ile en şiddetli kasırgalar karşısında eğilmiyen ağaçların azamet ve heybeti, umulmadık bir rüzgârın saraınısına ram olur mu? Tarihe ve tabiate göğüs geren, dünyaıara sığmıyan, mehip bir varlığı fırtınalar nasıl sarsabilirdi? Bir memlekette bir insan ölmedi, tabiatın ortasında koca bir dev yıkıldı...

Fakat ağlamayalım. Onun, şahlara nasib olan sonsuz hayatı yanında Ölüm bile korkunç bir düşman değildir. Ölmek, geride kalıp arkadan ağlıyanların elem ve ıztırabı bakımından bir fıcdadır. Azıaların tahrib etmeğe muktedir olamadığı manevi varlıkları Ölüm yok etmekten âcizdir.

Atatürk, zaman ve mekânın fevkinde, fikirlerimizin ve ruhlarımızın içinde, ebediyete yerleşmiş bir varlıktır.

Atatürk, maddî bir insan değil, yaptığı koca bir vatan, yarattığı koca bir millet demektir. Eğer O, bir gün birdenbire yok olıvermeğe mahkûm fanilerden olsaydı, sade Onun ebedî hayatını değil, vatan, millet, inkılâb, mudeniyet gibi en büyük ve en hakiki kıymetlerin asla ölmiyeceğine inanmamak lâzımgelirdi.

Atatürk, bugünün ve yarının dünyasını hayretle bırakan muazzam bir eser yarattı: Yeni Türkiye. Onun tek ideali, Türk milletini refah ve medeniyet ufuklarının en ilerisine götürmekti. Bize bugün düşen mukaddes vazife, Onun yürüdüğü yolda yürümek, bıraktığı eserini tamamlamak, kurduğu, kurtardığı Türkiyeyi daima yüksekte yaşatarak, Atatürkü ebediyen yaşatmaktır.

Yaşı dinmiyen gözlerimiz geriye değil ileriye. Onun bize bep ellerile işaret ettiği o mukaddes hedefe bakacak; sulıyan, kan ağlıyan yüreklerimiz, daha büyük inkılâbların haşreti ile teselli bulacak...

Düşüneceğimiz ve kendi kendimize daima söyliyeceğimiz söz şu olacaktır: «O öyle istedi!»

Büyüklüğünün eseri etrafında daha fazla toplanıp, daha sıkı birleşmek Onun işine aynı hızla hiç sarsılmadan devam etmek... Onun ulu hatırasına ancak bu suretle layık olabiliriz.

Necmeddin Sadak

Bırakınız... Son kanlı damlasına kadar, göğsüyarımın onun yanında bükülmüş; Atatürkün ölümünü görmüş olanlar, bir daha kime ağlıyacaklarımı?

Aylardanberi, on yedi milyon; Onun başucunda, bu fıcdayı geciktirmek için çırpındı, durdu. Bir tanrı veya kahraman mı, bir beba, dost veya kardeş mi Onumla kaybediyorduk? Hayır, Onsuz nasıl kalacaktı?

Boş sözü bırakalım: Atatürk ölmüştür, Hakikat budur. Müthiş olan budur. On yedi milyon; bir günde, bir saıadan öksüz kaldı.

En mesud Türkler, Atatürk yaşarken ölmüş olanlardır. Onun ölümünü ve Türk tarihinin en acı yasını tutmak talihsizliği bize düştü. Halk, en büyük Türk kahramanını, ordu, en büyük Türk başbuğunu; tarih en büyük Türkü kaybetti. Acının derinliğini, sıcak ruh yaramız soğumağa ve uyuşan beyinimiz yeniden [illegible] başlamağa mıhtar anlıyacağız.

Benden sonra... Benden sonra... Senelerdenberi, hepimiz, böyle bir kaı[illegible] [illegible]ndan uzaklaştırıyorduk. Düşü[illegible]ktan korkuyorduk. İşte Onsuz kalduk...

Onsuz... Fakat ona bin bir kere verdiğimiz bir kelâmımız sâbit kaldık: Eserini ve davasını korumak ve yükseltmek! Bizler için hayatın bir manası varsa, bu yemini yerine getirmek için yaşamaktır.

Bugün ona ağlayıp yanmak için bir tek kalbe; varın onun eserini ve davasını müdafaa etmek için bir tek irade gibi kaynayacağız.

Atatürk, şimdiye kadar bilmiyenler, bu milletin seni ne kadar sevdiğini, sondan sonra, lâmin ve emrin üzerine titrerken anlıyacaklar!

Aklımızın ve kalbimizin vazifelerini ayıralım: Ey bütün ağlıyanlar, gözyaşlarınız birbirine karıştığınız gibi, elleriniz birbirine verinlz. Atatürke, yaparken verdiğimiz sözü unutmayınız. *TALİH RIFKI ATAY*

Meclis içtimaa davet edildi, yeni Reisicümhur bugün intihab edilecek

Reisicümhur Atatürkün milleti matem ve gark eylıyen uyku dolayısile teşkilâtı esasiye kanununun 34 üncü maddesi mucibince yeni Reisicümhur intihap edilmek üzere teşrinisaninin 11 inci cuma günü Büyük Millet Meclisini içtimaa davet edecektir.

Reisicümhur Vekili ve B. M. Meclisi reisi Abdülhalik Renda

[Otuz dördüncü madde şudur: — Cümhur Riyasetinin inhilâlinde Meclis müçtemi ise yeni Reisicümhura derhal intihab eder.

Meclis müçtemi değilse reis tarafından hemen içtimaa davet edilerek Reisicümhur intihab edilir. Meclisin intihab devresi bitam bulmuş veya intihabatın tecdidine karar verilmiş olursa Reisicümhuru gelecek Meclis intihab eder.]

Vekiller Heyeti

Dün gece Büyük Millet Meclisinde toplandı

Ankara 10 (A.A.) — Başvekil Celâl Bayar bu akşam saat 23,5 te İstanbuldan şehrimize dönmüştür.

Başvekil Celâl Bayar istasyonda Reisicümhur vekili, B. M. M. reisi B. Abdülhalik Renda, Dahiliye Vekili ve Parti genel sekreteri B. Şükrü Kaya, vekiller, mülkî ve askeri erkân tarafından karşılanmıştır.

Kendisini karşılamağa gelen zevat ile ayrı ayrı selâmlaştıktan sonra garın kabul salonuna giren Başvekil Celâl Bayar, burada büyük matemimiz karşısında duydukları teessürün bir ifadesi olmak üzere beyaz halinde kendisini bekiemekte olan büyük ve orta elçilerle, ataşemiliterlerin tazıyetleri ziyaret eylemiştir.

Başvekil Celâl Bayar, istasyondan doğruca Büyük Millet Meclisine gelerek Reisicümhur vekili ve Büyük Millet Meclisi reisi Abdülhalik Rendayı ziyaret eylemiştir.

Bu ziyaretî müteakip Vekiller Heyeti B. M. Meclisinde bir içtima akdeylemiştir.

Cuma
11
SONTEŞRİN
1938
5 KURUŞ

Ulus Basımevi
Çankırı Caddesi, Ankara
Telgraf : Ulus - Ankara
TELEFON
İdâreye müdür 1144
Basımevi müdür 1371
Yazı işleri 1372-1383
Matbaa müdürü 1091
İdare 1084

ULUS

ADIMIZ ANDIMIZDIR

BUGÜN
İKİNCİDE: Hamdullah Tüzel, Burhan Belge, Nurettin Artam, Yaşar Nabi'nin
ÜÇÜNCÜDE: A. Şükrü Esmer, Kemal Unat'ın
DÖRDÜNCÜDE: Şevki Yazgan, İbrahim Altınsoy, Kemal Zaki'nin
BEŞİNCİDE: M. Beyda'nın röportajı ve S. T. ile ilgili muhtelif makale ve Atatürk'ün hayatından notlar...

KURTARICINI VE EN BÜYÜK EVLÂDINI KAYBETTİN

Türk milleti sen sağ ol!

Meclis Bugün yeni Cümhurreisini seçiyor

F. R. ATAY

Bırakınız, son kanlı damlasına kadar, göz yaşlarınızı onun yasında tüketiniz; Atatürk'ün ölümünü görmüş olanlar, bir daha kime ağlıyacaksınız?

Aylardanberi, on yedi milyon onun başucunda, bu faciayı geciktirmek için çırpındı, durdu. Bir tanrı veya kahraman mı, bir baba, dost veya kardeş mi, onunla ne kaybediyorduk? Hayır.. onsuz nemiz kalacaktı ?

Boş sözü bırakalım: Atatürk ölmüştür, hakikat budur! Müthiş olan budur! On yedi milyon bir [illegible] dik.

En mesut türkler, Atatürk yaşarken ölmüş olanlardır. Ovrımızın ve türk tarihinin en acı yasını tatmak talihsizliği bize düştü. Halk, on büyük Türk kahramanını, ordu, en büyük Türk başbuğunu, tarih, en büyük Türk'ü ve ezrımız en büyük insanını kaybetti. Acının derinliğini, sonsuz ruh yaramız soğumağa ve uyuşan beynimiz yeniden işlemeğe başladığı zaman anlıyacağız.

Benden sonra.. Benden sonra.. Senelerdenberi, hepimiz, böyle bir kara günün tıtrabını, bu ihi kelime ile gününüzden uzaklaştırıyordak. Düşünmekten korkuyordak. İşte onuz kaldı..

Onuz.. fakat ona bin kere verdiğimiz bir tek nemuz sözüyle kaldık: Eserini ve davasını korumak ve yükseltmek! Bizler için hayatın bir manası varsa, bu yemini yerine getirmek için yaşamaktır.

Bugün ona ağlayıp yanmak için bir tek kalbiz; yerin onun eserini ve davasını müdafaa etmek için bir tek irade gibi kaynaşacağız.

Atatürk, şimdiye kadar bilmiyenler, bu milletin seni ne kadar sevdiğini, sendan sonra, ismin ve eserin üzerine titrerken anlıyacaklar !

Aklımızın ve kalbimizin cafzelerini ayıralım: Sy bütün ağlamalar, göz yaşlarımız birbirine kattığımız gibi, elleri-nizi birbirine uzatınız. Atatürk'e yaşarken, verdiğiniz sözü unutmayınız.

TÜRKİYE CÜMHURİYETİ HÜKÜMETİNİN RESMİ TEBLİĞİ

Müdavi ve müşavir tabiplerinin neşredilen son raporu Atatürk'ün dünyaya gözlerini kapadığını bildirmektedir.

Bu acı hâdise ile Türk vatanı büyük yaşıyorsunu, Türk milleti Ulu Şefini, insanlık büyük evlâdını kaybetti. Milletimize içimiz yanarak bu tazife sığınıyan alyanından dolayı en derin tazziyelerimizi sunarız.

Kederlerimizin teselliini ancak ve ancak onun büyük eserine bağlılıkta ve aziz vatanımızın hizmetinde ararız.

Şurasını da her seyden evel beyan etmeliyiz ki, ölmez olan onun büyük eseri Cümhuriyet Türkiye'sidir.

Hükümetimiz içinde bulunduğumuz bu mühim anda bugüne kadar olduğu gibi dikkatle vazife başındadır. Müessesa olan nizamı ve vaziyeti idare hususunu da büyük türk milletinin hükümetiyle tek vücut olarak teyit ve temin edeceğine şüphe yoktur.

Teşkilâtı Esasiye kanununun otuz üçüncü maddesi mucibince Büyük Millet Meclisi Reisi Abdülhalik Renda, Reisicümhur vekâleti vazifesini derahte etmişlerdir.

Gene Teşkilâtı Esasiye kanununun otuz dördüncü maddesi mucibince Büyük Millet Meclisi derhal yeni Reisicümhuru intihap edecektir.

Türkiye'nin en büyük makamına Teşkilâtı Esasiye kanununa göre geçecek olan zatın etrafında hükümetiyle, şanlı ordusiyle ve bütün kud-

(Sonu 5. inci sayfada)

Resmî tebliğ

10 İkinciteşrin 1938 — Atatürk'ün müdavi ve müşavir tabipleri tarafından verilen rapor suretidir :

Reisicümhur Atatürk'ün umumi halleridaki vehamet dün gece saat 24 te neşredilen tebliğden sonra her an artarak bugün, 10 İkinciteşrin 1938 perşembe sabahı saat dokuzu beş geçe Büyük Şefimiz derin koma içinde terkihayat etmişlerdir.

Müdavi tabipler :
Prof. Dr. Neşet Ömer İrdelp,
Prof. Dr. Nüs Kemal Öke,
~~Dr. Kâzım Rasyt Bolgan~~

Müşavir tabipler :
Prof. Dr. Akil Muhtar Özden
Prof. Dr. Hayrullah Diker
Prof. Dr. Süreyya H. Serter
Dr. M. Kâmil Berk
Dr. Abrevaya Marmarali

Türkiye Büyük Millet Meclisi Riyasetinden:

Reisicümhur Atatürk'ün milleti nezdinde şark eylîyen zıyaı dolayısiyle Teşkilâtı Esasiye Kanununun 34 üncü maddesi mucibince yeni Reisicümhur intihap edilmek üzere teşrinisanisinin on birinci cuma günü saat on birde Büyük Millet Meclisini içtimaa davet ederim.

Reisicümhur Vekili ve
Büyük Millet Meclisi Reisi
M. A. Renda

C. H. P. Kamutay grupu toplantısı

Büyük Millet Meclisi C.H.P. Grupu bu sabah saat dokuzda toplanacağından âzânın bulunmaları rica edilmektedir.

BAŞVEKİLİMİZ GELDİ

Vekiller heyeti toplandı

İki gün evel, Büyük Atatürk'ün bürdenbire vehamet kesbeden hastalıkları dolayısiyle İstanbul'a gitmiş

(Sonu 5.inci sayfada)

HALKIN GÖZÜ
HALKIN KULAĞI
HALKIN DİLİ

Son Posta

Sene 9 — No. 2977 | Yazı işleri telefonu: 20203 | CUMA — 11 İKİNCİTEŞRİN 1938 | İdare işleri telefonu: 20203 | Fiatı 5 kuruş

Onun arkasından yalnız Türk yurdu değil, bütün dünya ağlıyor!

17 milyon, bir günde, bir babadan öksüz kaldı. Onsuz... Fakat ona bin kere verdiğimiz bir tek namus sözile kaldık: Eserini ve davasını korumak ve yükseltmek!

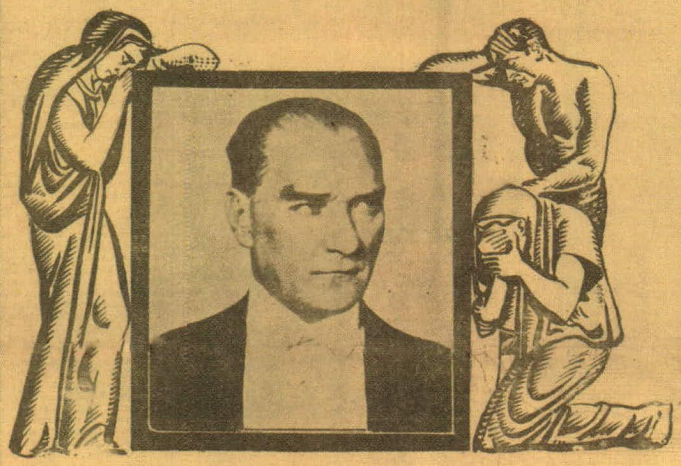

Büyük Şef'in son Dakikaları

Dolmabahçe sarayında eşsiz eserli kahvemanın dairesi ve hastalığı müddetinde yattığı oda

(Yazısı 4 üncü sayfada)

Avrupada teessür

Bütün dünya radyoları dün Atatürkün ölümünden onun yaptığı inkılâblardan bahsettiler

Fransız iç Bakanının makalesi

(Yazısı 4 üncü sayfada)

ATATÜRKE

Kara toprak diye en hissiz ayaklar hattâ
Basamaz toprağa, toprakta cenazen varken.

Ne büyüksün ki huzurunda çocuktur matem,
On sekiz milyon adam tek kişidir ağlarken.

MİTHAD CEMAL

Millet Meclisi bugün toplanarak yeni Cumhurreisini seçecek

Başvekil dün gece Ankaraya vardı ve derhal toplanan Vekiller Heyetine riyaset etti

Ankara 10 (Hususi) — Büyük Millet Meclisi yarın saat on birde fevkalâde olarak toplanacaktır. Mevcut bulunan meb'usler şehrimize dönmüş olduklarından bu toplantıda mutlak bir ekseriyet hazır bulunacaktır.

Toplantının ruznamesi bu gece tesbit edilmiştir. Ruzname iki maddeden ibaretdir.

Birinci madde, Cümhurreisi Atatürkün ölümüne dair hükümetin tezkeresi ve bu tezkereye merbut resmi rapor.

İkinci madde ise yeni cümhurreisinin seçimidir. Hükümetin tezkeresi okunduktan sonra gizli reyle cümhurreisinin seçimine geçileceektir. Reyler seçim suretile teşkil olunacak, dokuz kişilik bir tasnif heyeti tarafından umumi heyet sahnesinde açıkça tasnif edileceektir.

Seçimin neticesini Meclis Reisi umumi heyete bildirdikten sonra yeni Cümhurreisi riyaset kürsüsünü işgale davet edilecek ve riyaset kürsüsüne gelerek yüksek sesle yemin edecektir.

Ondan sonra kürsüyü Meclis Reisine bırakacak ve Meclis Reisi ittikada dair kısa bir nihayet verecektir.

Partı grupu yarın sabah saat dokuzda toplanmağa davet olunmuştur.

Tedfin merasimi

Ankara 10 (Hususi) — Tedfin merasimi için hazırlanmakta olan program henüz katî şeklini almış değildir. Vekâletler mümessillerinden müteşekkil

(Devamı 4 üncü sayfada)

Onun arkasından daha çok zaman ağlayacağız, fakat bu ölüm yeis veremez

Atatürk bizim her nefesimizde yaşıyor ve bizim kalbimizin her darbesinde Atatürkün kalbi hâlâ çarpıyor.. hâlâ.. hâ.lâ.. ve ebediyete kadar...

Yazan: Muhittin Birgen

Bazı büyük hâdiseler vardır ki bunların karşısında insanlar için söylenecek söz ve duyulan duyguları ifade edecek kelime bulmak

(Devamı 11 inci sayfada)

Halk ne diyor, güzideler neler söylüyorlar?

Üçüncü sayfada okuyunuz!

Yurdun her köşesinde gözyaşı, hüzün, matem

Gençlik Büyük Ölünün kendilerine miras bıraktığı Cumhuriyeti korumağa, Onun uğrunda icab ederse can vermeğe and içti

Dolmabahçe sarayının parmaklıkları önünde

(Yazısı 4 üncü sayfada)

Benim naçiz vücudümü bir gün elbette toprak alacaktır. Fakat Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır.
K. ATATÜRK

Cumhuriyet

Onbeşinci yıl sayı: 5209 — İSTANBUL — CAĞALOĞLU — Cuma 11 İkincitişrin 1938

Telgraf ve mektub adresi: Cumhuriyet, İstanbul • Posta kutusu: İstanbul, No 246
Telefon: Daymubaberiz ve evi: 22205. Tahrir müdürü: 24206. İdare ve matbaa numarası 24209 - 24200

Ey yükselen yeni nesil! istikbal sizsiniz. Cumhuriyeti biz tesis ettik; onu ilâ ve idame edecek sizsiniz.
K. ATATÜRK

Büyük Millî Matemimiz

Büyük Şefin ölümü önünde

Ankara, 10 ikincitişrin (Basmuharririmizden telefonla)

Büyük Türk milleti her manasile büyük evlâdı Atatürkün ölümile büyük matem içindedir. Gözlerimizden kanlı yaşlar akarak ifade ettiğimiz bu hakikatin sonsuz tesirleri arasında geniş Atatürkün mütemadiyen karşımızda yükselen, çepeçevre her tarafımızı kaplıyan beyaz ve asil simasile avunabiliyoruz. Memleket ve millet onun manevi varlığile o kadar kaynaşmıştır ki her tarafta onu ve eserini görerek; «hayır; Atatürk ölmemiştir, o işte bütün canlılığile gözlerimizin önünde yaşıyor» diyeceğimiz geliyor. Halbuki aziz Ulu Şefimiz fani hayata gözlerini kapamıştır. Bu bir hakikattir, hazin ve acı bir hakikat. Demek hayal ile hakikat arasında bocalıyoruz. Bununla beraber bu hayal kuru bir teselli veya aldatıcı bir malihulya değildir. Atatürk fani olan çalışmalarile değilse ebedi olan eserlerine nakşolunuşu maneviyatla arasında yaşıyor ve yaşayacaktır. Türk ölüşün devamı müddetince, yani sonsuz zamanların bütün istidadında.

İnsan olarak fikirden önce ve tabii teessürü her düşünceye takaddüm eden bir hassasiyetle, etten, kemikten ve sinirden yoğrulduklar. Atatürk sevgisile o kadar meşhuz ki onun hayhat, son kürede artık [illegible] olacak ve elimizi durgunluk gelecek yeğlib sezdik.

Bugün 9,25 te Ankara gazına giren İstanbul trenile Ankaraya çıktıktan sonra ilk tereddüd dakikalarında kimse yüksek sesle diğerine hitab edemiyor, hatta herkes yekdiğerile konuşmaktan müthaşı bir hayalet gibi geziyordu. Alnımızdan korkulan zalim ve acı haber nihayet, bilmiyoruz nereden ve nasıl, bir kâbus eklerile ortalığa düştü değil de adeta çöktü. Bir atalık uğradığımız Mecliste ayaklarımız uzuna basarak yürüyen arkadaşların gözleri bulutlu, ağızları kenedli, boğazları tıkalı nerede ise hafakandan boğulacakmış manzaralarına tahammül etmek imkân yoktu. İnsanın üstüne dağlar devrilse bilmiyoruz bu kadar sıkıntılı ve ezebilir miydi? İşte et, kemik ve his tarafımız. Bu derin ve yüksek ıstırabı ancak bol gözyaşları yıkayıp hafifletebilir...

Bununla beraber Atatürkün ölümünde şu hussasiyet var ki bize onu aramızdan söküllüp gitmesi elemile asla teselli bulmıyacak gibi sıkılır sızlanırken Büyük Şef kâh şen ve beyaz, kâh vakur ve âmir çehresile mütemadiyen karşımızda teselli ederek, etrafımızı alarak, benliğimizi ihata edecek hep bize sıkılıp kalmamak, sızlanıp durmamak lüzumunu ihtar ediyor. Burada varlığımızın fikri ve manevi tarafına geçiyoruz. Her zerresinde bir Atatürk tabloso parlıyan büyük memleket

YUNUS NADI

Devamı Sa. 7 sütun 3 de

Onu kaybetmiş olmanın ıstırabı

Ağlıyoruz!

Kadın, erkek, genc ihtiyar, ayrı yaranın acısını duyan tek bir ferd gibi, hep beraber ağlıyoruz.

Beyaz mendillerile ıslak yanaklarını kurulamaya çalışan genc kızlar, gözyaşlarını yüreklerine akıtan vakur çehreli Üniversite gencleri, çavuş üniformasi içinde, âsablarına hâkim olmak gayretile dudaklarını ısıran yaşlı Mehmedcikler ve şehri dolduran koca halk kütleleri, hislerine düşen kadar payına yükü altında içlerinin eridiğini duyuyorlar.

İstanbulda, yüreklerinden taşan ve sokaklara sığmıyan bir matem var.

Türk milleti, 16 mart 1920 denberi bîçbir acıyı bu kadar bir ve bu kadar bezâbet olarak duymamıştı.

Büyük zafertenin ışık dolu ufuklarına kavuştuktan sonra, yalnız sevinçli günler yaşamaya alışmıştık.

Heybet ki hayat, fırdtleri olduğu gibi milletleri de önüne geçilemiyecek talih darbelerine uğratıyor. Ve kudretli bir milletin acısı da sevinci gibi derin oluyor, iz bırakmadan geçmiyor.

Ebedi cemiyetlerin mukâdderatı budur ve bu hakikatı biz vaktile Atatürkten öğrendik.

Müttarekenin kara günlerinde, eli kolu bağlanmış bir millet halinde [illegible] gür sesi çınlamıştı:

— Kurtulacakız, diyordu. Istırabın büyüğü, hayatiyetin ve hassasiyetin timsalidir. Mademki sana vurulmak istenen zincirlerin acısını bu kadar derin bir kudretle duyabiliyorsun, elbette kurtulacaksın!

Ve büyük Türk milleti, bu sözlerin vadettiği hakikatı anladığı içindir ki ıstırabı harcamakta olduğu enerji kaynaklarını Atatürkün yüksek iradeli kumandan altına toplamakta bir an bile tereddüd etmedi.

Fakat ah ne yazık ki. Onun tuttuğu ışık ve saadet yaratan meş'ale önünde daima yükselerek ilerliyen Türk milleti, günün birinde, Onu kaybetmiş olmanın acısı etrafında toplanacak.

Ağlıyoruz!

Gözyaşlarımızı içimize aktarak, ruhumuz kanayarak ağlıyoruz.

Egoist değiliz.

— Ne olurda, bu kara günü bizden sonrakiler görecekler!

Diye hayıflanmıyoruz. Bizden sonra yetişecek çocuklarımızın matemi bizimkinden farklı olmıyacağına göre, nesilimizin talihine ışıma etmiyor, fakat ruhumuzun sonsuz acısile sarılarak ağlıyoruz.

Istırabımız, Türk birliğinin, Türk kudretinin azametile müttasıbdır. Ancak büyük milletlerde ki, sevinçleri gibi ıstırapları da derin olur.

İnsanlık tarihinde üzerimize düşen vazifenin kudretini müdrik ve vakur ağlıyoruz.

CUMHURIYET

Meclis bugün toplanıyor

Yeni Cumhurreisi intihabı ruznamenin yegâne maddesini teşkil etmektedir

Ankara, 10 (a.a.) — Reisicumhur Vekili ve Büyük Millet Meclisi Reisinin tebliği :

Reisicumhur Atatürkün milleti mateme garkeyliyen elim ziyai dolayısile Teşkilâtı Esasiye Kanununun 34 üncü maddesi mucibince yeni Reisicumhur intihab edilmek üzere teşrinisaninin on birinci cuma günü saat 11 de Büyük Millet Meclisini iştimaa davet ederim.

Reisicumhur Vekili ve Büyük Millet Meclisi Reisi
M. A. RENDA

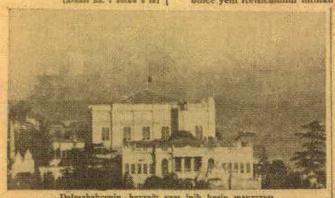

Dolmabahçenin, bayraği yarı inik hazin manzarası

Başvekil Ankarada

Ankara 10 (a.a.) — Başvekil Celâl Bayar bu akşam saat 23,5 te İstanbuldan şehrimize dönmüştür.

Başvekil Celâl Bayar istasyonda Reisicumhur Vekili B. M. Meclisi Reisi Abdülhalik Renda, Dahiliye Vekili ve Parti Genel Sekreteri Şükrü Kaya, Vekiller, mülkî ve askerî erkân tarafından karşılanmıştır.

Kendisini karşılamaşa gelen zevatla ayrı ayrı selâmlaştıktan sonra garın kabul salonuna giren Başvekil Celâl Bayar, burada büyük matemimiz karşısında duydukları teessürün bir ifadesi olmak üzere heyet halinde kendilerini bekletmekte olan büyük ve orta elçilerle, ataşemiliterlerin taziyelerini kabul etmiştir.

Başvekil Celâl Bayar, istasyondan doğruca Büyük Millet Meclisine gelerek Reisicumhur Vekili ve Büyük Millet Meclisi Reisi Abdülhalik Rendayı ziyaret eylemiştir.

Bu ziyareti müteakib Vekiller Heyeti B. M. Meclisinde bir içtima akdeylemiştir.

Dün İstanbulda bir köşe: Kara haber okunuyor

Cumartesi
12
SONTEŞRİN
1938
5 KURUŞ

Ulus Basımevi
Çankırı Caddesi, Ankara
Telgraf : Ulus - Ankara
TELEFON
İmtiyaz sahibi 1144
Başmuharrir 1371
Yazı İşleri 1062-1063
Matbaa müdürü 1061
İdare 1064

ULUS

ADIMIZ ANDIMIZDIR

MİLLİ YAS'IN
3 ÜNCÜ GÜNÜ

Bütün cihan Türk milletinin matemine iştirâk ediyor

Büyük Millet Meclisinde tarihî toplantı

İsmet İnönü dün ittifakla ve alkışlarla Cümhurreisi seçildi

Reisicümhur'un teşekkürleri

Ankara, 11 a.a. — Taziye telgraflarına ve intihap münasebetiyle tebrikleri ihtiva eden telgrafların kısa Reisicümhur İnönü hendi tazzar ve teşekkürlerini bildirmiye Anadolu Ajansına tevdi buyurmuşlardır.

BUGÜN

2 incide : Dayanma — Necmettin Sadak'ın — Hasan Ali Yücel'in, Burhan Belge'nin Nurettin Artam'ın, Yusuf Nebi'nin yazıları.
3 incide: A. S. Esmer'in, Hasan Rauf Tunka'nın, Fazıl Ahmet İnaç'ın yazıları.
4 incide: Atatürk'ün resimleri, Fahri Kevin'in yazısı.
5 incide : Nazımî Baydar'ın yazısı, Behçet Kemal'in şiiri.
6 incide : Kamutay'ın dünkü tarihî toplantısına ait resimler.
7 incide : Cümhurreisimiz İsmet İnönü'nün hayatı ve eserleri.

Cümhurreislmiz İnönü nutuklarını söylliyor

Atatürk'ün naaşları başında

Büyük üniforma giymiş subaylar nöbet bekliyor

İstanbul, 11 a.a. — Dolmabahçe Sarayında, dün sabah saat ondanberi Atatürk'ün naaşları başında büyük üniformaları giymiş subaylar ihtiram nöbeti beklemektedir.

Öğrendiğimize göre, Atatürk'ün cenazesi için Yugoslavya, Romanya ve Yunanistan'dan birer askeri kıta gelecoği gibi ayrıca birer heyet de aynı merasimo iştirik edecektir.

Alınan malûmat, diğer bir çok memleketlerden de heyet inecektir ve bunlar merkezindedir.

İngiltere Kırak hendîlerini yakın temsil ettirecek

Londra, 11 a.a — İngiltere kıralı kendisini Atatürk'ün cenaze merasimlerinde yakınen temsil ettirecektir.

Bu suretle ilk defa olarak bir devlet reisine bir krallıkmıdır gibi muamele edilmiş olmaktadır.

Atatürk'ün hemşirelerinin teşekkürü

Ankara, 11 a.a. — Atatürk hazretleri Makbule Hanım'ın sevgi, dahil ve hariçten büyük şahsiyetlerin taziyesi lütfunda bulunan zevata, yaralı kalplerinin teşekkürlerinin ihtiğma Anadolu Ajansının tavassutunu rica etmişlerdir.

Meclis'te

Mebuslar Atatürk İçin 5 dakika sükût ettiler

Bu müddet zarfında sade hıçkırık işitiliyordu

Kaybımızın elemini millet halinde kalbimizde ebediyen yaşatacağımız Büyük Şefimiz Atatürk'ün yerine yeni cumhurreisimizi seçmek üzere Ka-

(Sonu 8 inci sayfada)

Sürekli alkışlar arasında

İnönü yemin etti, sonra çok heyecanlı bir nutuk söyledi

Kamutay'ın bugün saat 11 ile yaptığı ilk celsede, 348 reyle ve mevcudun ittifakiyle Cümhur Reisliğine seçilen İsmet İnönü, Büyük Meclisin 12.10 da akdettiği ikinci celsede yemin etmişler ve şu sözleri söylemişlerdir:

"—Reisicümhur sıfatiyle cümhuriyetin kanunlarına ve hakimiyeti milliye esaslarına riayet ve bunları müdafaa, Türk milletinin saadetine sadıkane ve bütün kuvetimle sarfı mesaî, Türk Devletine teveccüh edecek her tehlikeyi kemali şiddetle men, Türkiye'nin şan ve şerefini vikaye ve ilâya ve deruhte ettiğim vazifenin icabatına hasrı

[Sonu 3 üncü sayfada]

BÜTÜN DÜNYA BÜYÜK YASIMIZI PAYLAŞIYOR

Büyük adamın ölümü dünya için kayıptır

Bütün dünya, bütün Türkiye ile beraber Atatürk'ün ölümünün matemini tutmaktadır. Her tarafton olanan haberler, bütün dünya gazetelerinin Büyük Şef'in ölüm mukabelesi negretiğini bildirmektedir. Bu makaleleri ajans bugün bize verecek ve biz de yarınki sayımızda kapsini aynen neşredeceğiz. Bugün

(Sonu 5. inci sayfada)

Mareşal Fevzi Çakmak'ın teşekkürü

Ankara, 11 a.a. — Genel Kurmay Başkanı Fevzi Çakmak, Büyük Atatürk'ün vefatı münasebetiyle her tarafton alınakta olduğu taziye telgraf ve yazılarına teşekkürlerinin ihtiğma Anadolu Ajansına tevdi etmişlerdir.

Anayasa mucibince kabine istifa etti

Kabine tekrar B. Celâl Bayarın reisliğinde teşekkül etmiştir

Kabinede üç vekâlette değişiklik vardır

Ankara, 11 a.a. — Reisicümhur İntihabını müteakip Başvekil Celâl Bayar Teşkilâtı Esasiye Kanunu mucibince hükümetin istifasını Reisicümhur İsmet İnönü'ye takdim etmiştir.

Reisicümhur İcra Vekillerinin vazifelerinde ehliyeten devam etmelerini rica ederek yeni hükümetin teşkilini tekrar Celâl Bayar'a tevdi etmiştir.

Yeni kabine

Ankara, 11 a.a — Yeni kabineyi teşkile memur edilmiş olan Celâl Bayar, teşkil etmiş kabineyi Reisicümhur İsmet İnönü'nün tasvibine arzeylemiştir. Reisicümhur, listeyi tas-

(Sonu 3. üncü sayfada)

BÜTÜN TÜRKİYE AĞLIYOR

Yurdun her tarafından gelen haberler, büyük kayıbın herkesi nasıl can evinden vurduğunu göstermektedir. Bütün Türkiye'de çok ağır bir matem havası esmektedir. Herkes, büyük büyük bütün türkler kan ağlıyor. Bu hususta gelen haberlerimiz 5 inci sayfadadır.

Bugün 16 sahife

AKŞAM

Bugün 16 sahife

Sene 21 — No. 7212 — Fiati her yerde 5 kuruş | CUMARTESİ 12 Teşrinisani 1938 | Telefon: Başmuharrir: 20946 — Yazı işleri: 20785 — İdare: 20621 — Müdür: 20477

Meclis dün İsmet İnönünü ittifakla Cümhurreisi seçti

Yeni Cümhurreisi dakikalarca süren şiddetli alkışlarla karşılandı

Yeni Cümhurreisinin nutku ayakta dinlendi ve her cümlesi alkışlandı

İkinci Reisicümhur İsmet İnönü

Türkiye Büyük Millet Meclisi, milleti inkılâbının hayatında günlerle başlıyan, acı tatlı bin bir hâdise ile dolu teşrii hayatında böyle eşsizli bir gün yaşamamıştır. Yalnız Türkiye Meclisi değil, hiç bir meclis bu derece büyük milli bir mutlum haberinin sadmesi altında böyle oğlamamıştır. Atatürkün kurduğu Büyük Millet Meclisi, Atatürkten yetim kalan milletin dayanılmaz [illegible] ve milî bir itmâd oldu.

Fakat Atatürkün kurduğu Büyük Millet Meclisi, aynı zamanda, kuruluşundaki asî ve temiz milî ananeye sadık kalarak yüksek vazifesini, her zamanki gibi, tereddüd göstermiyen yılmazlıkla, böyle nazik zamanlarda birdenbire kat kat artan çoğunluk dirayeti ile ifa etti.

Memleketin bu tarihî dönüm noktasında sükûn ve istikrarı bozmamak, Atatürk eserini devam ettirerek, inkılâbı yürütmek lâzımdı. Bunun ilk şartı, tecrübelerden geçmiş şahsî kudret ve meziyetleri yanında, Türk milletinin aklı birliğini devam ettirecek nüfuz ve muhabbet sihrini nefsinde toplamak, bugün milî vicdanın müteveffi şahbeck bir insanı devlet reisliğine seçmekti. Millet Meclisi bu büyük mesuliyetli vazifesini, derin mütemmim sükûn ve istiratı içinde, tarihin takdirde yaşadeceği asî bir sevk tabiî ile yaptı: İsmet İnönünü ittifakla Reisicümhur intihap etti.

Atatürkten sonra Türkiye devletinin en yüksek vazifesi kendisine tevdi edilen İsmet İnönü iş başına yeni geçmiyor. Türk milleti bu muhterem devlet adamını çok iyi tanır. O derece tanır ki, onu ona yeniden tanıtmağa çalışmak bu kadirşinas milletin takdir hafızasına hürmetsizlik olur.

Hayato atıldığı günden beri, Türk milletinin gözü tabiî cazi olarak, siperlerde ve cephe'erde daima Atatürkün yanında, nefsini vatan müdafaasına yakeden İsmet İnönü Anadolu İnkılâbından doğan yeni Türk devletinin kuruluşunda, tanzimde ve yükselişinde büyük Şefin ilk ve birincî yardımcısı olmuştur.

İsmet, Çanakkale cephesi, Mudanya müşavereleri, Lozan konferansı, ordu-yu zafer Cümhuriyet tarihî bu büyük adamın, rafan hizmetinde, adım adım, muvaffakiyetle yükselişinin şerefli merhaleleridir.

İsmet İnönü, Atatürk nezdinde yetişti. Öyle sanılır ki kadar, milletin bayrağı bizim bir bırakdığı yeri ötekine nasıl ezerek tutmuş, bu iki büyük insan yüzyıldanberi birbiri yanında, bir birine derin sevgi ve saralmaya

(Devamı 9 uncu sahifede)

Necmeddin Sadak

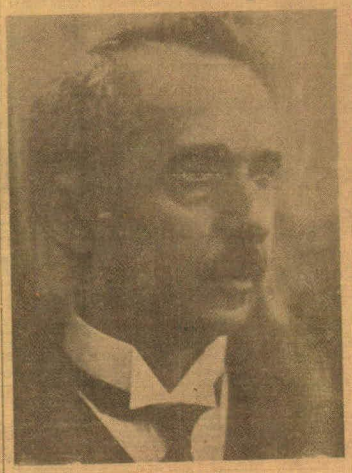

Yeni Cümhurreisi İsmet İnönü

Büyük Millet Meclisi dün sabah toplanarak Malatya mebusu İsmet İnönünü 348 reyle ve İttifakla Cümhurreisi seçmiştir. Yeni Cümhurreisi yemin ettikten sonra çok mühim bir nutuk söylemiştir. Gerek seçim netîcesi, gerek nutuk dakikalarca süren alkışlarla karşılanmıştır.

Dün İkinci toplantıda toplantı hakkında malûmat vermiş ve İsmet İnönünün nutkunu derecelmiştik. Bu mühim haberleri ve nutku, okuyucularımız olan kârîlerimizin haberdar olmaları için, bugün tekrar sahifemizde neredeyiz.

Yeni Cümhurreisinin hayatı hakkında da ayrı sahifede malûmat vardır.

Dünkü toplantı hakkında Anadolu ajansının verdiği tafsilâtı burada kaydediyoruz:

Reisicümhur İsmet İnönü refakatinde Abdülhalik Renda bulunduğu halde saat 12 de Büyük Millet Meclisine gelmişlir.

Meclis önünde İhtiram resmini ifa eylemek üzere yer almış olan bir piyade kıtası, yeni Reisicümhura selâmlamış ve mızıka İstiklâl marşını çalmıştır.

Sabahtanberi Meclis önünde toplanmış bulunan ve Meclis kararları neticesine intizar etmekte olan kesif bir halk kalabalığı İsmet İnönüne karşı sevgi tezahürleri göstermiş ve hafta Başvekili Celâl Bayar olduğu halde Büyük Millet Meclisi riyaset divanı azaları kendilerini Meclis kapısında karşılamışlardır.

Reisicümhurun Büyük Millet Meclisine gelişi akabinde ve saat tam 12,05 de Abdülhalik Renda celseyi açmış ve yeni Reisicümhur İsmet İnönü riyaset makâmına gelmişlir.

Bu dakika Meclisin amvitiği azamiyetini tarif edilemiyecek bir derecede idi. Mebuslar ve İçtimada hazır bulunmakta olan sivil ve askeri erkân ile samîm ve kordiplomatik, yeni Cümhurreisini ayakta ve dakikalarca süren alkışlarla karşılıyorlar gibi İsmet İnönünün yeniden etmesini müteakip irad ettikleri nutku da ayni surette ayakta dinlemişlerdir.

İsmet İnönü nutkunu irad buyurduktan sonra İçtima salonunu ayni surette sevgi tezahüratı arasında terk etmiş ve bir müddet Meclisdeki Riyasetcümhur makamında istirahat eylemiştir.

(Devamı 9 uncu sahifede)

Hariciye, Dahiliye ve Adliye Vekilleri değişti

Reisicümhur İsmet İnönü yeni Kabineyi tasvip buyurdular

Ankara 11 (A. A.) — Reisicümhur intihabını müteakib Başvekil B. Celâl Bayar teşkilâtı esasiye kanunu mucibince hükümetin istifasını Reisicümhur İsmet İnönüne takdim etmiştir.

Reisicümhur kıza vekîllerinin vazifelerinde ve kâlete devam, emrolunan icra edenlerin yeni kabinesini tekrar Celâl Bayara tevdi etmiştir.

Hariciye Vekili B. Şükrü Saraçoğlu

Dahiliye Vekili B. Refik Saydam

Adliye Vekili B. Hilmi Uran

Ankara 11 (A.A.) — Yeni Kabineyi teşkile memur edilmiş olan B. Celâl Bayar teşkil ettiği Kabineyi Reisicümhur İsmet İnönünün tasvibine tarzib buyurduğu ve keyfiyetten Büyük Millet Meclisi riyaseti de haberdar edilmiştir.

Yeni Kabine, aşağıdaki azalardan mürekkeptir:

Reisvekili B. Celâl Bayar -İzmir-, Adliye Vekili B. Hilmi Uran -Seyhan-, Milli Müdafaa Vekili general Kâzım Özalp -Balıkesir-, Dahiliye Vekili B. Dr. Refik Saydam -Antalya-, Hariciye Vekili B. Şükrü Saraçoğlu -İzmir-, Maliye Vekili B. Fuad Ağralı -Sivas-, Ekonomi Nafıa Vekili B. Ali Çetinkaya -Afyon-, İttihad Vekili B. Şakir Kesebir -Tekirdağ-, Sıhhat ve İçtimai Müdafaa Vekili Dr. Hulusi Alataş -Aydın-, Gümrük ve İnhisarlar Vekili B. Salâh Tarhan -İstanbul-, Ziraat Vekili B. Faik Kurdoğlu -Manisa-.

Atatürkün naaşları başında ihtiram nöbeti

İngiltere Kralı cenaze merasiminde kendisini şahsen temsil ettirecek

Yugoslavya, Romanya ve Yunanistandan birer askerî kıta geleceği gibi diğer devletlerden heyetler gelecek

Dolmabahçe sarayında, dün sabah saat onbaşı Atatürkün naaşları başında büyük üniformaları giymiş subaylar ihtiram nöbeti bekliyorlardı.

Ankara 11 (A.A.) — Öğrendiğimize göre, Atatürkün cenazesi için Yugoslavya, Romanya ve Yunanistandan birer askeri kıta geleceği gibi ayrıca birer heyet de ayni merasime iştirak edecektir. Ahnan malûmat, diğer birçok taraflardan da heyet İnan olunacağı nazarındadır.

Londra 11 (A.A.) — İngiltere Kralı kendisini Atatürkün cenaze merasiminde şahsen temsil ettirecektir. Bu surette ilk defa olarak bir devlet reisine bir hükümdar gibi muamele edilmiş olmaktadır.

Her taraftan büyük matemimize iştirak ediliyor

Bütün Dünya gazeteleri Atatürkün büyüklüğünden bahseden makaleler yazıyorlar

Paris 11 (A.A.) — Kendisi sefaretler, Atatürkün vefatı haberi üzerine tayraklarını matem alâmeti olarak yarıya indirmişlerdir.

Paris 11 (A.A.) — Dahiliye Nazırı B. Sarraut, Türk matbuatına beyanatta bulunarak Atatürkün ölüsü Türkiye için azim bir ayıp olduğu gibi Fransa ve sulh için de acı bir ayıp teşkil ettiğini söyliyerek Türk milletini tazîye etmektedir.

Paris 11 (A.A.) — Protokol direktörü B. Lacı dün Türkiye büyük elçisini ziyaret ederek B. Bone'un tazîyetlerini bildirmiştir.

Paris 11 (A.A.) — Havas ajansı bildiriyor:

Dahiliye Nazırı B. Sarraut, dün öğleden sonra Türkiye büyük elçiliğine giderek B. Suad Davaza sahsî tazîyetlerini bildirmiştir.

(Devamı 2 inci sahifede)

Bir milletin muvaffakiyeti, mutlaka kuvayı umumiyeyi milliyenin bir istikamette taşınmasına ve tekâsüf etmesile mümkündür.

K. ATATÜRK

Cumhuriyet

Onbeşinci yıl sayı: 5211

İSTANBUL — CAĞALOĞLU

Telgraf ve mektub adresi: Cumhuriyet, İstanbul - Posta kutusu: İstanbul. No. 248
Telefon: Umumiharbiye ve evi: 22368, Tahrir heyeti: 24298, İdare ve matbaa: numara 24299 - 24290

Pazar 13 ikinciteşrin 1938

Memleket ve milleti mes'ud etmekten ibaret olan maksad, behemehal hasıl olacaktır. Çünkü bu maksad hakkın da maksududur.

K. ATATÜRK

Büyük Şefin aziz hatırası karşısında ayakta 5 dakika sükût, bu 5 dakikalık vakfe içinde Mecliste göz yaşları boşalmış ve hıçkırıklar zaptedilememiştir.

Cumhurreisi intihabından sonra İsmet İnönü yeminin okuyor

Genclik dün sonsuz teessürünü izhar etti

Üniversitedeki toplantı çok hazin oldu gencler, Ulu Önderin yolunda yürümeğe hıçkırıklarla and içti

Üniversitedeki toplantıda konferans salonunu dolduran gencleren bir kısmı

Atatürkün cenaze merasimi

Büyük merasim gelecek hafta Pazartesi günü yapılacak

Yeni Cumhurrelsimiz İsmet inönü

Yeni Türkiyenin ikinci Cumhur Reisi olan İsmet İnönüne ikinci Atatürk demekte tereddüd etmeyiz.

(Başmuharririmizden, telefonla)

Ankara, 12 ikinciteşrin

Büyük Türk milletinin adını alıp ve hisse dün Türkiye Büyük Millet Meclisinin yaptığı Cumhur Reisi intihabında bir daha tecelli etmiş olan Atatürkün ölümüne gösterilen keder dolu meb'usler yeni yapılacak intihab üzerinde tek kelime söylememiş oldukları halde Meclisin mevcud 348 azasının İsmet İnönü üzerinde ittifak etmiş olduklarını görürsek. Bu ittifak, ehemmiyetli ve hayati kıdemler önünde Türk milletinin doğru yolu bulmakta nasıl şaşmaz bir isabet ve büyüklük gösterebileceğinin en son ve en parlak delilini teşkil etmiştir. Meclisin millet işini en iyi gözmekte, en ufak tereddüde yer vermiyen bu ittifakı Türk milletinde siyasi terbiyenin ne kadar ileri ve yüksek olduğuna bütün dünyanın hayret gözleri önünde bir daha ispat eylemiş sayılır yeniden.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Atatürkün sonra devlet şefliğinin gözüdeğerinden evlâdını tayin etmekte hiç zorluk çekmemiş ve bu vazifeyi ifaya davet olunanın bir rey bile farkettiriyen bir ittifakla yeni Reisi seçmiştir.

İsmet İnönü, şerefli ve ağır vazifesini derhal alan yeni Devlet Şefi de Büyük

YUNUS NADİ

(Devamı Sa. 4 sütun 4 de)

Marşal Fevzi Çakmak ve General Fahreddin Altay Meclisten çıkarlarken

Kabinenin ilk içtimaı

Vekiller Heyeti dün akşam üzeri İsmet İnönünün riyasetinde toplandı

Ankara 12 (a.a.) — Anadolu ajansının öğrendiğine göre, Atatürkün cenaze merasimi Ankarada 21 teşrinisani pazartesi günü yapılacaktır.

Kabinnin içtimaı

Ankara, 12 (a.a.) — Bugün saat 15 te hayta Bayındır Celâl Bayar olduğu halde yeni İcra Vekilleri Heyeti toplu olarak Reisicumhur İsmet İnönünün köşkleri önünde kendilerine gösterilen itimadda ve kabineye yapılacaklarını dolayı minnet ve şükranlarını arzetmişlerdir.

Saat 16 da Reisicumhur İnönü, Başvekilleri dairesini teşrif buyurmuşlar ve riyasetlerinde toplanan İcra Vekilleri Heyetinde muhtelif meseleler görüşülmüştür.

Yeni Vekiller iş başında

Celâl Bayarın yeni kabinesinde Dahiliye Vekili vazifesini almış olan Refik Saydam ve yeni Hariciye Vekili Şükrü Saracoğlu ve Adliye Vekili Hilmi Uran bugün vazifelerine başladılar.

Dahiliye Vekâletine gelmesile Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliğine ütebrine tevdi edilmiş olan Dr. Refik Saydam bu akşam 18 de Parti Merkezine gelerek makamında bir saat parti işlerile meşgul oldu.

Meclis pazartesi günü toplanacak ve

(Devamı Sa. 2 sütun 6 da)

Matemimiz ve ecnebi devlet mümessilleri

Elçiler Ankara muhabirimize Büyük Dehanın kaybından duydukları acıyı anlatıyorlar

Ankara, 12 (Telefonla) — Büyük Atatürkün ölümü dolayısile şehrimizde bulunan elçilerin intiharlarını toplamak istedim. Hepsi, bütün, rica ederim lütfen kabul etsin. Dost memleketlerin bu muhterem mümessillerinin hana vâki olan beyanatını aynen biliriyorum:

İtalyan Elçisi De Peppo

İtalya elçisi ekselâns De Peppo dedi ki:

— Türkiyenin Büyük Şefinin ayrılmadan duyduğu derin matem karşısında gösterdiğim vazifeyi dostluk hissi Başvekile ve Hariciye Vekâlâna hitab eden telgraf ifadelerinden açıkça anlaşılmakta dır.

(Devamı Sa. 3 sütun 3 de)

Üniversitedeki dünkü toplantıdan bir intiba

Yüksek tahsil gençliği, Atatürkün ebediyen aramızdan ölüşü dolayısile duyduğu derin acıyı ifade etmek için, dün, Üniversite konferans salonunda gösterişli bir toplantı daha yapmıştır. Bu hazin toplantıya iştirak etmek üzere binlerce genç, daha sabahın alınmasından itibaren Üniversite konferans salonunda toplanmağa başlamıştı. Bu hal, saat sekizde irdâhsız derecesini bulmuş, dokuza doğru ise Fen fakültesi civarına yonaşmak adeta imkânsız bir hale gelmişti.

Rektörün hitabesi

Saat dokuzda Rektör Cemil Bilsel, Atatürkün siyah çiçekle çevrilmiş büyük portresinin altındaki geniş siyah kürsüde yerlerinde bulunan ve bütün gençlerin kendilerile benzemiş olan Türkiye gelecek, Büyük Atamızın büyük hatıralarına hürmetten ve kalbinde sükût edilecağini söylemiş ve hoca salon derin hüzne dalmıştır. Üç dakikalık sükûttan sonra Rektör, talebeye hitaben, gözyaşları arasında şu sözleri söylemiştir:

— Arkadaşlar,

Atatürkü kaybettiğimizin üçüncü günündeyiz. Bu acı ile üçüncü defa Üniversitede toplanmış bulunuyoruz. Her gün biraz daha sıcıyan ve biraz daha kanayan bu acı, gittikçe genişliyor. Sarkata gar-

(Devamı Sa. 6 sütun 2 de)

PAZAR 13 İKİNCİ TEŞRİN 1938

TAN EVİ
İstanbul, Ankara Caddesi 102
TELGRAF : TAN, İSTANBUL
TELEFON: 24318, 24316, 24319
DÖRDÜNCÜ YIL — No. 1182
5 KURUŞ

TAN

GÜNLÜK SİYASİ HALK GAZETESİ

YARIN
Büyük Matem
Sayısını Çıkarıyor

Atamızın Cenaze Merasimi

Bu Ayın 21 inci Pazartesi Günü Ankarada Yapılacak. Birçok Ecnebi Heyetler Geliyor

Millet Meclisinin tarihi reisesi; Türkiyenin İkinci Reisicümhuru İsmet İnönü istikbal ve teşyi olunurken

(Yazısı İkinci sayfamızdadır)

GENÇLİĞİN ASİL ve NECİP HEYECANI

Dün üniversitede Yapılan Muazzam Toplantıda. Hıçkırıklar Arasında Ebedî Şefimizin Hâtıraları Taziz ve Takdis Edildi

Üniversite ve yüksek tahsil gençliği, kaybettiğimiz büyük Türkün aziz hatırasını anmak için, dün sabah Üniversite konferans salonunda çok basit, heyecanlı ve vakarlı bir toplantı yaptı. Elim nıya karşısında bütün Türk gençliğinin duyduğu acıya ve teessüre tercüman olmak istiyen Üniversite ve yüksek tahsil gençliği, daha sabahın erken saatlerinden itibaren konferans salonunu doldurmıya başlamışlardı.

Saat dokuza doğru, konferans salonu istikametinde bir gençlik seli akmağa başlamıştı. Salon, çabucak doldu, bahçede ve civar sokaklarda salondan taşan genç Üniversitelilerle ve yüksek tahsil talebesi kaynaşıyor du.

Üniversite rektörü ve profesörler de bu toplantıda hazır bulunuyular. Gençlik mümessillerinin hıçkırıklarla okudukları söylediklerî ve haykırıkları nutuklar, şiirler, hitabeler gene göz yaşları ile dinlendi. O kadar ki, Üniversite, civarından geçenler gençliğin Beyazıt civarına kadar taşan bu asil heyecanı karşısında heyecana kapılmaktan, ağlamaktan kendilerini alamadılar

Cemil Bilsel kürsüde

Toplantıyı, saat tam 9 da Üniversite rektörü Cemil Bilsel açtı. Kürsüye gelen rektör, sözü başlamadan önce Yüce Atanın hatırasına hürmeten üç dakika sükût edilmesini söyledi. Hüsü içinde geçen dakikalardan sonra, Cemil Bilsel, büyük bir teessür içinde şunları söyledi:

Arkadaşlar:

"Atatürkü kaybettiğimiziz üçüncü günündeyiz. Bu ayrıyle üçüncü defa olarak Üniversitede toplanıyoruz. Türkümüz bu ayrıyle her gün daha fazla acıyor, daha fazla sızlıyor.

Sarıktan garbe, şimalden cenuba bütün memleketler, Türkün duyduğu şu acıyı onun büyüklüğüyle ölçüyor.

Atatürk, dünyanın büyük sima sıydı. Onun büyüklüğünü gün geç

(Sonu Sa. 2 Sü. 2)

Atatürkün çelik İradeli çocukları dün aziz Atalarını gözyaşı çağlayanları içinde andılar.

Vekiller Heyeti

Dün Başvekâlette Reisicümhur İsmet İnönünün Riyasetinde Toplandı

Ankara, 12 (A.A.) — Bugün saat 15 te başta Başvekil Celâl Bayar olduğu halde yeni İcra Vekilleri Heyeti toplu olarak Reisicümhur İsmet İnönünün köşklerine giderek kendilerine gösterilen itimattan ve kabineye tayinlerinden dolayı minnet ve şükranlarını arzetmişlerdir.

Saat 16 da Reisicümhur İnönü, Başvekâlet dairesine teşrif buyurmuşlar ve riyasetlerinde toplanan İcra Vekilleri Heyetinde muhtelif meseleler görüşülmüştür.

Reisicümhur, Fethi Okyarı kabul etti

Ankara, 12 (TAN Muhabirinden) — Londra sefirimiz Fethi Okyar bu sabah İstanbuldan şehrimize gelmiş, öğleden sonra Meclis binasında Reisicümhur tarafından kabul edilmiştir. Fethi Okyar akşam ekspresile İstanbula dönmüştür.

Başvekil ve Dahiliye Vekili Parti Merkezinde

Ankara, 12 (TAN Muhabirinden) — Başvekil Celâl Bayar ve Dahiliye Vekili doktor Refik Saydam bugün Parti umumî merkezine gelerek bir müddet mesgul olmuşlardır.

(Sonu Sa. 9, Sü. 6)

Hariçte Teessür

Atatürk Tarihte Teşkilâtçı Bir Dâhi, Bir Milletin Hârikalar Yaratan Kurtarıcı, Sevk ve Idarecisi Olarak Kalacaktır

Cenaze Merasimine Gelecek Heyetler

Atina 2 (A. A.) — Atatürkün cenaze merasiminde, Yunanistan, Başvekil General Metaksasın riyaseti altında büyük bir heyet tarafından temsil edilecektir. Heyet şu şekilde müreккepdir:

Başvekil General Metaksas (majeste kralın ve kraliçet hükümetinin baş mümessili); majeste kralın askeri maiyet kumandanı general Demestikas (majeste kralın ikinci mümessili). Harbiye müsteşarı general Papadimas (ordunun mümessili ve hükümetin ikinci mümessili), Ankara elçisi B. Rafael (Kural ve hükümetin üçüncü mümessili), Başvekâlet hususî kalem direktörü, üç yaver subay, harbiye nezaretinden bir atase.

Yunanistanı cenaze töreninde temsil zamanda dört subay kumandasında 129 kişilik caneskî bir askeri kıta da temsil edecektir.

Cenaze günü bütün Yunanistanda resmî matem günü ilân olunacak ve resmî binalardaki bayraklar merasiminden bir gün evvel ve bir gün sonra dahi yarıya çekilecektir.

İran sarayında matem

Tahran 12 (A. A.) — Atatürkün vefatı dolayısiyle sarayı Şehinşahi ve hükümet bir ay resmî matem ilân etmiştir. Majeste Şehinşah tedfin merasiminin sonuna kadar askeri ve resmî binalar üzerinde ve yabancı

Arkası sa: 9, sü 1de

Pazartesi
14
SONTEŞRİN
1938
5 KURUŞ

Ulus Basımevi
Çankırı Caddesi, Ankara
Telgraf : Ulus - Ankara
TELEFON
İdareye aitdil 1144
Basımevinde 1371
Yazı İşleri 1060-1063
Matbaa müdürü 1061
Ulus 1064

ULUS
ADIMIZ ANDIMIZDIR

MİLLİ YASIN
SİNCİ GÜNÜ

Tören programı hazırlandı

Büyük Şef'in cenazesi kendisine lâyık Anıt - Kabir yapılıncıya kadar Etnoğrafya müzesinde kalacaktır

Millî cenaze töreni hazırlığı

KAMUTAY BUGÜN TOPLANIYOR

Büyük Şef'imiz Atatürk'ün aym 21 inde yapılacak cenaze töreni programını hazırlamakla meşgul olan komisyon, dün öğleden evel saat onda, Hariciye Vekâleti Genel Sekreteri B. Numan Menemencioğlu'nun reisliğinde toplanmış ve saat 14 de kadar çalışmıştır.

Öğleden sonra Cümhurreisi İnönü'nün evinde toplanan kabine içtimaında bulunan Hariciye Vekili B. Şükrü Saraçoğlu saat 18 de Menemencioğlu'nun evine gelmiş ve komisyonun mesaisiyle alâkadar olarak izahat almıştır. Bir müddet sonra Başvekilimiz Celâl Bayar da gelerek aynı mevzu üzerindeki kararlar gözden geçirilmiştir.

Hükûmet, bir millî matem havası içinde yapacağımız Ebedî Şef'imiz Atatürk'ün cenaze töreni için [illegible] Kamutay'a tekdim etmiştir.

Hükûmet bu proje ile cenaze töreni masraflarını sarfa mezuniyet istemektedir.

Müratteliyetle müzakereyi talep edilen projeyi, bugün saat onda toplanacak olan bütçe encümeni tetkik edecek ve mazbatasını hazırlayarak ög-

(Sonu 9 uncu sayfada)

Bütçe Encümeni

Kamutay Bütçe Encümeni bugün saat onda toplanacaktır. Azasının bu saatte bulunması rica edilmektedir.

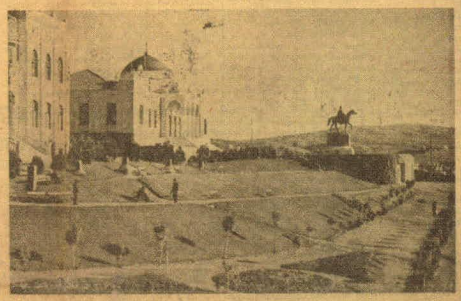

Büyük Şef'in yüksek şahsiyetine lâyık ve türk milletinin minnet ve şükranını ifade edebilecek büyüklükte anıt - kabir inşa edilinciye kadar cenazesi muhafaza edileceği Etnografya müzesi

Vekiller Heyeti dün Cümhurreisinin reisliğinde toplandı

Vekiller Heyeti bugün öğleden sonra Cümhur Reisi İsmet İnönü'nün Çankaya'daki evinde ve riyasetlerinde toplanmıştır. Toplantı iki saat kadar devam etmiştir. Toplantıdan sonra Başvekil, yanında vekiller olduğu halde köşklerine dönmüşlerdir.

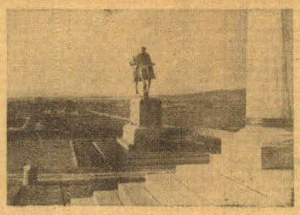

Etnografya müzesinden Ankara'nın görünüşü

Muzaffer bir kumandan, dürüst ve samimi bir siyaset adamı:

İSMET İNÖNÜ

YABACI GAZETELERİN YAZDIKLARI

Atatürk'ün yerelinak bilmez mesai arkadaşı, memleketi için harpte al-dığı kadar sulhta da çalışan Sayın İsmet İnönü'nün Cümhurreisliğine seçilmesi, bütün yabancı memleketler gazetelerinde derin akisler uyandırmıştır. Sayın İnönü'nün tereccumelhali-ni tahlil-bir cümlelerle beliten bu gazeteler, onun başlıca meziyetlerini tebrüz ettiriyorlar: Dürüstlük, samimilik ve istikamet.

Gazeteler, Cümhurreisliğine İnönü'nün seçilmesinin, Atatürk'ün eserine bundan sonra da aynı hız ve şekkle devam edileceğinin en iyi teminatı olduğunu bu seçimin, Türkiye'nin uğradığı hayhun tesellisini teşkil ettiğini yazıyorlar. (Yazısı 3 üncüde)

BUGÜN

2 incide : Başyazımız — Hasan Âli Yücel, Nesip Âli Küçüka, Barbos Belge, Nurettin Artam'ın yazıları
3 üncüde: Hrahim Necmi Dümen, A. S. Esmer'in yazıları.
4 üncüde: Yusuf Ahmet Aykaç, Refik Ince'nin yazıları.
5 incide : Nasuh Raşit, Ferit Celâl Güven, Kemal Zeki Gencosman'ın yazıları
6 ncıda : Bütün memlekette yas
7 incide : Kemaliyem - Lâ M.ne mecmuasında çıkan bir yazı.
8 incide : Büyük yasımız ve yabancı basın.

Büyük yasımız ve dünya basını

Atatürk ebedî uykusunu müsterih olarak uyuyabilir

Zira eserinin dirilen milletine saadet yolunu açtığını biliyordu

Bütün dünya gazeteleri, Türkiye'nin uğradığı acı kayıbın yasına iştirâkte devam ediyorlar. Gazeteler her şeyden ilnce onun, çok sevdiği yurdu için yaptıklarını anlatmaktadırlar. İsvaç gazeteleri bunu çok iyi ifade ediyorlar: "O olmasaydı, modern Türkiye de olmazdı. Fakat türkler O'nun sevkiâlâde eserini takip edecek itibarlarını daha fazla arttıracaklardır...

Atatürk'ün yalnız memleketinde değil, bütün dünyada bıraktığı büyük boşluğa bir bulgar gazetesi şu dikkate şayan cümle ile ifade etmektedir: "Bu müstesna ve büyük adamın ölümünden sonra, dünya artık eskisi kadar esterem değildir...

Fakat bütün gazetelerin birleştikleri bir nokta vardır ki o da, Atatürk'ün yarattığı genç Türkiye'nin, onun çizdiği yoldan ayrılmıyacağıdır. Bunu da bir macar gazeteci şöyle anlatıyor: "Atatürk, ebedî uykusunu müsterih olarak uyuyabilir. Zira O, yarattığı cesûr dirilen milletine saadet yolu açtığını biliyordu...

(Yazısı 8. inci sayfamızda)

Macar Senato ve parlâmentosunda

Atatürk için tazim ve taziz celsesi yapıldı

Budapeşte, 13 a.a. — Macar Telgraf ajansı bildiriyor:

Mebusan ve âyan meclisleri bugünkü celselerinin başlangıcını Atatürk'ün hâtıratını taziz tahsis etmişlerdir. Mebusan meclisinde, reis Kornis ayağa kalkarak demiştir ki:

"— Atatürk, Türkiye'nin siyasî, içtimaî, askerî, iktisadî, idârî ve kültürel hayatını baştan başa değiştirmiştir. Atatürk modern bir millet yaratmış, terakki edebilecek bir devlet kur-

(Sonu 8. inci sayfada)

İSTANBUL'UN HINÇKIRIKLARI

Yüksek tahsil gençliği

Taksim anıtında hazin ve içli bir tören yapıldı

İstanbul, 13 (Telefonla) — İstanbul yüksek tahsil gençliği, Atatürk'ün ebediyen aramızdan ayrılmasa dolayısıyle duyduğu derin acıyı ifade etmek için cumartesi günü üniversite konferans salonunda göz yaşları arasında bir toplantı yapmış ve bugün için âbide önünde tezahürler yapılması kararlaşmıştır.

(Sonu 9 uncu sayfada)

İnkılâbımız Türkiyenin asırlar için saadetini kâfildir. Bize düşen, onu idrak ve takdir ederek çalışmaktır. - *Atatürk*

AKŞAM

Kılıç ile fütuhat yapanlar sapanla fütuhat yapanlara mağlûb olmağa ve binnetice terki mevki etmeğe mecburdurlar - *Atatürk*

Sene 21 — No. 7214 — Fiati her yerde 5 kuruş | PAZARTESİ 14 Teşrinisani 1938 | Telefon: Başmuharrir: 20665 — Yazı işleri: 20765 — İdare: 20681 — Müdür: 20497

Gençlik âbide önünde and içti

Atatürkün kurduğu kudretli ve kuvvetli rejime, inkılâplara daima sadık kalacak

Dün Taksim meydanını dolduran on binlerce halk

Atatürkün naaşları Dolmabahçeden karayolile Sarayburnuna getirilecek

Oradan Yavuz zırhlısile İzmite götürülerek hususî trenle Ankaraya naklolunacak

Ankarada yapılacak cenaze merasiminden sonra naaş etnografi müzesine kaldırılacak ve ebedî Şefin şanile mütenasib bir anıt yapılıncıya kadar müzede ihtiramla muhafaza edilecek

Ankara 13 (A.A.) — Anadolu ajansının haber aldığına göre, Büyük Önder Atatürk, Ankaraya getirildikten ve cenaze merasimi yapıldıktan sonra, muvakkaten, etnografi müzesinde askeri ihtiramla muhafaza edilecek ve ebedî Şefin şanile mütenasib bir anıt yapıldıkdan sonra oraya konulacaktır.

Ankara 14 (Telefonla) — Büyük Millet Meclisi bugün toplanacaktır. Yeni Kabinenin teşkiline aid Riyaset-i cumhur tezkeresi de bugünkü toplantıda Meclise arzolunacaktır.

(Devamı 9 uncu sahifede)

Dün Taksim meydanı insan denizi halini almıştı

Yüksek tahsil gençliğinden başka on binlerce halk meydanı doldurdu

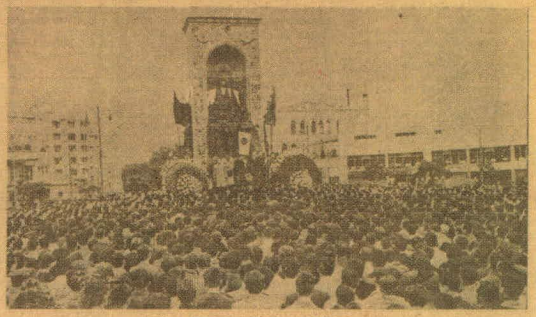

Taksim meydanında anıt içilirken

Yüksek tahsil Türk gençliği dün Taksim meydanında, Atatürkün bronztan heykeli önünde, onun eserlerini muhafaza edeceklerine, onun izinde yürüyeceklerine söz verdiler, and içtiler.

Sabahleyin İstanbuldan Beşoğluna gideri bütün tramvaylar hamamlarına kadar dolu idi. Bu manzara Cümhuriyet bayramındaki kalabalığı hatırlatıyordu. Kalabalık aynı derecede olduğu halde, manzara ne kadar değişkti. O zaman tramvayları dolduranların hepsi gendi, hepsi bayrarı yapmağa gidiyorlardı.

Fakat bugün Taksim meydanına doğru bir matem ırmağı akıp ediyordu. Matema gidenler, bayrama koşanlar kadar çoktu. O kadar ki tramvaylar İngiliz sefaret konağından daha ileri

(Devamı 4 üncü sahifede)

"Atatürk, istikbalinden korkmıyan kuvvetli millî bir devlet bırakmaktadır,,

Bir Çek gazetesi yazdığı makaleyi yukarıdaki satırlarla bitiriyor

Prag 12 (A.A.) — Ç. T. K. ajansı bildiriyor: Bütün Çekoslovak matbuatı, Büyük Şefi Kemal Atatürkün ölümü ile Türk milletinin uğradığı mateme iştirak etmekte ve bu yüksek adamın kıymet biçilmiyecek kadar büyük olan meziyetlerini tebarüz ettirmektedir. Gazeteler, bilhassa Atatürkün yücude getirdiği inkılâblarla Türkiyeyi kuvvetlendirdiğini ve modern bir hale koyduğunu ve aynı za-

(Devamı 9 uncu sahifede)

Andın sureti

Biz Türk gençliği, Atasının bıraktığı eşsiz mirasa, onun cümhuriyetine, onun inkılâplarına, onun kudretli ve kuvvetli rejimine daima sadık kalmağa, vatanın toprağına canımızı, istiklâline kanımızı vermeğe şerefimiz, gençliğimiz, namusumuz ve Türklüğümüz namına yüce âbidenin önünde söz verip and içiyoruz.

Dikkatleri: *Memba bizim!*

Atatürk:

«Bu milletin arasında birçok Mustafa Kemaller vardır!» diyor.

Atatürk:

«Muhtaç olduğun kuvveti, kendi atî kanında bulursun!» diyor.

Atatürk:

«Bu büyük millet, istiklâlinin müteveccih olduğu istikametleri görmeğe çalışan ve görebilen evlâdını daima takdir ve himaye etmiştir!» diyor.

Kendisinde, kendi kanımızda, kendi istiklâlimizde ve sahamızda Mustafa Kemalin izlerini aramalı, bulmalı, büyülmeliyiz.

Atatürk bizim içimizden çıkmıştı. İnsan bizden çıkmıştır.

Memba bizim!

Büyük işler başardık. Daha büyük işler başaracağız. Çünkü Türk milleti, birlik ve beraberlikle güçlükleri yenmesini bilmiştir.

K. Atatürk

Cumhuriyet

Milli ülküye tam bütünlükle yürümekte olan Türk milletinin büyük millet olduğunu medeni âlem, az zamanda bir kere daha tanıyacaktır.

K. Atatürk

Onbeşinci yıl sayı: 5213 — İSTANBUL — CAĞALOĞLU — Telgraf ve mektub adresi: Cumhuriyet, İstanbul - Posta kutusu: İstanbul, No. 246 — Telefon: Başmuharrir ve evi: 22366, Tahrir heyeti: 24298, İdare ve matbaa kısmı 24299 - 24290 — Salı 15 İkinciteşrin 1938

Mecliste çok hazin bir gün

Meb'uslarımız, ebedî Şefin aziz hatırasını göz yaşları arasında taziz ettiler

Tetfin merasimi için 500 bin liralık tahsisat verildi

Dört saat süren Meclisin dünkü celsesinde hatibler milletin hissiyatına tercüman oldular

Dün Mecliste söz söyliyen meb'uslarımızdan:

Şefik Sırrı Tarcan — Refik İnce — Sana Nagman — Berç Türker — Hikmet Bayur — Fuat Ahmed Ağralı

Ankara 14 (Telefonla) — Atatürkün cenaze merasimi için yapılacak sarfiyat hakkındaki kanun lâyihası, bugünkü Millet Meclisi içtimaında çok heyecanlı bir celsenin akdine vesile teşkil etti. Lâyihanın mucib sebeblerinde Atatürkün aziz naaşının Ankaraya nakli, burada yapıla- [illegible] hükumet merkezine gelecek askeri kıtaatın nakil ve iskân masraflarile ecnebi rical ve heyetlerin memleketimizde misafir edilmelerine müteferri alelûmum masraflar için ne miktar tahsisata ihtiyac hasıl olacağını bidayeten tahmin etmek mümkün olamıyacağından azami bir had tayin edilerek bu had dahilinde ihtiyaca göre, tediyat icrasının muvafık görüldüğü bildirilmekte idi.

Celse, saat 15 te Tevfik Fikret Sılayın başkanlığında açıldı. İlkönce Cumhur Reisliğinin Celâl Bayar kabinesinin istifası ve yerine gene İzmir meb'usu Celâl Bayarın yeni kabineyi teşkile memur edildiği hakkındaki tezkeresile yeni icra vekillerinin isimlerini bildiren liste okundu. Müteakiben Antalya meb'usu Celâl, Burdur meb'usu Mustafa Şeref, İzmir meb'usu General Kâzımın vefatlarına dair Başvekâlet tezkereleri okundu ve Meclis azası aziz arkadaşlarının hatıralarını ayağa kalkarak bir dakika sükûtla tebcil etti.

Cenaze masrafları için yukarıda bildirdiğim esbabı mucibe ile Ziraat Bankasından 500 bin liralık kredi açılmasına dair kanun lâyihasının müzakeresine sıra gelince, Bütçe encümeni namına bunun iterihan ve müstacelen müzakeresi [illegible]

Reis, lâyihanın heyeti umumiyesi hakkında söz istiyenler olup olmadığını sorduğu sırada hemen bütün sıralardan sesler yükseldi, birçok parmaklar kaldırıldı. İlk sözü Muzaffer Göker aldı. Atatürkü kaybetmekten mütevellid büyük kederi tebarüz ettirdi:

«— Türk milleti ve siz onun sayın mümessilleri pek iyi bilirsiniz ki, Türk, çok vakurdur. Kederini içinde saklar, fakat bu seferki elem, irademizin hududunu aştı.»

Cümlelerile Türk milletinin gözlerinden akan acı yaşları tavsif etti.

Muzaffer Göker, sözleri arasında dedi ki:

«— Atatürk hayata gözlerini kapadı. Ona müteaddid defalar sordular: Sizden sonra ne olacak? O dedi ki: «Benim ölümümden sonra Türk milleti için kanunda dır. Daha iyi olacak; daha güzel olacak..»

(Arkası Sa. 7 sütun 1 de)

Atatürkün Muazzam eseri

Ankara, 14 ikincitešrin

Atatürkün ölümü, bütün dünyada adeta bir cihan yıkılışı tesiri [illegible] yakın ve uzak bütün memleketlerde yükselen takdir ve hürmet avazeleri sanki ufuklardan ufuklara gürliyen devamlı bir gulgule halinde uğulduyor. Aziz hatırası Türk milletinin kalbinde nesilden nesle ebediyen canlı olarak yaşıyacak olan Büyük Şefimizin ne büyük bir insan olduğunu bir daha hayretle görüyor ve daha iyi anlıyoruz. Bütün dünya milletleri Atatürkün Türkiye adını taşıyan büyük eseri önünde hürmetle iğiliyorlar. Türk milleti gibi büyük bir milleti inkıraz uçurumunun kenarından çekip kurtardıktan sonra onu dünyanın gıpta ile temaşa ettiği ileri medeniyet seviyesinde parlak bir varlık haline çıkarmak elbette bu millete olduğu kadar insanlığa da yapılabilecek hizmetlerin en büyüklerinden biridir. Dünya matbuatı Atatürkün büyük eseri üzerinde ittifak ediyor ve bu eserin kendi çevresinde yıkılmaz bir kale gibi yükselen Türkiye olduğunu açık söylüyor. Hep Atatürk izinde yürüyecek bütün Türk nesillerinin hergün daha ziyade kuvvetlendirecekleri, hergün daha ziyade yükseltecekleri bu büyük eser hakikaten Atatürkün büyüklüğüne ebedi timsal olacak olan muazzam bir abidedir.

İçinde oturduğumuz için eserin büyüklüğünü belki hakikî ölçüsile biz göremiyoruz. Karşıdan temaşa edenler işte onu gıptalara lâyık olan hakiki azametile görüyorlar ve öylece de ifade ediyorlar. İftihardan göğüslerimizi kabartan bu vaziyet aynı zamanda hazır ve gelecek Türk nesillerine Büyük Atamızın yolunda yürümek suretile yapılacak ehemmiyetli vazifeler yüklüyor. Büyük Türk milletinin bu vazifesini hakkile ifada devam edip giderek büyük eseri mütemadiyen yükselteceğinde şüphe edilemez.

Atatürkün bu büyük eseri yaratmakta istinad ettiği muvaffakiyet sırrı neydi? Biz onu Dâhi Türk Atasının derin ve nafiz his ve idrakile keşfetmiş olduğu bir hakikatte görürüz. Bu hakikat Türk milletinin büyüklüğüdür. Büyük Türk evlâdı Atatürk, Türk milletinin cevherindeki asalet ve asamete dayanarak bugün bütün dünyanın gıpta ettiği büyük eseri ortaya çıkarmıştır.

Bin kere tekrarından usanmıyacağımız bir hakikattir ki dünyanın en büyük meydan muharebesi olmuş olan Sakaryadan muzaffer dönen Atatürk ayağının tozu ile intibalarını bize şu iki cümlecikte hulâsa etmişti:

— Türk milleti hakikaten büyük millet. Hüner ona lâyık kumandan olabilmekte.

Bu iki cümleyi bir parça tafsil eden izahlar kahramanlık ve fedakârlık destanlarıdır. Atatürk cepheye her taraftan koşup gelen Türk çocuklarının işaret olunan ve ateşler içinde yanıp tutuşan her noktaya gözlerini kırpmadan koşusup atıldıklarını hikâye ederken adeta sesi titriyordu. Atatürk işte bu ateşli cevhere dayanaraktır ki Sakaryada:

— Hattı müdafaa yok, sathı müdafaa vardır.

Düsturunu cihan harb tarihine yadigâr eyliyebilmiştir. O, Türkün kahramanlığını yalnız Anadoluda görmüş ve anlamış değildi. O, mensub olduğu milletin eşsiz temiz cevherini daha önce iştirak ettiği harblerin bütün cephelerinde binbir misalle çoktan ve çok iyi öğrenmiş bulunuyordu.

Atatürkün en kuvvetli iman şeklindeki en kat'î kanaatine göre Türk milletinin kabul etmiyeceği, tahakkuk ettiremiyeceği hiçbir büyüklük yoktu ve olamazdı. Bu millete hulûs ile yapılacak her hizmet behemehal müspet ve parlak neticelerde karar kılardı, ve bu neticelerin hepsi de kadir bilen büyük milletin takdir ve şükranlarile katalanırdı. Atatürk büyük milletimizin kadirşinaslığına sonsuz itimadla istinad eder ve bunu her vesile ile açık söylerdi. Haksız mıydı? Bunu şimdi Büyük evlâdını gözyaşlarile takib eden bütün bir milletin derin ıztırabında görüyoruz.

Atatürk ne yaptıysa Türk milletine dayanarak, Türk milletine güvenerek, bu milletin büyüklüğüne inanarak yaptı. Başta kurtuluşumuzun ve ebedi istiklâlimizin sebebi ve menşei olan Cumhuriyeti Türk milleti kabul etti ve kurdu. Atatürk Anadoluya geçtikten sonra Türk milletine:

— Sen kendi kendini idare edecek ve kendi varlığına dayanarak belâların hepsinden kurtulacaksın.

Dedi. Asıl cevherli büyük Türk milleti bu belîğ ve imanlı sözü derhal kabul ederek Türkiye Büyük Millet Meclisini kurdu ve filen Cumhuriyet hayatına başlamış oldu. Ondan sonra büyük eseri yükselten bütün hareketler, zaferler, inkılâblar ve harikulâde terakkiler hep yekdiğerine derin inancla sarılı Şefle milletin bir vücud gibi yürümelerinden doğmuştur.

Atatürkün yanında çalışarak bu sırrın içinde yoğrulan İsmet İnönü, Cumhur Reisliğine seçilmesi üzerine en samimî heyecanlarile söylediği nutkunda bakınız ne diyor:

«— Büyük ve kahraman bir milletin hizmetinde bulunuyoruz: Türk vatanının bölünmez, hiçbir tecavüze tahammül etmez, hiçbir zor karşısında millî haklarından vazgeçmez mahiyeti her zamandan ziyade taze ve canlıdır.

«Türk milleti devlet kurmak, vatan korumak kudretinde, kendi cevherindeki kıymet ve faziletlere istinad eden yapıcı ve yaratıcı bir millettir.»

İşte Büyük Atatürkün büyük eserinin sırrı buradadır. O sırrı en iyi keşfetmiş olmak şerefi Atatürküne, ona sadık sarılarak büyük eseri daha ziyade büyütmekte devam etmek vazifesi birimdir. Ve sayın İsmet İnönünün yerden göke hakkı var: Biz milletçe vazifemizi biliyoruz.

YUNUS NADI

Atatürkün cenaze merasimi

Şefimizin cenazesi cumartesi günü Ankaraya naklediliyor

İstanbul halkı, yarından itibaren üç gün müddetle Ebedî Önderimizin tabutunu ziyaret edebilecek

Dolmabahçe sarayı önüne birikan gençlikten bir grup

Kara, deniz ve hava kuvvetlerimizin de iştirak edeceği merasim emsali görülmemiş bir ihtişamla yapılacaktır

Dolmabahçe sarayı, Atatürkün mubarek naaşını kolları arasında tuttuğu gündenberi hakikî bir türbe halini almıştır. Bu türbeyi, hergün onbinlerce kişi tavaf edip etrafında ağlaşmaktadırlar. Her ne pahasına olursa olsun Onun yüzünü görmek, ve manevî huzurunda gözyaşı dökmek istiyenler sayısızdır. Sarayın yalnız Fındıklı cihetindeki kapısı açık bulunuyor. Saraya gelenleri kapıdaki memurlar karşılamaktadırlar. Ziyaretçiler, büyük ölünün ruhunu taciz etmemek için ayakuçlarile yürüyerek salona doğru birkaç adım atıyor, ve bir masa üzerinde duran siyah kaplı defteri derin teessür içinde imzalıyorlar.

Sarayın bir odasında Ebedî Şefin, kız kardeşleri Bayan Makbule, gözyaşları içinde taziyeye gelenleri kabul etmektedir. Hergün, birçok kimseler, kendisini ziyaret etmektedirler. Bayan Afet bu büyük felâketten son derece müteessir, yalnız başına bir odaya çekilmiş, kimseyi kabul etmemekte, öteki odada Atatürk Kızı Sabiha Gökçen mütemadiyen ağlamaktadır.

Atatürk Kızının teessürden mütevellid rahatsızlığı doktorların müdahalesini celbetmiştir. Saraya girmek müsaadesini alanlar, iç merdivenleri büyük bir heyecanla tırmanarak Büyük Önderin her zaman oturduğu odanın önüne geldikleri zaman manzara şudur:

Kapıda büyük üniforma giymiş iki genç subay nöbet beklemektedir. Kapıdan içeri girilince, ceviz bir karyola göze çarpmaktadır. Bu ceviz karyola içinde, yatan Atatürkün kendisi değil, ne yazık ki artık kalıbından ibarettir.

Bütün dünyanın ölümüne gözyaşı döktüğü Büyük Adam, derin bir huzur içinde, adeta uyur gibidir. Üzerine bir pembe yorgan örtülmüş, güzel yüzü, ince bir tülle kapanmıştır.

Büyük ölüyü görebilenler üzerine adıp ağlaşmakta ve bazıları düşüp bayılmakta oldukları için, Atatürkün naaşı kimseye gösterilmemektedir.

Cesed tahnit edilmemiş, fakat en az dört ay muhafazasını temin edecek bir usulle ilâçlanmıştır. Birçok kimseler şiringa esnasında onun kanının sürüldüğü bezleri istemektedirler. Büyük ölünün bir eli açık, bir eli kapalıdır. Bir elinin kapalı kalmasının ölüm hâdisesinin bir hafif felcle vuku bulduğuna ihtimal verdirmektedir.

Atatürkün cenazelerinin Ankaraya nakli yaklaştığından dün Bayan Afetle Sabiha Gökçen Ankaraya gitmişlerdir.

(Arkası Sa. 7 sütun 5 te)

Cumhur Reisinin teşekkürü

Ankara, 12 (a.a.) — Tebliğ: Riyaseticumhur Umumi Kâtibliğinden:

Yurdun her köşesinden, şehirlerden ve köylerden, Parti teşekkülleri, Halkevleri, spor kulübleri ve müesseselerden, sayın halkın temiz duygularına tercüman olan birçok telgraflar gelmekte devam ediyor. Bundan pek mütehassis olan Reisicumhur İsmet İnönü, samimî teşekkürlerinin Anadolu Ajansı vasıtasile kabulünü rica etmiştir.

Merasim Programı

İstanbul Belediyesi Reisliğinden:

Madde

1 — Dolmabahçe sarayında Atatürkün aziz naaşlarının bulunduğu salon, 16/11/938 çarşamba günü saat ondan itibaren aşağıda gösterilen şekil ve sıra dahilinde ziyaretlere açık bulundurulacaktır:

A: Teşrifata dahil askeri zevat (saat 10).

B: Teşrifata dahil mülki zevat (saat 10.15)

C: Başlarında Rektör, Dekan ve Profesörler olmak üzere Üniversite ve yüksek okul talebeleri (saat 10.30)

D: Komutanları ve öğretmenleri, subayları başta olmak üzere Harb Akademisi ve bunu takiben Yedek Subay okulu talebeleri (saat 12)

E: Cumhuriyet Halk Partisi erkânı ve Halkevleri idare heyetleri (saat 12).

F: Mali, ticari ve iktisadi teşekküller (saat 13.15).

G: İzciler (saat 13.30).

2 — Aynı gün saat 13 ten 24 e kadar lise ve orta dereceli mekteblerle halk bu tazim geçidine iştirak edeceklerdir.

3 — 17 ve 18 günleri de saat 10 dan itibaren 24 e kadar ilk mektebler halk aynı vechile ziyaretlerde bulunacaklardır.

4 — Bu programda yazılı teşrifata dahil mülki zevat ve teşekküller davetiyelerini mensub oldukları idare ve müessese şeflerinden alacaklardır.

(Arkası Sa. 7 sütun 5 te)

SALI
15
İKİNCİ TEŞRİN
1938

TAN EVİ
İstanbul, Ankara Caddesi 182
TELGRAF : TAN. İSTANBUL
TELEFON: 24316, 24318, 24319
DÖRDÜNCÜ YIL — No. 1184
5 KURUŞ

TAN

GÜNLÜK SİYASİ HALK GAZETESİ

ŞİŞMAN YANKO
J. Ananyadi Mahdumları
İst. Yeni Postane Cad. No. 39
Kışlık yünlü, ipekli, pamuklu hilmum kumaşlarımızla tuhafiye ve elbise takımlarınızı emniyetle tedarik edebilirsiniz.

Atamıza Son Veda Resmi

Halkımız, Büyük Ölüye, Yarın ve Öbür Gün Son Ziyaret ve Tazim Vazifesini Yapacak

Ebedî Şef, Dolmabahçeden Sarayburnuna Kadar Muazzam Merasimle Getirilecek ve Yavuzla Izmite Götürülecek

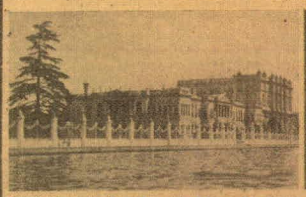

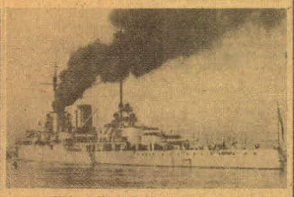

Büyük ölünün yatmakta olduğu Dolmabahçeden bir görünüş, Sarayduki defteri mahsusu imzalıyanlar, Ebedi Şefin cenazesini nakledecek Yavuz Zırhlısı.. (Devamı 3 üncü sayfada)

Türkiyenin Büyük Talii

Yazan: M. Zekeriya SERTEL

Dünyada bir çok milletler büyük adamlar yetiştirmiş, bir çok dehalar büyük eserler vücude getirmişlerdir. Fakat öldükleri zaman arkada bıraktıkları eseri idame edecek halkı yetiştirmedikleri için, ya bu eserleri unutulup gitmiş, ya onun bunun elinde bozulup kıymetini kaybetmiştir.

Türkün büyük talii şurada ki, en büyük evlâdı Atatürkü kaybettikten sonra, onun bıraktığı büyük eseri ayni kuvvetle ileri götürecek mahareti bir el bulunmuştur. İsmet İnönünün varlığı Türkün büyük taliî eseridir.

Çünkü İsmet İnönünün Türk milletinin başına geçmesi, dahilde huzur ve emniyet havası yaratmış, halk yeni şefinde istirahatını ve elâhini azalan bir teselli kaynağı bulmuştur.

Diğer taraftan İsmet İnönünün Cümhur riyasetine seçilmesi, hariçte Cümhuriyet rejiminin kudretli eller altında sarsılmadan, sendelemeden yürüyeceği kanaatini uyandırmıştır. Dünya matbuatı bir taraftan Atatürke ait teessür yazılarile dolarken, öte taraftan da yeni şef için mütehassıs edici neşriyata başlamıştır.

Bunlar arasında bilhassa İngiliz ve Fransız matbuatının neşriyatı, İsmet İnönünün hariçte yaptığı büyük tesire güzel bir örnektir.

Medihte de, temkitte de dilini ihtiyatla kullanan Londranın Times gazetesi İsmet İnönü için bir sütun yazı yazmış ve hayatına arın uzunuya anlattıktan sonra şu cümlelerle kanaatini izhar etmiştir:

"İnönü, İngiltereyle büyük bir dostu olmuştur ve her şey Türkiyeyi Avrupaya Yakın Şarkta bir sulh ve istikrar unsuru yapan siyaset dahilde olduğu gibi hariçte de onun devam edeceğini gösterir. Nemdar selefinin ölümünü duymakla derin bir şekle kapılan bütün cihanın bu elemi İnönünün idaresi altında da, modern Türkiyenin yapısını ve kuvvetini tarafından çıkılan şekilde ta-

(Sonu Sa. 10; Sü. 6)

Reisicümhur İnönü

Milletin Bağlılık Tezahürlerine, Tazim Duygularına Teşekkür Ediyor

İnönü bir hitabesi esnasında

Ankara, 14 (A.A.) — İnönü:

Riyaseti Cümhur Umumi Kâtipliğinden:

Yurdun her köşesinden, şehirlerden ve köylerden, Parti teşekkülleri, halkevleri, spor kulüpleri ve müesseselerden sayın halkın temiz duygularına tercuman olan bir çok telgraflar gelmekte devam ediyor. Bundan pek müteheasıs olan Reisicümhur İsmet İnönü, samimi teşekkürlerinin Anadolu Ajansı vasıtasile kabulünü rica etmiştir.

Ankara, 14 (A.A.) — İstanbulda Fransızca intişar eden gazetelerden birinde Kütahya mebusu B. Vedid Ünğörenin Riyaseti Cümhur Kâtibi Umumiliğine tayin edilerek mebusluktan istifa ettiyeriği yazılıdır.

Haber aldığımıza göre, bu neşriyat kat'iyen doğru değildir.

Millet Meclisi, Dün, Şefi İçin Hicranını Andı

"Dolmabahçede Batan Güneşin Lâyetenahî İdealini Yaşatmak İçin Türk Nesilleri Nöbet Değiştirecektir,,

Millet Meclisinin son içtimaından bir intıba

Ankara, 14 (A.A.) — B. M. Meclisinin bugün Fikret Sılayın başkanlığında yaptığı toplantıda İsmet İnönünün Cümhurreisliğine intihabı dolayısile, Başvekil Celâl Bayarın istifa etmiştiğe ve yeniden Başvekilliğin edilen Celâl Bayar'ın riyasetinde teşekkülü eden kırk vekilleri heyetini göteren listenin sunulduğuna dair olan riyaseti Cümhur tezkereleri okunmuştur.

Bunu müteakip, bütçe encümeni mazbata muharriri gelen evrak arasında bulunan ve Atatürkün cenaze merasimi için yapılacak sarfiyata ait olan kanun layihasının rumanmeye alınarak tercihan ve müzakereden müzakereyi istemiş ve bu talep kabul edilerek kanunun müzakeresine geçilmiştir.

Böylece kanunun heyeti umumiyesi üzerinde açılan müzakere. Büyük Şef Atatürk'ün siyasi ebediliğinin karşısında bütün Türk milletinin duyduğu teessürün, millet mümeşilleri tarafından bir defa daha ifadesine veşile oldu.

Dünün hatipleri: Bayan Nayman, Selim Sırrı Tarcan, Hikmet Bayur, Mahittin Pare

Kürsüde birbirini takip eden hatipler, Atatürkün ölümü karşısında Türk milletinin en gencinden en ihtiyarına kadar hissettiği içten acının büyüklüğünü gösteren sahneler yaşattılar ve bütün Türk milletinin onun büyük eserine ve hatırasına karşı olan ebedi bağlılığını teyit ettiler.

(Sonu Sa. 10; Sü. 1)

Salı
15
SONTEŞRİN
1938
5 KURUŞ

Ulus Basımevi
Çankırı Caddesi, Ankara
Telgraf : Ulus - Ankara
TELEFON
İnzibat müdür 2144
Basımevi 1831
Yazı işleri 1002-1003
Matbaa müdürü 1081
İdare 1084

ULUS
ADIMIZ ANDIMIZDIR

MİLLİ YASIN
6 INCI GÜNÜ

Kamutay'da Atatürk günü

Mebuslarımız ebedî Şef'in millet kalbindeki yüksek, eşsiz yerini hınçkırıklı sözlerle bir daha teyit ettiler

Atatürk'ün izi üzerinde

Millî birlik bir daha gösterildi

Dün Kamutay, Millî Şef Atatürk'ün cenaze merasimi için yapılacak sarfiyat hakkında hükümetin vermiş olduğu kanun projesinin müzakeresi dolayısiyle Millî Önder'e olan ebedî bağlılık ve minnetini, kelimelerle izahı güç temsilcilerle bir daha teyide vesile buldu.

Celse saat on beşte Tevfik Fikret Bey'in reisliğinde açıldı. Atatürk'ü konuşmaktan daima zevk duyuş ve bu vazife bilmiş olan Kamutay'ın tabiiyet kanunu dolayısile ve hayata gözyumduğu bir sırada O'nun safa kaynağı etrafında millet bütünlüğünü tercemen o-

(Sonu 8 inci sayfada)

Kamutay'ın dünkü toplantısından bir görünüş

Cümhurreisimizin teşekkürleri

Ankara, 14 a.a. Tebliğ — Riyaseticumhur Umumî Kâtipliğinden:

Yurdun her köşesinden, şehirlerden ve köylerden Parti teşekkülleri, Halkevleri, spor kulüpleri ve müessselerden sayın halkın temiz duygularına tercuman olan birçok telgraflar gelmekte devam ediyor. Bundan çok mütehassis olan Reisicumhur İsmet İnönü samimî teşekkürlerinin Anadolu Ajansı vasıtasiyle kabulünü rica etmiştir.

MİLLÎ CENAZE TÖRENİ

Büyük ölü pazar günü Ankara'da bulunacaktır

Cenaze cumartesi günü muhteşem bir törenle İstanbul'dan kaldırılacaktır

Atatürk'ün Ankara'da yapılacak olan cenaze töreninin alı programı bugün tamamlanmış ve alakadarlara tebliğ edilmiş olacaktır. Dün saat 10 de Ankara vali ve belediye reisi B. Nevzat Tundoğan'ın reisliğinde toplanan bir komisyon son defa olarak programı gözden geçirmiştir.

Dünkü komisyonda aşkalıncı tüm komutanı General Kemal Gökçe, merkez komutanı, emniyet müdürü, Hariciye Vekâleti protokol umum müdürü B. Şevket Fuat, vilâyet ve belediye erkânı hazır bulunmuşlardır.

Garda merasimle cenaze Atatürk vagonundan indirilecek ve Büyük Millet Meclisinin önüne getirilecektir.

Ankara halkının Büyük Şef'e son saygı vazifesini yapabilmesini temin için cenazenin bir müddet burada bırakılacağı ve tertip edilecek olan suvara göre vatandaşların toplu önünden geçecekleri anlaşılmaktadır. Saatler henüz tespit edilmiş olmamakla beraber

(Sonu 3. üncü sayfada)

Yeni Cümhurreisimiz hakkında yabancı basının yaptığı tefsirler

İnönü de Atatürk'ün izinde yürüyecektir

Atina'da:

Türk milletinin birliği

Atina, 14 a.a. — Atina ajansı bildiriyor: Gazeteler, birinci sayfalarında cenaze hazırlıkları hakkında birçok tafsilâtı neşretmektedirler.

Atina gazeteleri Atatürk'ün ölümü ile İnönü'nün intihabı hakkında yazılar neşrinde devam etmektedirler.

Eleftheron Vima gazetesi yazıyor: "Büyük yaratıcı Atatürk'ün ölümüne rağmen Cümhur Reisi İsmet İnönü'nün, Bapşekilette de Celâl Bayar'ın bulunmaları dolayısiyle, komşumuz dahilî ve harici siyasetinde mahsus hiç bir değişiklik olmayacaktır. Atatürk'ün vücuda getirdiği teşkilât sayesinde, Türkiye, bugün şahlanma vardığı terakki yolunda kendisini mu hafaza ve idareye kabiliyetli birinci

(Sonu 3 üncü sayfada)

BUGÜN

2 inciden : Başyazımız — Vedat Nedim Tör, Burhan Belge, Nurettin Artam, Server Ziya Güven'in yazıları
3 üncüden : A. S. Esmer'in yazısı
4 üncüden : Yabancı basında Atatürk hakkında neşriyat
5 inciden : A. R. Eren'in, Necdet Saydam'ın ve Paris-Soir'in yazıları.
6 ncıdan : Memleketteki büyük yas
7 inciden : İstanbul gençliğinin saf içinde ve daire tafsilâtı

Dolmabahçe önünde toplanan halk

Saat kaç?

Atatürk'ün son sözü bu oldu

SAAT 18.30 DU!

Rutubetli, melâlli, puslu bir İstanbul akşamı... Hayatla ölüm arasındaki mesafeyi kısaltan, bezgin ve beslîren bir tabiat dehası içindeyiz. Güftesi kuvvet okuyor; yerden elem ve acı fışkırıyor.

Deniz, günüş rengini kaybetmiştir; parlamıyor. Martılar uçuyor. Gökçe deniz bir avuç ve kader dar, kudretsiz tabiat bir mahbes gibi mahdut ve sıkıcıdır.

İnsanlar, niçin ve nereye gittiğini kendilerinin de bilmediği birer yarınsız mahluk halinde kımıldıyor; eşya sabit ve muğmum tabiat içinde, mânasız ve muçhul bir esrar yığını halinde...

Boğaz'ın yer yer kudretsiz hissini veren akıntısında bu akşam bir esrarlılık okunuyor; hüpültü dalgalar dinmiş, Boğaz mektup altında bir ışık selî gibi akıyor, Dolmabahçe'nin beyaz ve temiz gölgelerini karıştırıyor.

Atatürk hasta...

O, bu bina içinde, günlerdenberi ölümle mücadele ediyor. Fakat hiç bir gün "ah,.. demeden ve bütün dehşetiyle görünüp kaybolan ölümün karşısında en küçük bir muğlâkiyet sâfiyeti göstermeden...

Bütün türk milleti öyle bilir.

(Sonu 5. ncısı sayfada)

Çarşamba
16
İKİNCİ TEŞRİN
1938

TAN EVİ
İstanbul, Ankara Caddesi 101
TELGRAF : TAN, İSTANBUL
TELEFON: 24310, 24318, 24319
DÖRDÜNCÜ YIL — No. 1185
5 KURUŞ

TAN

GÜNLÜK SİYASİ HALK GAZETESİ

ATAMIZ ve İNÖNÜ
Naci Sadullahın Çok İçli Yazısını Beşinci Sayfamızda Okuyunuz.

Büyük Ölüye Son İhtiram Ziyareti bu sabah saat 10 da başlıyor

Atamıza Milletin Vedaı

Ulu Başbuğun Tabutu önünde Bütün Silâh Arkadaşlariyle Bütün Millet Eğilecek

Cumhurreisi Tahsin... Atam ve arkadaşları saray önünde, defteri mahsusu imzalıyor Çin mutemedi

Ebediyete kavuşan Ulu Önderimiz Atatürkün mübarek naşı bu sabahtan itibaren millet tarafından son ihtiram vazifesi yerine getirilmek üzere, ziyarete başlanacaktır.

Bunun için, dün neşretdiğimiz program dairesinde hazırlanan edilecektir. Alâkadarlar bahsbar edilmiştir.

(Sonu Sa. 4 Sü. 5)

EBEDİ ŞEFİ BEKLERKEN

"Dipdiri Cennete Girseydik, Dipdiri Cehenneme Girseydik, O Odadan İçeri Adım Atarken Hissettiğimiz Heyecanı Duyamazdık,,

Nöbet bekliyorlar...

Hiç bir devirde, hiç bir Türk zabiti, bu seferki kadar gerefli, bu seferki kadar tarihi ve bu seferki kadar heyecanlı bir nöbet beklememiştir.

Nöbet bekliyorlar...

Evvelki gece kadar yatağının, ve evvelki akşamdan bu sabaha kadar tabutunun etrafında nöbet bekliyen bâkî üniformalı gençler; Türk subayının en korkunç darbeler, en ağır acılar, en yıpratıcı talihsizlikler karşısında bile yıkılmayacağını isbat etmiş bulunuyorlar.

Hangi düşman ak; Türk subayının kalbine, Atamızın ziraatından daha ölümlük bir silâh atabilir?

Ve hangi ülke, Türk subayının gösterdiği, Atatürkün talebi ile kadar irtperdidir?

Halbuki onlar, yüreklerinde Atatürkün sesini taşıyarak, gözlerinde, dünyayı aşkartan bakıbatı güterek, yorulmadan, bıkmadan, doyumsuzlukdan ve yıkılmadan nöbet bekliyorlar!...

Bu; asr'a nöbetinden, atma nöbetinden, tifo nöbetinden daha sarsıcı nöbeti yıkılmadan bekliyebilen Türk subayı heybetli ve emsalsiz bir mutanetin heykeli değil de nedir?

★

Ordu namına, Atamızın yatağı ve tabutu başında "şeref nöbeti, bekleyen genç subaylar, nakliye ve motorlu birlikler okulunun, Topçu okulunun, Fen tathikat Okulunun, Piyade atış okulunun, Denizkarp okulunun ve diğer yüksek askeri okulların tabelerini taşıdıkdan seçilmişlerdir.

Nakliye ve motorlu birlikler okulu komutanı, Kurmay albay Cemil Uran:

"— Bana, diyor, mektebimden sekiz talebenin şeref nöbetine seçilmesini, telefonla emrettiler. Biz le bir emir aldığımı duyan talebelerimiz heyecanlarını tasavvur edemezsiniz. Genç subaylar arasın-

(Sonu Sa. 4 Sü. 1)

Avrupanın Hasta Adamı

Yazan: Sabiha Zekeriya Sertel

Atatürkün elinine sapsağlam bırakdığı bu Türk vatanı, dünkü insanlık hasta adamıydı. On sekizinci asırda başlayarak, sanayi inkılâbından sonra kuvvetlenen, dünyanın paylaşılması cereyanı bütün hızıyla devam ediyorda. On sekizinci asır feodal teşekkülerin, ilim, sanat, felsefe, fizikmelerinin asrı, on dokuzuncu asır, yüksek sanayi üzerine kurulan Avrupa medeniyetinin asrıdır. On sekizinci asır, insanlara medeni hakkar veren demokrasiyi, on dokuzuncu asır, imparatorlukları kuvvetlendiren emperyalizmi getirdi. Bu asırda Abdülcelâl kenarından, Okyanusun kıyılarına kadar yaylanan Afrika kıtasına, avlanmış bir balina balığı gibi yere sendiler, bağ senin, arsı senin, yağı senin, derisi benim diyerek üzerine çullandılar, lokma, lokma paylaştılar. Gazimet tatlı geldi. Asya kıtasına geri adamlara medeniyet getirmek, Avrupanın sayıf milletlerine hürriyet ihsanı yapmak emeliyle geldiler. Türkiye, Şarkı Avrupanın hasta adamı idi. Bu hastayı ameliyat masasına yatırdılar. Ciğerini Şimale, barsaklarını Şarka, kalbini Merkezi Avrupaya vermek, yirminci asır başlarında, Avrupanın tarihe vadettiği siyasi muhakkeratdı.

★

Tâ Bismark zamanından beri gözlerine hasta yatan yapıdırlar. Gözlerinden başlayarak Sir Edward Grey'lerin dalaverelerciyle Çetik Nuryasma peşkeş çekilen Türkiye, 1914 harbine, üzerinde beyaz bir hasta gömleği taşıyan, dizaralarında kan, dimağında şaşırı uyuşmuş bir uyku hastası gibi girdi. Eğer yazıcı yerinde olsay-

(Sonu Sa. 3 Sü. 1)

Çankaya Köşkü Müze Haline Getirilecek

Ankara Isminin "Atatürk,, Adına Çevrilmesi Teklif Ediliyor

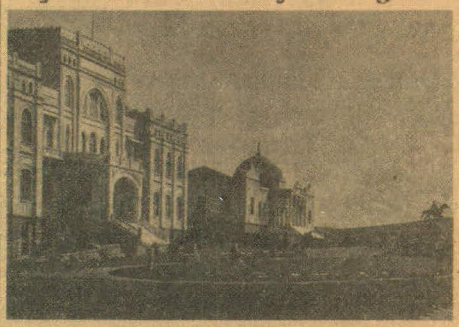

Ankarada Atatürkün nâşlarının bir müddet muhafaza edileceği Etnografya Müzesi ve Halkevi

(Yazısı 3 üncü sayfada)

Törene Gelecek Ecnebi Heyetler

Fransız Dahiliye Nazırı Sarraut ile Hitlerin Hususi Harici Nazırı Von Neurath da Ankaraya Geliyorlar

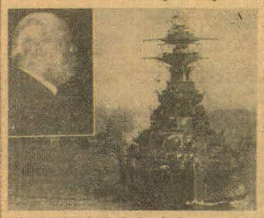

Merasime iştirak edecek olan, İngilterenin Akdeniz filosu Amiral gemisi Kralçe Elizabet zırhlısı ve Fransız Dahiliye Nazırı M. Sarraut

Ankara, 15 (A.A) — Atatürkün cenaze törenine iştirak bildirilmiş olan yabancı devlet resmi heyetlerile sekiz kıtaların teşekkülü aşağıdadır:

YUGOSLAVYA HEYETİ:

a — Heyet:

1 — General Müştür Nedic, Harbiye ve Bahriye Nazırı.

2 — Ekselâns Brank Adamovic, Yugoslavyanın Ankara Elçisi.

3 — Amiral Dragutin — Price, Yugoslavya Kralı fahri yaveri.

Heyetin maiyetinde:

4 — Kolonel Yeremovic, Harbiye ve Bahriye Nazırının kalemi reisinin müdürü.

5 — Yarbay Peter Tomac, Yugoslav elçiliğinde.

(Sonu Sa. 4 Sü. 3)

Çarşamba
16
SONTEŞRİN
1938
5 KURUŞ

Ulus Basımevi
Çankırı Caddesi, Ankara
Telgraf : Ulus - Ankara
TELEFON
İnzibat müdür 1144
Basımhane 1571
Yazı işleri 1052-1069
Mutbaa müdür 1061
İdare 1064

ULUS
ADIMIZ ANDIMIZDIR

MİLLÎ YASIN
7 İNCİ GÜNÜ

Millî cenaze töreni başlıyor

Bütün İstanbul halkı bugün Dolmabahçede büyük ölünün katafalkı önünden huşû ve tâzimle geçecek

Katafalk'ın önünde

Altı yüksek rütbeli subay kılıçlarını çekerek nöbet bekliyecekler

İstanbul, 15 (Telefonla) — İstanbullular, yarın sabahtan itibaren Atatürk'e vedâ iâzânlerini arzedecekleridir. Büyük Ondörün, ilk defa halk mümessillerini kabul buyurdukları salonda vücuda getirilen Katafalk'ın bulunduğu salonun kapıları saat 10-dan itibaren İstanbullulara açılmış olacaktır.

Dutlu Türk Sanatçı ile örülü, ezan-ı gizmel şeklinde güllerle süslet ve altı oku temsilen yanan altı meşaleler yanlarında kılıçları çekik olarak tâzim vaziyetini almış bulunan general, amiral, kara, deniz ve hava subay ve sorbaylarımız, mütesekkil altı yüzünü, yüksek subayın nöbet bekliyeceği Katafalk'ın önünden aşağıdaki sırayı takiben geçiveceklerdir:

1 — İstanbul vilâyetinde bulunan teşrifata dahil askeri erkân,
2 — Teşrifata dahil mülkî erkân,
3 — Rektör, dekanlar ve profesörler başta olmak üzere üniversite ve yüksek tahsil okulları,
4 — Komutanlar, öğretmenler ve subaylar başta olmak üzere harp akademisi ve mülteakilleri yedek subay okulu talebeleri,
5 — Halk Partisi erkânı,
6 — Halkevi idare heyetleri,
7 — Halk, ticaret ve idare teşekkülleri ile ferd gelen erkân,
8 — İnciler,

(Sonu 8. inci sayfada)

Başvekilimizin Üniversitelilere teşekkürleri

Ankara, 15 a.a. — Başvekilin üniversite rektörü Cemil Bilsel'e yazdığı bir telgraf suretî:

Matmuat gösterisinde üniversitelilerimizin yaptıkları güzel riyâ yakından takip ettim ve bâyâ itibar duydum. İnkılâp gençliğinde bu asil hareketlerinden dolayı kendilerine teşekkürlerimin bildirilmesini rica ederim.

Başvekil
Celâl Bayar

Atamız

Parti Grupu toplantısında

Celâl Bayar hükümetine tam itimadını bildirdi

Hükümet bugün Kamutaydan itimat istiyecek

Ankara, 15 a.a. — C. H. Partisi B. M. M. Grupu bugün "15-11-1938,, reis vekili Trabzon mebusu Hasan Saka'nın reisliğinde toplandı.

Söz alan Başvekil Celâl Bayar yarınki B. M. Meclisi içtimaında Reisicumhur İnönü'nün tasvibine iktiran eden yeni hükümetin yüksek meclisten itimat talep edeceğini beyan etmiş ve bu beyanatı Parti Grupunun sürekli alâkası ve muvaffakıyet temennileriyle karşılanmıştır.

Bundan sonra Parti grupu yeni teşekkül edecek Celâl Bayar hükümetine itimat reyi verilmesini tam bir ittifakla karar altına almış ve ruznamede görülecek başka mevzu olmadığından celseye nihayet verilmiştir.

Kamutay bugün toplanacaktır. Ruznamede Ankara'da kurulacak konservatuvar hakkında kanun projesinin geri verilmesine dair hükûmet tezkeresiyle bütçelerinden 937, şubat 938 aylarına ait raporun müzakeresinden ibâret mühim iki iş vardır.

Vekîller Heyeti toplantısı

Dün Meclisteki Parti Grupu içtimaına mütekip, Vekîller Heyeti de toplanmıştır.

Bugün Kamutay'da

Bugün İsmet Celâl Bayar kabinesi, Kamutayın huzuruna çıkacak, Başvekil Celâl Bayar çalışma programının son hatlarını izah ederek itimat istiyecektir.

PARTİYE GELEN BİNLERCE TELGRAF

Cümhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliğine yardımcısının her tarafından bütün Parti, Halkevi, belediye ve diğer müessesesesleri ile birçok yurttaşlardan Ebedî Şef Atatürk'ün ölümünden duyulan sonsuz acıya tercüman olan binlerce telgraf gelmiştir.

Her biri, bütün memleketin beraber bir yurt köşesinin ve bir millet kütlesinin acısını dile getiren bu telgraflara Parti'ce verilen cevapta onulmaz matemimizin bütün dünya tarafından paylaşıldığı kaydedilerek millete başsağlığı temenni edilmiştir.

Büyük Şefin cenaze töreninde

Yabancı devletleri temsil edecek heyetler

Atatürk'ün cenaze törenine iştirâki bildirilmiş olan yabancı devlet resmî heyetleri ile askeri kıtaların teşekkülü aşağıdadır:

Yugoslavya heyeti :

a — Heyet :
1 — General Milutin Nesiç, Harbiye

(Sonu 8. inci sayfada)

Dün Dil Fakültesinde Atatürk için hazin bir ihtifal yapıldı. Gençlik, Atatürk için ant içti. Çok heyecanlı nutuklar söylendi. Bu yapılan törene ait tafsilât 7 inci sayfamızdadır. Yukarıda, dünkü toplantıda Atatürk için 5 dakika sükûtla ayakta hüşû içinde duranları görüyorsunuz

BUGÜN

2 İncide : Başyazımız — Hasan - Âli Yücel, Burhan Belge, Nurettin Artam, Yusuf Hekimân yazıları.
3 İncide: A. E. Ezner E. Fuat Ahmet Ayıkka'ın yazıları — İzmirlinl gazetelerden bilgiler.
4 incide: Münir Müveyyet'in bir şiiri — Belediye meclisi toplantısı.
5 İncide : Nazımî Bayrâm, İzzet Ülcü'nün yazıları — Bayrağı'n bir mektubu
6 incide : Memleketten yapılacak yas törenleri.

Büyük kayıp dolayısiyle umumî acının tezahürleri

Ankara, 15 a.a. — "Hükûmetin kararnamesi, : Atatürk'ün ölümü münasebetiyle umumî teessürün resmî sahada tezahürü için aşağıdaki esaslara göre hareket edilmesi muvafık görülmüştür:

1. — Ankara'da cenaze merasimi yapılacak olan 21 ikincitesrin 1938 tarihinde bütün memlekette resmî veya nimresmî mahiyeti haiz olan dâirelerle müessesesleri ve kapanması temin edilecek, hususî müessesesleri, ve ticaret, sanayi, ve sair gibi, açık bulunmasına geniş ayrı şekilde tavassut olunacaktır.

2. — Cenaze merasiminin ferdası gününe kadar bayraklar yarı olarak çekilecek, eğlence yerlerinin "tiyatro, sinema, bar ve saire gibi,, açık bulunmasına geniş ayrı şekilde tavassut olunacaktır.

3. — Atatürk'ün vefatı tarihi olan 10 ikincitesrinden itibaren bir ay zarfında hükûmet memurları kuvvet ve alışım yemeklerine iştirak etmiyecekler ve kendileri de vermiyeceklerdir.

4. — Tespit edilecek program mucibince vilâyet ve kasa merkezlerinde cenaze merasiminin yapıldığı günü Atatürk'ün hatırasına ibtiram merasimi yapılacak ve Halkevlerinde büyük Önder'ün hayatı hakkında söyleviler tertip edilecektir.

Zafer, «Zafer benimdir» diyebilenin, muvaffakiyet, «Muvaffak olacağım» diye başlıyanın ve «Muvaffak oldum» diyebilenindir.
K. ATATÜRK

Cumhuriyet

Milletimizin bedeli, milletimizin mefkûresi bütün cihanda tam manasile medeni bir heyeti-ictimaiye olmaktır.
K. ATATÜRK

Onbeşinci yıl sayı: 5215 — İSTANBUL — CAĞALOĞLU — Perşembe 17 İkinci/teşrin 1938

Telgraf ve mektub adresi: Cumhuriyet, İstanbul - Posta kutusu: İstanbul No. 248
Telefon: Başyazıişleri ve evi: 22595. Tahrir heyeti: 24296. İdare ve matbaa kısmı 24299 - 24298.

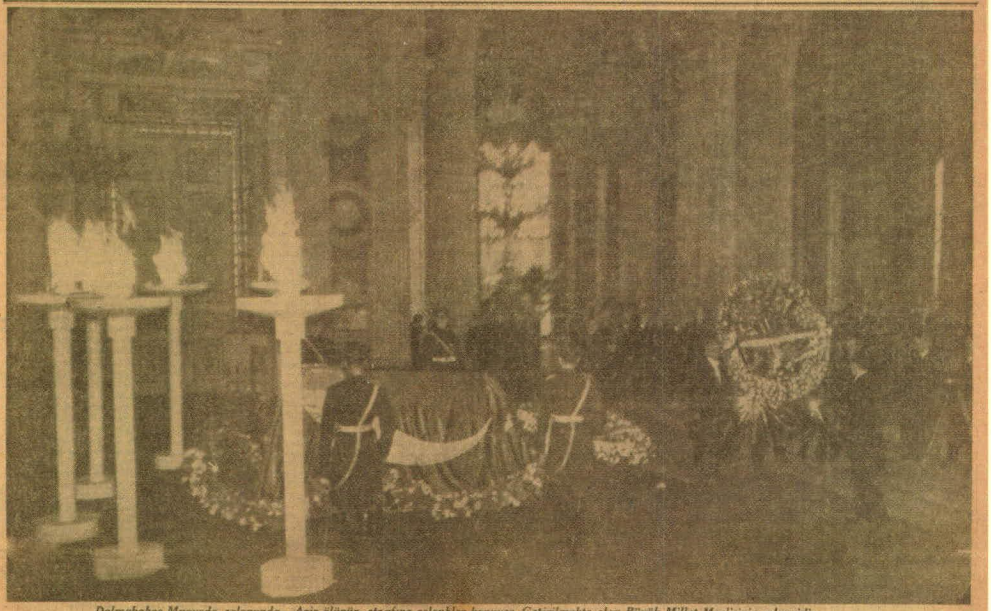

Dolmabahçe Muayede salonunda.. Aziz ölünün etrafına çelenkler konuyor. Getirilmekte olan Büyük Millet Meclisinin çelengidir.

Meclis dün kabineye itimad beyan etti

Celâl Bayar, hükûmetin programını okudu

Celâl Bayar Hükûmeti Meclis huzurunda

Başbakan Celâl Bayar, Cumhur Başkanlığındaki tebeddül dolayısile riyaset etmiş hükûmetin istifasını takdim etmekten sonra yeni Cumhur Reisi tarafından yeni kabinenin teşkiline memur edilmiş olduğu zaman bize zaten devlet işlerinde tam şöyle anlayışa dayanan ve devamsız en nüt göstermiş bir delili daha verilmiş oluyordu. Bir müddet önce Celâl Bayarın bir yıllık bütümetine tahsis ettiğimiz bir makalede biz Celâl Bayar hükûmetinin de evvelce İsmet İnönü tarafından uzun müddet riyaset edilmiş olan gibi esasen bir Cumhuriyet Halk Partisi hükûmeti olduğunu ve binaenaleyh sahu tebeddüllerden dolayı memleket siyasetinde herhangi bir değişikliği düşünmeye mahal olmadığını tebarüz ettirmiş ve fazla olarak halef ve selef iki arkadaşın zaten yekdiğeri için beslediklerı karşılıklı hürmet ve muhabbette hiçbir farklı bulunmadığını tasrih eylemişdik. Büyük Şefimizin şahsında dünyanın en asil kayıbile felâkzedelendikten sonra kahaset iddiasından kat'iyyen uzak olan o ifadelerimizin sıra ile heyyiğdine sahid oldukı

Türkiye Büyük Millet Meclisinin ittifakile İsmet İnönü yeni Cumhur Reisimizdir.

Yeni Cumhur Reisimiz, tıpkı Atatürk gibi, yeni hükûmet teşkil vazifesinde bütün itimad ve emniyetile tekrar Celâl Bayara tevcccüh etmiştir.

Bir evvelki makalemizde hatalığı hasıl olmamıyet alan İsmet İnönünün, Büyük Şef tarafından kendi yerine kimi

YUNUS NADI

devamı Sa. 6 sütun 4 de

«Haricî siyasette anlaşmalar dostluklar ve ittifaklarımıza bütün sadakatimizle bağlıyız»

Başvekil Celâl Bayar Büyük Millet Meclisi kürsüsünde

Ankara 16 (a.a.) — B. M. Meclisi bugün Reis Abdülhalik Renda'nın başkanlığında toplanmış ve celsesin açılmasını müteakib Başvekil Celâl Bayar kürsüye gelerek şu beyanatta bulunmuştur:

— Sayın arkadaşlar,

İkinci Cumhur Reisimiz İsmet İnönü ilmadlarıma mazhar olarak, Bana - kâlete tayin eddim. Kendilerine takdim eylediğim Heyeti-Vekile azalarının isimlerini havi listeyi lütfen tavsib buyurdular.

Teşkilâtı esasiye kanununun hükümlerine göre, izin de ilmadınıza mazhar olmak şerefini kazanırsam, vazifeme devam edeceğim. (Şiddetli alkışlar)

Resmi bir İsanla bu mazaratımı bildirdikten, mikâbbet ve Atatürk rejimini en müntaz bir şekil ve Türk milletinin büyük evlâdı olan, ikinci Reisimiz İnönü'nün, Cumhur Reisliği devrinin, milletimiz için müteyemmen ve mes'ud olmasını temenni ediyorum. Bunu ancak şu olduğumu ifade eylerim (Bravo sesleri, sürekli ve şiddetli alkışlar).

Milletin istirabı

Arkadaşlar,

Milletlerin tarihî, acı, tatlı bir çok hatıralarla doludur. Bugün bu eskilib tarihlerin

devamı Sa. 2 sütun 3 de

Atatürkün manevî huzurunda

Dün 150 bin kişi Ebedî Şefin tabutu önünde tazimle iğildi

İstanbullular, bir kâbeyi tevaf eder gibi sel halinde Dolmabahçe sarayına akın ettiler

Büyük Şefin cenazesi huzurunda halkın son ihtiram geçidi dün sabah başlamıştır. Daha erkenden saray civarındaki bütün yollarda müsakallıt durmuş kadın, erkek on binlerce halk, sokakları doldurmuş bulunuyordu. Hıçkırıkların saklayamıyan bu halk kütlesinin matemli yüzlerinde acıl bir ıstırabın gölgesi vardı.

Büyük Ölünün sandıkları atlas bayrağa sarılı bir sandıka içinde büyük Muayede salonuna getirilmişti ve çiçeklerle örülmüştü. Başucunda, General Nuri Yamut ve General Osman Tufan ile büyük üniformalı dört subay ölünün nöbet-bekliyorlardı. Tabutun arkasında 6 büyük meşale yanmakta idi.

Ziyaret zamanı gelince ilk olarak başbakanla Orgeneral Fahreddin Altay olmak üzere teşrifata dahil on iki generalimiz muntazam ve hazin bir şekilde geçtiler. Hepsinin gözleri yaşlı idi. Yıllarca dahiyane emir ve kumandaları altında zaferden zafere koşturduğu kahraman Başkumandanına karşı yakın silâh arkadaşları son hürmet borçunu edaya gelmişlerdi. Hazin bakışlarında yalnız kendilerinin değil, Başkumandandan bağlı bütün bir ordunun muhabbet, minnet ve heyecanı okunuyordu.

Bundan sonra teşrifata dahil edilâl erkân geçmeğe başladı. Valî ve Belediye Reisi Muhiddin Üstündağ, şehrimizde bulunan meb'uslar, büyük memurlar, ecnebi sefaret ve konsolosluklar erkânı, bütün ve hürmeti birleştiren derin bir huşû için-

Aziz ölüyü son ziyaretinden çıkan bir genç kız grupu

de Büyük Atanın tabutuna selâmladılar.

Ses Üniversitelileri geliyoğ. Rektör, dekanlar ve profesörleri dört kişilik gruplar halinde Üniversite ve yüksek okul talebeleri takib etti. Büyük Kurucunun ölmez eserini kendisine emanet ettiği gençlik, bu yüksek tahsil gençliği göğüslerine sığmayan ıstırab ve heyecanlarile saçlı esmaneti aldık ve dinma haşıtlıtlarda taşıyacağıza der gibi görünüyordu.

Bundan sonra başta İstanbul Kumandanı General Halûk Bayıktay olmak üzere kumandanlık erkânı, kara, deniz, hava ordusuna mensub yüksek subaylar, kıtamandanları ve öğretmenlerile Harb Akademisi, Yedek Subay Okulu, Süvari Binicilik, Topçu ve Piyade Atış okulları talebeleri, Halk Partisi erkânı, Halkevleri idare heyetleri, mali, ticari, idari teşkilâtlerin ileri gelen erkânı geçmeğe başladılar. Hıçkırı saran matem havası, her türlü teşrifat mülâhazalarını unutturacak bir derinlikte idi.

Saat 14 ten sonra giriş kapısı mahsetti bir hal almış bulunuyordu. Saat kuşlasının önünden kapıya giden geniş yolun bir kısmını mektebliler, bir kısmını halk inşal etmiş, sıra bekliyordu.

Öğleden sonra akşam geç vakte kadar hemen hemen şehrimizin bütün mektep-

devamı Sa. 3 sütun 1 de

Perşembe
17
SONTEŞRİN
1938
5 KURUŞ

Ulus Binası
Çankırı Caddesi, Ankara
Telgraf : Ulus - Ankara
TELEFON
İmtiyaz sahibi 2144
Müdürlük 1471
Yazı İşleri 1562-1563
Matbaa müdürlüğü 1461
İdare 1564

ULUS
ADIMIZ ANDIMIZDIR

MİLLİ YASIN
8 İNCİ GÜNÜ

Büyük ölünün cenazesi önünde İstanbulun tâzim geçidi başladı

Kamutay Celâl Bayar hükümetine 344 reyin ittifakıyle ve sürekli alkışlar arasında itimadını bildirdi

Celâl Bayarın beyanatı

Rejimi korumak hakkındaki ihtirasımız ölçüsüzdür

Haricî siyasetimizde değişecek hiç bir şey yoktur, anlaşmalarımıza, dostluklarımıza sadıkız

Büyük Millet Meclisi, dün B. Abdülhalik Renda'nın reisliğinde saat 15 te toplanmış ve Başvekilimizin beyanatını dinliyerek kabinesye 344 reyin ittifakıyle itimadını bildirmiştir.

Başvekilimizin irticaden söylediklerî beyanat sürekli alkışlarla yer yer kesilmiştir. Meclis müzakerelerine ait tafsilâtı bugün 8 inci sayfamızda bulacaksınız.

Başvekilimiz Celâl Bayar'ın çok kıymetli sözleri şudur:

— Sayın arkadaşlar,

İkinci Cümhurreisimiz İsmet İnönü'nün iltimatlarına mazhar olarak, Başvekâlete tayin edildim. Kendilerine teşekkür eylediğim Heyeti Vekile İzahatımın ikinnetini hayırlı İstiklâl tasvip buyurdular.

Teşkilâtı esasiye kanununun hükümlerine göre, sizin de itimadınıza mazhar olmak şerefini kazanırsam, vazifeme devam edeceğim. (Şiddetli alkışlar).

Resmî bir lisanla bu mazuratımı bildirirken, inkılâbın ve Atatürk rejiminin en müstaat bir simanı ve türk milletinin büyük evlâdı olan, İkinci Reisimiz İnönü'nün, Cümhur reislik devrinin, milletimiz için müteyesimen ve memnun olmasını temenni ederim, buna şaheen emin olduğumu ifade eylerim (Bravo sesleri sürekli ve şiddetli alkışlar).

Arkadaşlar,

Milletlerin tarihi, acı, tatlı bir çok hâtıralarla doludur. Bugün bir inkılâp tarihimizin, en acı ve faket en önemli bir devrini yaşıyoruz: Aziz varlığını her kuvvetin fevkinde telâkki ettiğimiz ve öyle olduğuna da inandığımız Şef'imizi kaybettik. Şef'in hayatında türk milleti nasıl yaşayıcut olarak, tek bir Atip gibi O'nun sevgisinde birleşmişse, matemini de aynı suretle, bir halp halinde tatıyor, ve mazhariyle ağlıyor.

Alemşümul acı

Denilebilir ki, şimdiye kadar hiçbir

(Sonu 5 ancu sayfada)

Dün yüksek tahsil gençliği Atatürk aşkı önünde sessizce tezahürat yapmıştır. Onlarca genç Üniversitede toplanarak Atatürk için ağlıyorlar. Bu resimde talebelerle ve resimler alay ve yolunu seyrediyorlardır.

Celâl Bayar nutkunu söylıyor

Celâl Bayar'ın gençliğe tâziyeti

Yüksek tahsil gençliğinin dünkü tezahürleri esnasında fakültelerden numuna hitabeler irat olunduktan sonra :

Başvekilimiz B. Celâl Bayar Ankara yüksek tahsil gençliği idare heyetinden bir genci kabul buyurarak gençliğin gösterdiği hassasiyeti takdir etmiş ve kendisine, arkadaşlarına ilâğ olunmak üzere şu sözleri söylemiştir :

"Bu gençlik tezahüratına Şef ölümünden evel görmüş olsaydı gözlerini daha müsterih kapardı.

Arkadaşlarınıza tâziyetlerimi ve selâmlarımı bildirmenizi rica ederim."

BUGÜN

2 inciide : Başyazımız — Hasan Ali Yücel, Barbes Reşat, Nurettin Artam.
3 üncüde: A. Ş. Esmer'in, Fazıl Ahmet Aykaç'ın yazıları.
4 üncüde: Abdurahman Şeref'in bir yazısı, Tarık Bizat'ın şiiri.
5 inciide : Hamdi Bayder'in yazısı, bir ölüman zaccaklıkı, Kadri Yavaşa ait yazılar.

Milli cenaze alayı Ankara proğramını bugün 3 üncü sayfada bulacaksınız

Ağlıyan, hıçkıran, inliyen

150.000 kişi dün Büyük ölünün huzurunda eğildi

(Arkadaşımız Neşet Atay telefonla bildiriyor)

İstanbul, 16 — Sabahın ilk saatleri, yanımda İngiliz, fransız, italyan amerikan, alman, yunan, yugoslav, romen ve bütün dünya mıalbatını temsil eden gücde bir kalabalık, ağır ağır Ayıspaşa'dan Dolmabahçe'ye inliyorum.

Önümünde kadınlı erkekli yüzden fazla insan var. Gözlerimiz kapısak bu kalabalığın hıçkırıkları bizi çıldırtacağımı yere kadar götürebilir. Bir İngiliz gazeteci, yanıma sokuluyor:

— İnsan kalbinin, diyor; dünyanın hiç bir devrinde bu kadar temiz ve insanlığın bütün tarihinde, bunu şen - sız müşterek ve derin bir ıstıraba olmamıştır.

Sonra ötekiler konuşuyorlar. Cihanşümul Atatürk iktularını anlatıyorlar.

İnsanlık tarihinde asker, şef, devlet adamı, idealist ve insan olarak birçok isimler vardır. Hattâ bunların içinde adlarının yanına "büyük" vasfını koyduruyoruz muvaffak olanlara da rastlanabilir: eşperiyet, büyük askerler, büyük şefler, büyük idealistler, büyük devlet adamları ve büyük insanlar yetiştirmişiz. Fakat bütün bu vasfları bir arada ve kendi şahsında toplamıştı muvaffak olan, insanlık tarihine adını ayna zamanda, en büyük asker,

(Sonu 5. ancu sayfada)

Partiye gelen tebrik telgrafları

Cümhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliğine memleketin her köşesinden Parti, Halkevi, Belediye ve diğer müessesesler - le bir çok yurttaşlardan gelen binlerce telgrafta Büyük Millet Meclisinin her zaman olduğu gibi büyük türk milletinin efkâr ve hissiyatına tercüman olmaktaki ülvi İsabetinin İsmet İnönü'nü Cümhurreislîğine seçmekle bir daha tecelli etmesinden halkın şükrün ve memnuniyeti kaydedilmektedir. Partice bu telgraflara teşekkür ve tebrik cevabı verilmiştir.

Perşembe
17
İKİNCİ TEŞRİN
1938

TAN EVİ
Istanbul, Ankara Caddesi 102
TELGRAF : TAN, İSTANBUL
TELEFON: 24218, 24318, 24319
DÖRDÜNCÜ YIL — No. 1186
5 KURUŞ

TAN
GÜNLÜK SİYASİ HALK GAZETESİ

PEYAMİ SAFA
Türk İnkılâbına Bakışlar
Türk İnkılâbını hazırlıyan sebeplerve İnkılâbımızın
İçtimai ve felsefi tetkik ve tahlili
Fiyatı: 100 Kuruş
KANAAT KİTABEVİ

Atayı Son Tavaf

Millet Dün Sabahtanberi Hıçkırıklar Içinde, Ulu Şefine Son Selâm ve Veda Vazifesini Yapıyor

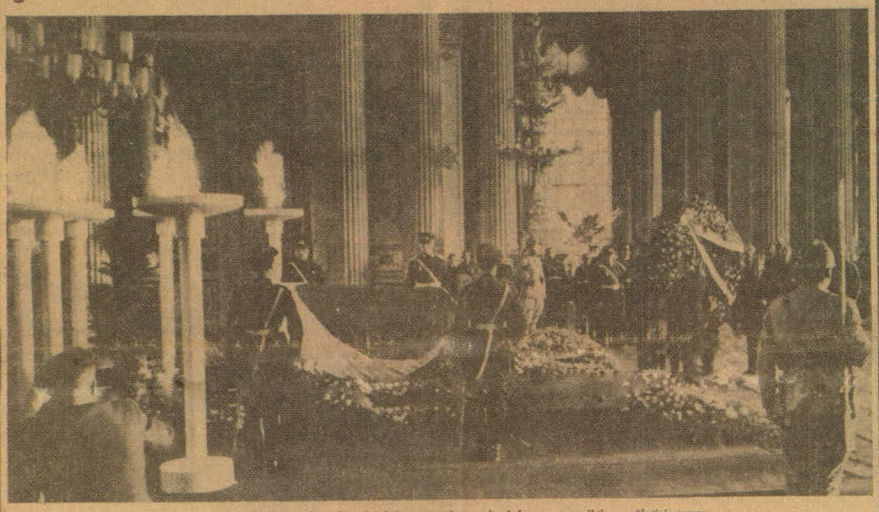

Ebedî Şefin tabutu başında, kahraman ordumun altı kahramanı son ihtiram nöbetini yapıyor

Ebedî Şefin tabutu önünde, ilk defa, sevgili silâh arkadaşları selâm resmini ifa ettiler

CUMA
18
İKİNCİ TEŞRİN
1938

TAN EVİ
İstanbul, Ankara Caddesi 102
TELGRAF : TAN, İSTANBUL
TELEFON: 24318, 24319, 24320
DÖRDÜNCÜ YIL. — No. 1187
5 KURUŞ

TAN

GÜNLÜK SİYASİ HALK GAZETESİ

KARİKATÜR

[illegible]

Tazim Resmi Geçidine Dün de Onbinlerce Halk İştirak Etti

Aziz Şefe son tazim ziyaretini yapan yavrular, gözyaşları içinde ayrılıyorlar

Dünkü ihtiram ziyaretinden hazin bir manzara: Gözyaşlarını zaptedemiyen ihtiyar analar

Meyus Olabilirdik Fakat!

Yazanı M. Zekeriya SERTEL

Evvelki gündenberi Atatürkün katafalkı önünden bütün bir milletin göz yaşı dökerek huşu ve ihtiram ile geçişini gördükler bir an için yese düşebilirlerdi. Manzara o kadar mühayyiç, o kadar mukavemet kırıcı idi. En katı kalpli insanlar bile bu muhteşem fakat ağlatıcı manzara karşısında göz yaşı dökmekten kendisini alamıyordu.

Tarih hiç bir milletin aziz bir ölü arkasından bu kadar büyük ve derin bir ruh sarsıntısı geçirdiğini kaydetmemiştir. Hiç bir millet ölüsünün arkasından bu dereceye derin bir heyecan ve zaafem duymamıştır.

Cihan harbinden sonra bir çok büyük adamlar, milletlerini ölümden veya mağlûbiyetten kurtarıcılar ölüdü. Fakat hiç bir millet kendi büyüğünün arkasından bu derece derin ve hazin bir heyecana tutulmadı.

Fransaya Cihan Harbini kazandıran Clemenceau ölüdükten sonra Fransız milleti onu kaybetmenin acısını bu kadar derinden duymadı.

Alman milleti, milli kahramanı addettiği Hindenburgun arşıdan göz yaşı dökmedi.

Hatta, Çekoslovak milletini yaktan yaralan Mazarik'in ölümü bile milletinde unutulmaz bir yara bırakmadı.

Şüphesiz Atatürk bizlerin hiç birile kıyas kabul etmeyen bir müstesna varlıktı. Onun için Türk milletinin kayıbı, diğeri milletlerin kayıbına benzemendi. Türk milleti Ulu Şefinin arkasından hakikaten tarihte misli görülmemiş bir matem dağınına tutuldu. Matem ve elem, teessüs ettiğimiz havayı sardı. Elle tutulur, göze görülür, koyu bir şekil aldı.

Bu derin matem bizi yese düşürebilirdi.

Fakat kafamızı dik tutabiliyorsak, yese kapılmayacak bunu, onun ardından bıraktığı büyük eseri yaratacak yeni liderler kuluşumuza medyunuz.

Bazımızda onun eserini ileri götürmeğe sat içmiş kudretli yeni bir şef var.

Hükümetimizin basında Atatürke ve inkılâbı candan bağlı, onun eserini yaşatmayı en mukaddes vazife bilen kıymetli bir arkadaşı bulunuyor.

Cumhurreisimizin inönünün ve nutkundan sonra duyduğumuz huzur ve emniyet bizi yese düşmekten kurtardı.

Celâl Bayarın Meclisde dünkü beyanatı ati için emniyetimizi arttırdı.

Onun için yese kapılmayalım. Acımız büyüktür, onu yine Türk milletine has vekar ve sükûn içinde kalplerimizde saklayalım.

İnönünün Orduya İltifatları

Cümhurreisimizle Mareşal Fevzi Çakmak Arasında Mektuplar Teati Edildi

Ankara, 17 (A.A) — Reisicumhur İsmet İnönü ile Genel Kurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak arasında yazılmakta mektuplar teati olunmuştur:

Mareşal Fevzi Çakmak
Genel Kurmayın Sayın Başkanı

Atatürkün ebedi hayata intikalini, onun hayatta ve seferde gösteriğ arkadaşı olan size ve onun sefer ve sulh yoldaşlarına sevk ettiği ve özü gibi sevdiği sonlu ordumuza tezyiat edelim. Sevgili başbuğ Atatürk.

(Devamı Sa. 4 Sü. 7)

Yarınki Merasim

Program Dün Katî Şekli Aldı

Ebedi Şefin cenazesi, yarın büyük merasimle Ankaraya nakledilecektir. Vilâyetin bu merasim için hazırladığı program dün katî şekline alınmıştır. Programı aynen veriyoruz:

1 — Ebedi şefimiz Atatürkün cenaze törenine ait emir programı İstanbula ait bölümü kısmı bağlıdır.

2 — Bu program mucibince, törene de yer almak hevesi ve teşekküller sabah saat 6 (altıda) da Dolmabahçe Sarayının dış kapısından, Beşiktaşa

(Devamı Sa. 3 Sü. 2)

Halkın Akını Gece Yarısına Kadar Sürdü

İhtiram Ziyareti Bu Akşam 24 de Kadar Sürecek

İstanbul halkı, yarın ebedî yolculuğuna başlayacak olan ebedî şefe son ihtiramı ve tazim saygısını göstermek için, dün de sabahın erkenden başlayarak gece yarısına kadar, dalgınlık bir, sel halinde Dolmabahçe sarayına akın. Artı arkası kesilmesi bilinmiyen ve ancak on binlerle ifade edilmesi mümkün olan bu muazzam kalabalık, Taşlıtaşdan itibaren Beşiktaşa kadar olan ana caddeyi, zaman zaman, bütün mütekâlât durdurarak şekilde Atatürk. O kadar ki, bu mühiş izdiham karşısında, zabıta, yahut Dolmabahçe sarayı etrafında değil, ana caddenin daha ileri kısımlarında başlayarak, tedbir almağa mecbur kaldı.

Bütün nakil vasıtalarının Dolmabahçe etrafına yığılığı vatandaş kitleleri, Dolmabahçe cemiyetinin yaşamıştır ihtiram sahile doğru kıvrılarak sarayın ahırcı kapısı istikametinde kayıs çizen bir şerit halinde sarayı çevirmişlerdi.

Kadın, erkek, çocuk, genç, ihtiyar, herkes kendini bu insan seline kaptırmış, derin bir hazin içerisinde ebedî şefin huzurunda son defa vazifesini yapmağa koşmuştu.

(Devamı Sa. 4 Sü. 4)

Merasimde Ecnebi Devletler

Sovyet ve Arnavutluk Heyetleri Dün Şehrimize Geldiler

Diğer Ecnebi Heyetlerden Mühim Bir Kısmı Bugün, Bazıları da Yarın Şehrimizde Olacaklar

Büyük Önderimiz Atatürkün cenaze merasiminde bulunacak ecnebi heyetler Sürdüz itibaren şehrimize gelmeğe başlamışlardır.

İlk olarak dün sabah gelen Kuşadasındaki İtalyan Arnavutluk heyeti gelmiştir. Arnavutluk heyeti eski İtalyan elçisi Fuik Sotiro-nun riyasetindedir. Heyet aziyet eşrafı ile Arnavutluğun Ankara elçisi Asaf Djajoeli Bey Korcha, Nay Djavid Kadrevikodan mürekkeptir. Ve kalabalık misafirler olarak Fransalar oteline nakzlar edilmişlerdir.

Suriye ve Mısır reisi elçilerin Fuat ile Atatürkün cenaze törenlerde bulunmak üzere dün ayrı trenle şehrimize geldiği bulunmaktadır.

Dün Sovyet heyeti de şehrimize

(Devamı Sa. 4 Sü. 1)

Dün gelen Sovyet heyeti âzaları

Cumartesi
19
SONTEŞRİN
1938
5 KURUŞ

Ulus Basımevi
Çankırı Caddesi, Ankara
Telgraf : Ulus - Ankara
TELEFON
İnhisar müdür 1144
Basımhaneye 1371
Yazı işleri 3060-3062
Matbaa müdürü 1961
İdare 1994

ULUS
ADIMIZ ANDIMIZDIR

MİLLİ YAS'IN
10 UNCU GÜNÜ

Büyük ölünün cenazesi bugün törenle Istanbuldan kaldırılıyor

CENAZE YARIN ANKARA'DA

Ebedî Şef için bugün İstanbul muhteşem bir teşyi töreni yapıyor

İstanbul, 18 (Telefonla) — Bütün İstanbul'un üç gündenberi göz yaşları arasında ziyaret ettiği Ebedî Şef'imizin tabutu yarın sabah saat 8.30 da on iki general tarafından kaldırılacak ve Dolmabahçe sarayının dış kapısı önünde bulundurulan top arabasına konacaktır. Tören alayı saat 9 da hareket edecektir.

Tören alayının ilerisinde yolu tören açık bulundurmak üzere atlı polis kıtası ilerliyecektir. Atlı polisler caddede boyunca geniş safta yürüyeceklerdir.

Tören alayının başında atlı olarak tören komutanı, onun arkasından mızraklı bir süvari alayı, onun arkasında önünde bandosu bulunan bir piyade tabur ve sıra ile bir teşyiz ve bir deniz taburu bulunacaktır. Bahriyelilerin arkasında kehli bandosu yürüyecektir. Kıtalarımız tabutun konduğu top arabası takip edecektir. Bu top arabasının önünde çelenkler, arabanın sağ ve solunda altışarden, on iki general yer almaktır. Generallerin ortasında ilerliyen top arabasının arkasında Atatürk'ün harp ve istiklâl madalyalarını taşıyan general bulunacaktır.

Bundan sonra, sıra ile sağda, Başvekil, Büyük Millet Meclisini temsil eden heyet, İstanbul valî ve belediye reisi, sevkî ve deniz komutanları, konsoloslar, askerî ve mülkî erkân, Halk

(Sonu 8 inci sayfada)

Parti Grupu bugün toplanıyor

Cumartesi 19 ikincitişrin saat 11 de Büyük Millet Meclisinde Parti Grupunun bir heyeti toplanacaktır. Sayın arkadaşlarımızın

Başvekilimiz İstanbul'da

Celâl Bayar Büyük ölünün tabutu önünde halkla beraber ağlad

İstanbul, 18 a.a. — Başvekil Celâl Bayar şehrimize gelmiştir.

Başvekil hâmil treni saat 12.03 te Haydarpaşa'ya gelmiş, istasyonda İstanbul valî ve belediye reisi Muhittin Üstündağ, kumandan korgeneral Halis Bıçaktay ile şehrimizde bulunan askerî ve mülkî erkân tarafından karşılanmıştır.

Başvekil, Asar motörüyle doğru Dolmabahçe sarayına gitmiştir.

*

İstanbul, 18 a.a. — Başvekil Celâl Bayar sarayda doğruca merasim salonuna giderek Büyük Şef'in tabutu önünde hürmetle eğilmiş ve kenarda bir müddet durarak hayatlarının en ıstıraplı geçitini yapan halkla beraber ağlamıştır.

İzdiham yüzünden doğan facia

Maalesef 11 vatandaşın hayatları söndü

Resmî tebliğ

Zabıtanın vesayasına riayet ediniz

Ankara, 18 a.a. — Resmî tebliğdir: Dolmabahçe sarayında Atatürk'ün tanafalk'ı önündeki üstünü geçidi iki gündenberi muntazam bir suretle ediyan edirken 17.11.1938 saat 20 den sonra yüz binden fazla vatandaşın tahaddüsüyle husule gelen izdiham neticesi geçit müşkülleşmiş ve gösterilen tehlike yüzünden halk safları arasında artan tazyikin bir kısmı kadın

(Sonu 8 inci sayfada)

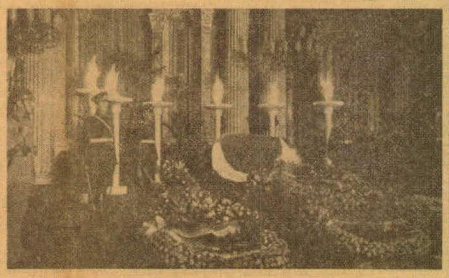

Büyük Ölünün tabutu başında generaller nöbet bekliyorlar

İstanbul'daki tâzim geçidine dün gece saat 24 de nihayet verildi

En az 10.000 kişi evelki geceyi sokakta geçirmişti

(Arkadaşımız Neşet Atay telefonla bildiriyor)

İstanbul, 18 (Telefonla) — Bu sabah güneş, geceyi sokaklarda ve meydanlarda geçiren en az 10 bin kişinin üzerine doğdu. Dün gece yarısından sonra sarayı görmiyenlerin çoğu evlerine dönmediler. İlk safta ilk yeri almak için sabaha kadar beklediler.

Atatürk geçidine kabahçe'ye verdiği ve bizim yeni yeni anlamaya başladığımız emsa bambaşkadır. Bu bir milletin en büyüğüne, bir memleket halkının kurtarıcısına gösterdiği tâzimden de büyük bir şeydir. Atatürk'ün önünde üç günden beri durmadan

(Sonu 8 inci sayfada)

Büyük Ölünün huzurundan ağlıyarak çıkan kız talebe

Bizim ilham membaımız doğrudan doğruya büyük Türk milletinin vicdanı olmuştur ve daima da öyle olacaktır.
K. ATATÜRK

Cumhuriyet

Medeniyet öyle kuvvetli bir ışıktır ki ona bigâne olanları yakar, mahveder.
K. ATATÜRK

Onbeşinci yıl sayı: 5217 İSTANBUL — CAĞALOĞLU Telgraf ve mektub adresi: Cumhuriyet, İstanbul - Posta kutusu: İstanbul No. 246 Telefon; Başmuharrir ve evi; 22366, Tahrir heyeti; 24298, İdare ve matbaa kısmı 24299 - 24290 Cumartesi 19 İkinciteşrin 1938

Elveda Büyük Atatürk

Istanbul bugün gözyaşları içinde Ebedî Atasını Ankaraya teşyi ediyor

İstanbulun kalbinde Ebedî Atatürk

Atatürkün aziz naaşı bugün, günlerdenberi en acı matem hayatı yaşıyan bütün İstanbulun kanlı sıcak gözyaşlarile takib ve teşyi olunarak bu şehirden ayrılacak ve devlet merkezimize gidecek. Sanki yıkılmış bir cihan bir yerden kalkıp diğer bir yere gidiyor gibi bir hâdise. Bir hâdise, ki büyüklüğü akıllara hakikaten durgunluk veriyor. Ancak İstanbullular şuunla mütesellî olabilirler ki Atatürk bu güzel vatan parçasını ve onun münevver ve vatansever halkını çok seviyordu. Vatan ve milletin umumî heyetini kurtarmak kararını bu şehirde veren ve 1919 mayısında bu büyük işi Anadoluda başarmağa buradan gitmiş olan Atatürk ulvi maksadlarının küffesini temin ettikten sonra 1927 tarihinde buraya muzaffer, mes'ud ve bahtiyar olarak dönmüş, ve on bir yıl imtidadınca her sene zaman zaman bu şehirde ve onun sevimli halkı arasında şerefle ve saadetle vakitler geçirdikten sonra nihayet fani âleme bu şehirde gözlerini kapadı. Atatürkün aziz hayal ve hatırası İstanbulluların kalblerinde nesilden nesle imtidad edecek çok canlı bir mahfuziyetle ebediyet için nakşolunmuş bulunuyor.

Bütün vatanın olan Atatürkün İstanbula hususî ve umumî bağlılığı nekadar fazla ise İstanbulluların da Atatürkü benimseyişleri o kadar haklı ve o kadar ileridir. Yüksek tahsilini burada yapmış olan Atatürk en genç yaşından itibaren vatan ve milletin mukadderatı üzerindeki sağlam düşüncelerini de bu şehirde tebellür ettirmiş ve teksif eylemişti. Mütefessih saltanat idaresile mücadeleye bu şehirde karar vermiş olan genç erkânıharb yüzbaşısı Mustafa Kemal, son ulvi cidalini dilediği en yüksek zafer neticesine isal ettikten sonra kendisi 1919 da buradan ayrılmış ve 1927 de gelmiş olduğuna göre sekiz yıl sürmüş bir gaybubeti müteakib, bundan on bir yıl önce İstanbulluların hakikaten emsalsiz muhabbet tezahürleri içinde tekrar İstanbula gelerek Dolmabahçe sarayının düne kadar sinesinde aziz naaşını halka arzeden Muayede salonunda bütün İstanbullular için kalblere hakkedilecek yüksek bir hitabe irad eylemişti.

Bu hitabesinde İstanbula ve İstanbullulara bitip tükenmez muhabbet ve hasretini söyliyen Atatürk İstanbuldan sekiz sene müddetle gaybubeti esnasında yapılan millî kurtuluş ve yükseliş işlerini şöyle anlatıyordu:

«— Sekiz sene heyeti içtimaiyemizin yeni dahil olduğu devrin tarihi, ihtiva ettiği ihtilâllerle, inkılâblarla ve neticelerle az meşbu değildir. Sekiz senede milletimizin siyasî, içtimaî, medenî inkişaf yolunda gösterdiği kabiliyet ve liyakat derecesi yüksektir. Bu dereceyi hergün daha yükseltmek için çok dikkatle ve azimle çalışacağız.

«Vatanın imarı, milletin refahı daha çok gayret ve mesai taleb etmektedir. Hayatî ve vicdanî telâkkiyatı ilim ve fenle terbiye ederek heyeti içtimaiyemizin hakikî huzur ve saadetine çalışmak ulvi bir noktai nazardır. Bu noktai nazarı size, aziz İstanbul halkına, *sekiz sene evveline kadar içinde yeni esliya kuvvetinde bir heyulâ tasavvur* ettirilmek istenilen bu sarayın içinde söylüyorum.

«*Yalnız artık bu saray zillullahların değil, zil olmıyan, hakikat olan milletin sarayıdır.* Ve ben burada milletin bir ferdi, bir misafiri olarak bulunmakla bahtiyarım.»

On bir yıl önce Dolmabahçe sarayı salonundan aziz İstanbul halkına irad ettiği bu hitab ile Büyük Atatürk, Türk milletinin saadeti için tahakkuk ettirdiği inkılâbları fiili vaziyetler içinde tecelli ettiriyordu. Sekiz yıllık gaybubeti esnasında milletin hakimiyetini istirdad ederek kendisine iade etmiş olan Büyük Şef, hâlâ millî bir ferd olarak yapılacak büyük işler ve ehemmiyetli vazifeler bulunduğundan bahsediyordu. Hakikaten o

YUNUS NADI

[Arkası 2a. 7 sütun 6 da]

Yavuz zırhlısı bu sabah aziz naaşı hamilen limanımızdan ayrılacak

Başvekil ve refakatindeki zevat dün Ulu Önderin manevi huzurunda iğiliyor

Küçük mektebliler Ebedî Şeflerine son tazim ziyaretini yapıyorlar

Müessif bir hâdise

Dolmabahçe önünde bir izdiham neticesinde on bir kişi öldü

Bu nevi kazalara sebebiyet verilmemesi için halkımızı zabıta kuvvetlerinin vesayasına harfiyen riayete davet ediyoruz

Ankara 18 (a.a.) — Resmi tebliğdir:

Dolmabahçe sarayında Atatürkün Katafalkı önündeki ihtiram geçidi ilk gündenberi muntazam bir surette cereyan ederken 17/11/1938 saat 20 den sonra yüz binden fazla vatandaşın tehacümile husule gelen izdiham neticesi geçid müşkülleşmiş ve gösterilen tehalük yüzünden halk safları arasında artan tazyikın, bir kısmı kadın olmak üzere on bir vatandaşımızın hayatlarının sönmesine sebeb olduğu büyük bir teessürle haber alınmıştır.

Zabıta kuvvetleri, vatandaşların hayat emniyeti için kılavuzluk yapmakta ve halin icab ettirdiği tedbirleri almakta olduğundan, bu gibi müessif hâdiselerin tekerrürüne mâni olmak için zabıta kuvvetlerimizin vesayasına riayet edilmesi muhterem halkımızdan ehemmiyetle rica olunur.

Gidiyorsun!

Seni iki defa gördüm.

Birincisi, bundan on sene evvel, Dolmabahçenin muayede salonunda.

Lâtin harfleri konferansının akşamıydı. Büyük avizeden yüzlerce güneş yağıyordu. Bütün madenlerden ve yaldızlardan fırlıyan parıltı içinde, sen, büfenin önünde idin. Bir parmaklık halinde seni çeviren hayralarının ortasında, elini beyaz çizgili lâciverd pantalonuna koymuş, tarihi sarsan başının, öne doğru, müthiş kuvvetini saklıyan yumuşak, tatlı, nazik eğilişile, saçının rengine uygun ve ayni madendenmiş gibi çınlıyan altın sesinle konuşuyordun. Sonra büyük sofranın başına geçtin. Senin harb ve zafer menkıbelerini, senin ağzından ve ayakta dinledik. Ağlıyanlarımız vardı. Sabaha kadar, bazan neş'eli, bazan müstehzi, bazan öfkeli ve bazan da muammalı, sen söyledin. Dokuz saat, fasılasız, seni dinledim, seyrettim ve gözlerinin zümrüdünü, bir mahfazaya pırlanta koyar gibi hafızama yerleştirmek için, bütün bakışlarını, sonra yüzünün bütün çizgilerini ve bütün tavırlarını ezberledim.

Seni yakından ikinci görüşüm, gene Dolmabahçede, bütün halkla beraber, dündür. Dün, ayni salonda, gene seni tavaf ediyorduk. Fakat avizen yanmıyordu. Sofran dağılmıştı. Altın başın ve altın sesin, içinde mavi ufuklar yanan gözlerin yoktu. Hacmin, altında yattığın Türk bayrağından daha küçülmüş, manan ondan daha büyümüştü. Susuyordun. Fakat bana gene birçok şeyler, daha büyük şeyler, daha derin şeyler söylüyorsun gibi geldi. Bu defa muhatabın birkaç kişi değil, bütün millet, bütün tarih ve bütün istikbaldi.

Bugün gidiyorsun. Hani o ilk geldiğin zamanlarda kurulan taklar, hani o bütün şehrin sevinç nidaları, hani o yaşa Gaziler, yaşa Ulu Önder, yaşa Büyük Kurtarıcı, yaşa Atatürk, yaşalar?

Hıçkırıktan boğuluyoruz. Gidiyorsun. Bir daha gelmiyeceksin. Marmara solgun. Gölgeler çürüyor. Florya, uzakta, sensiz ve sessiz, mahzun ve harab. Gidiyorsun.

Fakat unutulmaz hatıran içimizde. Oraya her gün, her gün geleceksin. Seni herbirimiz içimizde, her gün, gözlerimiz dalarak bekliyeceğiz ve içimizde istikbal edeceğiz. Ölüm seni bizden almadı, seni derinleştirdi, içimizin köklerine sımsıkı saracak kadar derinleştirdi. İşte o kadar. Değil mi, Atatürk? İşte o kadar.

PEYAMI SAFA

Atatürkü Ankarada karşılarken

Gene on beş sene evvel gibi Gazi geliyor;
Gene on beş sene evvelki kadar yükseliyor;

Gene başlarda oturmuş, gene göklerde başı;
Yıldırımlar gene bir eski silâh arkadaşı.

Ölümün bitmiyen ufkunda yatarken gene sağ;
Bir avuç toprak olurken gene yüksek, gene dağ.

Gene bir memleketin satveti bir tek emeli;
Koca bir yurdu tutarken gene sapsağlam eli.

Çürüyen göğsü için tahı zaferler gene dar;
Gene sağdır, gene sağlamdır O, hem dünkü kadar.

Ona matemle... Hayır, sade taabbüdle eğil;
Ölüdür, doğru, fakat öldüğü hiç belli değil.

MITHAT CEMAL

Gidiyor

Gidiyor, Atamız gidiyor, o kadar sevdiği ve o kadar sevildiği İstanbuldan ebediyyen gidiyor. 11 yıldanberi her gelişinde bayram eden, her gidişinde hüzün duyan, ayrılınca hasretini çeken İstanbul, artık, Atayı, Atasını bir daha görmiyecek.

Şimdi, şu satırları yazarken, onu, İstanbulda gördüğüm günler, hayalimde birer birer canlanıyor.

1918 ikinciteşrini: Yıldırım orduları grupu kumandanlığından istifa edip İstanbula geldiği zaman, ilk defa, onu Meclisi Meb'usanda görmüştüm. İzzet Paşa kabinesi çekilmiş, yerine Damad Ferid gelmişti. Ahmaklığı mı hainliğinden, yoksa hainliği mi ahmaklığından daha üstün olduğunu tayin etmek kolay olmıyan kozmopolit ve tatlısu frengi ruhlu Sadrazam, Mütareke ahkâmının çiğnenmesine ses çıkarmak şöyle dursun; galib devletleri, buna adeta tahrik ve teşvik ediyordu. Ordu dağıtılmıştı; silâhlar teslim ediliyordu. Meclis, ümidsizlik ve tefrika içinde idi. İçtimalarda, şubelerde, koridorlarda, encümenlerde harbin ve mağlûbiyetin, harb yıllarındaki suiistimallerin mes'uliyet ve kabahatleri etrafında müthiş fakat neticesiz ve beyhude münakaşalar cereyan ediyordu. Kurtuluş yolunu aramağı düşünen kimse yoktu. Bu kara günlerin birinde, sivil giyinmiş, sarışın, çelik mavi gözlü, zarif, narin fakat enerjik bir adam, meb'uslara:

— Ben, Harbiye Nazırı olsaydım, vaziyeti kurtaracak tedbirleri hemen alırdım. Öyle sizin zannettiğiniz gibi herşey bitmiş, hiçbir ümid kalmamış değildir; diyordu.

O zamanki meb'usların çoğu bu çelik iradeli insanı tanımıyorlardı; o kadar ki bazı meb'uslar, onun bu sözlerini mevki ve ikbal hırsına atfediyorlardı. Kim olduğunu soranlara söylüyordum:

— Anafartalar kahramanı Mustafa Kemal Paşa.

ABIDIN DAVER

[Lütfen sahifeyi çeviriniz]

PAZAR
20
İKİNCİ TEŞRİN
1938

TAN EVİ
İstanbul, Ankara Caddesi 102
TELGRAF : TAN, İSTANBUL
TELEFON: 24318, 24315, 24319
DÖRDÜNCÜ YIL — No. 1169
5 KURUŞ

TAN
GÜNLÜK SİYASİ HALK GAZETESİ

FRANSA TARİHİ
Birinci Cilt
Jacques Bainville'den tercüme eden
Hüseyin Cahit YALÇIN
Fiatı 125 Kuruş
Kanaat Kitabevi

Istanbul, Ulu Kurtarıcıya Eşsiz ve Hazin Bir Teşyi Merasimi yaptı

Yüzbinlerce Halk, Cenazenin Geçtiği Yolları Göz Yaşlariyle Suladı, Büyük Şefi Hıçkırıklar, Feryatlar Arasında Uğurladı

Dolmabahçe Sarayında, Ebedi Şefin huzurunda, son ihtiram vakfesi

Karaköyde tabutun yolları açmak için itfaiyesu kullanıyor

Aziz Şefin tabutu Dolmabahçede top arabasına yerleştiriliyor

Tabut, Sarayburnunda, Zafer torpitosuna naklediliyor

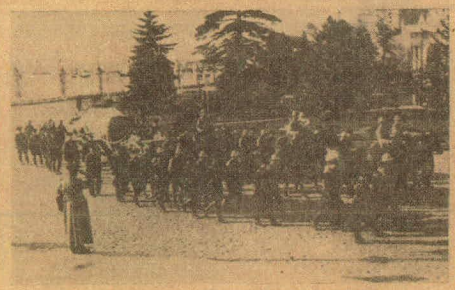

Cenaze alayı, Dolmabahçeden Tophane istikametinde hareket ediyor

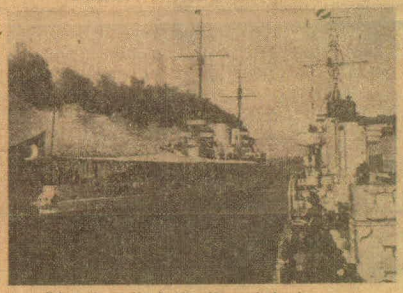

Zafer torpitosu, açıkta demirliyen Yavuzun bordasında

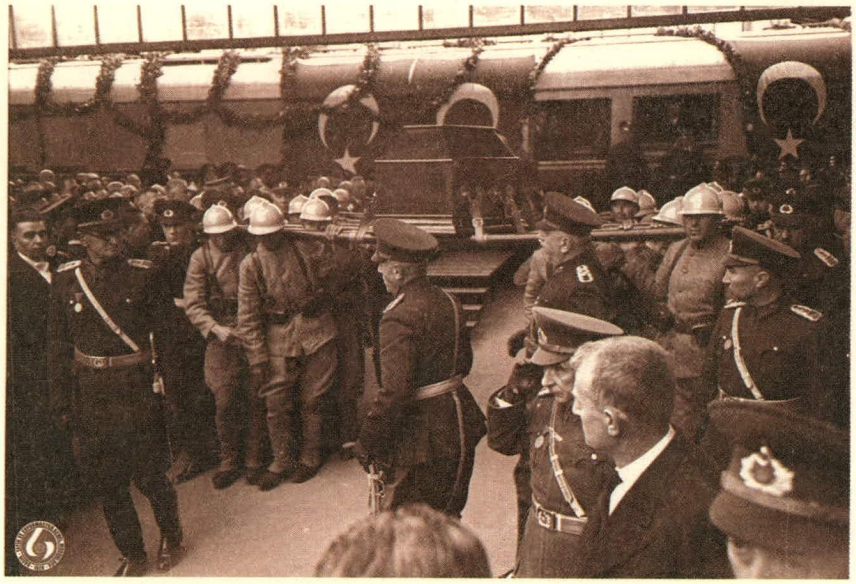

Atatürk'ün tabutu Ankara Garı'nda. Askerin omuzlarında top arabasına götürülüyor, 20.11.1938

Tabut, top arabasına yerleştiriliyor, 20.11.1938

Ankara Garı'ndan ayrılış. İstasyon Caddesi'nde katafalka doğru, 20.11.1938

Ankaralılar, 20.11.1938

Türkiye Büyük Millet Meclisi önünde kurulan katafalkta, 20-21.11.1938

Pazartesi
21
SONTEŞRİN
1938
5 KURUŞ

Ulus Basımevi
Çankırı Caddesi, Ankara
Telgraf : Ulus - Ankara
TELEFON
Tanıtma memlûb 1151
Hususîyerde 1371
Yazı İşleri 1080-1080
Matbua müdürü 1061
İdare 1064

ULUS
ADIMIZ ANDIMIZDIR

MİLLİ YASIN
12 İNCİ GÜNÜ

EBEDİ ŞEF ANKARADA

Bütün bu acı tafsilâtı ve resimleri bugün iç sayfalarımızda bulacaksınız

Ebedi Şef'imiz Büyük Millet Meclisi önündeki katafalk'ta

Atatürk'ün Yavuz'daki cenazesine tayyarelerin tâzimi

Reisicümhurumuz Ekseläns Metaksas'ı kabul ettiler

Ankara, 20 a.a. — Reisicümhur İsmet İnönü bugün kendilerini ziyarete gelen ekseläns Metaksas'ı 18,30 da kabul etmiş ve uzun müddet görüşmüştür.

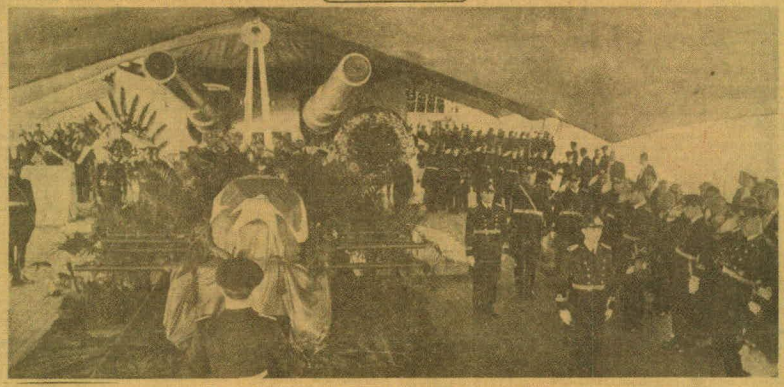

Yavuz'da ebedi Şef'imiz Atatürk'ün cenazeleri başında nöbet bekliyenler

Pazartesi
21
İKİNCİ TEŞRİN
1938

TAN EVİ
İstanbul, Ankara Caddesi 160
TELGRAF : TAN, İSTANBUL
TELEFON: 24218, 24215, 24219
DÖRDÜNCÜ YIL — No. 1180
5 KURUŞ

TAN

GÜNLÜK SİYASİ HALK GAZETESİ

Cenaze Merasimi

Bugün Ankarada yapılacak cenaze merasimine ait program ve cenazenin geçeceği yerleri gösterir resimler üçüncü sayfamızdadır.

Büyük Matem Günümüz

Atatürkün Cenazesi, Büyük Merasimle Ebedî Medfenine Tevdi Ediliyor

Atatürkün tabutu, İzmit iskelesinden istasyona nakledilirken

Cenaze, İzmit istasyonunda bekliyen trene konularken

Ankarada Yapılan Merasim

Dün, Bütün Ankara Aziz Şefin önünde Ağladı

Cenaze, Halkın Hıçkırıkları Arasında Istasyondan Millet Meclisi Binasına Nakledildi

Ankara, 20 (TAN muhabirinden) — Büyük ve ebedi şefin cenazeleri-nin önlerinden geçecekse İzdihama mani olmak için Ankarada bulunan jandarma ve polis kuvvetleri daha saat 8 ben itibaren şehrin muhtelif mahallerinde yer almış, cenazenin geçeceği caddelere giden yolları, kö-ye başlarını tutmuşlardı. Bütün Anka-ralılar, büyük kurtarıcılarını bir defa daha görmek arzusu ile polis ve jandarmaların önünde sükûn ve bir metin intizar ediyorlar.

Sabahın saat sekiznde Ankaranın meclis istasyon. Bankalar caddesinde kimseciklar yok. Bu caddelerin bittiği yerlerde inzibat kuvvetleri nöbet bekliyorlar. Mebuslar, fraklarını giymiş vaziyette, üçer beşer istasyona doğru ilerliyorlar.

Istasyon caddesinin her iki tarafından Harbiye okulu talebesi tarafından iki sıra halinde kapatılmış.

BIR SAAT ONCE :

Saat 9. Trenin gelmesine daha bir saat var. Bütün mebuslar istasyonda aşağı yukarı dolaşıyorlar. Gazeteciler, foto muhabirleri cenazenin yüklenceği top arabasına yakın bir yerde duruyorlar. Bunlar arasında kadın ve erkek bir çok sayıda gazeteciler, foto muhabirler ve arma-nıhuşuz mümessilleri hazır bulunuyor.

Biraz sonra tekerlekleri debre dalarile süslenmiş bir top arabası geldi. Önümüzde Demiryolları memurları, üzeri bayraklarla kapalı trenin penceresine kadar yükselen bir masa etrafına sıralanmış duruyorlar.

Saat ona on dakika kala, Reisicumhur İsmet İnönü ve Marşal Fevzi Çakmak da geldiler. Şimdi garda, en büyük devlet adamlarımız, Vekiller ve mebuslar, hepsi de tamam olarak bulunuyorlar.

Saat tam ona iki dakika var. Dumanlarından çok yakın bir mesafeden tayyareler geçiyor. Tayyareler bü-yük yolcuyu Etimesutlan karşılamışlardır.

TREN GELIYOR :

Saat 10. Tren ağır ağır geliyor. Büyük bir sessizlik içinde yalnız fotograf ve sinema makinelerinin sesleri işitiliyor. Trenin her penceresinden eğilen her adamın elinde bir fotograf makinesi. büyük şefe intizar eden halkın fotografını çıkarıyorlar.

En son vagon. ebedi şefi hâmil olan kendi vagonları, üzeri ve yanları büyük bayraklarla kapanmış olarak tam önümüzde duruyor. Pence-

(Sonu Sa. 10; Sü. 1)

İsmet İnönü B. Metaksası Kabul Etti

Ankara, 20 (A.A.) — Reisicumhur İsmet İnönü bugün kendilerini ziyarete gelen eksellans Metaksas'ı kabul etmiş ve uzun müddet görüşmüştür.

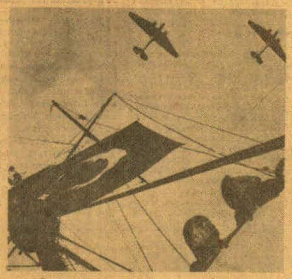

Atamız Ankarada

Hat boyuna yığılan köylüler, ömürsüz birer ümit gibi çırpına, çırpına yanarak karanlığı yakan meş'alelerle Büyük Atalarını selâmladılar

Ankara, 20 (Cenaze merasimini takip için sureti mahsusada Ankaraya gideu arkadaşımızdan) — Dün gece Anadolunun bağrından karanlık gelmeden geçtik. Tren yolunun iki kenarına sanki birer sütun gibi dikilen köy ihtiyarlarının, köy delikanlılarının ve kiler onar saat yol yürümüş köylerinden ögrendiğim bütün seyiyle yartınan köy kızlarının ve ataların getirdiğ trene selâk gözlerini kıpırdadan aslan yuvası köy çocuklarının ellerindeki meş'aleler ömürsüz birer ümit gibi çırpınarak çırpına yanarak karanlığı yaktılar, ve onları ancak meş'um bir hakikat kadar acık bir suratla doğan bulutlu çilli bir gün aindürebildi. Milletin gözleri kadar nemli bir şafağın rüzgârı ile titrerek

(Sonu Sa. 6; Sü. 1)

Ulumuzun Hâtırası Için

Bugün Yurtta Matem Resmigeçidi Yapılacak

Saat 16 da Türkiyenin Her Yerinde 3 Dakikalık Ihtiram Vakfesi Yapılacak

Ebedi Şefimiz Atatürkün muazzez nâşalarını ihtiva eden mukaddes tabutun Ankaradaki Etnografya müzesindeki ihtiram mevkiine naklî merasimi bugün yapılacaktır.

MATEM TEZAHURATI :

Bu münasebetle bugün bütün Türkiye şehir, kasaba ve köylerinde matem tezahûratı yapılacak. Atatürk sevgisi, Atatürk bağlılığı canlandırılacaktır.

Şehir ve kasabalarla köylerde toplantılar Atatürk heykellerinin bulunduğu yerlerde, Atatürk heykeli olmıyan yerlerde de Cumhuriyet meydanlarında yapılacaktır.

Atatürk heykeli olmayan yerlerde merasim Cumhuriyet meydanlarında 6 oklu Parti bayrağı ile örtülü bir masa üzerine konulacak, Atatürk'ün resimleri önünde yapılacaktır.

Her yerde Parti namına, belediye namına ve halk namına birer nutuk söylenecek, belediye reisi olmayan yerlerde nutku muhtar verecektir.

Bando olmıyan yerlede halk koro halinde İstiklâl Marşını söylıyecek, vehar ve sükûn ile Atatürkün resim ve heykelleri önünde son ihtiram ve tazim geçidi yapılacaktır.

Bütün toplantılarda siyah renk kullanılmıyacak, galip rengin mümkün olduğu kadar kırmızı, beyaz olmasına çalışılacaktır.

ŞEHRIMIZDEKI MERASIM :

Bu mayanda şehrimizde de toplantılar yapılacaktır. Bu toplantılardan birisi bugün saat 14 te Taksim abidesi önünde yapılacaktır. Dün Beyoğlu kaymakamlığında toplanan alâkadarlar bu törenin programını tesbit etmişler, mitingin muhafazası için de icap eden tedbirleri almışlardır.

Taksimde saat 14 te yapılacak toplantıda törene şe bir bandonun çalacağı İstiklâl marşı ile başlanarak, parti, belediye, Halkevi namına birer nutuk söylenecek, bundan sonra da halktan bir zat nutuk verecektir.

Bu nutku müteakip Atatürkün gençliğe hitabesi okunacaktır. Tam saat 16 da da her yerde olduğu gibi 3 dakikalık bir sükût ile ihtiram vakfesi yapılacaktır.

(Sonu Sa.8; Sü. 2)

Bugün vatanımızda bir kudreti milliye varsa o cereyan, felâketlerden müteneb-bih olan milletin kalb ve dimağından doğmuştur.
K. ATATÜRK

Cumhuriyet

Onbeşinci yıl sayı: 5219 İSTANBUL — CAĞALOĞLU Pazartesi 21 ikinciteşrin 1938

Türk ordusunu, onun faziletini, kıymetini ve bu ordu ile neler yapılabileceğini benim kadar anlıyan az olmuştur.
K. ATATÜRK

Bayraktar Celâl Bayar Yavuzun güvertesinde

Ebedî Şef Ankarada

Göz yaşlarile uğurlanan Büyük Ölü ebedî istirahatgâhına tevdi ediliyor

Atatürk Ankaranın kucağında

Ey büyük Türk milleti! Atatürkün eserlerine, layık oldukları mevkii vermekte devam ettiğin müddetçe emin ol ki O daima senin arında yaşıyacaktır

Tek kurtuluşunun ve tam Türk istiklâlinin Dâhi kahramanı Büyük Atatürk dündenberi kendi yarattığı yeni Türkiye devletinin merkezi Ankarada, kendi eseri olan Türkiye Büyük Millet Meclisinde milâlif bulunuyor ve dündenberi orda devlet merkezi halkı tarafından büyük acılarla karışık derin hüzn ve hürmetlerle tavaf olunuyor. Bugün onu Meclisten alacağız ve sırak gözyaşlarımızla takip edecek ebedî rahat yerine koyacağız. Sönüp doğuyan bu dar ki Atatürk herhangi bir kabre tevdi olunmaktan ziyade bugün bütün Türklerin kalblerine gömülüyor.

YUNUS NADİ

(Devamı Sa. 4 sütun 3 te)

Lâyemut Atamızın manevî huzurunda...

Dün gece on binlerce insan son iftiram ve tazim vazifesini yaparak ıstırab içinde aziz naaşın etrafında tavaf etti

Ankara 20 (Telefonla) — Gündeydeberi ağlamaktan kısılmış olan gözlerden yücdi yeniden gözyaşları boşanıyor. Atatürkün yiğit Ankarası Ebedî Şefine bu zafer ne acı şekilde kavuştu.

Ses böyle mi gelecekti?

Ömrü bu sabah kendi trenimden omuzlar üstünde indirildiği zamana kadar bir kimsenin bunu söylemeğe dili varmıyordu. Fakat saat eriştı ve bu sabah gün doğarken bütün Ankarayı bir tezahür yerinesi halinde gördü. Dün gece, zaten müsaıb bir kayıtışma içinde geçmişti. Trenler Büyük İnsana karşı milletleri namına vazifelerini yapmak için gündüzden İftiram k'alanın sehre getirmişlerdi. Dünya milletleri «Yurtda sulh ve

(Devamı Sa. 7 sütun 1 de)

Ebedî Şefimizin naaşına saygı, İstanbul istasyonunda, bayraklarla örtülü vagona yerleştirilirken

Atamıza son tazim

Ebedî Şefin ruhunu taziz maksadile, bugün yurdun her tarafında mitingler yapılacak ve üç dakika sükût edilecek

Ebedî Şefimiz Atatürkün aziz naaşlarının bugün Ankarada mevkibi mahususuna vaz'ı mütealkip yurdun her noktasında, lâyemut Atanın hâtırasına son bir İftiram vazifesi olmak üzere, nutuklar irad edilecek ve saat 16 da herkes, olduğu yerde ve ayakta hürmet vaziyeti alarak üç dakika tevakkuf edecektir. Bütün nakil vasıtaları da oldukları yerlerde üç dakika duracaklardır. Taksim meydanında Üniversite gençliğinin tertib ettiği son İftiram mitingine İstiklâl marşile başlanacaktır. Miting esnasında Parti, Belediye, Halkevleri ve halk namına birer nutuk irad edilecek, mütealkiben de Atatürkün gençliğe hitabesi okunacaktır. Merasim nihayete ererken âhlde, etrafında meş'alelar yakılmak suretile, sönğüli askerlerin muhafazasına terkedileceklerdir.

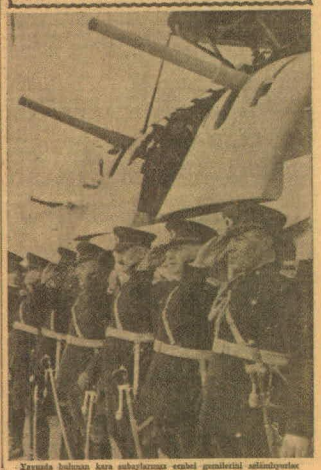

Karadaki bulunan kara subaylarımız cenbel gemilerini selâmlıyorlar

İngiliz bandosu katafalkın önünden geçerken, 21.11.1938

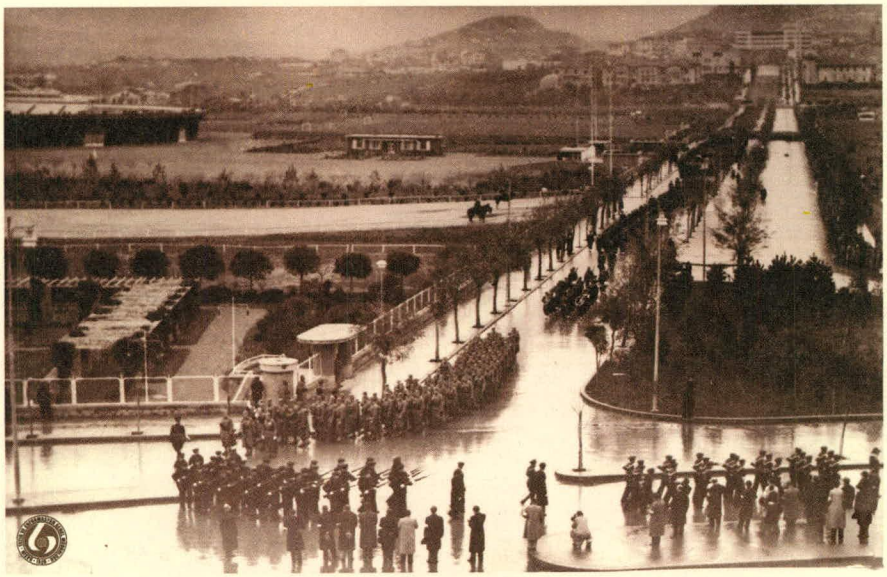

İstasyon Caddesi'nde, 21.11.1938

16 Mart Şehitler Caddesi'nden geçilirken, 21.11.1938

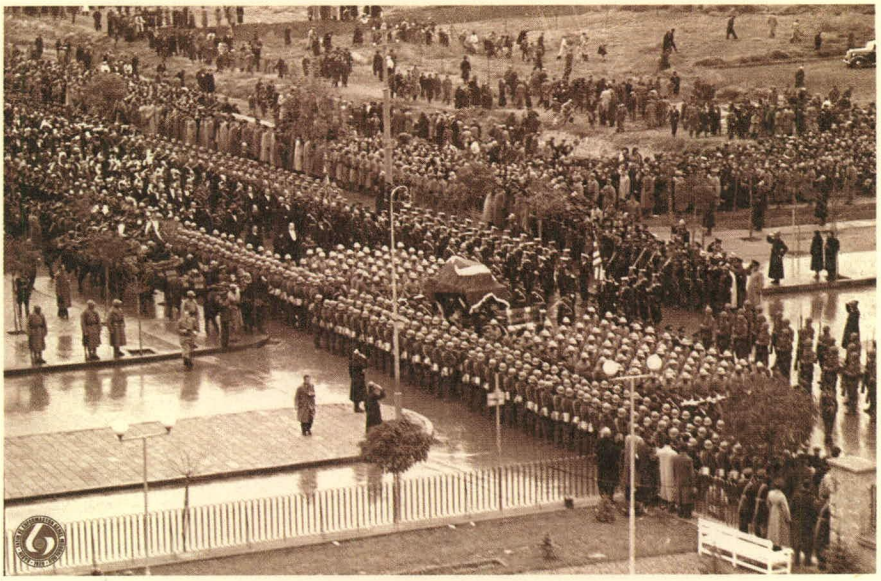

16 Mart Şehitler Caddesi'nde 21.11.1938

Top arabasının iki yanında oniki tümgeneral yer almıştır, 21.11.1938

Atatürk'ün İstiklâl Madalyasını taşıyan general, Cumhurbaşkanı İsmet İnönü top arabasının arkasından yürüyorlar, 21.11.1938

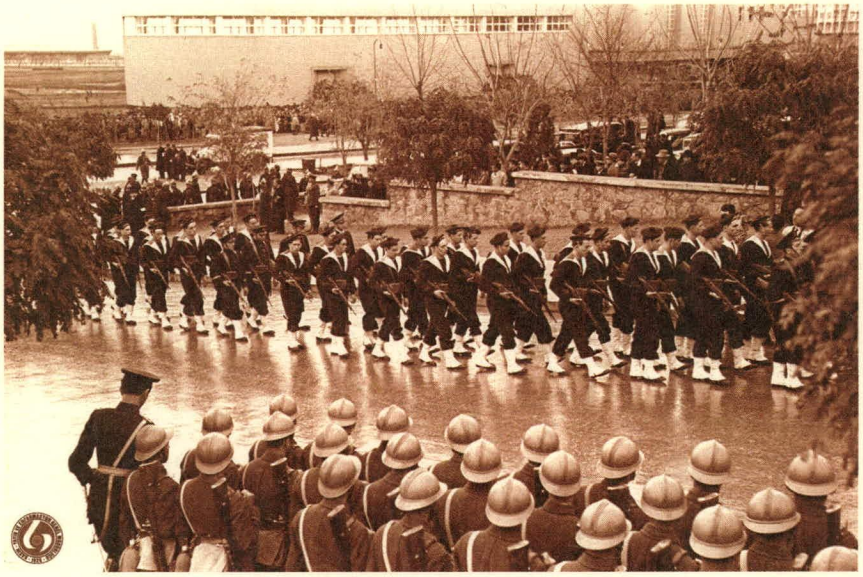

Atilla Caddesi'nde İngiliz bahriyelileri, 21.11.1938

Atilla Caddesi'nde, 21.11.1938

Atilla Caddesi'nde, müzeye yaklaşırken, 21.11.1938

Ankaralılar, 21.11.1938

Çanakkale'de Anzak kuvvetlerine komuta eden Mareşal Lord William R.Birdwood, Halkevi'nin balkonunda cenazeyi selamlarken, 21.11.1938

Etnografya Müzesi önünde yabancı konuklar, askeri ataşeler, 21.11.1938

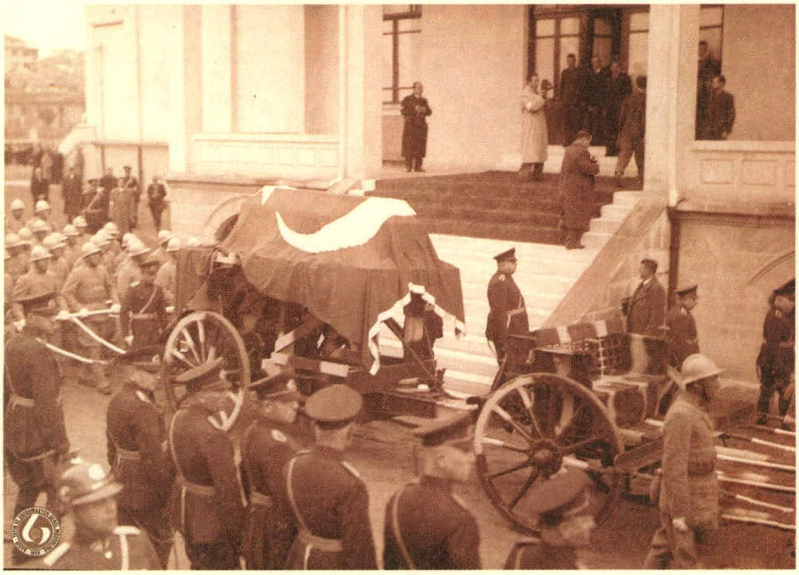

Etnografya Müzesi önünde, 21.11.1938

Atatürk'ü ziyaret, 21.11.1938

Salı
22
SONTEŞRİN
1938
5 KURUŞ

Ulus Basımevi
Çankırı Caddesi, Ankara
Telgraf : Ulus - Ankara
TELEFON
İdareye, müdür 1144
Başmuharrir 1373
Yazı işleri 1062-1063
Matbaa müdürü 1045
Ofis 1064

ULUS
ADIMIZ - ANDIMIZDIR

İç sayfalarımızda millî cenaze törenine dair fotoğraflar

BÜYÜK TÜRK MİLLETİNE

İsmet İnönü'nün beyannamesi

Cümhurreisimiz diyorlar ki:

Türk milletinin aziz Atatürk'e gösterdiği sevgi ve saygı, onun niçin Atatürk gibi bir evlâd yetiştirebilir bir kaynak olduğunu bütün dünyaya göstermiştir

İnsanlık idealinin âşık ve mümtaz siması

Eşsiz kahraman Atatürk! vatan sana minnettardır

Ankara: 21 - XI - 1938

Büyük Türk Milletine:

Bütün ömrünü hizmetine vakfettiği sevgili milletinin ihtiram kolları üstünde Ulu Atatürk'ün âlâ vücudu istirahat yerine tevdi edilmiştir. Hakikatte yattığı yer, Türk Milletinin onun için aşk ve iftiharla dolu olan kahramanı ve vefalı göğüdür.

Atatürk, tarihte uğradığımız en zalim ve haksız ittiham gününde meydana atılmış, Türk Milletinin masum ve haklı olduğunu iddia ve ilân etmiştir. İlk önce cemiyeti kavranmamış olan gür sesi, asla yapramayan bir kuvvetle nihayet bütün cihanın şuurunu nüfuz etmiştir.

En büyük zaferleri kazandıktan sonra da Atatürk, ömrünü, yalnız Türk Milletinin haklarını, insaniyete azzl hizmetlerini ve tarihe bâkettiği meziyetlerini ispat etmekle geçirmiştir. Milletimizin büyüklüğüne, kudretine, faziletine, medeniyet istidadına ve mükellef olduğu insaniyet vazifelerine sarsılmaz itikadı vardı. "Ne mutlu Türk'ün diyene" dediği zaman, kendi engin ruhunun, hiç sönmiyen aşkını en mânalı bir surette hulâsa etmişti.

Fena zihniyet ve idare ile geri bırakılmış Türk cemiyetini, en kısa yoldan insanlığın en mütekâmil ve en temiz zihniyetleriyle müceheez modern bir devlet haline getirmek, onun başlıca kayguşu olmuştur. Teşkilât esasiyesinde ve bugün bütün vatandaşların vicdanlarında yerleşmiş olan ilâk, milliyetçi, halkçı, inkilâpçı, devletçi cümhuriyet, bize bütün evsafıyle Atatürk'ün en kıymetli emanetidir.

Ufûlünden beri Atatürk'ün azız adı ve hâtırası, bütün halkımızın en candan duygularıyle sarılmıştır. Memleketimizin her köşesinde ve bütün milletçe kendisine gösterdiğimiz samimî bağlılık, devlet ve milletimiz için kudret ve vefanın belâğ misalidir. Türk Milletinin aziz Atatürk'e gösterdiği sevgi ve saygı, onun niçin Atatürk gibi bir evlât yetiştirebilir bir kaynak olduğunu bütün dünyaya göstermiştir.

Atatürk'e tâzim vazifemizi ifa ettiğimiz bu anda, halkımıza, kalbinden gelen şükran duygularını ifade etmeyi, ödemesi lâzım bir borç sayılım.

Milletler arasında kardeşçe bir insanlık hayatı Atatürk'ün en kıymetli idealı idi. Bütün dünyada ölümünün gördüğü iltiramı, insanlığın âtisi için ümit verici bir müjde olarak telâkkilerim. Bu sözlerim, yazılarıyle ve toprağımızda şöyalye askerleri ve mümtaz şahsiyetleriyle yanımıza iştirâk eden büyük milletlere, Türk Millet; adına şükranlarımın ifadesidir.

Devletimizin bânisi ve milletimizin fedakâr, sadık hâdimi,
İnsanlık idealinin âşık ve mümtaz sîması,
Eşsiz kahraman Atatürk!
Vatan sana minnettardır.

Bütün ömrünü hizmetine verdiğin Türk Milleti ile beraber senin huzurunda tâzim ile eğiliyoruz. Bütün hayatında bize ruhundaki ateşten canlılık verdin. Emin ol, aziz hâtıran sönmez meşale olarak ruhlarımız daima ateşli ve uyanık tutacaktır.

Reisicümhur
İsmet İnönü

Cümhur Reisimiz İsmet İnönü Atatürk'ün cenaze töreninde

MİLLÎ CENAZE ALAYI

Büyük ölü dün büyük törenle

80 askerin çektiği top arabası üzerinde bütün bir milletin göz yaşları arasında

Etnoğrafya Müzesine götürüldü

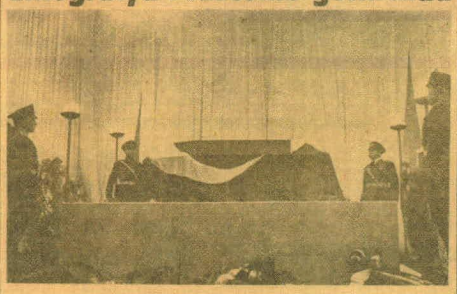

Büyük ölü Etnografya Müzesindeki istirahatgâhında

Dünkü hazin törene dair tafsilâtımız 7. inci sayfadadır

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, itelebed muhafaza ve müdafaa etmektir.
K. ATATÜRK

Cumhuriyet

İSTANBUL — ÇAĞALOĞLU
Onbeşinci yıl sayı: 5221 Telgraf ve mektub adresi: Cumhuriyet, İstanbul - Posta kutusu: İstanbul, No. 248 Çarşamba 23 ikincitegrin 1938
Telefon: Müsaharede ve evl. 22256. Tahrir heyeti: 24290. İdare ve matbaa kısmı 24289 - 24290

Terbiyedir ki bir milleti hür, müstakil, şanlı, âli bir heyeti içtimaiye halinde yaşatır veya bir milleti esaret ve sefalete terkeder.
K. ATATÜRK

Ebedi Şefimizin aziz naaşı Etnografya Müzesindeki muvakkat istirahatgâhında..

Kemalist Türkiyenin Kemalizm Enstitüsü

Atatürk maddî şahsiyetile aramızda iken Onun eserlerini ve prensiplerini ihata ve fennin istediği derinlikle tetkik ve mütalea edemiyorduk. Çünkü şekilleri Şef hergün yeni hakikatlerle çağlayan bir nehir gibi idi. Şeklile mahiyeti arasın kendisine bakmaktan eserleri üzerinde durmağa adeta vakit bulamıyorduk diyebiliriz.

Atatürk maddî şahsiyetinde oldu. Fakat Onun bırakan bir nehir halinde akan [illegible] prensipleri artık eserlerde, ve etrafımızda adeta canlı bir deniz gibi yaşamaktadır. Şimdi artık bu denize dineceğiz, ve İnönü İşaretinin dediği eserlerin ve prensiplerile aramızda elverişsiz yaşayacak olan Atatürkü bu eserleri ve bu prensipleri üzerinde tetkik ederek Kemalist rejimin ideolojisini tebellür ettireceğiz. Ankarada Atatürk anıt - kabrı, Ankarada Atatürk için müze.. Bunları yapacağız. Bunlar kadar ehemmiyetli diğer bir işle beraber: Kemalizm Enstitüsü. Atatürk, Onun idâresi altında bir âşıklarının barınacan edeceğimiz hazineler bırakın.

Atatürk inkılâblarının İrtinad ettiği temel fikirler, kendi başına müfteriktir ve müteamadi bir gençliği bir iki asır işgal edecek kadar büyük kıymetlidir. Asker Atatürk başlıbaşına bir âlemdir. Tarihçi ve hususile milli Türk tarihini en eski devirlerinden zamanımıza kadar gelen bütün safhalarında hayret olunacak bir

YUNUS NADİ

(Devamı 8. sütun 4 de)

Ebedi Şefimiz Atatürkün Ankaradaki muazzam cenaze merasiminde alınan fotoğraflar bugün 3, 6 ve 7 nci sahifelerimizdedir.

Büyük Kortej, Meclis önünden ayrıldıktan az sonra istasyona doğru..

İsmet İnönü dün Ankarada ecnebi matbuat mümessillerine mühim beyanatta bulundu

(Yazısı 8 inci sahifemizde)

Yaslı ve kara bayramı karşılarken

Bugün yalnız takvim yaprağında bayramdır. An'anemize ve kanuna saygımız olmasaydı, günlerdenberi içimizi kaplıdan en büyük millî kederimiz içinde, herhangi bir bayramın bize vadettiği kişe saadeti benimsemek değil, bayram sözünün bir defa ağza alınmasına bile tahammül edemezdik. Nitekim, böyle bir gümüm, bizim için hain bir tesadüfün başka hiçbir şey ünde etmiyen bayramı bu bayram olupunu bilmek ve düşünmek de neş'emizi değil, kederimizi çoğaltıyor.

Bütün hayatında bize bayramların en gerçeklerini, en millilerini ve en ulvilerini tattırmağ insanı kaybettiğimiz günlerde hangi bayram, ne bayramı? Bugün, yalnız dini bir tarihe, eski bir an'aneye ve altında Atatürkümüzün imzası bulunan bir kanuna bağlı olduğumuz için birbirimize dudaklarımızın ucile, mahzun -ve acılı söyliyelim- yalancı bir tebrik fısıltıyacağız.

Bu tebrike de lüzum yok. Bizim için bu kara bayram, birbirimizi ziyaret ederek yeniden taziye fırsatı hazırlıyan matem tatillerinin yerine geçiyor. Bize içi zehir dolu bir şerbet sunan talihimize küserek birbirimizi tebrike değil, teselliye koşalım. *CUMHURİYET*

Gazetemiz perşembe ve cuma günleri intişar etmiyecektir.

Reisicumhur İnönü, Büyük Atanın son istirahatgâhında taziyele eğiliyor

Büyük cenazenin Meclisten hareketi

JEUDI 24 NOVEMBRE 1938. - 245 - 5e. Année.

Rédacteur en Chef et Propriétaire
FALIH RIFKI ATAY
Député d'Ankara

Directeur : REŞAD NURI DARAGO

Rédaction et Administration :
Çankırı Caddesi, ANKARA
Téléphone : 1043-1041-1044

5 Piastres (Etranger: 1,50 Franc français)

Les lettres et manuscrits doivent être adressés au DIRECTEUR

ANKARA

EDITION FRANÇAISE HEBDOMADAIRE DE L'ULUS.

DIRECTEUR GENERAL : NURETTIN KAMIL ÜNER

ABONNEMENTS
Turquie : 250 Piss par an
Pour les étudiants : 150 P. par an
Etranger : 75 Fr. français par an

PUBLICITE
Prix unique pour une insertion par ligne, colonne : 30 Piss. par centimètre. Pour les insertions nombreuses, s'adresser : à l'administration de l'ULUS.

Toute demande de changement d'adresse doit être accompagnée d'un mandat de 25 Piss (4 fr. français pour l'étranger).

La Nation turque a fait à son Libérateur des funérailles grandioses

Les cérémonies d'Istanbul et d'Ankara ont été empreintes d'une émotion indicible

De mercredi à lundi se sont déroulées à Istanbul et à Ankara, ainsi que sur tout le parcours suivi par le convoi funèbre transportant la dépouille mortelle d'Atatürk d'Istanbul à Ankara, des scènes d'une émotion et d'une grandeur telles que non seulement la nation turque, mais le monde entier en garderont à jamais le souvenir poignant. La nation turque a fait à son admirable Chef, arrêté si prématurément dans l'immortalité, des funérailles grandioses qui par leur magnificence et par l'atmosphère de douleur et de chagrin où elles se sont déroulées, ont été dignes du Héros.

Dès mercredi matin 16 novembre, les autorités civiles et militaires, les représentants du parti Républicain du Peuple et des Maisons du Peuple, les délégations officielles des différentes institutions et organisations, les jeunesses scolaires, puis le public ont été admis à présenter leurs derniers hommages à la dépouille mortelle d'Atatürk, dont le cercueil avait été posé, entouré de six flambeaux et d'officiers formant une garde d'honneur, dans la grande salle des Cérémonies du palais de Dolmabahçe. Du mercredi matin au vendredi minuit, on peut dire que toute la population d'Istanbul et de la région a défilé devant le cercueil du Chef. C'est en effet par centaines de milliers qu'on a compté des hommes, femmes, enfants venus pour saluer une dernière fois le Héros ravi à leur amour. Il faut renoncer à décrire les scènes déchirantes qui se sont déroulées au cours de ces trois jours. On y vit des femmes et même des hommes s'évanouir d'émotion. Les clichés que nous publions plus loin disent mieux que les plus éloquents discours l'inconsolable douleur ressentie par la nation.

Lorsque le défilé fut arrêté vendredi à minuit — ainsi que l'ordonnait le programme — il restait encore plusieurs dizaines de milliers de personnes attendant leur tour de saluer leur Chef.

LA LEVEE DU CORPS

Samedi 19 novembre au matin, les obsèques nationales de Kemal Atatürk ont débuté en présence du président du conseil, M. Celal Bayar, de le délégation de la Grande Assemblée Nationale et des autorités civiles et militaires, par la levée du corps d'Atatürk et vue de son transfert à Ankara. Voici comment se sont déroulées ces scènes poignantes, telles qu'en termes émouvants l'A. A. nous les a décrites vendredi :

Bien avant l'aube, une foule immense, hommes, femmes, enfants, toute la ville, se déverse sur le parcours qui suivra le cortège funèbre. Innombrables sont ceux qui passèrent la nuit entière, enveloppés dans des couvertures, sur les trottoirs, pour s'incliner ce matin une dernière fois devant celui qui fut et qui sera toujours, même dans l'éternité, le grand Chef.

C'est en effet aujourd'hui que la dépouille mortelle d'Atatürk doit être transférée du palais de Dolmabahçe à Ankara.

Toutes les communications sont interrompues. Tout est fermé. Sur cette ville toujours... sombre, mais aujourd'hui endeuillée, le soleil aussi se lève terne et enveloppé d'une brume épaisse.

8 heures. — Un important service d'ordre garde les carrefours et arrête toute circulation. Sous la poussée de la foule, les barrages des services d'ordre cèdent çà et là, mais ils se reforment aussitôt. Sur le parcours que doit suivre le cortège funèbre, les fenêtres, les terrasses, les toits sont noirs de monde. Cependant on n'entend aucun bruit nulle part. Ces centaines de milliers de personnes se taisent. Une émotion poignante les étreint. Tous, les yeux en larmes, regardent dans une seul direction : celle par où le cercueil d'Atatürk paraîtra.

8 h. 30 — Après un service religieux célébré au palais, sur la demande des membres de la famille du grand Chef, le cercueil d'Atatürk, recouvert d'un drapeau turc en soie, est transporté par deux généraux de la suite des cérémonies du palais de Dolmabahçe sur un affût de canon place devant le portail. Le président du conseil assiste à ce transfert. Dès que paraît le cercueil, des sanglots éclatent parmi la foule qui entoure le palais. Le cortège funèbre se forme : un bataillon de la police ouvre la marche, suivi par un régiment de lanciers, un bataillon d'infanterie, un bataillon d'artillerie et un bataillon de fusiliers-marins. Puis vient, précédé de centaines imposantes couronnes de fleurs portées par les universitaires, l'affût de canon sur lequel le cercueil est posé. Trois paires de chevaux noirs sont attelées à l'affût. De chaque côté du cercueil marchent six généraux, sabre au clair. Un autre général suit immédiatement l'affût, portant les médailles du glorieux mort. Viennent ensuite l'envoyé de l'Afghanistan, Emanullah Khan, venu à titre d'ami personnel d'Atatürk, le président du conseil, la délégation de la Grande Assemblée Nationale, les autorités civiles et militaires les "scouts" etc. Un bataillon d'infanterie ferme le cortège.

A 9 heures, le défilé se met en marche aux sons des marches funèbres de Beethoven et de Chopin, tandis que des escadrons aériennes survolent le cortège et que le couleur de bataille Yavuz tire une salve de ses grosses pièces. Le cortège avance lentement

(Lire la suite à la page 2)

Les obsèques nationales de Kemal Atatürk: le cortège funèbre s'approche du musée d'Ethnographie.

Un Message du Président de la République à la Nation

A LA GRANDE NATION TURQUE,

Le dépouille mortelle d'Atatürk a été portée dans sa couche de repos éternel, sur les bras respectueux de sa nation bien-aimée au service de laquelle il a consacré toute sa vie.

Atatürk s'est révélé le jour même où nous avons été l'objet de l'accusation la plus cruelle et la plus injuste de l'histoire. Il a proclamé l'innocence et la juste cause de la nation turque. Sa haute voix dont au début on n'avait pas saisi l'importance a fini par s'imposer à la conscience du monde entier avec une force qui n'a jamais connu de faiblesse.

Et après avoir remporté les plus grandes victoires, Atatürk a passé sa vie uniquement à établir les droits de la nation turque, à démontrer ses services éternels à l'humanité, ses qualités qu'elle a gravées elle-même dans l'histoire. Il avait une foi inébranlable dans la grandeur de notre nation, dans sa puissance, dans ses vertus, dans son aptitude à la civilisation et dans les devoirs humanitaires qui lui incombent. Lorsqu'il avait déclaré : "heureux est celui qui se dit Turc", il avait résumé de façon significative l'amour inextinguible de son âme profonde.

Son souci principal a été de faire, par le plus court chemin, de la société turque, laissée arriérée par une mauvaise conception et gestion, un Etat moderne des plus perfectionnés et pourvu des conceptions les plus pures de l'humanité. La République laïque, nationaliste, populiste, révolutionnaire et étatiste établie dans notre

(Lire la suite à la page 2.)

Le cercueil du Chef posé sur le socle où il sera conservé jusqu'à la construction du mausolée.

Çarşamba 30 İKİNCİ TEŞRİN 1938

TAN EVİ
Tahtakale Ankara Caddesi :46
TELGRAF : TAN, İSTANBUL
TELEFON: 24318, 24318, 24319
DÖRDÜNCÜ YIL. — No. 1197
5 KURUŞ

TAN

GÜNLÜK SİYASİ HALK GAZETESİ

İDEAL BÜRO
Büroların iş çıkarma kudretini artıran azneli bir kitaptır. Az masrafla çok iş nasıl çıkarılabileceğini gösterir. 50 kr.
TAN Matbaası - İstanbul

Ebedî Şefin Daimî İstirahatgâhı

Dün Toplanan Parti Meclis Grupunda Başvekil Anıt-Kabir ve Parti Kurultayı Toplantısı Hakkında İzahat Verdi

Ankara 29 (A. A.) C. H. Partisi Büyük Millet Meclisi grupu bugün 29.11.1938 Trabzon mebusu Hasan Sakarın başkanlığında toplandı.

Söz alan sayın Başvekil Celâl Bayar, ebedî şefin daimî istirahat mahallinin tayinile yaptırılacak anıt için teşkil olunan mütehassıs komisyonun tanzim edeceği raporun grup tasvibine arzedildikten sonra tatbikatına geçileceğini beyan etmiş, bu beyanat heyeti umumiyece tasvip olunmuştur.

Bundan sonra, başbakan, ebedî şefin vefatı ile hadis olan Cumhuriyet Halk Partisi reisliğinin intihabı meselesinin halli için Parti kurultayının yakında toplanmasına lüzum hasıl olduğunu bildirmiştir.

Ruznamede başkaca görüşülecek bir madde bulunmadığından celseye nihayet verilmiştir.

Salih Bozok Diyor ki

Salih Bozok, Atatürke Ait En Küçük, En Eski Bir Vesikayı Mukaddesata Karşı Gösterilen Bir Itina İle Saklamıştır.

Sağda: Büyük Atamızın Salih Bozok'a hususî bir mektubu, yukarıda: Büyük Atatürk İzmir, Karşıyakada Anatürkün mezarı başında

(Yazı ve diğer resimler 7 nci sayfadadır)

İngilterenin Yakın Şark Siyaseti

Büyük demokrasiler Orta Avrupada ve Yakın Şarkta mağlûp olmuşlardır.

Yazan: M. Zekeriya SERTEL

Fransa ve İngiltere uzun müddet Orta Avrupa ve Yakın Şark işlerile alâkadar olmadılar. Fransa, Çekoslovakya, Yugoslavya ve Rumanya ittifakına güvendiği ve onlara zaman zaman yardım ettiği için bu müttefiklerini elden kaçırmıyacağına emin bulunuyor, ayrıca uğraşmağa lüzum görmüyordu.

İngiltere ise Orta Avrupaya ve Yakın Şarka ehemmiyet vermiyordu.

Dünya buhranından sonra ortaliği boş bulan Almanlar Orta Avrupada ve Balkanlarda çalışmağa başladılar. Evvelâ bu memleketlerle iktisadî münasebetlerini arttırdılar. Dünya piyasalarında müşteri bulamıyan Orta Avrupa ve Balkan memleketlerinin mahsullerine yüksek fiyatla müşteri çıktılar. Buna mukabil onlara muhtaç oldukları makine ve mamulâtı verdiler. Sonra iktisadî münasebetin arkasından propaganda faaliyetine girişttler ve bu memleketleri içlerinden fethetmeğe teşebbüs ettiler.

Bu faaliyet Rumanyada Kordesanu isminde, Nazizm teslime çalışan bir Nazi ajansının hükûmeti devirmek teşebbüslüne kadar devam etti. Bu teşebbüs Almanlar tarafından tertip edilmişti. Dahilde vücude getirilen Nazi teşkilâtı iktidar mevkiine gelecek ve Almanya ile siyasî bir anlaşma yapacaktı.

Bu hâdise Fransa ile İngilterenin gözünü açtı. O vakte kadar Orta Avrupa ve Balkanları ihmal etmekten büyük neticeler doğurabileceğini gördüler. Onlar da İtaliyete girişmeğe karar verdiler. Fransa Hariciye Nazırı eski müttefiklerinin payitahtlarını dolaştı. İktisadî münasebetlere girişildi. Bu memleketleri Alman nüfuzundan kurtarmak için onlara maalî yardımda bulunulması kararlaştı. Bir tarafdan İngiltere bazı Balkan memleketlerini nakdî münasebetle elde etmeğe çalıştı.

[Arkası Sa: 8, Sü: 3 te]

Orta Avrupa Buhranı ve Bulgaristan

Bulgarlar Muahedenin Tadilini İstiyorlar

Kral Borise Verilen Muhtırada Millî Bir Kabine Teşkili, Sansürün Kaldırılması, Çiftçi Borçlarının Hafifletilmesi İsteniyor

Bulgar Başvekili Köseivanof

"Büyük Britanya ve Şark.. mecmuasından:

Cenubî Garbî Avrupa dağında ikamet edenler, Almanların Sudet topraklarını, Macarların Slovakya ve Rütenyadaki ekalliyetler sahalarını ilgâ etmeleriyle, Orta Avrupa buhranını unutulabileceğini sanırlar. Halbuki bu memleketlerde muahedeleri tadil cereyanı kaç gösterildikten sonra hududlarda yeniden değiştirilmesi için geniş bir temayül gözü çarpmıştır.

Bu yüzden doktor Stoyadinoviç bir kaç hafta önce, "Yugoslavya topraklarından bir tek karışı bile bırakmıyacaktır. Yugoslavya kan akıtarak serhadlerini çizmiş ve bunları kahramanlarının kemikleriile tesbit etmiştir... demiştir.

Bu sözler doktor Stoyadinoviç'in, muahedeleri tadil aleyhinde olduğunu gösteriyorsa da, bu mühtelife muahedeleri tadil havası esmektedir.

Naip Prens Paul'un Kral Karol'u Kral Karol'un Londrayı ziyareti hakkında bir çok şayialar dönüyor. Bu şayialara sebebiyet veren bir âmil,

[Arkası Sa: 8, Sü: 1 de]

Umumî Sulh İçin Çalışmalara Hız Verildi

Fransanın Almanya İle Olduğu Gibi İtalya İle de Bir Beyanname İmzalaması Derpiş Ediliyor

Londra, 29 (Hususî) — Mister Chamberlain de Lord Halifax'ın 10 şubat sonunda Romayı ziyaret edecekleri ve Romada üç gün kalacakları anlaşılıyor. Gazeteler umumiyetle memnundur. Tayyuda, İngiltere - İtalya münasebetlerinde yeni bir devre açıldığını söylediktan sonra diyor ki:

"İngiliz - İtalya anlaşmasının neticesiye girmesi üzerine gerek İngiltere, gerek İtalya için ortaya bir takım meseleler çıkmıştır. Bu meseleler dostça görüşülecektir. Bunların arasında bilhassa İspanyol meselesi, Fransa - İtalyan münasebetleri ve Süveyş kanalı davaları vardır...

Times gazetesi bu münasebetle İngilterenin Berlin ile Roma'nın aralarını açmak istiyeceğine dair yapılan tahminleri şiddetle reddetmektedir.

[Arkası Sa: 8, Sü: 4 te]

Atatürkün Vasiyeti

Tarih ve Dil Kurumları Bir Toplantı Yaparak Atatürkün Büyük İrşadını Şükranla Yâdettiler

Atatürkün vasiyetnamesi sulh hukuk mahkemesinde açılır ve okunurken

Ankara, 29 (A.A.) — Türk Tarih Kurumu genel sekreterliğinden:

Ulu Önderimiz Atatürkün fani hayata gözlerini kapadıkları gün fevkalâde bir toplantı yapırak hâmi reislerinin azîz hatıraları, tazim ve minnetle anarı, sonsuz tesnîlerinin ishar eden Türk Tarih Kurumu azaları Atatürkün vasiyetini öğrendikten sonra dün yeniden bir fevkalâde toplantı yapmışlardır. Bu toplantıda tarih ile dilin millî şuurun en kıymetli iki kaynağı olduğunu en iyi kavrayan, kendisinin her şeyden çok sevdiği Türk milletinin dünya medeniyetindeki yapısı ve mümeyyiz rolünü tebarüz ettirmek, ve Türkün bu sahadaki hakkını bütün dünyaya tanıtmak için ömrünün sonuna kadar ve herkesten fazla çalışan kahraman ve dâhi Şefinin ölümünden sonra da tarih ve dil çalışmalarının millî işlerimiz arasında en çok ehemmiyet verilerek devam ettirilmesi İlâhın gelen bir millî iş olduğunu tezekkür ettirmek suretile yaptıkları büyük irşadı minnet ve şükranla yâdetmişler ve en büyüklerinin bu mukaddes emanetini kendi azalarının ve bütün tarih sevenlerin gönüllerden çalışmalarile her gün biraz daha ilerletmeyi ve bu suretle kendilerine tevdi edilen bu yüksek vazifenin bütün kıyamlarını yapmayı bir namus borcu telâkki ettiklerini müştelifâtan ifade etmişlerdir.

Ankara, 29 (A.A.) — Türk Dil Kurumu genel sekreterliğinden:

Türk Dil Kurumunu kendi kutsal elile kurmuş ve onun çalışmalarını hayatında sonuna bir ilgi ve sevgi ile idare etmiş olan Türklerin ebedî Şefi Büyük Önder Atatürkün hayata gözlerini kapadığı 10. 11. 938 perşembe günü bir yas toplantısı yaparak göz yaşları içinde onun yüksek Dil Kurumu genel merkez kurulu, bugün gazetelerde çıkan vasiyetnamede de kardeş Türk Tarih Kurumu ile birlikte kendisine ayrılan yeri düşünecek bir daha toplandı. Genel merkez kurulu, bu toplantıda Atatürkün mukaddes vasiyetinin asıl amacı, onun kendi açtığı yol üzerinde dil çalışmalarının daimî suretle ileri götürülmesi olduğuna tahdîr ederek, hayatında olduğu ölçüde ona ver

(Devamı Sa: 8, Sü: 4 te)

Yeni İstanbul Valisi

Manisa Valisi Lûtfi Kırdar'ın Tayini, Yüksek Tasdike Arzedildi

Doktor Lûtfi Kırdar

Dün gece Ankara salâhiyettar mahafillinden şu malûmatı aldık:

İstanbul valiliğine, Manisa valisi

[Arkası Sa: 8, Sü: 2 de]

Refik Halidin Büyük Hikâyeleri

Büyük Sütün her hafta okuyacağınız bu harikulâde yazılarında ikinci bu pazar okuyacak sınız.

1939 - 1951

44 - GAZİ BULVARI İZMİR - 44
İmtiyaz sahibi: ŞEVKET BILGIN
İkametgahımız ve umumî neşriyat müdürü:
HAKKI OCAKOGLU
ABONE ŞERAITI

DEVAM MUDDETI	Türkiye için	Hariç için
Senelik	1400	2300
Altı aylık	750	1450

Günü geçmiş nüshalar (25) kuruştur.
TELEFON: 2697

No. 10293 Kırk Beşinci Yıl FIATI (5) KURUŞTUR 10 SONTEŞRIN CUMA 1939

Yeni Asır

RAMAZAN [28]
Cuma

İmsak	Gün. doğuşu	Öğle	İkindi	Akşam	Yatsı
S. D.	S. D.	S. D.	S. D.	S. D.	S. D.
5 2	6 46	12 1	14 55	17 12	18 42

Türk mütefekkirlerinin gazetesiz mesuliyet kabul etmez. Cümhuriyetin ve Cümhuriyet esasına bağlılık, mebadisi çıkar siyasî gazetelir Yeni Asır Matbaasında basılmıştır.

En büyük kaybımızın ilk yıldönümü

Bugün saat dokuzu beş geçe 18 milyon Türk, 5 dakika ayakta ve mutlak bir sükût içinde ebedî şef Atatürkün aziz hatırasını tebcil ve taziz edecektir...

Kemalizm rejimi onun mukaddes bir emaneti olarak ilelebet yaşıyacaktır

En büyük Kaybımızın Yıldönümü

SEVKET BILGIN

BUGÜN, tarihimizin kaydettiği en büyük acının, en büyük matemin, en büyük kaybımızın yıldönümünde bulunuyoruz. Yurdun büyük halkıdır; eşsiz kumandan, büyük insan, eşsiz dâhi, yaratıcı ve kurucu ATATÜRK'ü bugün kaybetmişiz. Bugün bir âlem, insanlık tarihinin bir misline daha İzzetler medhiyesi temsilî heykeyinde yeniden [illegible] ATATÜRK'ün şahsî ve millî hayatında nasıl bir efsaneyi - varlık teşkil ettiğini göstermekte idi. Türkün bağrından - tarihinin - kendisinden alınarak akıllara hayret veren inkılâpları, insanlık zaferleri, dâhî sanatkâr olağanüstülüğü hayatını ATATÜRK'ü bir fânî insan varlığının çok fevkinde görmeye alışmıştık. Onun kalplerimize vardığı insanda, Türk varlığına aşıladığı tükenmez yaratma kudretinde, kıdâsetleri güneş gibi aydınlatan görüşlerinde öyle sanırdık ki, ATATÜRK'ü cismânî ömrünün sonu bir yanıverdiğini ve ölümünü sayamayacağımızı tasavvurda. Bir gün bu aziz varlığın da fânî hayata gelderiş kapısına ulaşmak gelecek ve gecmedik. Fakat ölüm kıldıkta en tabii bir kanunudur, diyen ATATÜRK yine bizim bir ilâmlarımızın sabah duyanlarımız istemişlerinden kurtulacak hayata veda edecek bu felâkete inanmaz olmuştuk. Onun kalplerimizde ebediyen yaşatıtımı, millî varlığımızda ebedî hayata mazhar olduğuna bilâğimiz halde onun fânî varlığımdan ayrılmayı yakıştırı ev duyumlarımı sayamıştık. Bu tesadüf tufanında bu acık gözyaşları denizinde Türk milletî yalnız değildi. Bizimle birlikte bir cihan ATATÜRK'ün ölümüne ağlamıştı.

Hiç bir fânî, milletinin ve insanlığın kaldıkça onun hadsiz ebedî bir varlığa mazhar olduğunu iddia edemiyecektir. ATATÜRK, Türk milletinin güneşi idi. Fakat bu güneşin de güneşlendiriktedir... ATATÜRK'ün hâlâ hakîdir. Ve ebediyete kadar ölümsüzdür. Çünkü ATATÜRK, bizim için yalnız etten, - nakıtan bir insan değildi. O idealleşmiş bir varlıktı. O ebedileşmiş bir millet, bir bayrak, bir vatandı. Onun yaratttığı esasların ebedliğiyle, atafrıda çelikten kal'alar gibi dimdik duran TURK MILLETI

— SONU 4 ÜNCÜ SAHIFEDE —

SEVKET BILGIN

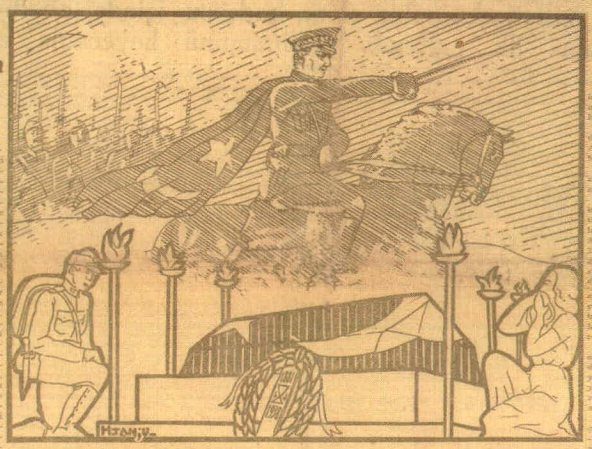

Atamız

A. M. ÇINAR

Geçen senenin bu sabahı, yaşamı ümitli kendilerinden başkasını yakıştırmayan kahbe dünya derin sarsıntılarla kıvrıldı:

Beşeriyetin yüzlerce büyüklüğü önünde diz çöktüğü Büyük Adamın; Türk Atasının hayata göz yumduğunu haber verdi.

Bugün yaralı kalbimizin derin sızılar; içinde o kara günün yıldönümünü yaşıyoruz.

Milletince bir, mutlaktır bir vatan gibi olmalıyor bir mizaç taşıdın Atatürk'ün acıkmıcın bilâ ağlıyan ve ağlıyacak olan yalnız Türk milleti değil, Asia Türk topraklarının her metresinde 1919 mayısında Karadeniz sahillerinden istilâlâ sarayına giriş bu günü, [illegible] ataşmak için «Gazi Mustafa Kemal» diye kıyıklığı bir nakarat ile ağlıyacaktır; ona [illegible] yaşama ve başarısı kudreti vermiştir bütün nur ve hayatı kahramanlarımızın bütün her fertine, toprağına bir mezarına yerleştirdikten sonra ölmüştü.

Aklı ermeye; dil dökmeye başlayan ve insanın «Ölüm» diye vehşetli, kelimede yer verdiği Atatürk hâtıra bir ömür yaratıcı kudretile, başarısı, zekâsı yalnız vatanımın, yalnız milletimin yaşamak ve ölümsüzlük bilmiyen hâlâ olarak yaşadı.

Türk karakter ve kabiliyetinin bu sonsuz kudretini ölçmekti; sadece - Anıtkavra hamamlarıyla - «Onun» adlı eserlerile ishat etmiş olan Atatürk bu cesaret yerinde ve zamanında İnkılâpçılık onlara ziyadesiyle metoslar almakıyıtı bir Şef idi.

Bugün ölümünün yıldönümü münasebetile aziz hatıraya ünümüz bir kere daha eğildiğimiz Büyük Atayı İnkılâpçılarımın en canlı ifadesi - asalı ve gerek onun adının olan Cumhuriyeti ve inkılâpları Onun dilegi gibi sonsuz, ve ölü etmektir.

A. M. ÇINAR

Bugün

Yapılacak muazzam İhtifalin programı

Bu sabah, Türk dünyasını derin üzüntü yaratıyan matem dakikasında (Saat dokuzu beş geçe) Halkevinde yapılacak İhtifalde Vali, Belediye reisi, Parti reisi, Komutan, vilâyet erkânı hazır bulunacaklardır.

Parti başkanı, Ebedî Şef'in hatırasına hürmetsen hazırlanan beş dakika sükût müddetinde davet edecek ve Parti idare heyeti namına B. Ekrem Onun Atatürk'ün hayatı, memleketi yaptığı asyna kıymetler hakkında bir hitabede bulunacaktır.

Halkevi idare heyeti namına B. Muzaffer Uzun, Millî Şef'in Türk milletine bıraktıklarını okuyacaktır.

Hatır bulunanlar onular Atatürk heykeline gidecek kadın zavatinde çelenkler bırakacaklardır.

Mektepleride de ayrı şekilde İhtifal yapılacaktır.

PAZAR
10
11. TEŞRİN
1940
5 KURUŞ

ULUS Basımevi
Çankırı Caddesi, Ankara
Telgraf: ULUS Ankara
TELEFON
Başmuharrirlik 1571
Yazı İşleri Müdürlü 1054
Müessese Müdürlü 1144
Yazı İşleri 1052
İdare 1054

ULUS

ADIMIZ ANDIMIZDIR

Bugün
12
sayfa

2 NCİ ÖLÜM YILDÖNÜMÜ

Milli Şefin Türk milletine beyannamesi

ANKARA: 21-XI-1938

Büyük Türk Milletine :

Bütün ömrünü hizmetine vakfettiği sevgili milletinin ihtirum kolları üstünde Ulu Atatürk'ün fâni vücudâ istirahat yerine tevdi edilmiştir. Hakikatte yattığı yer, Türk Milletinin onun için aşk ve iftiharla dolu olan kahraman ve vefalı göğsüdür.

Atatürk, tarihte uğradıkmız en zalim ve hakaz ittiham gününde meydana atılmış Türk Milletinin masum ve haklı olduğunu iddia ve ilân etmiştir. İlk önce ehemiyeti kavranmamış olan gür sesi, adâ yapranmıyan bir huzurla nihayet bütün cihanın şuuruna nüfuz etmiştir.

En büyük zaferleri kazandıktan sonra da Atatürk, ömrünü, yalnız Türk Milletinin haklarını, insaniyete azeli hizmetlerini ve tarihe hâkettiği meziyetlerini isbat etmekle geçirmiştir. Milletimizin büyüklüğüne, kudretine, faziletine, medeniyet istidadına ve mükellef olduğu insaniyet vazifelerine sarsılmaz itikadı vardı. "Ne mutlu Türküm diyene" dediği zaman, kendi engin ruhunun, hiç sönmiyen aşkını en mânalı bir surette hülâsa etmişti.

Fena zihniyet ve idare ile geri bırakılmış Türk cemiyetini, en lâyıa yolcan insanlığın en müte-hâmil ve en temiz zihniyetleriyle mücehhaz modern bir devlet hâline getirmek, O'nun başlıca hayatını olmuştur. Teşkilât esasiyemizde ve bugün bütün vatandaşların vicdanlarında yerleşmiş olan lâik, milliyetçi, halkçı, inkılâpçı, devletçi cümhuriyet bize bütün esasiyle Atatürk'ün en kıymetli emanetidir.

Ulûlâzenberi Atatürk'ün azîz adı ve hâtırası, bütün hallarımızın en candan duygularıyle sarılmıştır. Memleketimizin bir köşesinde ve bütün milletçe kendisine gösterdiğimiz samimî bağlılık, devlet ve milletimiz için kadret ve vefanın bâliğ misâlidir. Türk milletinin azîz Atatürk'e gösterdiği sevgi ve saygı onun niçin Atatürk gibi bir velât yetiştirebilir bir kaynak olduğunu bütün dünyaya göstermiştir.

Atatürk'e tâzim vazifemiz ifa ettiğimiz bu anda, hatırlamıza, kalbimden gelen şükran duygularımı ifade etmeyi, ödenmesi lâzım bir borç saydım.

Milletler arasında kardeşçe bir insanlık hayatı Atatürk'ün en kıymetli ideali idi. Bütün dünyada ölümünün gördüğü ihtiramı, insanlığın âtiyi için ümit verici bir müjde olarak selâmlarım. Bu sözlerim, yazılarıyle ve toprağımızda görevliye askerleri ve mümtaz şahsiyetleriyle yasımıza iştirâk eden büyük millettere Türk Milleti adına şükranlarımın ifâdesidir.

Devlettimizin bânisi ve milletimizin fedakâr, sadık hâdimi, insanlık idealinin âşık ve mümtaz temsâ-

Eşsiz kahraman Atatürk !
Vatan sana minnettardır.
Bütün ömrünü hizmetine verdiğin Türk Milleti ile beraber zamân huzurunda tâzim ile eğiliyoruz. Bütün hayatında bize ruhundaki ateşten candık verdin. Emin ol, azîz hâtıran sönmez mavâle olarak rahlarımızı daima ateşli ve uyanık tutacaktır.

Reisicumhur
İSMET İNÖNÜ

EBEDİ ŞEF ATATÜRK

Ebedi Şef ATATÜRK'ün Milli Şef İNÖNÜ ile beraber alınmış resimleri

Atatürk'e

Falih Rıfkı ATAY

Devlerdi ki Atatürk öldüğü zaman, bütün eserinin parça parça yıkıldığını göreceksiniz. Yahut, Türkiye, ümitsiz bir zor ve nifak devri içine girecektir. Atatürk, boş ve nihayetsiz çölde bir çeşil ırmaklar ve mavi sular serabı gibi sönecektir. Rahat ayrı Mustafa Kemal, eserini ve bu halkı anlamayanların seni sevdiğine inanmamakta ne kadar haklı imişiz. Bu ölüm gününde yalnız sana, bir daha görmiyeceğimiz gözlerine, bir daha işitmiyeceğimiz sesine, bir daha öpemiyeceğimiz eline, senin yalnız fâniliğine ağlıyoruz. Milli dâva, şevk, kudret ve iyman içindedir. Yaşadığın ve öldüğün bu toprağa, bir değil, birkaç vatan aşkı ile bağlıyız. İkinci ölüm yılında bir daha ahdediyoruz: şeref ve hâriyet sancağını düşürmiyeceğiz. Bir tek sağ türk, istiklâlin devamı demektir.

Sen bile ölürmüşsün, ne yapalım? Tabiatte her şey ömrün gibi bitinege, bahsım gibi sönmeğe, nefesin gibi tükenmeğe mahkûm değil midir? Kendini bu halka ne tanrı, ne peygamber, ne de veli gibi tanıtmak iddiasında idin. Türklerden bir türk idin. Bu milleti insanlığına o kadar alıştırdın, sındırdın, katı ve çetin hakikata, yalçın ve hissiz maddeye aşık güzel, kirpik oynatmaksızın bakmağı bize o kadar eyi öğrettin ki ölümüne inandık. Büyük, engin, bunalmış ve boğucu bir istıraz duyduk. Fakat yıkılmadık.

Ölümün, sade bu millet için değil, senin için de ağır bir intihandı: yeni türk çağını sıçan inkilâplarının temeli, korku veya itaat, sevgi veya kadirşinaslık gibi, menfi veya müspet, oynak ve değişken bir tahm hâ zâfları mı idi, yoksa anlayan, inanan, istiyen, kader bağlıyan şuur ve iyman kuvetleri mi idi? Kendine bir kitâbe mi, yoksa milletine bir tarih mi hazırlamıştın? Şimdi bu suali sormak bile hâtıranı ve milletine karşı bir saygısızlık teşkil eder.

Seni kabre bırakanlar, göz yaşlarını kurutmağa vakit bulmaksızın, nibet ve hizmet vazifelerine döndüler; hiç bir şey ne düşninden, ve hizmdan, ne ahenginden kaybetti. Büyük arkadaşının etrafına toplandık. Her zamandan daha bir, her zamandan daha uyanık ve tiz, milli kurtuluş hamlesine devam ediyoruz.

Tehlikeli günler geldi, çattı. Atatürk eğer ölürse neler olacağını haber veren kâhinler, şimdi de diyorlar ki eğer Atatürk sağ olsaydı... Bu kem ruhlar, ikinci ölüm yılında, bizim ağzımızdan duyusular ki seni, bu milletin düşmanları bilmez, bir biliriz. Belki de bugün hayatta olduğundan daha ziyade yersiz yaşayarak bir idin, şimdi hepimizsin.

Mukaddes bildiğin tek şey, istiklâl idi. O tehlikeye girdiği zaman, vasıta ve kuvet hesaplarını değil, imkânsızlığı dahi düşünmekten bizi menetmişsindir. "Nutk"unun başındaki 19 Mayıs Türkiyesi tasvirini bugün tekrar hatırlıyacağız: "Osmanlı devletinin müttefikleri kendisi ile harbi kaybetmiştir; Osmanlı ordusu her tarafta yenilenmiştir; şartları ağır bir mütareke

(Devamı 5 inci sayfada)

BUGÜN

2 incide: İnsanlığı, Yazan: Yakup Kadri Karaosmanoğlu
3 üncüde: Bugün memleketin her tarafında yapılacak İktifalar - hatıralar, tahassürler.
4 üncüde: Asker(hayatından sayfalar.
7 incide: Atatürk ve Türk - Almanya anneminin mesajı başında.
8 incide: Üçüncü haberler.
9 uncuda: İtarîf haberler

Otuz üçüncü sene, Sayı: 4870 — 514

Pazartesi 10 İkincitişrin 1941

Tasviri Efkâr

MÜSTAKİL YEVMİ GAZETE

Telefon: 20520
Telg. Tasvirieffkâr, İstanbul

Ey Türk gençliği! Birinci vezifen Türk istiklâlini, Türk Cümhuriyetini ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.
ATATÜRK

Benim naçiz vücudumu bir gün elbet toprak alacaktır. Fakat Türkiye Cümhuriyeti ilelebet payıdar kalacaktır.
ATATÜRK
(Şeref Köşkü salonundan)

Atatürk hakikatte milletin vefalı ve kahraman göğsünde yatıyor

Günün yazısı

Büyük ziyanın üçüncü yıldönümünde

Büyük Türk milletinin hayat ve esir üzerinde heyecanla ötmeğiz Atatürk, bundan üç yıl evvel bugün saat dokuza beş geçe gözlerini ebediyete çevirdi, tiraf etmek lâzımdır ki, bugün telâkkî Türk milleti üzerinde bu kadar derin bir is bırakmadı ve Türk milleti bağda zamanı, müstereb bir otarabın yorumu bu kadar derinden hissetmedi. Yalnız on sekiz milyon Türkün değil, düşmanın, ve bütün dünyanın kabbini fetih ve tesbit eden Büyük Adam bu mazbutiyetin yalnız milletine karşı gösterdiği fedakârlık; bağlılık ve irfanın ölçülerile değil, en geniş turk ve insanlık ölçülerile hak kazanmıştı.

Mustafa Kemal Paşa, Sakarya'da ortadaki yıldızlara atarak milletin sinesinde bir vatandaş gibi çalışmaya karar verdiği zaman, cezdiro ebede kadar devam edecek olan ağlayan ve hak davasında mazlumun kahramanı olarak milletine milli kudretinin ifadesi oymuştu.

Mustafa Kemal Paşa istiklâl cefalile yakın bütün dünyaya [illegible] kudretini kaybetmiş zannedilen yıldız ve perçem bir milletin gibi cevherini di kaybedebilirdi, yıkı tarihin mevzuu olan mevkii verdi.

Hiç yoktan bir şeye yarattı, o şeye ile bir cihan hesapsızlı mücadelesinin hesabı ümitsizlik hüçüm, bunu bunun tahammül edemeyeceği zorluklar içinde Türk ordusunu ve Türk milletinin bütününe, tarihi ayıklıklarının bütün tarihlerinin yüzü zaferler kaydetti.

Mustafa Kemal Paşa kudret ve dehasile bir yere Hitler gibi yetmiş, Milli Şefimiz kahraman Kemal Paşa, bütününe milletin mekânı telâkkî ettiği zaman arkasında emin cehdiat, cesaret ve hamiyetini bitmez-tükenmez, Lozanda Türkiyesinin muğlak bir Avrupayı kabul ettiren Hariciye Vekili İsmet Paşanın ve yakın yardımcısı o oldu.

Muharebe bittikten sonra her kıs vazifesinin bitmiş bulduğunu zannetti. Halbuki O İslâmın zaferin muharebe meydanlarında kazandığı zaferlerden çok daha güç elde edilecekler bilyordu. Yeni Türkiyeyi kurmak için daha büyük bir azim ve metanetle çoğuğı yol üzerinde yürüdü. Bir zar yerdiniler, kazanıcılıklar içinde geçen bir devrden sonra Türk milletinin medeniyet dünyasında takip edeceği yolu kati surette tayin ve tayıt etti. Atatürkün o zamanki ıdâvı bugün üzerinde faaliyet, emniyet ve itimadla yürüdüğümüz yolu çizmekti.

Milli matematiğinin bugün üçüncü yılına girerken Atatürkün yüksek emeri daha kavi bir surette yürür stratejiyle ve emin olunuz, seneler senelerdi takip edilecektir. Bu Büyük yaratıcıya karşı kazandığımız daha atacak ve istihbal bize geriye doğru bakıyorsa sanan hayatlarımıza hayretinde artıracak büyük sanatlar taşıtacaktır.

Üç yıl evvel bizi ona evimizden vazan bir felâketin mahiyeti, ni bugün daha vazıhlı idrak ediyor ve büyük azmin, amalinin, ustanlarının, ülkü ve ilâtıam için, de hücrelerinin zavvelegim kadar milim eden bir sedâkıl bıraydıyorsa.

Insanlar ölmüş, fakat fikir ve

TASVİRİ EFKAR

(Devamı sahife 7, sütun 3 de)

ihtifâl programı

Bütün yurtta olduğu gibi, yurt dışındaki Türkler de büyük mateme iştirak ediyorlar

Bugün, Ebedi Şef Atatürk'ün ölümünüz üçüncü yıldönümüdür.

Bu münasebetle Cümhuriyet Halk Partisi tarafından bütün yurda ve milî olmak üzere geniş bir ihtifal programı hazırlanmıştır. Bu büyük matem günü, memleketimizin ve dünyanın yurt dışındaki bütün Türkler tarafından da aynı şekilde ihtiramla ve anılacaktır.

HALKEVLERİNDE

Atatürkün vefat ettiği saat olan saat 9.05 de bütün Halkevlerinde ve Halkodalarında ve komşuluk bulunmadığı yerde Parti mahallelerinde toplanılacak, evvelce tesbit edilmiş olan «Atatürk Köşesi» nde Ebedi Şefin bu sualle hayata geçirdiği yenilikleri anılacak ve hatıraı bu eşi edilecektir.

Bunu müteakip Atatürkün hayatı, mesleki ve milâm için yaptıkı büyük hizmetler ve kahramanlıklar hakkındaki ve Milli Şefin Rehberlerinin ilâhm edildiği sonra Türk milletine hitabın, nasıl ve tarihi hayrıyanın okunacaktır.

ÜNİVERSİTE ve MEKTEPLERİN

Bütün yurtdaki mektepleri saat saat 9.05 de müsadiflerinin bulunduğu toplantılar ve ders saatlerinde İstiklâl Marşı ve Ebedi Şefin hayatı anlatılacak ve ile Parti

(Devamı sahife 7, sütun 4 de)

Askeri Vaziyet

Atlantik muharebesi yeniden ehemmiyet kazanıyor

Denis muharebelerinin bugünkü tabiyesinde taşıyacağı deniz ejderleri, taşıyacağı tarafa daha doğrusu taşıyacağı mağlup olmaktadır.

Yazan: General Ali İhsan SABİS

ESKİ ORDU KUMANDANLARINDAN

Atlantikte İngiliz kruvazörü karşısında karşı, Atlantik muharebesi ve bu muharebede hava kuvvetlerile denizkuvvetleri arasındaki mücadele pazdan birinci yıldıza geçmektedir. Bir yandan Almanya hava kuvvetleri, ve çok Balık ilerlemiş ve geriye

Karadenizde Sovyet karşı gemilerini bombalarla tahrip gösterdiler, diğer taraftan İngiliz taşıyıcılarının Akdeniz'de İngiliz karşı ve ticaret gemilerine karşı 27 eşitlik kazandıkları muvaffakıyet bu tarafı bahsi

(Devamı sahife 8, sütun 2 de)

Atatürkü Ankarada karşılarken (*)

Yine on beş sene evvel gibi Gazi geliyor;
Yine on beş sene evvelki kadar yükseliyor.

●

Yine başlarda otarmuş, yine göklarda baş;
Yıldırımlar yine bir eski silâh arkadaşı.

●

Ölümün bitmiyen ufkında yetarken yine sağ.
Bir avuç toprak olurken yine yüksek, yine dağ.

●

Yine bir memleketin satveti bir tek emelli;
Koca bir yurdu tatarken yine sapsağlam eli.

●

Cihânen göğsü için takı zaferler yine dar;
Yine sağdır, yine sağlamdır o, hem dünkü kadar.

●

Ona matemle... Hayır, sade taabbütle eğil;
Öldür, doğru, fakat öldüğü hiç belli değil.

Midhat Cemal

(*) Bu şiir Atatürkün cenazesi Ankaraya gelmekte olduğu zaman yazılmıştır.

Sovyet tebliği

Bir Alman Generali öldü

13 üncü düşman pigade tümeni imha edildi

MOSKOVA 9 (A.A.)

Sovyet tebliği:

Dün bütün cephelerde boyunca ve bilhassa Kırımda şiddetli muc-

(Devamı sahife 7, sütun 1 de)

Alman tebliği

Yalta limanı işgal edildi

Düşmanın Şimalde yaptığı hücumlar akim kaldı

BERLİN, 9 (A.A.)

Alman ordular Başkomandanlığı tebliği:

Persiny bersakinin muvaffakıyet-

(Devamı sahife 7, sütun 2 de)

Zonguldakta Uzun Mehmet günü

Zonguldak 9 (A.A.) — Zonguldakta kömürün Uzun Mehmet tarafından bulunmasının 12 nci yıldönümü olan dün, burada kömür heyecanı olarak kutlanmış ve bütün şehir bayraklarla dolmuştur.

Bakışlar

O niçin Ebedi Şeftir?

Peyami SAFA

HATIRASI bugün üç yaşına basıyor.

Lâtin harfleri kanununun alınanı, Atatürk, Dolmabahçe sarayının ortasında salonunda, bülbülün önünde, etrafını çevirdiğimiz zaman, şefin en doğru tarifini yapmıştı.

Atatürkün şahsında ilk mevkiyi almağını gördüğümüz şef Ona derler ki yalnız kanunî ve anayasa mekanizmasının değil, tabii bir otoriteyi de mahsulü olan ve yanına yahut yerinin içinde milli dikleri toplayıp okuyarak dinamik bir fırlayışa kalmede gerçekleştiriyor bırakan. Orta ve ülkü Mösyö Lebrundan kimse bunu bekliyemezdi ve karşıtan evvel de, harbin içinde de Fransada şef ihtiyacının nasıl hayırlardığın buradan bilir duydu. Belki (ve bunun mukabilinde) Fransanın yıkılışı, insanlığı geri gemişlerin şeffe bir şeffan mahrum olduğu içindi.

Bunu ilk adayan olduğu için Atatürk ebedi, onun gibi milletler ürü olduğu için İnönü de Milli Şefimiz ve milli şeref imzalıdır.

Ey yükselen yeni nesil! İstikbal sizsiniz. Cumhuriyeti biz tesis ettik; onu idâ ve idame edecek sizsiniz.
K. Atatürk

Cumhuriyet

Benim nâçiz vücudum bir gün elbet toprak olacaktır. Fakat Türkiye Cumhuriyeti ilelebed payidar olacaktır.
K. Atatürk

19 uncu yıl sayı: 6550

İSTANBUL — CAĞALOĞLU
Tahrir ve mektub adresi: Cumhuriyet, İstanbul. Posta kutusu İstanbul No. 248
Telefon Başmuhrirler: 22274, Yazı İşleri müdür: 22276, İdare ve Matbaa kısmı 22278-22279

Salı 10 İkinciteşrin 1942

Büyük Matem Günümüz

Yarattığı milli devrin hâkimi olan Atatürk

Milli hayatımızın ufuklarında daima parlayacak güneştir

Sayın Başvekil Şükrü Saraçoğlu geçek büyük matem merasimi münasebetile, geçek geçen gün Cumhuriyet Meclisinde açtığı bütün sözlerinde bir noktayı ehemmiyetle ve bilhassa Büyük Atatürkün ölümünde yaşamakta olduğumuz büyük yeni tehlikelerinde, Milli birliğimizin yıkılmamasına, birlikten birlik Türk milletini kaldırabilecek kudretde olduğunu dayanıyor, hatta kendi gördüğünün yürüyen Büyük Ata, büyük Türk milletinde tecelliinde yaşayan bir devrî hâsıat ifade ettiğini söyledi ve bu hususta, M. Türk vatandaşın cheliyyede mevcut devam müddetinin esasta kâfiliğine ehemiyetle ehemmiyetle ve tarihinde yaşar ilk müddetinin büyük, gelecek kıtlık ve kâfiliğinde mühimdir.

Yarattığı milli devrin hâkimi olan Atatürk milli hayatımızın ufuklarında daima parlayacak olan bir güneşdir. Bir gunes ki bu yerde bulunmak onda yıldızlarla beşinde devrin ufuklarında yaşıyor ve vatanımın dünya ağzı yolu gördüğünüzde devam edecek.

Milli Kahramanımız, iyi bilmiş dünya ilâmlarda ve doğru mesamlla hatta en küçük Atatürkün büyük eline verme. Milli kahramanımız ile milleti ve yıldırımlı devriyle kendi çalışmada mesmiyet edilmiştir. Tarihlerinin en harikulâde bir devrinde hâkim dünyayı hayretine düşürmekdirken sürükleyen büyük İnönü kendisine bile bulaşıklarda hayranlıkla Atatürk yolunu Türk milletinin büyük cahana kendi ufkinde kavuşup toplumu cheşik yükleyen ve büyük ehliyetin hesbıkanın kırılmı meydân ki bu memlerin zelzelle bâyere bakacağına temeyyüdü.

Bizzat kendisi bir mesam karlıkıyı temsilmemiştir. Fakat Türk milletinin bir yıldırımına emrile inmiş bir halde 10 ki ses duyulmakta hatta kelâtıkla bakıldıkçaysak bir mesele bulunabilmiştir. Bizzat vermemiş Türk milli dehasının derinliklerine nüfuz edevek kendi eniyi ses kudretli bir mesele bulunabilmiştir. Atatürk hayatında milli dehamızın en yüksek timsali olan, Sonsuz da bu hayatı ebâkhamamda dolma perçiyan bir güneş olarak yaşıyor.

Kahramanımız mezaffer dönemlerde ona bıkıldıkça onama ayağına emin vergiği ortaya yatar:

— Bu milleti çok büyük bir milletdir. O, en büyük kumandan olabilmek ilâmı.

Son cümleyi söylerken bizzat kendilerinin büyük Türk milletine büyük kumandan meyhalıtmesinde mevcudiyet gösteriyor gibiydi. Milletin büyüklüğünü bunu ne kadar ifade, ona hürmet ve muhabbetli de ona göre lehdeleri zamanda.

Atatürk bu yürüyüşü ilmanla büyük eldir, ve onlara gelen mesaidleri de ile bıkıkan kara bir milletin inandamış büyüklüğüne hürmet ve muhabbetli seyahatde kabıyıkla bıkıldı. Bıkıkıtamın karıkı ayağı o ıyıkı Atatürkü gördü ve takdir ayıyordu. Sonyolu diye bir ilim mevcud olmamıştı. Atatürkün gördüğü bütün bakıkmak bu ilm okkatlı tıdı ehemmiyetdi. Atatürk en yüce mektebe ve ilâhat eldiği milli cheşmen dolma ve doğru konuşulmuş uyanış, hamza da ona ve doğru mevcuma ortaklarak yıkıkan bilmiş ve bıkmamıştı.

Atatürk emmâlin büyük eskeri, emmâlin büyük siyesi, hatta eldeğiş kadar yıkıkı tevazun ile emmâlin kadığı ve en ilerî ikkâlıkı meydanlarında bıp büyük Türk milletinde ilmi hadde bir mümessili olarak dünya ferdâ ile büyük bir şekiyyet. Mâlim işlem eldi bir büyük bir ilmet ahkı. Onu ıyıkıdı ki Dört yıl ilmm eldi ve ilmi vürdü ayrıl şıkkıyı kadar mevcut vadıyı ahıkıtarında bir kıymadan parlayan eldi bir güneş halkı aramıda yaşıyor, ve bu eldiyet ıyıkı böyle ahıkıtar.

Başvekil Şükrü Saraçoğlunun kalbi vardırı Atatürk bu mesahıkıtıte kavkıvıne ser ıyıkı alan bıkıtı Türkler için daima aramıda yaşıyan bir emşıdıdır. Onu ıyıkıtarın bürünüğünüzü, onun ıyıkıtının aydınlatığına ve ıyıkıtıtıde kıyıkıtıtıdı bıy ki mefek bıkıandığı gürürü.

Ankara 9 (Telefonlu) — Halk Partisi Meclis Grupu Umumî Heyeti yarın saat 15 de toplanacaktır. Hükûmetin almakta olduğu yeni ve acilden tedbirler hususunda görüşülecek olduğundan bu toplantının kısmen bir ehemmiyeti, hatta olduğu anlaşılmaktadır.

Eksel Sofia ile ilâdânca yıldırımlarda Milli Şef kesin İnönünün en müşkun millet fırdâna kadar bütün milletçe hepiyle ceza mesaeli hazırlanmış bilmazı, mümeyz ve mahdetle eğlenmekten bâre bıkıdı, fakat herkeler ümmâlne hayat ve emniyet veren çok eğlenen bir inşıtıdı duyuyorlar.

YUNUS NADİ

Parti Grupu

Bugün toplanarak hükûmetin yeni tedbirlerini müzakere edecek

Hükûmet de çarşamba günü mühim kararlarını Meclise bildirecek

Ankara 9 (Telefonlu) — Bütün Milletvekilleri Meclisi Bütçe Encümeni bugün Dr. Mazhar Germen'in başkanlığında toplanarak Maliye Bakanı muhterem arkadaşımızın yapmış ve sayısıdan gelmiş mali 10 da bütçesinde ilerle tartışmaya son verecektir.

Meclisde çarşamba günü toplanacak olan hükûmet beyanına bağlanacaktır.

Bugün

İkinci sahifede:

Gazeteye yıl mevkiinde Atatürk ve İnönü
Tazim: İ. N. Dikmen

Büyük Atatürkün konuşmaları
Tezgâh: Dr. Afet İnan

Atatürkün İzmirdeki
Tezgâh: Prof. Dr. Şefik Tunç

Atatürkün cenaze hâtıraları ve hâtıraları
Tezgâh: Dr. Rıfkı Melûl Meriç

Üçüncü sahifede:

Atatürke dair
Tezgâh: Hüseyin Gökçe

Atatürk Milli Şef sıfatıyla

Dördüncü sahifede:

Mustafa Kemalin hayatında hikâye ürünü konuşular
Tezgâh: O. Jetile

Bir dokuzun sesi
Tezgâh: Hamdi Varoğlu

Atatürk
Tezgâh: H. Feyzi

Beşinci sahifede:

Büyük Başkomandan
Tezgâh: Generali H. E. Erdelet

Milli Şefin ile yaşamamız

Gazete hikâyesi
Tezgâh: Feyzi Celâl

Ona ağlarken

Dört yıl önce en büyük tesellimiz olan hakikat, bugün en büyük ümidimizdir

Dört yıl önce bugün, görümsez bir hoşek sanki tıpamamam kişiyine bizden ayrılmıştı. Milletçe hep ağlıyordak. Acum gözyaşlarile oyalıyorlarıyorlar aramada çoktu. Kadınlarımı bayılıyoruz, çocuklarım ki çıkarak bıyıkıdı, hepsi ellerile ağlıyorlar ayıyor genç kızın inim inim inledi duyuluyorda.

Biz on sekiz milyon Türk, bıyık bir ailenin ile evlâdları olduğumuzu, ilk defa, dört yıl önce bugün duyurduğumuzda duymuş ve gözlerimizle görmüştük. Artıda yaşadığımız kavgayı artık bıkıdıp bırakıp temeffüz etmiyen eşsiz Atatürk, aramızdan ayrılırken de, ercimin sonunluğumu ve Türk varlığının ümmâlliğini bütün dünyaya karşı bir daha ispat edivorda.

Bu sabah uyandığımız zaman, onu kaybedeli tam dört yıl olduğunu katırlıyacağız. Sen ağlamamı çıkıyıvıdığı kadın katı portrenine bakarak, hıyanmarda, onun bakışlarile karşı karşıya geldiğinde sevgili dakikaları katırlıyacağız. Sıkıyılar ardılar, hacalar tatbikatlar, ameler yavrularına ondan bakacaklar. Yardımcımın en kenarda kalmış bir köşesinde en fakir bir kulübesinde de bugün onun adı geçecek.

Ve dünya bir daha görecek bi on sekiz milyon Türk, kitkâ tarih derinliklerinden bu alan parçalanmaya bir ailenin ile evlâdıdır. Dört yıl önce en büyük tesellimiz olan bu hakikat, bugün en büyük ümidimizdir.

NADİR NADİ

Dünya ve yurd havadislerini

Bugünkü sayımızda

6 ncı sahifede bulacaksınız

Fas ve Cezayirde şiddetli muharebeler devam ediyor, Darlanin esir düştüğü söylenivor - Mısırda İngilizler Sidi Barraniyi geçti

Milletin irade ve emeline uymayanların talihi hüsrandır, izmihlâldir.

K. ATATÜRK

KUDRET

GÜNLÜK SİYASİ DEMOKRAT GAZETE

Bursa Mobilya Pazarı
Taksitle satışlarına başlamıştır
Anet Engürülü: İkinci Anafartalar Caddesi No: 198 Telefon: 1892

Sene 2 No. 452 — Posta Kutusu: 69 — İstanbul Cad. Güzmat Apt. | Carşamba 10 Kasım 1948 | Telefonlar: Yazı İşleri Mr. 13214, İdare, İlân: 10216

Seneler geçtikçe yüreğimizde taş gibi ağırlaşan bir acı:

Atatürk'ü, 10 yıl evvel kaybetmiştik

İnkılâbına, sözle değil, hayatımız bahasına da olsa ebediyen bağlı kalacağız, müsterih uyu!..

ATATÜRK DEVRİNİN Türk tarihinde mevkii

İNANIMIZ ŞUDUR: ATATÜRK'ÜN YUKARDA SAYDIĞIMIZ İÇ, ASKERİ VE DIŞ SİYASAYA AİT BÜTÜN ESERLERİ VE ONUN ZAMANINDA DEVLETİN ALDIĞI HIZ PEKÂLÂ MUHAFAZA EDİLEBİLİR VE HATTA ÇOK GELİŞTİRİLEBİLİR. BUNUN İÇİN TEK ÇARE ATA'NIN HAİZ OLMUŞ OLDUĞU NÜFUZ VE İKTİDARIN BİR ŞAHIS VEYA BİR ZÜMRENİN ELİNDE KALMAYIP GERÇEK SAHİBİ OLAN TÜRK ULUSUNA DEVREDİLMESİDİR; YANİ BİZDE SAHİDEN DEMOKRASİ VE HÜRRİYETİN YERLEŞMESİDİR.

Hikmet BAYUR

On yıl önce bugün uğramış olduğumuz en büyük kaybı anarken Atatürk devrinin neler ifade etmiş olduğunu gözden geçireceğiz.

Atatürk devri derken onun Samsun'a ayak basmış olduğu 19 Mayıs 1919 dan ölüm tarihi olan 10 Ekim 1938 e kadar giden devri düşünüyoruz.

Elden geldiği kadar tarih sırasına riayet ederek bu devrin başlıca vasıflariyle bunların teşkil ettikleri tarihi dönüm noktalarını belirtmeğe çalışacağız.

Samsun'a çıkış Erzurum ve Sivas Kongreleri ve bir hükümet çekirdeği olan Heyeti Temsiliyenin teşkili şunu ifade ediyordu.

Türk ulusu yok edilmeği ve sessizce boğulmayı kabul etmez. Böyle bir niyetle karşısına kimler dikilirse dikilsin bunlar isterse birinci dünya savaşını kazanmış ve herkese boyun eğdirmiş devletler olsun ve Türklük yalnız başına kalsın, Türk yine savaşır.

Bu düşünüş ve hareket tarzı Saray ve Babıali çevrelerinin anlayışına tamamiyle zıttı ve bu bakımdan büyük bir inkılâbı tazammun ediyordu, çünkü epey zamandanberi Osmanlı padişah ve ricali tehlikeli anlarda ve çare kalmayınca yalnız Türklüğün gücüne dayanarak mukavemet mefhumunu kaybetmişlerdi.

Galiplere karşı dikiliş aynı zamanda, devlete kendi adını vermiş olan 600 yıllık bir hanedana rağmen ve onu da düşman cephesinde görmeği kabul ederek bir işe girişmek demekti. Böylelikle, halk padişahın tebaasıdır, mefhumu yerine, hükümdar ulusun hizmetkârı olmalıdır ve bunu yapmazsa hanedanı ile birlikte atılabilir mefhumu ikame edilmiş oluyordu. Bu da büyük bir inkılâptı.

Gerçi Samsun'a çıkıştan önce halkta türlü düşmanlara karşı mukavemet hareketleri yer yer belirmişti; ancak bunların birleştirilip bir merkezden dâhiyane bir surette idaresi ve Anadolu'ya göçmüş olan aydınların ve halkın dimağında az önce andığımız inkılâpların hasule getirilmesi, daha sonra da bunların tabii ve mantıki sonuçlarına ulaştırılmaları, yani Türklüğü yok etmek istiyen muazzam kuvvetlere karşı resmen ve yeni bir devlet halinde dikiliş ve padişahlığı lâğvile cumhuriyeti kuruş Atatürk'ün eseridir.

Epey uzun bir devredenberi Osmanlı ordularının nisbeten seyrekleşmiş olan başarıları ve zaferleri hep tedafüi özde idi. Plevne, Çatalca, Çanakkale bu kabil askeri hareketlerdi. Türk ordusunun Ata'nın komutası altında sayıca kendisine az çok eş, fakat ateş kesafeti bakımından çok üstün olan bir orduyu Eskişehir - Afyon çizgisiyle Ege ve Marmara denizleri arasında yok etmesi askeri tarihimizin son devirleri için yepyeni bir şey olup bir dönüm noktası sayılmaya değer.

Osmanlı devletinin son yüz yıl içinde başarılı savaşlar yaptığı ve muzaffer olarak barış masasına oturduğu olmuştu; fakat o, bir savaşı askerlik bakımından kazansa dahi siyasal bakımdan daima zarar ederdi. Meselâ Kırım seferinde İngiltere ve Fransa ile birlikte Rusya'yı yendikten az sonra Eflâk ve Buğdan'ı kaybetti. 1897 de Tesalya seferinde Yunanistan'ı ezdiği halde çok geçmeden Girit onun elinden çıktı.

İstiklâl savaşının sonuçları (Sonu Sa. 4 Sü. 1 de)

Onun ebediyete intikali üzerinden on yıl geçti.

Bu on yıl zarfında her geçen gün [illegible]

[illegible]

«Atatürk! Sen bizim için bayrak [illegible]

Kudret'in Cumhuriyet Bayramında [illegible]

[illegible]

(Sonu Sa. 4. Sü. 3 de)

Anma programı

[illegible] 10 Kasım 1948 [illegible]

SAAT

9.05 [illegible]

(Sonu Sa. 4. Sü. 3 de)

Hakkımızda Açtıkları Dâva

[illegible] Hikmet Bayur ve Nurettin

(Sonu Sa. 4 Sü. 7. de)

GERİLLÂ

Kâmuran BOZKIR

— Evet Mustafa Kemal
1948 yılındayız!
Dört yanımızda Halk düşmanlığı
Geriye dönüş
ve vaiz
ve ihanet
ve riya
ve aynı softa alışkanlığı
— Evet Mustafa Kemal
1948 yılındayız!
Yeryüzünde aynı fetva dolaşıyor
Garba giden yollar üstünde
Emperyalizme dıvar
«Asi» Mustafa Kemal!
«Şaki» Mustafa Kemal!
İstenen o kalpaklı başını düşünüyorum
Uzanıp hürriyetin mezarlığına
Bir garip şarkı tutturanlar
Üç beş efendi uğruna
beşon uşak kandırıp
ve dilsiz silâh kuvvetlerine verip sırtını
Şarkın aç geberen milyonları adına
ayakta duranlar
onlar
— Vatan ihalesinde vazi - ül - imza -
onlar vatanperverdi (!)
Sen şaki
Sen Âsi
öyle mi?

(Sonu Sa. 4. Sü 1 de)

C. H. P. Meclis Grubunun gürültülü toplantısı

Şeker meselesi için Hükûmet Mecliste sorguya çekilecek

Dün şekere zam kararının, bir hü' ûmetin ciddiyetile kabilitelif olmadığı belirtildi

Halk Partisi Meclis Gurupu dün öğleden sonra Gurup Başkanvekillerinden Hüseyin Cahit Yalçın'ın Başkanlığında toplanarak şeker mevzuu üzerinde hararetli görüşmelerde bulunmuştur.

Toplantıda evvelâ Dışişleri Bakanvekili Tahsin Bekir Baltacı'nın [illegible]

Başbakan Hasan Saka kürsüye gelerek; şeker mevzuu dolayısiyle sorulan suallere ve bu arada şahsına yapılan isnatlara cevap vereceğini söylemiş ve müteakiben zam kararının müdafaasını yapmıştır. Başbakan bu kararın alınmasının zaruri olduğunu; başka bir yol mevcut olmadığını ifade etmiştir. Başbakandan sonra Ekonomi Bakanı Cavit Ekin kürsüye gelmiş; zam kararının yerinde olduğunu; kendisinin hiç bir zaman şeker fiyatı artmıyacaktır [illegible]

(Sonu Sa. 4. Sü. 5 de)

Odun yüzünden cinayet

Kızılcahamam 9; (Hususi muhabirimizden telefonla) — Dün kazamızda müessif bir katil hâdisesi olmuştur. Bir köylü vatandaş odun almak için müracaat ettiği bakım memuru [illegible]

(Devamı Sa. 2 de)

Ruhspor

Şehrimizde bu adla yeni bir cemiyet kuruldu

29 Ekim 1948 den itibaren şehrimizde yeni gayri siyasî bir cemiyet teşekkül etmiş bulunmaktadır.

(Sonu Sa. 4. Sü. 4 de)

SÖZ TEMSİLİ

Zindanlı Demokrasi

[illegible]

— Nereye?

— Zindana Sultanım.

[illegible]

— Nereye?

— Zindana; her babla demokrasiye değil.

TÖRPÜ

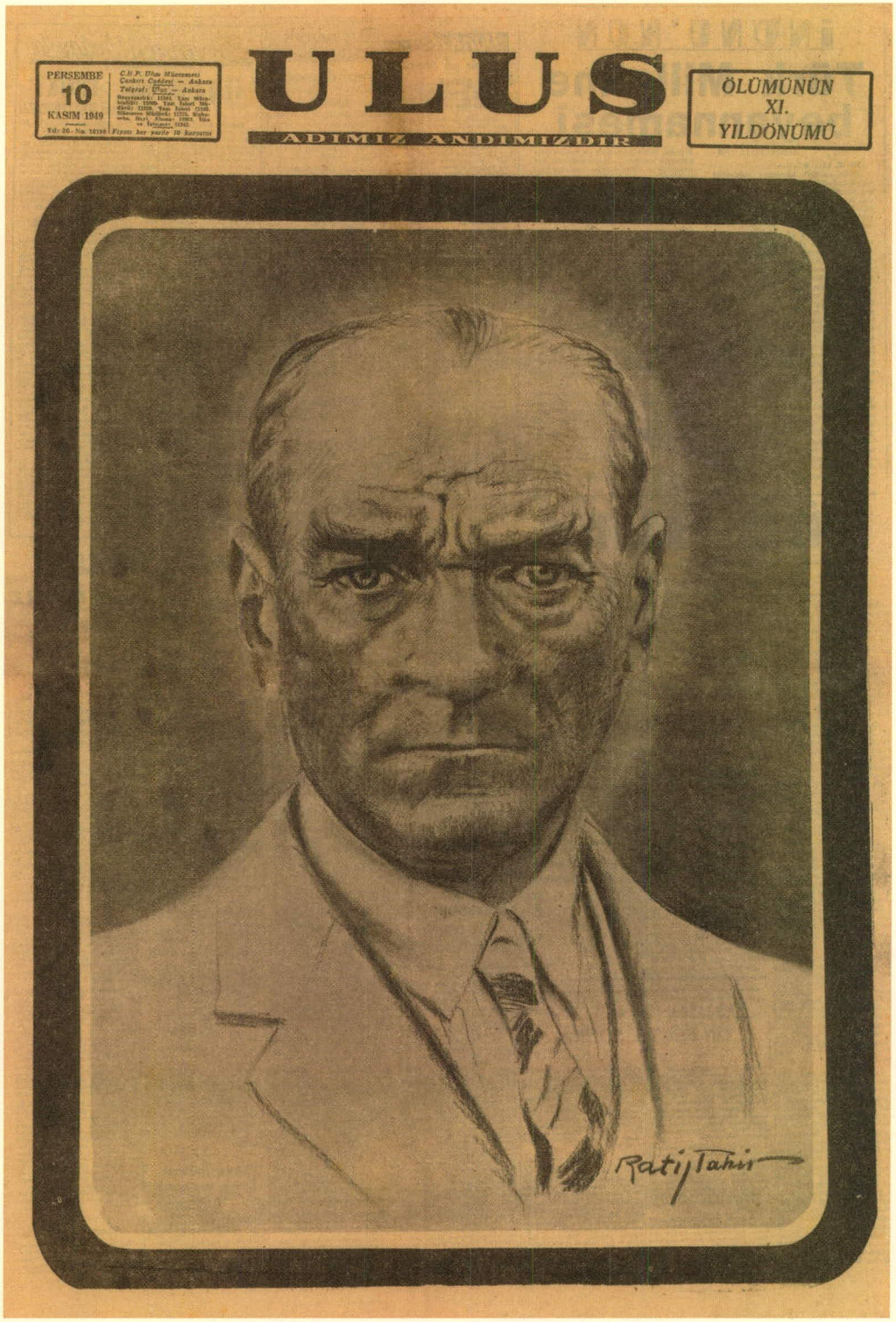

PERŞEMBE
10
KASIM 1949

C.H.P. Dört Müteşekkili
Çankırı Caddesi — Ankara
Telgraf: Ulus — Ankara
Müdürlük: 12565, Yazı Müdürlüğü: 12566, Yazı İşleri Müdürlüğü: 12567, Kasa: 12568, Mühasebe Müdürlüğü: 12569, Mahkeme Dairesi: 12570, Ulus ve İstanbul: 12571
Yıl: 26 - No. 10190 | Fiyatı her yerde 10 Kuruştur

ULUS

ADIMIZ ANDIMIZDIR

ÖLÜMÜNÜN
XI.
YILDÖNÜMÜ

Ratip Tahir

10 kasım
Cuma
1950

Yıl: 6 — Sayı: 236
10 Kuruş

Sahibi ve Başmuharriri
CEMAL KUTAY
Yazı İşlerini Fiilen İdare Eden
KEMAL OMAN
Telgraf: MİLLET, İstanbul
Posta kutusu: 709, İstanbul

Basıldığı yer: DOĞRU Matbaası

MİLLET

Bu Sayımızda

Bu sayımız, Atatürk'ün aziz hâtırasına tahsis ettiğimiz; Okurlarımızın sahifelerimizi, devrimizin büyük insanına ayırma kararımızdan memnun kalacaklarını tahmin ediyoruz. Bu kanaat içinde, mümkün olduğu kadar dikkatdeğer vesikalar vermiye çalıştık.

On Üçüncü Ölüm Yılı

ATATÜRKE MEKTUP

C.H.P. hükûmetinin 947de çevrilmesine müsaade etmediği (ATATÜRK SEVGİSİ) filmine ait bir sahne ve Atatürk 1937 Cumhuriyet Bayramında... (Atatürk bu tarihten sonra Cumhuriyet Bayramına iştirak edememişti. Kılçının üzerindeki yazı, Onuncu yıl nutkundaki «Beni unutmayınız!» cümleleridir.)

Sevgili Atatürk,

Yedi yıldır, her on kasımda manevi huzurunuza çıkıyoruz. Hayatınız, sizden önce gelecekleşmiş sayılan hükümlerden çoğuna meydan okumakla geçmişti. Ölümünüz de öyle... Belki bütün varlıkları (giryan) eden (bükâ-ü zaman), sizin kıymetlerinin üzerine nâzıyan perdesi örtemedi... Ardımız sıra, dünya çapındaki alâkamız ortaya koyduğu teşhisler içinde, adım bilmediğimiz o İspanyol muharriri, en doğruya söylemiş olmakla gerçekten övünebilir: «— Atatürk, taşı dumanlı bir dağ başı gibidir, siz ona yaklaştıkça o sizden umûmsuz ve aranandaki mesafe emediyen baki kalır, diyordu. Öyle değilmi Atatürk? Zaman oldu, millî emanetlerinizi sayısızlarınızı için harlar ve kinler ayaklandı, kurtardığınız vatandan, size, beş karış toprağı on iki yıldır vermediler, halkın itibar ve güveni gerektiği anda, sizin manevî mirasınızı işleyi süresiler, ayrı kimselerdi. Fakat Türk milleti, o sağduyusuna dayanarak bunca inkılâpları başardığınız Türk milleti bu hasletini kullanarak hakikatleri gördü, ve, bâzat sizin için Atatürk, bıraktığınız vatanda, sinden sonraki vatan arasındaki kıyaslamayı size terketti...

Bakınız nasıl: Yıl 948... Siz, hayatınızda çok defa vaki sezişlerden biriyle (burası mürekkep çok mezara benziyor.) dediğiniz Etnoğrafya müzesinde ebedî uykunuza dalmışken, birden gözünüzü açıyorsunuz. Sandukayı itiyorsunuz. Başınızı kaldırıyorsunuz. Nöbet bekliyen iki Mehmetçik, önce irkiliyorlar, fakat Atalarını hayatta görmenin şevki ve heyecanıyla, her şeyi unutarak hazır ol vaziyetinde emirlerinizi bekliyorlar. Siz, kayıtsızlıkla etrafa bakınıyorsunuz:

«— Ben neredeyim? Burada ne arıyorum?.

Mehmetler, devrimizdeki her Türk gibi, sizin yakın hakikaflerden ürkmediğinizi öğrenmişlerdir:

«— Siz ölünüz. Onun için sizi buraya getirdiler.

«— Ama burası mezar değil, müze...

«— Evet efendim... Burası müze. Fakat. on yıldır size anıt-kabir yapıyorlar»

Siz Atatürk, hadiseleri idrak edebilmek imkânı içinde, her şeyi öğrenmek istiyorsunuz:

«— Mehmet oğlum.. Hayfi bana Başbakan Celâl Bayarı rica ediyor.

Mehmet hayretle, karşısındaki mübeşi arkadaşı Ahmedin yüzüne bakıyor.

(Devamı 4 üncü de)

Ben kendi şahsımda, ideallerimi unutulmaz kılmak için unutulmak istemiyorum..
Atatürk

Yukarıdaki klişe, Atatürk için 911 senesi kıştaya alttir. Devrin büyüklerinin (Millî Şef'in Beyannamesi) al radyodan dinlemekle kifayet ettikleri bu yıllar içinde Celâl Bayar'ı, yanında merhum oğlu Refik, Halkevi salonunda Ata'yı unutmayanlar içinde görüyorsunuz.

10 Kasımda halkevinde yapılan toplantıya Celâl Bayar'ı, yanında merhum unutmayanlar içinde görüyorsunuz.

ATATÜRK'ün Son Günleri

Dört yıl önce, Demokrat Partiyi kararak ilk mücadele yılında, muhterem Celâl Bayarla Atatürkün son günleri mevzuunda bir görüşme yapmış, bunu MİLLET sütunlarında neşretmiştik. Bayara, sadece devamlı ve sarsılmaz itimat ve sevgi hisleriyle değil, aynı zamanda, çok değer verilen yakın fikir ve ideal arkadaşımın duyduğu hürmet hissiyle bağlı olan Atatürkü, değişmez hislerle ifade edebilmek, Celâl Bayarda mümkün olmaktadır. Bir taraftan, Devlet Reisimizin bu hasletine örnek, öte taraftan, muhakkak ölümü ahlâkla, tekâmülün bir kahramanına ait hâtıra olarak, Bayar'ın tahassislerini sütunlarımıza alıyoruz :

« — Atatürkün çok sağlam bir bünyesi vardı. Bir kere onun çocukluk çağındanberi, millet hizmetinde ne kadar yorulmaz bir gayret sarfettiğini hatırlıyorum. Vatanı ilk defa kutardığı zaman otuz beş yaşında değildi. Tabulus harbinden başlıyarak başkumandan savaşına kadar geçen devre içinde, Mustafa Kemal ara vermiyen savaşların en çok çalışan cephe kumandanı olmuştur. Ondan sonraki devre de, daha güç ve çetin emeklerle geçmiştir.

Atatürkün amansız hastalığının katî teşhisinin profesör ve doktorlarımızın Çankaya köşkünde yaptıkları bir konsültasyondan sonra konulduğunu hatırlıyorum. Bu zamana kadar hastalığa kesin bir teşhis konulamamıştı. Bunda Atatürkün hayat dolu mümemun da tesiri vardı. Daha sonra bu hastalığın milletlerarası şöhrette mütehassısı olan Fransa doktoru Flaesche getirildi, Fransız doktor da hastalığın sıtma olduğu neticesine vararak tedavisine çalıştı.

Hastalığın lemiyle kendisine açıkça söylenmiş olduğunu bilmiyorum. Aksine olarak söylenmediğini sanıyorum.

— Hastalığın ağırlığını ve neticesini hayatının sonuna kadar anlamamış mıydı?

Celâl Bayar, bu sual üzerine biraz düşündü ve dedi ki:

— O zaman, tıbbî bir eseri dikkatle tetkik ettiğini ve hastalığın adı ile tecsi ilerini, tezahürlerini ve safhalarını buradan takip ettiğini duymuştum.»

Celâl Bayar ne kadar gönülden tazip ettiğini bilmekle beraber, Atatürk'ün son günlerine ait hatıraları ondan daha sıkıhiyet ve samimiyetle ima edecek kimse olmadığını düşünüyük. Bayar, Atatürkün ölümüne tekaddüm eden son iki senesi Başbakan sıfatıyle, Ebedî Şefimizin bilhassa yakınında geçirmek imkânını elde etmişti. Atatürkün kurtulması ve şifa bulması imkânsız bir hastalığa tutulduğunun, evvelâ kendisi tarafından teşhis edildiği rivayeti vardı. Eğer bu doğrayısa, ölümü hiçbirle bekleniş olmak az sıymıydı? Kaldıki, Atatürk son nefesini verdiği güne kadar, hiç bir âdet ve telâkkisini değiştirmiş değildi.

Celâl Bayara evvelâ bunu sordık:

« — Atatürk hastalığını, ne zaman, nasıl ve kimden öğrendi? Ölümünün yakınlaşmakta olduğunu hissetmek, ahlâk ve âdetleri üzerinde esaslı değişmeler yapmamıştı?»

Celâl Bayar, aziz yıl önecnin an hatıralarını hâfızasında toplamak için, hiç tereddüt çekmeden ve kat'i bir kanaat halinde şu cevabı verdi:

— Kat'iyen... O, az insanda rastlanan

(Devamı 4 üncü de)

Atatürk'ün Mask'ı

Atatük öldüğü zaman tanınmış bir sanatçımız, Kahramanımızın yüzünü ve sağ elinin mâkânını almıştı. Sadece memleket içinde değil, dışarıda da, Atatürk'ümüzü sevenlerin, eylerinde en muhterem yerlere kaymak arzusunu duyacakları bu masklar ne oldu?

Biz, bu sualin cevabını vereceik durumdayız ve şimdilik, Atatürk'ün yüzünü tesbit eden mask'ın fotoğrafını taktim ediyoruz.

TÜRKİYE TÜRKLERİNDİR

Cumartesi 10 KASIM 1951

Hürriyet

GÜNLÜK MUSTAKİL SİYASİ GAZETE

Müessisi: SEDAT SİMAVİ

ALMAN MENDE RADYOLARININ 1952 MODELLERİNİ GÖRÜNÜZ

Ata'mızın 13üncü ölüm yıldönümü

Bulgaristan'dan gelen

Göçmen sayısı ani olarak arttı

Hududun kapanması ve son Sovyet notası hakkında dün Dışişleri Bakanlığı iki tebliğ neşretti

O'nu anarken

Tuğgeneral Namık Argüç Hongkong'da

Bugün Tokyo'ya hareket edecek

Memurların tasfiyeler

Liyakat Ali Han'ı öldürenlerin muhakemesi

Seneler, Asırlar Geçecek, ATATÜRK, Bütün Sıcaklığı ile içimizde Yaşayacaktır. O, Bizim için Bir idealdir.

Y. tahsil yapacak olan

Gençlere borç para verilecek

Alman para tahsil bittikten üç sene sonra faizsiz olarak on sene içinde ödenecek

Kütahya bölgesini gezdikten sonra C. Bayar Ankara'ya dün döndü

Tevkif edilen kızıl sanıklardan Reşat Fuat Baraner'in eşi

Suat Derviş, Şevket Mocanla kavga etti

Bugün yurdun her tarafında Ebedi Şef Atatürk saygı ile anılacak

Şehrimizde yapılacak törenler için bir program hazırlandı, Y. Tahsil gençliği bu vesile ile bir beyanname yayınladı

Bursa'da bir vatandaş havalandı!

Emireri ve seyisler için bir tasarı

Birleşmiş Milletler Asamblesinde

Rusların red cevabı esefle karşılandı

Silâhsızlanma meselesi red cevabına rağmen görüşülecek

Bir haftada üçüncü defa olarak

Mısır İngiltere'yi yine protesto etti

Başlıca şehirlerde de İngiliz aleyhtarı nümayişler yapılacak

Sendikacılarımız Amerika'da Neler Gördü?

Pazar Günü Başlıyoruz

CUMARTESİ
10
KASIM 1951
Yıl: 3 — No. 921

Sorumlu müdür:
Müntaz Faik Fenik
Denizler Caddesi: 2
Telgraf: Zafer Gazetesi Ankara
Başmuharrir 18002
Yazı İşleri Müdürü ... 15315
Mürettebat Müdürü ... 15416
Matbaa ve İdare ... 18019
Fiyatı Her Yerde 15 Kuruştur.

ZAFER
DEMOKRASİNİNDİR

Zafer'in ilân tarifesi
Başlık ..... 15.— T.L.
2 sütun satıra esas ..... 5.— »
3 sütun » » ..... 2.50 »
4 ve diğer satırlar ..... 2.— »
Doğum, ölüm, teşekkür, nişan, nikâh ilânları 5 satır geçmemek şartile 10 liradır.

10 Kasım 1938 - 10 Kasım 1951

Millet bugün Ata'nın yasını tutuyor

En büyük eseri...

Müntaz Faik FENİK

Ölümünden beri on ile yıl geçti; fakat O, bütün hayatı-yeti ile, sekiniçiyle ve engin varlığı ağlıyle daima aramızda, daima içimizdedir. Esasi, böyle müşkülât ve bâr bir millet olan bir adamın, fani olabileceğine inanır mısınız?

O bu vatan kadar ebedidir.

Ne tarafa bakınız O'nu duyar, O'nu görürsünüz. O'nun ses olduğunu anlıyorsunuz. Ciğerlerimize dolan hava onun hayatıdır, gök onun gözlerinde mavidir; güneş O'nun nûrlarının varısı, ve toprak O'nun seri cehennemin Hakkıdır.

Nemin varsa O'ndan geliyor; hürriyetimiz, istiklâlimiz, adaletimiz, ve bugün kıyâset ve aşkımı milletin elini hâkimiyet, hepsi, hepsi, O'nun eserdir. Evet, nemin varsa O'ndan geliyor. Çünkü O milletten geliyorlar. Ve millî şuurun bir muhasasıdır halinde sekâ ile, et bemik ve canlı şahsiyetimiz.

Ona büyük adam demeye dilimiz varmıyor. Çünkü O, büyük adam değil, büyük millet-tin kendisi idi; millete inanmıştı; milletten kuvvet alıyordu; ve millete dayanarak yürüyordu.

Yoksa bütün irâdesini bir mihrak halinde kendisinde toplayan kuvvet nedir? Büyük dâhi nereden geliyor? O'nu bizim ötü bir kudret mi yaratı? O kimi gibi düşünür, düşündüğünü tatbik eden bir vatandaş değil mıydı?

Hayır, Atatürk, Türk milletinin bir mahsulüydü. O, onun timsali idi; O bir hâtıra değil, sadece bir hayâl olmamıştı. Bundan dolayıdır ki vatanın sesini her Türk, O büyük insanda kendisinden bir parça bulur. Çünkü O, her şeyin üstünde bütün lâtıklıpleri ötesinde en büyük eserini «Millî Hâkimiyet» dâstura ile bize vermişti, İşte bugün Türkiye-ye ferfiğli ufaklar ana, bâd mesnur medeniyet seviyesine yükseten tâhsil inşâtlar budur.

Onun nesnier beyanını söylediği sözlere bakınız! En büyük fikri bu milletin aliya inanmada bulurusunu. Her anlamda, her ifâdesinde büyük Türk milletinin kudretli daima bir sok gibi yurtta Atatürk'ün milîet sesinde böylece birbirine bağlı kalıbırdıkı ne bâlâda, bir teyle ve nur bizim kerelmişler.

Onun kendiy ki, Atatürk'ün kaydağı dâstar geraçtan dâhâlıyeti milletin - sâdesinde fetemek demek, bir serrenini, sanıf, ismi ne olursa olsun, hiç bir sonkuma verdirmemek demektir.»

1921 yılında ermenisin tazı mevzu hazırlı yapılı yemin hâlâ hatırımızdadır. Millî hâkimiyet mutlaka kurtarıcıdır.

(Devamı Sa. 6 Sü. 3 de)

Bugünkü İhtifal programı

Ankara valiliğinden tebliğ edilmiştir:

Atatürk'ün 15 inci ölüm yıldönümünü anma töreni şöyle-dir:

1 — 10 Kasım 1951 Cumartesi günü Atatürk'ün ölümünde 15 inci yıldönümü münasebetiyle Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi konferans salonunda anma töreni yapılacaktır.

2 — Anma töreni ölüm saatine rastlayan 9.05 de başlayacağından saat 9 a kadar törene iştirak edecektir yerlerini almış olmaları tâvsiye ederiz.

3 — Salonun tanzimesinden, Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Dekanlığı ile vilâyet Millî Eğitim Müdürlüğünün sorumlu-luğu altındadırlar.

4 — Binaların çakmağı, istiklâl Marşından sonra Atatürk'ün fânî hayata gözlerini yumduğu 9.05 de bütün durmuş ile tüm-ne bırakılır.

5 — İstiklâl dersanesi müdürlüğü:

a) Açış söyleyi (Hukuk Fakültesinden Yazılı Gönd).

b) Atatürk'ün çeşitliğe sürü-bi (Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesinden Dinle Linde).

c) Atatürk'ün hayat ve eserleri (Profesör Coşkun Üçok).

d) Atatürk'ün ait hatıraları (Prof. Afet İnan).

e) Atatürk için yazılmış şiir-ler.

f) Yukarıdaki fıkralarda yazılı program tam saat 10 da bitmiş olacaktır.

6 — Konferansı müteakip hâyat tarafından Atatürk'ün mezarına hâtıra ü sâbih bir bir çelenk konulacaktır.

7 — Resmî dairelerde bayrak yarıya indirilecek; mezarlıkta bu mutem gününe katılmaktadır.

8 — Sinema, tiyatro ve çalgılı yerlerde saat eğlence yerlerinin kapılı ile faaliyetler bahsinin-mukavi bu mutemin çok yerinde bir ifadesi olacaktır.

9 — Ankara Radyosu da bu en büyük matem gününün ra-yıdıyasında özel programda katılacaktır.

(Devamı Sa. 6 Sü. 2 de)

Cumhurbaşkanı sayın Celâl Bayar'ın Kütahya seyahatine ait çeşitli intibaları tespit eden resimleri yarınki Zafer'de bulacaksınız

Rus notası ve asılsız neşriyat

Samed Ağaoğlu beyanatta bulundu

"Hükûmetimizin, kendi görüşünü savunmakta hassasiyetle hareket edeceğinden herkes mutmaindir"

Devlet Bakanı Bedrettin Tuncel, Dışişleri Bakanı Nihat Erim, Genel Kurmay Başkanı Samet Ağaoğlu Anadolu Ajansına aşağıdaki beyanatta bulunmuşlar:

«Bayat, Nuri Birtürkçesi tarafından hükûmetimize tevdi edilen ve Atlantik Paktına girmemizle ilgili bulunan yan dosyasıyle matbuatımızda hükûmetin bu hususta sessiz sedâsı telâkki edildiği izâhatlarla karşılaşmaktadır. Bu yok yanlış haberlerin çıkışı ve bilhassa bazı gazetelerde bu mesaleden hâkâtmı, ve bu bilcümle resmen ilânlar" olduğu tesadüfü görülmektedir.

(Devamı Sa. 6 Sü. 5 de)

Cumhurbaşkanı dün Ankara'ya avdet etti

Bayar Kütahya ilçelerinde büyük tezahüratla karşılandı ve İhtisaslarını çok kıymetli cümlelerle ifade etti

"Şunu katiyetle söyleyebilirim ki istikbalsiz emniyet altındadır"

Cumhurbaşkanı Celâl Bayar, yanlarında Başvekil Adnan Kostaş Zeytinoğlu, İşletmeler Bakanı Hakkı Gedik, Ankara Milletvekili Nusret Yelk Fenik; Kütahya milletvekillerinden Ahmet Kurtulan, Recep Bozin, Cumhurbaşkanlığı Başyaverleri Kurmay Yarbay Nureddin Alphan ve Cumhurbaşkanlığı Özel kalem müdürü Fikret Belber olduğu halde dün saat 17 de uçakla Afyon yoluyla Kütahya'dan Ankara'ya dönmüşlerdir.

Cumhurbaşkanı Köseoğlu kara köşesinde Kütahya Milli Mevlüt Bağkan Sedik Karataş, Belediye Adnan Menderes, Devlet Bakanı Bağbakan Yardımcısı Samet Ağaoğlu, Devlet Bakanı Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu, Bakanlar, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Nuri Yamut, milletvekilleri

(Devamı Sa. 3 Sü. 3 de)

Metin Toker Paristen bildiriyor

Fuad Köprülü salıya konuşacak

Dışişleri Bakanımız Eden'le görüştü — Güvenlik Konseyi için Yunanistan'ı desteklıyoruz — Kıbrıs meselesi ortaya atılmak istemiyor — Acheson'a Vişinski düellosu — Sulh

Paris, 9 (Hususî muhabirimiz Metin Toker telefon bülteriyor) — Yunan delegasyonu Güvenlik Konseyinde Yugoslavyadan açıkcak ceğiş almak için hazırdır. Bu konuşmaya gülgaşıdır. Hayırgeverlerdeki öğrendiğine göre Amerika, bu ahâlıyı desteklemiye yazı olmuyor. Fakat diğer, İngiltere ile Sur Hükûmetinin ayrılmış bulunduğunu, iki bırkan arasında daha büyük uçmamak gerektiğini ileri sürmektedirler.

Türkiye de Yunan delegasyonu

(Devamı Sa. 4 Sü. 4 de)

CUMARTESİ
10
KASIM 1953
Yıl 32 – No. 10912

C. H. P. Ulus Müşavirsel Cemiyet Çıkıtısı — Ankara
Telgraf: Ulus - Ankara
Ulus Müşavirsel Santralı 16002
Fiyatı Her Yerde 25 Kuruş

ULUS
ADIMIZ ANDIMIZDIR

KOLYNOS
DIŞ MACUNU KULLANMAK OLMALIDIR

ÖLÜMÜNÜN ONÜÇÜNCÜ YILDÖNÜMÜ

10 Kasım 1938 sabahı Büyük Atatürk'ün fani hayata gözlerini kapadığı anda alınmış tarihi fotograf

— Gazetemizin basmak mevzu temin ettiği bu fotograf, şimdiye kadar hiçbir yerde neşredilmemiştir. —

BÜYÜK YAS GÜNÜMÜZDE

Senin ölmez hâtıran önünde bir kere daha eğiliyoruz

Bütün ömrün boyunca ruhlarımıza işlediğin ateşten ideallere sımsıkı sarılmanın hergün daha kuvvetlenerek var olmak için bir hayat zarureti olduğunu bugün her zamandan daha iyi anlıyoruz

Türk yıkımına, kıskançlık ve yok Türk Devletine karşı Büyük Atatürk, aramızda ayrılışının 15 sıcak yıldönümünde, onun önüne eğilmek ruhunu daha bir kere daha eğiliyoruz.

Bugün bir kere daha; ve bütün cesaletiyle itiraf ediyoruz ki, birkaç farlma yıldan, yıllar, fıtıncıla ölçülerinde azmıştıkı sadece memleket gençliyeti kadar, bütün onun heyecan ruhlarımıza şöyle veya böyle ideallere bir o kadar yıkıştırmaktadır. Bu ideallere sımsıkı sarılmanın, yalnız onu vecibesinin bir ödevi ilmi'nin ötesinde değil, daha vazgeçmek, her gün daha da kuvvetlenerek varolmak ve gelecek Türkiye Gücünün yanmak ihtiyacı hayat zarureti olduğunu bugün her zamandan daha iyi anlıyoruz.

Milli bir milleti olacak; bugün dünden daha kuvvetli bir inanma hissediyoruz ki, Sarı kazı Ülküleyerek kurtarıcı, ışığı ile karıştıran bu vatanın onlarca; kaynağı, yıldızı kırılmadan cen verdiğin bu milletin ebedi kurtuluşu, yalnız onun, dediğine dirç ülle sarılmakla, yalnız onlara sarımakıdır.

Türkiye'yi muazzam medeniyet seviyesinde farkine yükseltmeye ahdetin, onun ol ki, sahipsiz kalmamıştır. Cumhuriyetin bir yıldönümü gününde, ruhunun engin vatanperverliğini, bu dünyada ile ifade ettiğin gibi, onlara ilk hedef olarak Ata-türk'ü, onun takip eden Türk Milletinin olmasını vatanperverliğine sağlıyor gelir. Ona ve aziz ölümünün ve tam bir ölmesi de arkasından yürüyen hasa bir milleti bu mesaya sarkıyor kaz ahtarak ve alınteri dökerek yazı olmuşuzdur.

Unutkaşlığa daha iyi gördüğ, gördüğünü, gördüğünü, ne kadar kıscek ve zeniet idin. Sonra-le süper arkadaşlığı: edin yıldıktıramadan, ses hayatla ilan ettiler hemiyen gençlerinden kadar, bütün ambra zamanlar. hayatında yıldızı kırılmadan cen verdiğin bu millette ebedi kurtuluşu, yalnız onun, dediğine dirç ülle sarılmakla, yalnız onlara sarımakıdır.

Türkiye'yi muazzam medeniyet seviyesinde farkine yükseltmeye ahdetin, onun ol ki, sahipsiz kalmamıştır. Cumhuriyetin bir yıldönümü gününde, ruhunun engin vatanperverliğini, bu dünyada ile ifade ettiğin gibi, onlara ilk hedef olarak Atatürk'ü, onun takip eden Türk Milletinin olmasını vatanperverliğine sağlıyor gelir. Ona ve aziz ölümünün ve tam bir ölmesi de arkasından yürüyen hasa bir milleti bu mesaya sarkıyor kaz ahtarak ve alınteri dökerek yazı olmuşuzdur.

Unutkaşlığa daha iyi gördüğ, gördüğünü, gördüğünü, ne kadar kıscek ve zeniet idin. Sonra-le süper arkadaşlığı: edin yıldıktıramadan, ses hayatla ilan ettiler hemiyen gençlerinden kadar, bütün ambra zamanlar. hayatında yıldızı kırılmadan cen verdiğin bu millette ebedi kurtuluşu, yalnız onun, dediğine dirç ülle sarılmakla, yalnız onlara sarımakıdır.

Türkiye'yi muazzam medeniyet seviyesinde farkine yükseltmeye ahdetin, onun ol ki, sahipsiz kalmamıştır. Cumhuriyetin bir yıldönümü gününde, ruhunun engin vatanperverliğini, bu dünyada ile ifade ettiğin gibi, onlara ilk hedef olarak Ata-

1880 - 1938

Gene baharda ağarıyor gene çöklerde baş:
Yıldırımlar gene bir eski sözlü ırkadaşı.
Ölümün bitmiyen sıkıcında yalarken gene sağ,
Bir avuç toprak ağarken gene yüksek gene dağ,
Gene bir memleketin satvetl, bir tek emeli:
Koca bir yurdu tutarken gene sapsağlam eli.
Çürüyen göğsü için taknazlerler gene dar;
Gene saldır, gene sağlamdır o, hem dünkü kadar.

MİTHAT CEMAL KUNTAY

Bugün bütün memlekette ihtifaller yapılacak

Atatürk'ün 15 ncıi ölüm yıldönümü olan bugün memlekettenin her tarafında, büyük ihtifaller yapılacaktır. İstanbulda yapılacak İhtifal programı da Ankara Valiliği tarafından tesbit edilmiştir.

Program şudur:

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih — Coğrafya Fakültesi Konferans salonunda saat 10'da resmi yapılacaktır.

Anma törenl. Ölüm saatine rastlıyan 9.05 te başlıyacağından saat 9 a kadar törene iştirak edecektirler resimleri alınıp dünyanın ağzında.

Bundanan calacağı İstiklal Marşından sonra Atatürk'ün Hal hayatı gösterisi yıvıdıaşı 9.05 te İnönü durağa ile törene başlanacaktır.

İştirum durumunu eğitecektir:

a) Ana sözleri (Hukuk Fakültesinden Emin Güzel).

b) Atatürk'ün gençliğe bitabı (Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesinden İlhan İnanç).

c) Atatürk'ün hayat ve eserleri (Profesör Coşkun Ünsal).

d) Atatürk'e ait Mısralar (Prof. Afet İnan).

e) Atatürk için yazılmış şiirler.

f) Yukarıdaki faksralarda yazılı programın tam saat 10 da bitmiş olacaktır.

Resmi dairelerde Bayraklar yarıya indirilmek suretiyle bu matem gününe katılacaklardır.

Sinema, tiyatro ve eğlenceyerleşle saat eğlence yerlerinde bugün için kalıbıyle bulun-

(Sonu 4 üncü Sa. 4 inci Sü.)

mek ve onun mesajınlarını sayonak kimseye yani ile geçirmiyecektir. Sen rayhan ruhsun. Hakimin ve hükümdarın o varmıştır. Elinde kuvvetse ki, ya ağlı eldin ve ağlı fatihin. Bu ağlı, Türkiye'yi büyük sıçrama yükseltmek için çıkıştığı programdır. Kesin ol, onu sevmiler Türkiye kadar programa sadık kalacaklar, bu sadıdaz ölüm pahasına da olsa gösterisi sıryonyamaktadır. Gene senin ey Atatürk, onu sevmiler, onun yanmalar ve bu yük Türkiye'nin yakınıl sevgi programın üzerinde kıvrıldığın insan elinin kıvrıldığın mukaddes eserin, eserin, kıvrı yazıya ilmi bilgi ilgiyorsa ve kapanda yıldırım olan yani Türkiye'nin yıldızı bekçileri onunla devam edecekdir.

Cumhuriyetin zamanı yıldıdaki ahdetini hülâfına ahdan anlay gibi duyuyorum.

Büyük Türk Milleti, en beş yıldıadeni girişiğinin ilerleyişi sarıyıfakıyet vadeden çok alıcı hotest iştiha. Bahtıyarım ki, ha ahdetinin bitirinden sağlamasına Ne hakkıdıdığı tümadem saraanak Ne hakkıdıdığı sağ ramadan."

Diyorlar.

Senin kurduğun, adını "Milli Mektepler" olarak bizzat senin koyduğun bu gıdanın altınlarında, ölümünün on ikinci yıldıadıadında sen ey sarkın ruhunu gördesch ye, onlanmı tekrarlanak istiyor.

Ölmüş, ölmüş ve yaşamanın ayrılmıda bir gün ahdan, ey Atatürk'e ait Mısralar (Prof. Afet İnan).

e) Atatürk için yazılmış şiirler.

f) Yukarıdaki faksralarda yazılı programın tam saat 10 da bitmiş olacaktır.

Resmi dairelerde Bayraklar yarıya indirilmek suretiyle bu matem gününe katılacaklardır.

Sinema, tiyatro ve eğlenceyerleşle saat eğlence yerlerinde bugün için kalıbıyle bulun-

(Sonu 4 üncü Sa. 4 inci Sü.)

Atatürk'ün yaşıyan tarafı

Peyami SAFA

Atatürk ihi ayrandı: "Kıt Avrupa'ya karşı (İstiklâl Harbi). Eski Avrupa Sömürücüsa karşı (Cumhuriyet İnkılâbı).

Bu bir tezat değildir. Avrupa'nın materyalist ve emperyalist cephesi, kitlin ilan-ne-sa komşularının kıskırtıp yıkırılığı zaman, ona karşı Balkan Harbinde başlıyan ve Kurtuluş Savaşı ile devamınıyorlar.

Garbın cehlini, zulmü affetmediğin zaman — Türkün ve diğerlerinin — onu kalmak ile bir kişi İstiklâl Harbinde de Avrupa'nın ölüm tehdidine ve emperyalizmine milli mevcudiyetin ve İmanımızın Kurtuluşunda inanıyorduk. O devrin bütün gazeteleri ve mecmuaları Avrupa lisanı ile doluydu.

Ulusum, korkma onun böyle bir inanı bağır — Medeniyet dediğin tek dişi kalıbıp canavar). Atatürk bu sözü yazıldığı kahramandır.

Fakat Avrupa medeniyetinin bu materyalist ve emperyalist vehşetinin arkasında, bir de, mânevi değerlerin olmaksızın, İnsan ruhunun sonsuz yıvılarıdığını ve maddeye bağlı tretini anlamış bir kültürü vardır. İstiklâl Harbi sırasında, İstanbul'un Darıağı gibi derginlerinde Bergsonun ile bütün genç ruhları varınca, Sarı materyalizmine karşı duyduğumuz kini tadil „Ve bir Batı hayranlığının ve-nemesi uzunca olmuştur.

Atatürk bu kültür karşılıkının yaratıştı leviniyor: Millânet hürriyetinin bağlıyan dergi, onların vücutlu-ne dan değil, sahipsizlerinden gelir. Kökleri toplumun ruhunu dalan bu sahayı ölmedik-dir Atatürk'ü yaratan ve yaşatan fikrin serdar-ı evvel ve sahiyeti de yaşıyor. Bu ile düşünmek bir ebedilik ve mazimi değildir ve Atatürk gibi bütün sosyal meselelerinde önünde gördüremiş yaşıyan büyük bir düşünü mevziyye de, Kerbala cüğlüklar ne da ihtiyacı yoktur.

BUGÜN

İKİNCİDE:

ATATÜRK Yazan: Falih Rıfkı ATAY

Bir ölmezin bekaya çıktığı gün: Nurettin ARTAM

Bizi affet Atatürk: A. Rıza Erem

BEŞİNCİDE:

Yirmi yıl evvelden bugünü gören büyük ATATÜRK

NEKİNCİDE:

Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi

1953

İSTANBUL

Cumhuriyet

KURUCUSU: YUNUS NADİ

29 uncu yıl sayı: 10.511

Çarşamba 4 Kasım 1953

Dale Carnegie Serisi

Aziz Atatürkün na'şı bu sabah muvakkat kabrinden çıkarılıyor

Atanın na'şını saklıyan kurşun tabut açılmıyacak ve bir heyet huzurunda katafalka konularak "Anıt - Kabr„ e taşınacağı 10 kasım gününe kadar etrafında nöbet tutulmasına başlanacak

Çifte Tören

Avrupada atom bomba ve silâhı

Dulles, İspanyada stok yapılacağına dair Amerika Hava Bakanına atfedilen beyanatı tekzib etti

Atatürk mitingi

Amerikan Hava Bakanı geliyor

Ortadoğunun müdafaasına dair Köprülünün beyanatı

Bakan, Arab devletleri ve İsrael ile olan münasebetlerimize ve Hatay hakkındaki taleblere de temas etti

Soğuk dün de devam etti

Adanadaki casusluk hâdisesi hayal mahsulü!

Churchill ve Dörtler konferansı

"Türkiye NATO'nun sağlam ve güvenilir kanadıdır„

Amerikan elçisi, memleketimizin askeri ehemmiyetini belirten bir konuşma yaptı

"Cumhuriyet„ in Okuyucularına Bir Hizmeti

ANIT - KABİR İlâvesi

(Anıt-kabir) i yapan mimarlar, heykeltraşlar ve diğer Türk sanatkârları bu büyük eseri nasıl meydana getirdiklerini anlatıyorlar

(Anıd - Kabir) in son resimleri

Yarın ilâvemizi müvezziden ısrarla istiyiniz!

Camie arabca levhayı niçin asmışlar?

Fuad Köprülü

İranın yeni Büyük Elçisi dün geldi

Perşembe
5
KASIM 1953
Sene: 6 - No. 1992
Fiat: 10 kuruş
TÜRKİYE TÜRKLERİNDİR.

Hürriyet

GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE

Müdür: 1. SEDAT SIMAVI

ARC - RAY ve DUROTEST
Amerikan Floresan Lâmbaları geldiğinden,
Türkiye Umum Mümessili:
PHILCO TÜRK Ltd. Ort.
Bereğiz, Hamalbaşı 10, İngiliz Sefaret karşısında
NİŞ AĞORA yanında.
Telefon: 44250.

ANIT - KABİR : Büyük ve aziz Atatürk'ün nâşı ölümünden tam 15 sene sonra, 10 kasım 1953 salı günü, bugüne kadar yattığı Etnografya Müzesindeki muvakkat istirahatgâhından törenle alınarak Anıt - Kabirdeki ebedî istirahatgâhına tevdi olunacaktır. Yukarıdaki resimde Anıt - Kabir görülmektedir. (Foto: Hürriyet - R. Arıkan)

Büyük Ata'nın nâşının Anıt Kabire nakli töreni başladı

Muvakkat kabirden çıkarılan tabut dün Etnografya Müzesi içinde yapılan katafalka kondu

Başbakan Adnan Menderes, törende hazır bulunan Atatürk'ün hemşireci Makbule Atadan'ı otomobile binderek Etnografya müzesinde kabirden çıkarılan (Foto: Hürriyet)

Ankara, 4 (Telefonla) — Anıt Kabir'in inşaatı bitmiş olduğundan 10 Kasım'da yapılacak olan cenazenin ve ertesi sene 2-10 nu Milâdiyesi başladı.

Atatürk'ün hemşireci Makbule Atadan, Merkez Kıtaat Reisi Kemal Sakarya'nın (Devamı: Sa. 3, Sü. 4 de)

Eisenhower ara seçimini kaybetti

New York, 4 (A.) — Bu sene hem B. Meclise, Vali ve bir Kongre âzalığı seçimlerinde, dokuzda Başkan Cumhuriyetçiler Partisi, mahallî temsil cemiyetlerinin Demokratlar Partisinin kaçı, kulüplerin ne tarafına, Demokratlar New York ve Pittsburg Belediye Reisliklerini, Ala bağlı New Jersey ve Virginia valiliklerini ve Kongrede mühim bulunan New Jersey bulunan bir

Memur maaşlarına yapılacak olan zam

Yeni tasarı ile maaşların bir derece arttırılması muhtemel

Ankara, 4 (Telefonla) — Maliye Vekâleti memlekette ve esaslı bir yeniliktir sayılı kanunlarla o tan yeni Devlet Kanunu tasarısının bu ay içinde Büyük Millet Meclisine (Devamı: Sa. 5, Sü. 1 de)

Hürriyet'le Dünkü Sayısı
140.736
Adet Basılmıştır.

Malatya sulkasti duruşması

Kısakürek tahliye edilmesini istedi

Ankara, 4 (Telefonla) — Malatya'da Ahmet Emin Yalman'ı, öldürmek kastıyla vurun Kürşat Güney ve arkadaşlarının duruşmasına bugün de devam edildi. Bugünkü duruşmada Nazlı Fazıl Kısakürek tahliye edilerek bırakıldı. Oğulmuş bir protesto Ed'a gören tahliye talebinde Nazlı Fazıl, müdafiine hayretle sesini yükseltmiş yol açtı. (Devamı: Sa. 5, Sü. 1 de)

Amerika'da 30 bin kadın gazeteci var

New York 4 (A.) — Birleşik Amerika Redaktörler Birliğinin açıkladığı bir istatistiğe göre, Birleşik Amerika'da 30 bin kadın gazetecilerinde var ve 30 bini bulmaktadır.

RENKLİ Karikatürümüz SON SAYFADA

30 BİNE BONBA: Kıbrıs'taki ilk defa 1 atabaşmanın bulunan mukaddes mezarından tek'e "dilediğim bir dinadatik Kıbrıs", Rafi Fadıl Ta... ve (sağda) Lefkoşa'dan ayrılmadan önce hava alanında görülüyor. (Foto: Hürriyet)

Moskova'nın Meşhur Maksim Gorki Caddesinden Bir Görünüş.

Yakamda Türk Rozeti ile

Moskova'da Dolaşıyorum..

"Hürriyet" Türk Matbuatında İlk Defa Bir Türk Gözü İle Size Moskova'yı Anlatacaktır

Moskova'da 7 Gün 7 Gece

Bilmediğiniz bir âlem olan Moskova'nın tam 7 gün 7 gece caddelerinde dolaşacak, Meşhur Kremlin'i ziyaret edecek, üniversite, fabrika, otel ve eğlence yerlerini gezeceksiniz.

BU PAZAR GÜNÜ

Hürriyet sütunlarında büyük bir alâka ile okuyacaksınız.

15 sene sonra Büyük Ata'nın muvakkat istirahatgâhı olan Etnografya müzesinden kalkarken ve öğrencilerin tezahürünü ilgisiz ile seyrediyor. (Foto: Hürriyet)

Lâhit ağlıklar, derin kazılarla çıkarılan Ata'nın aziz nâşı, gözyaşlı efkârlarda ve vinçle lâhitten dışarı çıkarılıyor. Tabut bayrağa sarılıdır. (Foto: Hürriyet)

Kuşpalamanın tabutun üzerindeki bayrak alınırken sonra, diğer gün kalacağı Etnografya Müzesi içindeki yeni katafalka nakledilirken. (Foto: Hürriyet)

Perşembe
5
Kasım — 1953
Yıl: 5 - Sayı: 1646

ZAFER

Demokrasinindir

İdare : Rüzgârlı Sokak — Ankara

Telefon (Santral) 10550 - 51-52-35

Karilerimize kolaylık
ZAFER'in İstanbul mümessilliği ABONE ve İLAN kaydına başlamıştır
Bahçekapı Celâlbey Han: No. 44
Telefon : 25711

Aziz Ata'nın nâşı kabirden çıkarıldı

Merasimde Meclis Reisi ve Başvekil de hazır bulundu

Gülağacından imal edilmiş olan tabuta yıllar hiç bir tahribat yapamamıştı

Üniversite talebeleri dün akşamdan itibaren katafalk önünde tâzim nöbetine başladılar

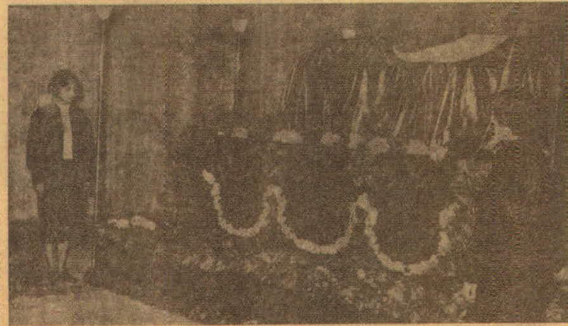

Schlatter geliyor

"Zafer„ Saint Marc aslanile başbaşa

G. Avrupa Komutanı Amiral Fechteler ile mühim görüşme

NATO Amirali Fechteler

D. P. Genel İdare Kurulu toplandı

İngiltere'nin Türkiyeden kuru yemiş mübayası

Donk bütçe ve iktisadi kalkınmamız

Mümtaz Faik FENİK

Sovyetler beşli bir toplantı istiyor

Kızıl Çin'in de girmesi istenen konferans Almanya meselesini geciktirmeğe matuf

Malatya dâvası

Necip Fazılın tahliye talebi yine reddedildi

İthalâtçı firmalara yeni tahsisler

Bugün 2 ncide
Değişen, gelişen kahraman ordu
Yazan: M. Şefik YAZMAN

Türk-İran münasebetleri

Vekillere İsparta'da yapılan tezahürat

Celâl Yardımcı ve Sıtkı Yırcalı dün binlerce İspartalı'ya hitabetti - D.P. il kongresi de açıldı

Dün Washington şehri üzerine mefruz iki atom bombası atıldı

Canavar düdüklerinin işareti üzerine bütün halk sığınaklara girdi

Fransa'ya 200 ton inciı satıldı

Vatan kurtaran tilki

Havadisin çıktığı gazete: «Ulus»
Çıkan havadisin başlığı: «Başbakanın sözlerini hür basın tenkid ediyor»

Hür basının temsilcisi diye gösterilen gazetenin adı: «Tilki»

Şimdi dinleyin «Tilki» ne diyor: «Bizler (C. H. P. liler) vatan kurtarıp vatan kurmuş, sayısız inkılâplar yaratmış bir partinin çocukları olarak...»

Vay, Vatan Kurtaran Tilki vay. Ayol, madem Ulus tarafından «Hür Basının temsilcisi olarak gösterilecektin, zihliyetini böyle ilân etmekte mâna mı var

D.P. Meclis Grupu İdare hey'etinden

Tripitz'e hücum!

YARIN İKİNCİ SAYFAMIZDA

NOBEL SULH MÜKAFATI

AKINTIYA KÜREK
Bu da vatandaş!

Güzelliğe yakışır makyaj
Lansmanı Güzelleşen ve yeni gördüğü Güzelleşmiş Kadınlarla dolu, yeni kadın karşısında ve onun sihirli bir makineler. Bu makineyi bütün sabun KREM de BOTE'yi kanka ka ptanda kazandı.
KREM de BOTE
yüzünü gerçekten-sabun

Cumhuriyet

KURUCUSU: YUNUS NADİ

29 uncu yıl sayı: 10,512

Yönetim ve matbaa adresi: Cumhuriyet, İstanbul — Posta Kutusu: İstanbul No. 248
Telefonlar: Umumî Santral Numarası: 24281. Yazı İşleri: 24285. Matbaa: 24286

Perşembe 5 Kasım 1953

KAYIB ARANIYOR

Yeni nesilin en kuvvetli hikâyeleri Halil Fahir'in, ilk defa yazı biçimindeki bir karşılaşmadır. Kayıb Aranıyor'da anayasal bir cepheyi gösterek ve geniş bir konuyakınla. Varlık Yayınevi, 1 lira.

Atatürkün Kabri Dün Sabah Açıldı

Muvakkat kabir yalnız 3 senelik bir müddet dikkate alınarak yapılmıştı, fakat aradan 15 sene geçmis olmasına rağmen tabut hemen hemen konulduğu gibi bulundu

Tabut törenle katafalka yerleştirildi

Kabrin açılmasında eski ve yeni Meclis Reisleri, Başbakan, Atatürkün hemşiresi ve diğer zevat hazır bulundular, heyet bir protokol imzaladı

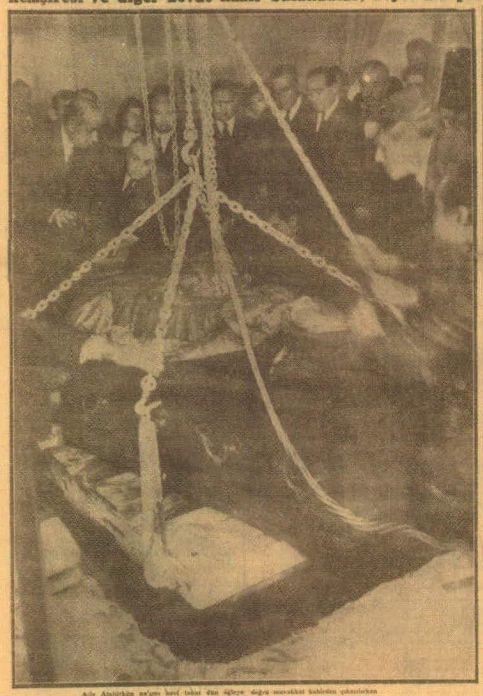

Aziz Atatürkün ne'şesi havi tabut dün öğleye doğru muvakkat kabirden çıkarılırken

Ankara, 4 (Telefonla) — Atatürkün Ebediyetine yolculuğuna, muvakkat kabrin açılıp, Öğleye doğru gömülen tabut kabirden çıkarılmıştır. Aziz Atatürkün sağ ve bu ölüde 1919 yılında 21 mart'tanbe kanalmıştı. Kabrin açılması münasebetiyle dün bir kaçı İçinde cenazesi ve, ve kaptan gene kadar hazırlanmıştı.

Mütteşeyi bir protokolla tesbit edilmek olan resmî heyet, saat 9'da Ebediyetin mülkünün çıkarak muvakkat kabrin ölünün dikmiş ilkdi. Kabrin açılmasında çalışarak ölen Ethem Tekin Sabat Ünsiz ve

— Arkası Sa. 4, Sü. 1 de —

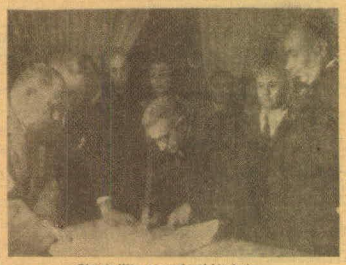

Tabut çıkarıldıktan sonra resmî protokol imzalanırken

Amerikada muhalefetin zaferi

Ara seçimleri Demokratlara kazandı

New York, 4 Ekim (A.A.) — Dün yapılan mahallî seçimlerde muhalefet partisi olan Demokrat Partisi Cumhuriyetçi Partiyi mağlup ettiğidir.

Demokratlar ilânlıkt seçimlerde New-York Belediye Reisliği, New-Jersey ve Virginia valilikleri, ile

— Arkası Sa. 4, Sü. 4 'te —

Malatya suikasdi sanıklarının dünkü duruşması

Necib Fazıl dün de tahliye talebinde bulundu

Ankara 4 (Telefonla) — Malatya mıhtasdi sanıklarının duruşmalarına bugün de saat 16 da Ağır Ceza mahkemesinde Emin Dursun'un riyasetinde heyet tarafından devam olunmuştu. Kayıbdı duruşmada mütteşi 33 sanık ile vekilleri hazır bulunmuşlardır. Gayrıcıbıkıl sanıklar mahkemeye getirmemişlerdi. Duruşmada yazılan celsenelerin okunmasıdı bitir, ve savunma hâkimlerine de sanıkların müdafaalarıdır devamına karar verildiğî bilâhı Dıkıl sonda Necib Fazıl tahliye talebinde bulunmuştur.

Müdafaa heyeti bu talebin sanıkı olarak yapılıdıkdan sonra cevabı olu ifadelerinden kısa vaziyet durumunu, başka gün tetkik etti.

Lübnan Meclisinde kavga çıktı

Mebuslar birbirlerine giriller, zabıt tutulu edildi

Beyrut 4 (A.A.) — Dün öğleden sonra Lübnan meclisinde kavga çıkmış, mebuslar birbirlerine girmişlerdir.

Mücelsen gün'e cevapsa etmişlerdir. Beyrutlu Ed'ecadanlardan Abdullah Mecs, aza kimse bulunuyorsa, Eski Dışişleri Bakanlarından Nicolas Fransa, müzakere edilerek Abdullah Hoşaş tasdiki kanun, ve müzakerede, hoşgörülmüş ve alçak bayrağıdıkla ilgisiz olarak bulunan ve bulunmuştur. Abdullah Hoşaş

— Arkası Sa. 5, Sü. 1 de —

1,5 yaşındaki çocuğu ile kendini denize atan kadın

İzmir, 4 (TUSAŞ) — Aydın ilinin Bozdan Gölünde sabah saat 10 kadın, beraber 4 aya ince kıyıda Ödemiş Sadık Kemal adlı bir şekilde evlenmiş ve iki çocuğu yıldıkdan sonra kendi kendini boğmuştur. Bu kadın, ve ve kendi ve çocuğu ile toprak da gömerek ölmüştür.

— Arkası Sa. 4, Sü. 1 de —

Bugün Müvezzîinizden İsteyiniz!

(Anıt - Kabir) ilâvemiz

Cumhuriyet ANIT - KABİR

(Anıt - Kabir) o ait bütün mekânat, ve eskiliyetli kalemlerin anıkıtıdıdır ve bütün resimler

Bu ilâvemiz parasızdır, ilâvesiz gazete almayın!

Atlantik Konseyi toplanıyor

1954 yılında müdafaa için ne kadar para sarfedileceği tesbit edecekmiş

Paris 4, (A.P.) — Atlantik konseyi, NATO ittifakına dahil 14 devlet Dışişleri Bakanları kurduğunu tesbitdi tesbit ve ilân etmiştir.

Bu konferans 28 ocakta yapılacakmış. Müzakereler, 1954 yılında bütün Avrupa müttefiklerinin daha fazla askeriye için ne kadar para sarfedecekleriyi gösterecekdir. Paris yapılacak ve 3 gün sürecek olan bu konferansa, dış İşleri Bakanları da birlikte 14 devletin 700 daha. Maliye Bakanları ve Dört gücü askerî şefleri de iştirak edecekdirler. NATO toplantısı ne ile ya gene Parisse bitmiş yapılmıştı.

Amerikada bir mühendisimize nişan verildi

Orhan Boyun, ilk defa olarak bir ecnebiye verilen, liyakat nişanı ile taltif edildi

Ann Arbor - Michigan (Amerika) (Hususî muhabirimiz bildiriyor) — Amerikanın ağırlı İnönü gösterdiğine, bir olan Michigan Üniversitesi mühendislik fakültesinin yıldönümü münasebetiyle yapılan bir merasimde, cemiyet bir vesilede ve mühendislik mesleğinde gösterdiği fetbe başarı dolayısile Türkiye mühendislerinden Orhan Boyun'a liyakat nişanı verilmiş tir. Böyle bir nişan Amerikada, ilk defa olarak, bir ecnebiye verilmektedir. Sinıfya kadar Michigan Üniversitesinin mühendislik fakültesinden mezun olan 12,000 kişiden sırak 47 milyonlu bu, nişan kazanmıştır. Fakültenin yıldönümü, yıldönümü münasebetiyle yapılan merasimde, Salonundan 2200 mesmen İştirak ettiği ve Amerikan Sarayı Reisi Mr. Charles Wilson'un yaptığı konuşmanın müteakip Orhan

— Arkası Sa. 4, Sü. 5 de —

Memleketimize gelecek NATO havacılık erkânı

Ankara, 4 (A.A.) — NATO Orta Avrupa Hava Kuvvetleri Komutanı General Schlatter, Akdenizdeki Hava Kuvvetleri Komutanı Vekili Harold E. Talbott ve Amerikan Hava Kuvvetleri Kıymetli Başkanı Orgeneral Nathan Twining ve refakatleri yarın saat 12,15 de Esenboğa askerî hava meydanına inecekterdir.

Hava alanında askerî makamlarca karşılanacak olan misafirler 8 kasımda Ankaraya ayrıcak olup aynı gün İstanbula dönecekler ve

— Arkası Sa. 4, Sü. 6 da —

Randevucular mahallelerden kız topluyormuş!

Akşamlardan bir gece kızın randevu evine düşmesini dahaya mazaran, ıdıdıraya devlerek hatıraya kaldırdılı

Bazı gıdıa birşeyi, kızın ve mazlum sonuçlu bir dayı'k bilmesinaşıl almakmadıdır. Tahliye ve

Fatih ve Hırıkıdıyanın mesajı? Tarafı evde sayıda mazaraya Ali Cabbar evvelki gece saat 1 sıdıarı

— Arkası Sa. 5, Sü. 4 de —

İstiklâl Marşı

Cumhuriyetin onuncu yılını da kutladık. Nice onlarca kutlamalara diyorum, nice kadar yaşayıp'ıgın ve ayak ilerliğini ve ran, ahiri bir mıdıdıdı. Bu mıdıdıyı bitiro sabun KREM de BOTE'nin kanka ka ptanda kazandı.

NAZİM NAHİ

— Arkası Sa. 3, Sü. 6 da —

10 kasım günü için yapılan hazırlıklar

Gençliğin bizzat kendi ellerile hazırladığı bayrak ve madalya yastığı

Türkiye Milî Talebe Federasyonu, 10 kasım 1953 günü için girişmiş çalışmalara yeniden ka vermiştir.

Anıtkabir İstikbâl mıdıdıyasını taşıyan gençlik ve cemiyetini Türkiye Milî Talebe Federasyonu tarafından da ka ve erken ıdıdık ilgiyanın mıdıdıarında tıkıdıyor yıldırık tıdıgenelerinin hazırlarılmıştır.

10 kasım günü Atatürk kabrinin ziyaretinde bayrak, Türkiye Milî Talebe Federasyonu, Ko Tıdıdık Öğretmen Okulu Talebe Cemiyeti tarafından hazırlanmakta olan ziyaret bitmek üzeredir.

Bu bayrak 10 kasımdan sonra da Anıt-kabirdeki bayrak direğine çekilecektir.

Cumhuriyet bayramında Ulaştırma ve Ankaraya da kolle halinde gitmiş olan Gelecekcep Lisesi talebesi Atatürkün «Anıt-Kabir»- e nakli töreninde de çiçek koyuk bir tıdı grupu ile iştirak edecekterdir.

Bu'ler «Anıt-kabir» mülkünün kısacık kısıtı hesabınıdıarda, öğrencilerin kendilerile (Ata ürmeyleri) yıldırılı ile toprak da gösterecekterdir.

— Arkası Sa. 4, Sü. 3 de —

Hayat pahalılığı

Etiket mecburiyeti bütün eşyaya teşmil edilmeli, esnafın alış fiatlarını da gösterecek etiketlere itirazları dinlenilmemelidir.

Alış fiatını da gösterecek ve dükkânlarda görünecek mahiyeti gösteren etiketler

(Yazısı 5 nci sahifemizdeyiz)

BAŞMUHARRİRİ
Ahmet Emin YALMAN
YATAN EVİ
Cağaloğlu Hoşlaferaat sok. 30-32
Telefon: 20197 — 20216 — 20213
Telgraf: VATAN — İstanbul
VIL. : 14 — NAVI : 4481

PERŞEMBE
5
KASIM
1953
Fiyatı: 10 kuruş

VATAN

İGRİYE İGRİ - DOĞRUYA DOĞRU

Müşteriye bir şerik ve sanat eseri olan
VACHERON CONSTANTIN
saatlerinin güzel modelleri mevcuttur
Satış yeri: ARLON Saat Mağazası
Eminönü Meydanı No. 15

ATA'nın aziz nâşını hayî olan tabut dün merakhat kabirden çıkarılırken

Malatya suikasti davâsına dün devam edildi

Necip Fâzıl Kısakürek yine tahliye talebinde bulundu

Duruşma başka bir güne bırakıldı

Hususî Muhabirimizden

Ankara, 4 — Malatya suikasti davasının eşkiline bağlı yeterlik Birinci Ağırceza mahkemesinde devam ediyor.

Mahkeme heyeti Emin Dedeoğlu'nun başkanlığında Cemal Gözü'ün ikinci kaymakamlığı ve Şükrü Ulağ, Müddeiumumî muavinlerinden Fethi Güey'in Hasan Çakıroğlu ilgisi sağlıyorlar.

Duruşmaya saat 10.15 de başlandı. 10 merkezî salona alınıldı. Geçen duruşma muamelesinin okunmasıyla devam edildi.

İlk olarak şahitlerden Kadir Bostayın ifadesinin okunması için Başer hâkimliğinden gelen yazı okundu. Kadir Bostay verdiği ifadede, hâdisenin malûmatı olmadığını, yalnız mazmumlardan birinin kardeşi ile arkadaş olduğunu bildiriyordu.

Şahitlerden Ahmet Emin Yalman ve Kemal Aydar için İzmir-Muhammed

(Devamı Sa: 7 Sü: 1 de)

BÜYÜK TÜRKİYE VE ROLÜ

YAZAN:
Ahmet Emin YALMAN

Büyüklüğün alâmeti ve şeref başkalarının birçoklar tezahülmek, geniş cömert ve asil duygularla hareket etmektir. Türkiye, hattâ ikinci bir Amerika olmamıştır, maddî servette kıtalarına yardım edecek bir mevkie varmamıştır, fakat manevî hâkimdan dünyaya pek çok şey vermeğe başlamıştır, iş dâhesi dünya karşıkalan sonra, vefin kadreti kat kat fazla yükseleceğiz, bütün dünya hesabına en sağlam sulh ve İstikrar prensiplerinin destekçi, çok kıymetli bir mutasarrıf ünülü olacaktır. Sovyet Rusya bile dahil olduğu halde, bütün memleketlerin Türkiyenin tekşinlik, tam güvenle İkrah bir kanıya ve dostu olduğunu öğrenecekler, türaf, merhum kalacaklardır.

Atatürk milî çok hazık bir doktorun tedavisi sayesinde ölmüş Hasta Adam, hâlâ sıra memleketin ustarahna çektiği İhtiras ve tahakküm hasıtıklarına karşı kat'i bir mudafaat kasamıştır ve (Milli Mücadele siyasetî) bünde zorahma, doğduğunu bu milli siyasetin sahibi olmuştur. İmparatorluk devrinin ait dedesinde damarlarını hareketle görmeğe çalışanlar vakit vakit sıhhat ediyor. Bunlar, geri vakıfa kompuların saygısın hareketlerine müdrik mukabele ettirmek, Balkan Harbinden evvelki yorum ve taşkın ruhu hortlatmak için tahrikkere girişiyorlar. Fakat acı tecrübelerden dersi alan milletinde, bunlara itibar etmiyor, kendisine büyük hazırlar temin eden İnkılâbın prensip siyasetine sahip ve sadık kalıyor.

Cumhuriyetimiz Celâl Bayarın pazar günü söylediği sonuncu, Türk milli siyaseti çok olgun ve vekarlı bir ifade bulmuştur. Celâl Bayar, bütün dünya ve ufuklarını ayrıl perşehirlerin aydınlığı altına tutmuştur ki bu da, bir dünya İçin müşterek olan sulh ve İstikrar prensipleridir. Cumhuriyetimiz, Amerika hakkında vefalı ve samimî bir İnsan kıymetini ve Amerikan milleti karşısından büyük bir sulen ve İrdakarlıkla devam etirilen vulh reline tam değerini veriyoruz. Celâl Bayar, 27 sayıta Amerikaya yapacağı seyahette bütün milletlerinin paylaştırıbı ve yıldıkarlı ve müşterek gaye hesabına tam İşbirliği ve mitel Amerikan milletine doğrudan doğruya aktedilmesi İmkânlarını bulacaktır.

Bunun hariçinde antakta gözçarpan başlıca noktalar şunlar:

(Devamı Sa: 7 Sü: 3 de)

Pakistan Umumî Valisi Gölam Muhammed

Pakistan Umumî Valisi memleketimize geliyor

Umumî Vali, Devlet Reisimizin misafiri olarak Ankara'da iki, İstanbul'da iki gün kalacaktır

Kazımın yirmi yedinci cuma akşamı onu kırk gece memleketimize çok kıymetli bir misafir gelişiyor. Pakistanın (yüzdelik umumî vali unvanını taşıyan) muhterem ve müşfeyyer devlet reisi Gulâm Muhammed.... Sü:

(Devamı Sa: 7 Sü: 2 de)

10 Kasım 1953 Salı Günü

VATAN

İGRİYE İGRİ - DOĞRUYA DOĞRU

Unutulmaz bir İlâve Vermeye Hazırlanıyor!

ATATÜRK'ÜN ÖLÜM YILDONÜMÜ MÜNASEBETİLE O'NUN BÜYÜKLÜĞÜNE LÂYIK OLACAK BU İLÂVEDE:

★ Atatürk'e ait hiçbir yerde çıkmamış fotoğraflar ve hâtıralar

★ Anıt - Kabir'e ait tam malûmat

★ 10 Kasım günü Ankara'da yapılacak merasimi size evinizde yaşatacak tafsilât...

10 Kasım'da alacağınız VATAN gazetesi sizin için eşsiz bir hâtıra olacaktır.

Amerikan Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Twining

Amerikan Hava heyeti Geliyor

Hususî Muhabirimizden
KEMAL BAĞLUM

Ankara 4 — Amerikan Hava Kuvvetleri Komutanı General Twining, Hava Bakanı Mahmut Talbott ve Cenup NATO Kuvvetleri Hava Kuvvetleri Komutanı General Sebastier yâren Türk hükumetinin davet üzerine Ankaraya gelecek ve askerî heyetlerle hava kuvvetleri ve resmî kurmay ilerî gelenleri ile temaslarda bulunacak ve bilâhasat ordumuzda askerlerdir. Bu arada verilen mülâ

(Devamı Sa: 3 Sü: 4 de)

Atamızın aziz nâşı dün katafalk'a kondu

Nâşın kabirden çıkarılması sırasında hazin bir merasim yapıldı

Aziz nâş'ın başındaki ilk nöbeti Üniversiteli gençler aldı

Hususî Muhabirimizden

Ankara, 4 — Dün yıldönümünde Anıt - Kabir nakledilecek olan Atatürk'ün nâşı bu akşam 9.15 de Etnografya müzesindeki merakhat kabrinden hazin bir törenle çıkarılmıştır.

Törende Büyük Millet Meclisi reisi Refik Koraltan, Başbakan Adnan Menderes, eski Meclis başkanı Abdülhalik Renda, General Kazımır başkanı Naci Yazıcı, Cumhurbaşkanlığı umumî katibi Nurullah Tolon, Vali Kemal Argüç, Belediye başkanı Atıf Benderlioğlu ve eski umumî kâtip Kemal Gedelce hazır bulunmuşlardır. Bu hazin törende Atatürk'ün hemşireci Makbule Atadan da bulunmuştur.

Merakhat kabrin açılmasında Etnik Teknik Öğretmen okulu, Yapı Usta okulu müdür ve mu-

(Devamı Sa: 7 Sü: 1 de)

Dün yapılan merasime ait diğer resimler 5 inci sayfamızdadır.

Atatürk'ün hemşireci Bn. Makbule Atadan kabrinin çıkarılan tabutun başında ağlıyor

Esirleri nasıl kandırıyorlar?

Demir perdeye dönmek istemiyen Çinli esirlere, kızıllar kadın resimleri gösteriyorlar

Ayrıntılı Konu

Panmunjom 4 — Kore tarafı esir komisyonundaki İngiliz ilye, kızıl subaylarını bir esir kondisinme dönmeğe İçin et anek için kullandıkları usulü protesto etmek için başlıyıkı toplantıyı terketmişler.

Komünist subayların, memleketlerine dönmek istemiyen esirlere verdikleri inâhâte nazaret eden İngiliyeli İçe, bunların bir saatten fazla bir süreçinde uğraştıklarını görünce çağrı terketmiştir.

Reçkinki milâkatan İlk saatinde, esirlerden yalnız birisi kızıl Çine dönmeyi kabul etmiş tir.

(Devamı Sa: 7 Sü: 1 de)

Gl. Franco Yeni İttifakı İzah etti

Ayrıntılı Konu

Madrit, 4 — Büyük bir tarihî ehemmiyeti haiz olan İspanya - Amerika arasında 26 eylûlde hazırlanan üçüncü anlaşmasından sonra General Franco ile İlk mülâkatı United Press ajansı mıdıbıdı yapmıştır.

General Franco bu vesile İle bu beyanatında, İspanyanın,

(Devamı Sa: 7 Sü: 3 de)

Amerika'da seçimler sürprizli oldu

New York Belediye Reisliğini Demokratlar kazandı. Diğer seçimler de Demokratların lehinde

Ayrıntılı Konu

New York 4 — Demokratlar dünkü mahallî seçimlerde New York belediye reisliği, New Jersey ve Virginia valilikleri ile kongrede mühim New Jersey Üyeliğini kazanmakla Cumhuriyetçi rakiplerine karşı

Bn. Makbule Atadan ve Başbakan Adnan Menderes Etnografya müzesinden ayrılırken

Geçimsizlik bir faciaya sebep oldu

Kocası tarafından evden kovulan bir kadın çıldırarak çocuğunu boğduktan sonra intihar etmek istedi

(Yazısı 3 üncü sayfada)

Sigara çeşidi Azaltılmıyacak

Sigara çeşitlerinin azaltılarak yıldızdaki harcıdlar üzerine, dün beyânıyla gördüğümüzü Tekel genel müdürü Münir Kerock muhabirimize şu İzahatı vermiştir:

«Sigara çeşitlerinin azaltılacağı - düşünülmüyorum. Bugün kâ çeşitler halk İstiyorsa kâfî geliyor ve esasen mümkün olan memleketimizde mevcut çeşitleri azaltmak değil, çoğaltmak mevzuubahs olabilir. Çünkü ra-

(Devamı Sa: 3 Sü: 5 de)

Lübnan Parlamentosunda Hâdise oldu

Associated Press

Beyrut, 4 — Dün Lübnan parlamentosunda toplantıyı bekleyen medik bir hâdise yüzünden çıkıla edilmiştir. Hâdisenin mahsulünden Hamid Frangie'nin Milî İttihat muhalefet mebuslarından Abdullah El Hajı'ya yöneltme İçi es olduğu bir hardağı atmen, bağlantı cılayı tatil etmesine sebep olmuştur.

Bardak hedefini hoşlanmamıştı da; medik bir anda karışmıştır, Fakat başkan mebusları hemen yatıştırmaya muvaffak olmuştur.

İki mebus arasındaki hâdise anaşmasın dıa ile alâkalı kısmı İsrı hakkında yapılan bir mülâkata neticesinde vuku geliştir.

CUMA 6 KASIM 1953 15 kuruş

Başyazar FALİH RIFKI ATAY

YIL: 2 — SAYI: 607

DÜNYA

HEP BU VATAN HEP BU HALK İÇİN

PAK

NÖBET

Gençlik, Büyük Kurtarıcının mânevî huzurunda kutsal nöbet vazifesini dün orduya devretti

Hergün yeniden Amerikayı keşfe gitmek!

Falih Rıfkı ATAY

Anıt-Kabire konulmak üzere yurdun her tarafından vatan toprakları yola çıkarıldı

Tören, 8 radyo istasyonu ile 24 spiker tarafından bütün dünyaya nakledilecek

10 Kasım Törenine katılacaklar için Demiryollarında tenzilâtlı tarifenin tatbikine başlandı

Avrupanın Savunması ve Nene Hatun

General Ridgway

Gösteri yürüyüşleri ve genel toplanmalar için yeni bir tasarı

İçtimaat-ı Umumiye Kanunu İçişleri Bakanlığı tarafından yeni baştan hazırlanmış bulunuyor

İspanya'ya satılan buğdaylar meselesi

Ekonomi Bakanlığı yeni tebliğinde, sonra eren soruşturma neticesini açıkladı

İstanbul'da Moskovanın Reklâmları

Bir damla

Selâmet derkenarest!

10 Kasımda İlâveli "Dünya"

Ruşen Eşref Ünaydın

ASIM ARAR

F. Rıfkı Atay

10 KASIMDA Dünya 12 sayfa

Amerika Hava Bakanı geldi

Mezarlıkta işlenen cinayetin duruşması

EŞEK MEZBAHASI

"Sovyet Politikası Değişmemiştir"

İspartada D. P. şiddetli bir kriz geçiriyor

Dünkü defileden resimler

POKER PLAY

Cumhuriyet

KURUCUSU: YUNUS NADİ

29 uncu yıl sayı: 10.513

Telgraf ve mektub adresi: Cumhuriyet İstanbul — Posta Kutusu: İstanbul No. 246
Telefonlar: Umumî Merkez Numarası: 24296. Yazı İşleri: 24299. Matbaa: 24298

Cuma 6 Kasım 1953

ARC - RAY ve DUROTEST
Amerikan Floresant Lâmbaları Gelmiştir.
Türkiye Umum Müvekkili:
PHILCO TÜRK Ltd. Şti.
Beyoğlu: Hamalbaşı 19. İngiliz Sefareti karşısında NILA AGORA vanında
Telefon: 44236

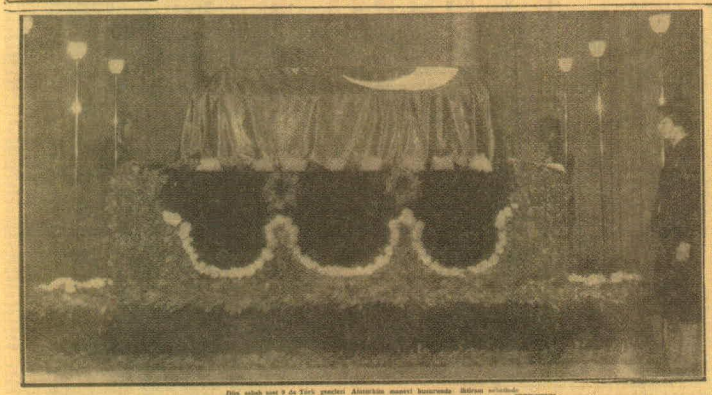

Dün saat on 9 da Türk gençleri Atatürkün manevî huzurunda ihtiram nöbetinde

Atatürkün manevî huzurunda tutulan ihtiram nöbeti

Evvelki gündenberi nöbet bekliyen gencler dün saat 10 da bu kutsal vazifeyi subaylara devrettiler

10 kasım töreninde Muvakkat kabirle Anıt-kabir arasında takib edilecek yol yeni bir kararla saptıldı, töreden sonra Anıt-kabir halkın ziyaretine açılacak

Ankara, 5 (a.a) — Cumhuriyetimizin büyük, büyük kurucusu Atatürkün ölümünün onuncu yıldönümü olan saat 11.30 dan itibaren Ölümsüz nöbeti bırakmakta olan yüksek öğrenim öğrencileri bu sadece nöbeti bugün saat 10 da subaylara teslim etmişlerdir.

Subaylarımız, Atatürkün manevî huzurundaki ihtiram nöbeti 8 kasım gücü saat 14 e kadar devam edecektir.

Ankara, 5 (a.a) Büyük kurtarıcı Atatürkün 10 kasım gücü ata ve yanı Anıt-kabire nakli münasebetile yapılacak törende kullanılan takib edeceği yol ile ilgili komisyon tarafından değiştirilmiştir.

Yeni şekle göre törene gelen Muvakkat kabirde Saraçoğlu makamı, Ulus meydanı, Büyük Millet Meclisi önü, İstasyon caddesi, İstasyon meydanı, Demirtepe köprüsü ile, Tandoğan meydanı ve Anıt-kabirde. Bu değişikliğin sebeb, takib edilecek yeni yolun daha uzun olmasıdır ve bizimce daha

— Arkası Sa. 4, Sü. 1 de —

İspanyaya satılan buğdaylar

Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı teklik ve tahlik neticesini bildiriyor

Ankara 5 (a.a) — Ekonomi ve Ticaret Bakanlığından tebliğ olunmuştur:

İspanyaya vaki 500 bin ton buğday satışına ait müzakere ve o tarihteki bulabet ürün politikasına bakılarak evvelce yapılan açıklamaya ilâvesen, bu kere tonu sonu

— Arkası Sa. 4, Sü. 3 de —

Trieste'de karışıklık büyüyor

Dün de taleblerile polis arasında çarpışmalar oldu

Trieste 5 (A.P.) — Bugün İtalya ve Yugoslavya arasında ihtilâfı hâl ve fâsl konusu teşkil eden bu şehrin sokaklarında yeniden İtalyan taleb grupları ile polis arasında çarpışmalar olmuş ölü tarafından bir çok kimseler yaralanmıştır. Ölü

— Arkası Sa. 3, Sü. 6 da —

Birleşmiş Milletler Anayasası

45 maddesi değiştirilip yapılanan için çalışmaların başlanılmasını tasvib etti

Birleşmiş Milletler (New-York) 5 (a.a.) — Birleşmiş Milletler Hukuk Komitesi dün komisyonlarda yıldırılmalarına rağmen 1955 de Birleşmiş Milletler Anayasasının değiştirilmesi için hazırlık çalışmalarına başlanılmasını kabul etmiştir.

Karar suretî Suriyet tekliflerine 2 mukabil oyuna karşı 48 oyla kabul edilmiştir.

İki haftadanberi müzakere edilmekte olan karar suretini Arjantin, Bolivya, Kanada, Filipinler, Yeni Zelanda ve Pakistan teklif etmişti.

İçtimaat-ı Umumiye Kanunu tadil ediliyor

Yeni tasarı, demokratik rejimin icab ettirdiği esaslarla hazırlanarak Meclise verildi

Ankara 5 (Telefonla) — İç İşleri Bakanlığı İçtimaat Umumiye Kanunu üzerinde yaparakta olduğu tetkikleri bitirmiş ve kanunda gözetilen tashihlerin göre tâdiller yapmak bir tasarı hazırlamıştır. «Genel toplantılar ve gösteri yürüyüşleri» adını taşıyan yeni tasarı, demokratik rejimin icab ettirdiği esaslarla hazırlanıp Meclise verilmiştir. Toplantılar, yeni tasarıda, açık hava ve kapalı yerler toplantıları olarak ikiye ayrılmıştır. Açık hava toplantıları gün doğduktan batıncı kadar, kapalı yerler toplantı ise saldı saat 8 den geç saat 24 e kadar yapılabilecek ve bu toplantılar 48 saat evvel mahallin en büyük mülkiye âmirine en az dört kişinin imzasile haber verilecektir. Bayanlar memleketin dünkü kısıdlar.

— Arkası Sa. 4, Sü. 7 de —

Mısırda kızıllarla mücadele

Kahire 5 (a.a. - R) — Mısır şeflerinin komünistlerle mücadeleyi pek dedaydıncıyorlarıdır. Dün vuruldan bir

— Arkası Sa. 4, Sü. 7 de —

(TÜRKİYEDE BEŞİR HAKKI YALNIZ GAZETEMİZE AİDDİR)

(Anıt - Kabir) e götürülen vatan toprakları

Bir çok şehirlerimizden alınan topraklar törene katılacak heyetlere teslim edildi

İzmir 5 (Telefonla) — Karşıyaka'da bugün Atatürkün memleketinde bir Gösteri yapılmıştır. Vali, Belediye reisi ve askerî erkânın hazır bulunduğu bu törene şöyle bir hatırlamanın yapılmıştır ki ve

— Arkası Sa. 4, Sü. 1 de —

PRENSES MARGARET — Dün Londrada evlenmesi bir hâdise ve reyna etmişler. Sade gösterişiz sâlı yapıldı bir gelin, gösterişin ağzına ile birlikte sürmekte olduğu Charles Hosmere gibi ve saray kıyamına Prenses Margaret'e bir derece takdim ederek tevâfüğü ediyorlar. Meşhut mâlûm, tedbirler ve memlumuz vakit bulmadan sivil bir gelin tarafından yakalanmıştır. Polis, bedyanlı ayıntı tedbirle İçinmiş bir ele kamam olduğunu gözlüme ayağıdıl yalın karakoda gö tümüş bakıl ıcâkan ebâlkesle ol dağlı gözlüdürler

Kısa bir süreden sonra Prenses ve sarayımızı bayanlı, serbest bırakmıştır.

Ege, Marmara ve Karadenizde NATO hava menevraları

Tatbikata bu ayın sonunda başlanacağı bildiriliyor

İzmir 5 (Telefonla) — Ege'de bir kaç ayden ilgendiğine göre bu gün ama eğer hava manevralarından sonra Ege, Marmara denizlerinde Karadeniz de nerdi olmuş bunu yeni NATO manevralarının yapılmasın Kanaatlaştırmıştır. Bu ayın sonunda başlayacak olan bu manevralarda Türk hava kuvvetlerile diğer müttefiklerinin müşterekleri, Ege, Marmara ve Karadenizdeki geniş sahaya kaydırılacağı bildiriliyor.

— Arkası Sa. 3, Sü. 2 de —

Hayat pahalılığı

Kâr miktarını yüzde seksene kadar çıkaran hayâsızlar var!

Vali, etiket usulünden kat'iyen dönülmiyeceğini söyliyerek şehir halkını bu hususta hassas olmağa davet ediyor

Mebus eldiğinma gire. Belediye sayın çıkarıdan. bu çeşit maddeye alıp ve satıp fiatan çıkarmış olduğu her kaçırmağa kadar olarak varır vermiştir. Emniyet, bu kimselerin tepelikle bir ay kadar evvel bu yanda vuruldu Belediye emniyet ayrılmıştır gibi bir emniyet almanı bir de iyi karşılanmamıştır.

Mücadele amil da bu vesilâ gayet yavaşlık olduğuna ve fazla kârlarını ürüne geçerek hayatı bir derecede kolay uyulmasına kadar

— Arkası Sa. 3, Sü. 7 de —

Kasımpaşadaki siyasi cinayetin duruşması

Amavut Bayramın katilleri dünkü celsede, evvelce polista verdikleri ifade leri reddettiler

Sanıklar dün hâkim karşısında

Bir müddet evvel Kasımpaşa Kahkaha semtinde öldürülen yaşı ilerlemiş Bayram Kocamlı isimli bir Arnavutlu siyasi bir mücadele öldürülmesinin aydınlatılmasına devam edilmiştir. Geçen celsede sanıklardan mahrumiyetinin aynı bölgede kaçmasına yüzbaşılar sünnetinde bir

— Arkası Sa. 3, Sü. 7 de —

Amerika Hava Bakanı Ankaraya geldi

Harold F. Talbot Türkiyedeki hava meydanlarını gezecek

Ankara 5 (a.a) — Amerika Hava Bakanı Harold F. Talbot, beraberinde Amerika Hava Kuvvetleri Kurmay Başkanı General Twining ve

— Arkası Sa. 4, Sü. 2 de —

İzmirde dün açılan dokuma fabrikası

Halkapınarda kurulan fabrika, Nazilli fabrikası kapasitesinde hasıla yapacak

İzmir, 5 (Telefonla) — Sümerbank'ın Halkapınarda inşa ettiği sentetik tekstilcinin açılmasında bulunmak Ticaret İşlerinden sorumlu Genel İşletmeler Bakanı ve diğer Bakan ve milletvekilleri geliyor ücak, sanat saat 13 de meydana geldi. Burada Vali ve D.P. İlâr tarafından karşılanan, hayat, büyük bir merkezi kalbe halinde satır

— Arkası Sa. 3, Sü. 2 de —

BUGÜN
10
SAHİFE
Radyo İlâvesi
İç sahifelerde

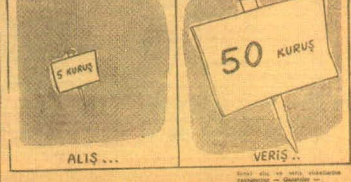

DOSTLARA İTİAF...

BAŞMUHARRİRİ
Ahmet Emin YALMAN
YATANEYİ
Çağaloğlu Meydanı: 20-22
Telefon: 24287 — 20216 — 20213
Telgraf: VATAN — İstanbul
TİL: : 24 — SAYI : 4487

CUMA
6
KASIM
1953
Fiyatı: 15 kuruş

VATAN

İGRİYE İGRİ - DOĞRUYA DOĞRU

ALMAN
VERITAS
AİLE ve SANAYİ DİKİŞ MAKİNESİ
Fiyatcadır mükemmeldir

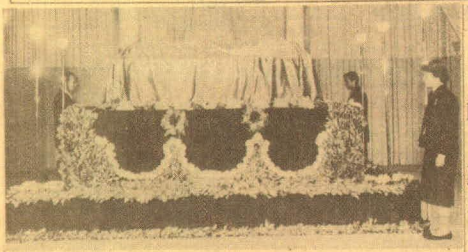

Katafalka konan Atatürk'ün aziz nâşını taşıyan harbî tabutun başında yüksek askerî şahsiyetler nöbet beklerken

Atatürk'ün aziz nâşı başında nöbeti subaylar devraldılar

Anıt - Kabir'e konmak üzere illerden topraklar gönderiliyor. Tren seferlerinde bazı değişiklikler yapıldı

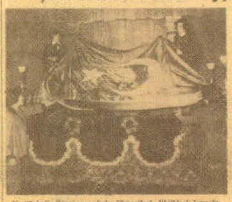

Kız Teknik Öğretmen okulu öğrencileri dikiklerî bayrağı Atatürk'ün tabutu üzerine örterlerken

Anadolu Ajansı

Ankara, 5 — Cumhuriyetimizin bânisi, büyük kurtarıcı Atatürk'ün nâşının mâverâ kamarasında dün saat 11.30 de Ulusun Millî Meclisi tutanağına alınan yüksek öğretim öğrencileri bu hafta tabutu başlığı altında 10 da subaylara teslim etmişlerdir.

Nâşlarını Ata'nın mâverâ kamarasındaki İstiraam nöbeti 6 kişilik gözü saat 14 e kadar devam edecektir.

Tâbutda kurşuna takip edenler yol ögüli kumaşın tarafından değiştirilmiştir.

Yeni şekle göre tâbut yatayaklar kalır. Kaldırılır cadde. Ulus meydanı Büyük Millet Meclisi binası, istasyon binası, istasyon meydanı, demiryolu ağzına gelir. Tantanalı merasim ve Anıt - Kabirde. Bu değişiklige sebep, takip edilecek yeni yolun daha dünü olmasa ve bölece daha çok sayıda vatandaşa Atatürk'ün nâşını ebedî istirahatgâhına götürmek imkânını tanımasıdır. Aynı zamanda Büyük Millet Meclisi binası ile Cumhuriyetin ilânına sebep olan birleşi Meclis binasına bu yol üzerinde bulunmasıdır.

(Devamı Sa: 7 Sü: 2 de)

Tahran'da bir hafta

Türk gazeteciler heyeti ile birlikte dost ve komşu Iran'a giderek orada bir hafta tetkik ve temaslarda bulunan muhabbirimiz SABAHATTİN SÖNMEZ'in intibaları

Yarınki sayımızda

Batı, Rus teklifini kabul etmiyor

Eden, silâhlanmaktan başka çare olmadığını söyledi. Amerikalı liderler Ruslarla müzakereden tamamen ümidi kestiler

Anadolu Ajansı

Londra, 5 (A.P.) — Dışişleri Bakanı Anthony Eden'in Avam Kamarasında yaptığı bir konuşmada Sovyet hükümetinin Batılı Devletlere karşı bıraktığı izlenimi hoşlanmıştır bir değişiklik yer almadığını belirterek bununla bir emare bulunamış müşkül olduğunu beyan etmiştir.

Dışişleri Bakanı demiştir ki: «Propagandalarına hâlâ eskisi gibi devam etmektedirler. Bunu devlet polisiyle Amerikaya sterbiyeyi hücuyatı tahrik suretiyle ve

(Devamı Sa: 7 Sü: 4 de)

İzmirde Sümerbank İplik ve dokuma Fabrikası açıldı

Anadolu Ajansı

İzmir, 5 — Devlet Bakanı Cemil Yardımcı, İşletmeler Bakanı Sıtkı Yırcalı bugün saat 12.30 de açtıkla İzmirdeki Sümerbank İplik ve dokuma fabrikasına gitmişlerdir.

Müsteşar, kendilerini karşılayanlarla birlikte doğruca Bal kapıcılar'daki yeni açılan İplik ve dokuma fabrikasına gitmişlerdir.

Fabrikanın bahçesinde ipsi ve

(Devamı Sa: 7 Sü: 4 de)

MANÇURYA'DAN 8 GÖÇMEN GELDİ — Mançurya'dan kaçıp yardımcısı iliha eden sekiz kişilik çinman heyeti dün «Ankara» vapuru ile şehrimize gelmişlerdir. Göçmenler beraberlerinde bir muhabirimize ikinci cihan harbinden bu yana çekiştikleri sıkıntılardan bahsettikten sonra memleketlerinde bir kalmadı, Rusya gelmek için mahmundan mülkümüzden çıktık. 600 kişiden 40 kişi kaldık. Bir ay zarfında en güç yemek yiyorduk. Memleketimize geldiğimiz için bahtıyarız.»

Yeni toplanma ve gösteri tasarısının esasları

İçtimaat-ı umumiye kanununun yerine geçecek olan bu kanun tasarısı ile bir çok cezai hükümler konuyor

Bu kanun seçim propagandaları sırasında tatbik edilmiyecek

Resmî muhabirimizden

Ankara, 5 — Demokratik inkilâbın müteakibesinde günün ihtiyaçlarına kıyaslayamayan İçtimaat umumiye kanunu İç İşleri Bakanlığı tarafından yeniden tedrîs olunmuş, «Genel toplantılar ve gösteri yürüyüşleri» adını taşıyan yeni bir kanun lâyihası halinde 21 temmuzda Büyük Millet Meclisine verilmiştir. Bu lâyihara göre,

Türk vatandaşları silâhsız olmak üzere belli mahallerde açık ve kapalı yerlerde genel toplantılar, gösteri yürüyüşleri yapabileceklerdir. Genel toplantı yapılabilecek yerler toplantıdan devamı müddetince açık yerlerden sayılacaktır. Kapalı yerlerde yapılacak toplantılar saat 8 dere 24 e kadar, açık yerlerdekiler ise gün doğuşundan batışına kadar devam edecektir.

Toplantılar yapılmadan en az 48 saat önce mahallî mülkiye

(Devamı Sa: 7 Sü: 1 de)

«Yeni Sabah» ın «Moskova» Hâdiselerinden Bayanlı mevzuasına ayrılmış olanlar

İstanbul sokaklarını basan (Moskova) kâbusu

«Yeni Sabah» ın giriştiği yüzsüzce ve ölçüsüzce neşriyat, basiretli Türk vatandaşlarını rencide etmiştir

(Moskova) sözü etrafındaki velveleleri şüphe ve teyakkuzla karşılamak için her sebep vardır

Birkaç gündenberi İstanbulun ve diğer bazı şehirlerinin sokakları, (Yeni Sabah) ın (Moskova) adı etrafında tertip ettiği şeklinde kâl tesiler ve suçlayıcılarla doluyuştur. Yerlerinin ne hâlde olduğu belirsiz olan ve gine bataklık şeklinde Moskova kelimesiyle karşılaşmak vatandaşların hoşuna bunmuyor. Bir gazetenin satışını artırmak ve yeni bir tarzda zaptedegeldiği duyurmak için bu kadar kötü ve ayıp olan sıfırlamasi bağlıne kadar ne binin, ne de başka yerlerde görülmüş değildir. Bu işin yünde hesapsamı, ya gibi serfeden paralarıdıkdağı gine çarpıyor.

Sovyet Rusya yeni bir yıl tatlığına hariçî âleme inandırmağa ve bilhassa bizi gelli ortamağa çalışmakta muggulâdır. Bu uğrun yıkmak için kendisinin ve ilyle sarfettiği gayretler itibâr uğratmış, 167 komünist sıdalıdıy hamsuna çıkartılmıştır. Ertura ve Tanasup muhâkemesi altındaki faaliyetlerin gelişi de pusara çıkmıştır.

Zaten bunat. trtiea yolunda yürüyen, mürtesi Millet Partisi, dört eile tatan ve vatandaşları kıtlıkcan kalmak ve memleketin hazınesini bosmak için her tavrine hazırsınız bir gene

(Devamı Sa: 3 Sü: 6 da)

Amerika Kara Kuvvetleri Kumandanı General Ridgway

Gl. Ridgway'in Türkiye'ye dair Mühim makalesi

Anadolu Ajansı

Ankara, 5 — Hâlen Birleşik Amerika Devletleri Kara Kuvvetleri Kumandanı Başkanı bulunan eski NATO Başkomutanı Organize ul Müttefik Bilgeşah'ın Amerikada «Saturday Evening Post» ta yazdıkında, memleketimizle alâkalı bir mahâlesi yayımlanmıştır. Orgeneral, makâlesinde şöyle bağlıyor:

«1952 eylül ayında o sırada dokuz yıllı yaşında bulunan der mansuz ihtiyar bir kadınsağan ri yaret mahallî ile beraber çöl arazisinde yıldırım bir ova gitmiştim. Bu, o devrede demiryer de etrafını ve bazı dürümsen Rus

(Devamı Sa: 7 Sü: 4 de)

Bayram Koçanik'i öldürmekten sanık olanlar dünkü duruşma sırasında

Koçanik'in katli dâvasına bakıldı

Burhan Apaydın bir sanığa Emniyette işkence yapıldığını, diğer bir sanık da polisin kendisini tehdit ettiğini iddia etti

Bir Arnavutluk kurnak için tepki edilen, merkezi Roskovada Kişlik ve Cifçi Partisinden şıfla etilâ lein Bayram Koçanik'i öldürdükten, idâmıyla 3 kişiyi Adv Ceza Mahkemesine ve eden Fazlı Bıçak, Selim Çetin, Cafer Sevgi, Cafer Ramazan, Hasan Kahzel, Nazlı Kassa, Yusuf Bıçak, Şaban Bayram, Kiyat Derincay, Zeynel Bak'ın muhakemelerine dün devam edilmiştir.

Sanıklardan İyi tâkiye bîlı-

(Devamı Sa: 7 Sü: 7 de)

İspanya'ya satılan Buğdaylara dair Bir açıklama

Anadolu Ajansı

Ankara 5 — Ekonomi ve Ticaret Bakanlığından tebliğ ediyorlar:

İspanyaya yâkl. 200 bin ton buğday satışına ait mazmale ve o zamanki hakkında ayrıntılı izaz politikamız hakkında ayrıntılı yapılan açıklamaya ilâveten, bu kere ketan aşma ermiş bulunan tatlık ve tahlik nationel aşağıda bildirilmiştir.

(Devamı Sa: 7 Sü: 1 de)

Mezardan Önce Son Durak
Kılıçali Hamamı
Hamam mazmerleri dâvinde, yarı oç yarı çıplayayıyan, çilelerini burada doldurun insanların hikâyesidir.
İstanbulun meşhur sabıkalıları, eroin ve esrar kurbanları, dilenciler, küçük serserîler geceelerini bu hamamda geçirirler
Kılıçali Hamamı
Sürünen insanların dramıdır
Yazan :
ADNAN VELİ
Bir koç güne kadar

Cuma 6 Kasım — 1953 Yıl: 5 - Sayı: 1647

ZAFER

Demokrasinindir

Karilerimize kolaylık — ZAFER'in İstanbul mümessilliği ABONE ve İLAN kaydına başlamıştır — Sahçakapı Celâlbey Hanı No. 44 Telefon: 25711

İdare: Ulus — Ankara

Telefon (Santral) 10550 - 51-52-35

Atatürk için hazırlanan büyük sevgi gösterisi

T. M. T. F. dün bir beyanname neşrederek bütün gençliği 11 Kasımda yapılacak gösteriye davet etti

Anıt-Kabire yurdun her köşesinden toprak geliyor

İzmir'de Sümerbankın yeni tesisleri açıldı

Yardımcı ve Yırcalı'nın D. P. İsparta İl kongresinde yaptıkları mühim konuşmalar

Yaptıkları şirretlik değil de nedir?

Mümtaz Faik Fenik

D. P. Genel İdare Kurulu toplandı

Bayar'ın nutku ve Hür dünya matbuatı

Amortisman ve kredi sandığının çalışmaları

Yenisabah ve Moskova

asılan mânidar âfişler çok büyük asabiyet yarattı

Hukuk ve tıp fakülteleri dün derslere başladı

Yapılan törenler — Emekliye ayrılan baba Kantar, Hukuk fakültesinde ilk dersi verdi

Kafaoğlu hâdisesinin mahiyeti

Avni Doğan Nazım Kafaoğlu ile işbirliği halinde değil midir?

Atatürk'ün ölüm yıldönümünde «ZAFER»in çıkaracağı ilâve

Gazetemiz 10 Kasım salı günü sekiz sayfalık ilâvesile 16 sayfa çıkacak

İspanya'ya satılan buğdaylar

Egede C.H.P den yeni istifalar

Gl. Fevzi Uçaner Amerika'ya hareket ediyor

Orgeneral Ridgway'ın şayan-ı dikkat bir makalesi

Nato çok verimli bir mukavemet kaynağıdır

Teşkilatın bünyesini izah eden Ridgway Avrupanın cesareti büyüktür diyor

Amerikan Hava Vekili geldi

Gl. Schlatter de şehrimizde

Yurtta mucizevi kalkınma

Yalnız bir ayda ve bir ilde başarılan işler

AKINTIYA KÜREK

BAŞMUHARRİRİ
Ahmet Emin YALMAN
VATANEVİ
Cağaloğlu Mollafenari sok. 30-32
Telefon: 24207 — 28216 — 20315
Telgraf: VATAN — İstanbul
YIL : 14 — SAYI : 4482

Cumartesi 7 KASIM 1953
Fiyatı: 15 kuruş

VATAN

İĞRİYE İĞRİ - DOĞRUYA DOĞRU

Müjde, beklediğiniz AMERİKAN
İNCE PAL
Gold Thin
Traş bıçakları gelmiştir
5 adetlik Paket 75 Krş.
Türkiye Umum Vekili
NATAN, S. ESKENAZİ Marpuççular darnalan Han. Tel: 21571

İran Şahı'na karşı suikast ortaya çıktı

Musaddık'ın duruşması yarın başlıyor. Hoover Londra'da müzakereler yapıyor

Tahran, 6 — Askeri vali General Ferhat Dadsetan bugün, 26 ekimde bir el bombası savurmak suretiyle İran Şahını öldürmek için tertiplenen bir komplo ile ilgili olarak 3 şahsın tevkif edildiğini açıklamıştır. Vali, yakalanan bu şahısların ...

Atatürk Müzesinde dün tören yapıldı

Bir heyet İstanbul'dan Ankara'ya toprak götürecek. 1400 Üniversiteli Ankara'daki törene gidecek, 10 Kasım'da okullarda ders yapılmıyacak

Anıt - Kabire İstanbul'dan konulacak toprak torbaya konurken

GENÇLİK NÖBETTE!

YAZAN:
Ahmet Emin YALMAN

Trieste'de kanlı kargaşalık çıktı

Atılan bombalarla 6 sivil, 3 polis öldü. İşgal kuvvetleri müdahale ettiler

Bazı İtalyan şehirlerinde de nümayişler yapıldı

NİŞAN — Fransa hükümeti, Türkiyenin eski Paris ataşemiliteri Kurmay Albay Selim Yarkın'a (sağda) Legion d'Honneur nişanının «Officier» rütbesini tevcih etmiştir. Resim Ankarada bu münasebetle yapılan tören sırasında çekilmiştir.

Başbakan, Almanya Büyük Elçisiyle Görüştü

M.T.T.B. Başkanı, Yeni Sabah'ın ilânlarını protesto ediyor

Savcılık, «Moskova» ilânları hâdisesini tetkik ediyor. Belediye, tanzim satış yerleri üzerindeki ilânları indirtti

İKİ CASUS — İsviçre Federal mahkemesi tarafından Çekoslovakya hesabına casusluk yapmaktan 9 ay hapse mahkûm edilen eski bir Alman yurddaşı Rudolf Rosseler ile suç ortağı İsviçre'li gazeteci Shipner polis nezaretinde Bern'de hapishaneye sevkedilirken. Rosseler geçen dünya savaşında müttefiklere V—2 plânlarını kaçırdığı gibi, Almanyanın Rusyaya taarruz edeceği tarihi evvelden bildirmişti

«Naboland» şirketi aleyhine dâvâ açıldı

Hükûmet, şirketten beş milyon liralık tazminat istiyor

Ankara, 6 — «Dumlupınar» denizaltısının batmasına ve güzide denizcilerimizin şehit olmasına sebep olan «Naboland» gemisi şirketi aleyhine hükûmetimiz tarafından beş milyon liralık bir tazminat dâvası açılmıştır. Dâvaya önümüzdeki günlerde İstanbul Ticaret mahkemesinde başlanacaktır. «Dumlupınar» gemimiz 33 milyon lira değerinde idi. Ancak deniz ticareti mevzuatına göre bu kabil hâdiselerde istenecek tazminat, dara edilen gemi değerini aşamamaktadır. «Naboland» ın 56şeri de beş milyondur.

BEŞİZLERDEN BİRİ — Kanadalı Beşizlerden biri olan Marie Dionne rahibe olarak manastıra kapandıktan sonra kendisini ziyarete gelen annesile kucaklaşıyor

Voroşilof, dün gece bir nutuk söyledi

Sovyet Yüksek Şûrası Başkanı, «Komünist Çin nazarı itibare alınmadıkça Uzak Doğu'da gerginlik sona ermiyecek» diyor

NOBEL KİMYA MÜKÂFATINI ALAN — Strasbourg Üniversitesinde profesörlük eden Alman âlimi Herman Staudinger Nobel kimya mükâfatını kazanmıştır. Makromoleküller kimyada büyük bir çığır yapan Alman âlimi buluşunu izah için kullandığı sembollerle görülmektedir.

Kore'de, bir Batı teklifi kabul edildi

Esirlere dün de izahat verilemedi. Tâli komisyon müzakerelere devam edecek

Yeniden okullar Açılacak

İşçi evleri Yapılıyor

Aydın'da açılan Ve temeli atılan Tesisler

Mezardan Önce Son Durak

Kılıçali Hamamı

Bir eroin kurbanı diyor ki :

«Kötü bir illete yakalandığımı ben de biliyorum. Ama bu illetten vazgeçmek insanoğlunun kendi başına harcı değil. Beni uçurumdan kurtaracak olana, ölünceye kadar kölelik ederim.»

Onların hepsi böyle yalvarıyor, böyle feryad ediyor.

Kılıçali Hamamı

Sürünen insanların korkunç hayatını bütün acılığı ile ve gerçekleriyle gözlerinizin önüne serecektir.

Yazan :
ADNAN VELİ

Birkaç Güne Kadar Başlıyoruz.

ASKERİ TATBİKAT YAPILDI

TÜRKİYE TÜRKLERİNDİR

Cumartesi
7
KASIM 1953

Hürriyet

GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE

Müessisi : SEDAT SİMAVİ

ZAHMETSİZ TRAŞ OLMAK İÇİN
STAR

Trieste'de durum çok vahimleşti

Trieste'de çarpışmalar oldu. İtalyan şehirlerinde nümayişler yapılıyor

Büyük ATA'nın kabrine konacak

İstanbul toprağı dün heyete teslim edildi

Kore'den de şehit toprağı geldi

Seri halinde uçak imal ediyoruz

Makine ve Kimya Kurumu ilk olarak M.S.V. hesabına 100 keşif uçağı imaline başladı

Gençliğin haklı infiali

Rusya'ya verilecek Batılıların cevabı

Bugün üç büyüklerin Hariciye Vekilleri Paris'te toplanıyorlar

Hürriyet ATATÜRK İLAVESİ

İran Şahına karşı suikast teşebbüsü

Spor gösterisinde İran Şahını bomba ile öldürmeği tasarlayan üç kızıl Tudehçi derhal tevkif edildi

Saat kesesi aranan bir katili ele verdi

Seyyar satıcı Rahmi'yi iki kardeş eşeği ile beraber öldürmüşler

Otomobili kazanmak için fareyi yuttu!

17 yaşında ama, boyu 1 metre 95

İl olan Uşak'ta ilk belediye seçimi

Gelecek pazar günü yapılıyor

Pötürgeyi haraca kesen eşkıya Mustafa Aygün nihayet yakayı ele verdi

Haydut, Siverek'te dayısının evinde, baskınla yakalandı

Televizyonda kanser ameliyatı

55 sene sonra gelen mektup

13 senede 670 defa kan vermiş

İki gemi yandı

Bulgarlar hesabına casusluk yapan

Kemal hakkındaki idam kararını Temyiz bozdu

BİR İZAH

Hükümetin müsaadesiyle ve Hariciye Vekâletinin vasıtasiyle Moskova'daki Beynelmilel Güreş Federasyonu toplantısına iştirak etmiş bulunan Güreş Federasyonu Reisi Vehbi Emre, Moskova intibalarını objektif bir görüşle gazetemize nakletmeyi kabul etmişti.

İki, üç gündenberi gazetemizde ve radyoda bu hususta malûmat verilmekte idik.

Bir kaç yazıdan ibaret ve tamamen hoşnut şeklinde olan Moskova röportajlarının Başmakalemizde de izah edildiği gibi istismar olarak dahi efkârı umumiyeyi üzeceğini düşündüğümüzden bu yazıların neşrinden vazgeçiyoruz.

Kabili nakil H-bombası

— Yol vergisinin kaldırılmasının sebebini biliyor musun, Refkacım?

— Şirin görünmek mi?

— Yok canım, yürünecek yol kalmadı da!

KAMEGA
LÜKS EŞARP EMPRIME ve FANTAZİ KUMAŞLARI

Cumhuriyet

KURUCUSU: YUNUS NADİ

29 uncu yıl sayı: 10.515

Pazar 8 Kasım 1953

Tarihte Ermeniler ve Ermeni Meselesi
ESAD URAS
Beyoğlunda - Ankarada Berkalp Kitab Sarayı

Dün Ankarada 10 kasım töreni provası yapıldı

Kortejin uzunluğu 3 kilometre tutacak, aziz Atanın na'şını askerî birliklerden başka 3000 kişi takib edecek

Tabutu taşıyacak top arabasını çekmeğe Harb Okulunun bütün talebeleri talib çıktıklarından bunları kur'a ile ayırmak mecburiyeti hâsıl oldu

Türk - Yunan ticareti

Dün Ankarada imzalanan yeni anlaşma ile karşılıklı ticaretin artacağı ümid ediliyor

Üçlü Balkan ittifakı daimî sekreterliği

Türk, Yugoslav ve Yunan temsilcileri dün Belgradda andlaşmayı imzaladılar

Trieste için yapılan nümayiş

Romada İngiliz Büyük Elçiliğine hücum edildi

Truman sorguya çekilecek

Dar Gelirli Ne Yapsın?

NADİR NADİ

Hayat pahalılığı

Alış-Satış etiket usulü tesirlerini göstermiştir

İRAN İNTIBALARI:

Derdleri, endişeleri ile bugünkü İran

YAZAN: DOĞAN NADİ

Rusyada ziraat politikası

M. P. davası ile alâkalı şahidlerin ifadeleri alındı

Türkiyede suç işleyen Amerikalılar

Galatasaray öğrencilerinin kanlarile yazdıkları bayrak

Talebe temsilcilerinin Ankaraya götürecekleri bu bayrak, Anıt-Kabre konulacak

Şehrimizden 1000 öğrenci yarın Ankaraya gidecek

ATAM İZİNDEYİZ GALATASARAY LİSESİ

Uşakta İl Genel Meclisi seçimleri

Okullarda kitab sergileri açılacak

"Dumlupınar„ çıkarılabilir mi?

BUGÜN Cumhuriyet 14 SAHİFE Pazar İlavemizi İSTEMEYİ UNUTMAYIN

Yakında Cumhuriyet sütunlarında
ŞÖHRET FABRİKATÖRÜ
GUİDO ORLANDO

Kimi isterse 24 saat içinde meşhur eden adam

Yirminci asrın en büyük maceraperesti hayatını ve yaptığı işleri anlatıyor

BAŞMUHARRİRİ Ahmet Emin YALMAN

PAZAR 8 KASIM 1953

VATAN

İÇRİYE İÇRİ - DOĞRUYA DOĞRU

Şüpheli bir adamın maskeleri düşüyor

Savcılık, "Yeni Sabah" sahibini sorguya çekti

S. Kılıçlıoğlu'nun Başbakan'a çektiği telgraftaki "Tesislerimizi, son nefesimize kadar ve her vasıtaya müracaat ederek koruyacağız" cümlesi üzerinde duruluyor. Polisler, ilânları bekleyen bir şahsın üzerinde kama ve saldırma buldular

C.H.P. müfritleri ve «Ulus» «Yeni Sabah»ın müttefiki sıfatiyle ortaya çıkıyorlar

TAHAKKÜM KALINTILARI

YAZAN: Ahmet Emin YALMAN

Atatürkün nâşının Anıt-Kabre naklinin provası yapıldı

Ankara'daki bu prova üç saat sürdü. Yurdun her tarafından Anıt-Kabir için topraklar götürülüyor. İstanbul'dan 50 izci dün gitti

Truman ile Eisenhower'in Birbirlerini ithamı

Italya'da nümayişte 100 kişi yaralandı

Trieste kargaşalıklarında ölenlerin sayısı 8 e çıktı. Ingiltere İtalya'yı protesto etti

Hürriyet Moskova Röportajlarından Vazgeçti

Gelen Mektuplar

«Zafer», «Yeni Sabah» Sabıkalıdır, diyor

M.T.T.B. adına, sahte kâğıdı kim gönderdi?

M.T.T.B. Başkanı imzasiyle gönderilen diğer hakiki bir vesikada, evvelki gün verilen demeç kabul ve teyid ediliyor

VATAN Atatürkün Ölüm yıldönümü İlâvesi 1938-1953

Salı günü müvezzilerden isteyiniz

Yarın gazetemiz ayrıca, Atatürk'e ait bir hâtıra verecektir

Zeyrek camiinde Bizans'tan kalma Mozaikler bulundu

M. Partisi ile ilgili dört şahit dinlendi

Mareşalın ruhu ile konuşanlar olmuş ve din Cemiyeti kurarak başkanına da « Halife » adı verilmek istenmiş

Pazar İlâvesi

BUGÜN PAZAR İLÂVEMİZİ MÜVEZZİİNİZDEN İSTEYİNİZ!

POKER PLAY

PAZAR 8 KASIM 1953

ULUS

ADIMIZ ANDIMIZDIR

Pazar ilavemiz
Gazete satıcılarından isteyiniz

Kim ne derse desin!

Hayat pahalılığı dar gelirlileri perişan ediyor

Bilhassa memurların, emeklilerin, dulların ve yetimlerin durumu artık tahammül edilmez bir hale gelmiştir

Beyhude gayretler

Hüseyin Cahit YALÇIN

DÜN YAPILAN PROVADAN FOTOGRAFLAR

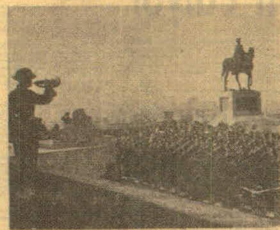

Atatürk'ün Anıt-Kabir'e nakli hazırlıkları bitti

Dün yapılan prova başarı ile sona erdi - Temsili tabutu taşıyan top arabası Geçici Kabir'den Anıt-Kabir'e 3.5 saatte getirildi

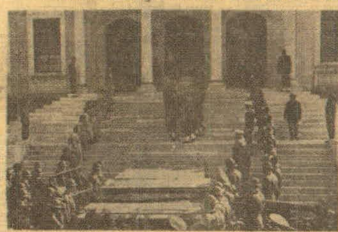

Uşak seçimleri arifesinde

Başkanlarından örnek almışlar!

Uluğbey'de yapılan D.P. toplantısında ağızlarına geleni savurmakta birbirleriyle yarış ettiler!

Bugün Ulus'ta

KÖR BIR KADININ HAYATI

Sürükleyici ve hazin bir macera

Bugün başladık

Adana C.H.P. lileri Hükümetçe törene dâvet edilmedi

Mustafa Şadi Yaşat tahliye ettirileceğinden eminmiş!

Hapishane Müdürlüğüne birbiri peşinden iki tahliye müzekkeresi gönderilmiş!

Hâmit devrinden de mi geri gidiyoruz?

İlhami Sancar, istihbat devrinde bile toplantıların izne bağlı olmadığını esefle belirtti

Zihni Betil İstanbul'da

Hep O'nu düşünüyoruz

Yazan: NİHAT ERİM

Tahrikçiler muvaffak olamadılar

C.H.P. Meclis Grupu Genel Kurulu

10 Kasım Salı sayımızla birlikte

Atatürk ilâvesi

Üniversiteler ne hale sokuldu!

Hürriyet
GÜNLÜK MÜSTAKİL SİYASİ GAZETE
ATATÜRK
İLÂVESİ
İki Mustafa Kemal vardır, biri etten ve kemikten maddî Mustafa Kemal ki, fânidir. Diğeri fikirden ve idealden Mustafa Kemal dir ki ebedîdir. Türk milleti fâni Atatürk'ün büyük ve muazzez matemini ölmeyen ve ölmeyecek olan Atatürk'ün mukaddes idealî ile teselli edecektir.

SAYI 55 - 56

İNKILÂP KİTABEVİ

Cumhuriyet

KURUCUSU: YUNUS NADİ

29 uncu yıl sayı: 10.516

Pazartesi 9 Kasım 1953

ÜÇÜNCÜ ADAM

Doktor Musaddık'ın duruşması başladı

Eski Başbakan dün verdiği ifadede «Beni mahkûm ederseniz İngiltereye yardım edersiniz» dedi

Ya emekliler ne yapsın?

Uşakta dünkü miting

İki parti arasında mücadele arttı

Bayarın Amerika seyahati

Bütçe tasarıları üzerinde çalışmalar

Barem tasarısı, bütçede hâsıl olacak imkânlara göre en kat'î şeklini alacak

Beşiktaş, Galatasarayı 2 - 1 yendi

Atatürkün aziz nâ'şı yarın Anıt - Kabire nakledilecek

Şehrimizden 435 polis dün Ankaraya gitti. Bayındırlık Bakanı merasim hakkında bir demeç verdi

Rusyadaki Türklerin tehciri

Moskovada mânidar bir ziyafet

Trieste için nümayişler devam ediyor

Yakında Cumhuriyet sütunlarında

ŞÖHRET FABRİKATÖRÜ

GUİDO ORLANDO

Kimi isterse 24 saat içinde meşhur eden adam

Yirminci asrın en büyük maceraperesti hayatını ve yaptığı işleri anlatıyor

Türkiyeye dair bir Amerikan Kongre üyesinin demeci

Rasadhane dün iki şiddetli zelzele kaydetti

Beynelmilel talebe konferansı

Amerikada kar fırtınalarında ölenler çoğaldı

Yeni resimli romanımız

Saatçi Pel

(19 uncu asrın Landru'sü)

Yarından itibaren

BAŞMUHARRİRİ
Ahmet Emin YALMAN
VATANEVİ
Cağaloğlu Mollafenari sok. 30-32
Telefon: 24207 — 29210 — 29215
Telgraf: VATAN — İstanbul
YIL: 14 — SAYI: 4465

PAZARTESİ
9
KASIM
1953
Fiyatı: 15 kuruş

VATAN

İĞRİYE İĞRİ - DOĞRUYA DOĞRU

GÜNÜN YAZISI
BÜYÜK ATATÜRK
Yazan: Safaeddin Karanakçı
Bugün ikinci sayfamızda

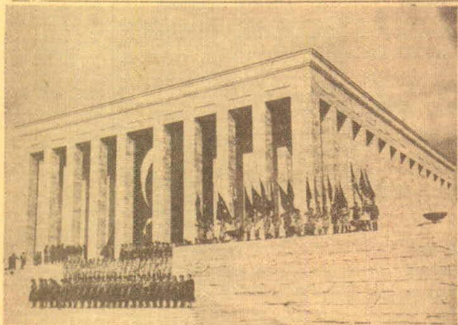

Atatürk'ün nâşının nakli provasında izciler Anıt - Kabir önünde..

« YENİ SABAH » IN AFİŞLERİNDEKİ

"Moskova" kelimelerinin bazısı dün gece silindi

Bu gazetenin karışık işlerinin içyüzü pek yakında vesikalarile birlikte açıklanacak

Sendikalar ve Talebe Birliği başkanları kendilerine atfen «Yeni Sabah» ta çıkan sözleri yalanladılar

Gazetenin, afişlerin başına diktiği silâhlı nöbetçi dün tevkif edildi. Diğer gözcülerin de ifadeleri alındı

«Yeni Sabah» ın mahut reklâmları ve gazetenin sahibi tarafından Başbakana çekilen telgraf hakkında savcılık tarafından yapılan tahkikata dün Pazar olmasına rağmen devam edilmiştir. Bu arada Saraçhanebaşındaki yağlı boyalı «Moskova» kelimesinin reklâmı altında nöbet beklerken yakalanan ve üzerinde saldırma bulunan Mehmet Ali Çakmak dün ifadesi alındıktan sonra tevkif edilmiştir.

Diğer taraftan (Moskova) reklâmlarını bekliyen muhafızlardan Emin Sırmakaş, Mehmet Şerif Aslan ve Kadir'in dün savcılıkta, savcı tarafından ifadeleri alınmıştır.

Öğrendiğimize göre «Moskova» reklâmlarının muhafızları (Devamı Sa: 5 Sü: 6 da)

Galata köprüsündeki afişten silinen «Moskova» kelimesi

İşin içyüzü Ortaya Çıkıyor

İstanbulda Ratıb Tahir ve adamları vasıtasiyle Halk Partisi muhitinde çevrilen entrikalar ve «Ulus» gazetesinin bunları desteklemesi memleketin her tarafındaki münevver ve vatansever Halk Partililer arasında derin teessür ve tiksintiler uyandırmıştır. (Devamı Sa: 5 Sü: 4 de)

GERÇEKLEŞEN RÜYA

YAZAN:
Ahmet Emin YALMAN

1938 Eylülünün başlarında, Atatürk henüz hayatta bulunurken, (Gerçekleşen rüya) adlı bir kitap yazmıştım. Bunun gayesi, demokrasi fikrini disiplinli otorite sistemine karşı müdafaa etmek, millî birlik ihtiyacını anlatmak, umumî hayatımızın ıslaha muhtaç taraflarını hatıra getirmekti.

Varlığını adeta unuttuğum bu kitabın bir nüshası son günlerde elime geçti. Her şeyden evvel: (Tek parti devri) dediğimiz devirde böyle bir eser yazılmış olmasına hayret duydum. Demokrasi aşkiyle, tek parti devrini fikir bakımından kapkaranlık diye göstermeği hepimiz son senelerde âdet edindik. Kitap bana hatırlattı ki tek parti idaresinde bazı siyasî hürriyetler tahdide uğramış olmakla beraber, fikir ve irfan sahasında pek âlâ hürriyet, atılma ve hareket vardı.

Bundan sonra kitabın son derecede nikbin olan umumî havasının üzerinde durdum. Kitap, Türkiyede 1938 eylülünde, Atatürkün son nefesini vermezinden iki ay evvel mevcut vaziyeti; imkânsız bir rüyanın gerçekleşmiş olması diye gösteriyor; istikbalden yalnız iyi şeyler bekliyor. Demokrasinin fiilî suretle tatbike geçmesi, bu iyi şeylerden biridir.

(Gerçekleşen Rüya) nın yazılışından bir sene sonra harp çıktı, yedi sene sonra tek parti sihaiyetine karşı demokrasi mücadelesine atıldık. Bu mücadelenin bazı safhaları umduğumuz gibi çıkmadı. Münakaşa hürriyeti sayesinde bazı nimetler elde ettik, fakat hürriyetin, huzursuzluk yaratan bazı mahzurlarile ve suiistimallerile de karşılaştık.

Bunların karşısında bedbinliğe kapılmağa hakkımız var mı? Başka memleketlerde demokrasi mücadelelerinin asırlar sürdüğünü düşünerek olursak, hürriyet denilen nazlı sistemin bize en mükemmel ve olgun şekliyle gökten inemiyeceğini teslim etmemiz icap eder. Çetin bir intikal devri geçirdik, kısmen hâlâ da geçiriyoruz, fakat bunun sonu gelecektir. Zaten intikal devrinin bazı safhalarını başarı ile atlatmış bulunuyoruz. Halkımızın salim görüşü, her vaziyette tesirini göstermiş, tehlikeli görünen ağır sarsıntılar önlenmiştir.

Neticede her şeyin mutlaka düzeleceği hakkında nikbinlik, (Gerçekleşen Rüya) eserinin son sayfasında şöylece ifade bulmuştur:

«Kuvvetli bir bünye, türlü türlü mikropları nasıl yok ederse, Türk millî birliği de her türlü şahsî ihtirasları ve benlik iddialarını yok edecek kadar kuvvetlidir... Geçirdiğimiz acı tecrübeler o şekildedir ki Türk enerjilerinin menfi surette birbirine karşı kullanılması ve pusuda fırsat bekliyen düşmanların lehine olarak müşterek verimin azaltılması ihtimali, tamamiyle ortadan kalkmış sayılabilir. Bu enerjiler, ancak müsbet sahalarda birbirini tamamlamak için kullanılarak, bizi en kestirme yoldan Türklüğe lâyık mevkie yaklaştıracaktır.

Dünya yüzünde aklın tam hâkimiyetini, demokrasinin olgun şeklini kurmak, barış idealini sonuna kadar gerçekleştirmek, (Devamı Sa: 5 Sü: 6 da)

Atatürk'ün aziz nâşı yarın Anıt - Kabir'e konuyor

Bütün hazırlıklar tamamlandı. Ankara'da şimdiye kadar görülmeyen bir kalabalık toplandı. Her taraftan heyetler geldi ve topraklar getirildi

Kıbrıslıların Anıt - Kabre konulmak üzere gönderdikleri elle işlenmiş levha.

Ankara 8 — Atatürk'ün nâşının Anıt - Kabire nakli işi etrafındaki bütün hazırlıklar ikmal edilmiştir. Tören harikulâde muhteşem ve mânalı olacaktır. Bu tarihi töreni yakından görebilmek için şehrimize binlerce kişi gelmiştir. Bugünden itibaren hiç bir otelde tek yatak kalmamıştır. Hemen her evde bir akraba veya dost bir misafir bulunmaktadır.

Bu muhteşem tören Atatürk'e karşı gösterilen sevgi, saygı ve bağlılığın bir ifadesi olduğu kadar onun eserlerinin ve inkılâplarının Türk milleti tarafından ne kadar candan benimsendiğinin bir tezahürü olacaktır. (Devamı Sa: 4 Sü: 4 de)

BU GÜN VATAN
XV. ÖLÜM YILDÖNÜMÜ MÜNASEBETİLE ATATÜRK'ÜN DÖRT RENKLİ BİR TABLOSUNU TAKDİM EDİYOR !
Sekizinci Sayfamızda

Bayındırlık Bakanı Törenin şeklini İzah etti

ANKARA 8 — 10 Kasım günü Atatürk'ün aziz nâşının muvakkat kabirden alınarak Anıt - Kabre nakledilmesi dolayısile yapılacak tören hakkında merasim komitesi başkanlığı Bayındırlık Bakanı Kemal Zeytinoğlu aşağıdaki beyanatta bulunmuştur:

«— Bu büyük günün aziz Atamıza lâyık bir şekilde bütün ihtişamını ve vakarını muhafaza etmesi için icap eden her türlü tedbir alınmış bulunmaktadır. Bütün Bakanlıklar, Vilâyet, Belediye ve dernekler mümessillerinden müteşekkil merasim komite (Devamı Sa: 4 Sü: 7 de)

D.P. ve C.H.P. Kongreleri Yapıldı

Hereke 8 — İzmit ve Herekede yapılan Demokrat Parti kongreleri hararetli geçmiştir. İzmitte yapılan merkez ilçe kongresine civar kazalardan kalabalık bir parti grupu iştirak etmiş, kongrede parti müfettişi Seyhan milletvekili Sedat Barı (Devamı Sa: 4 Sü: 7 de)

UNUTULMAZ BİR HATIRA OLACAKTIR.
Yarın gazetenizle birlikte müvezziinizden isteyiniz.

Musaddık'ın Duruşmasına Dün başlandı

Tahran 8 — İran Şahını devirmek ve hükûmet darbesi yaparak iktidarı ele geçirmek ve memleket menfaatleri aleyhine faaliyette bulunmak suçlarından tevkif edilen eski İran Başbakanı Dr. Musaddık'ın yargılanmasına bugün burada başlanmıştır.

Celsenin açılışını müteakip askerî mahkeme heyeti başkanı kendisini yargılayacak olan heyetin meşruiyetini tanıyıp tanımadığını sorduğu zaman, Musaddık evvelemirde seçim serbestisi hakkında konuşmak istediğini söylemiş, fakat derhal sözünü kesen hâkim şunları söylemiştir:

«Ben sizden yalnız mahkeme heyeti hakkındaki fikrinizi sordum, başka bir şey sormadım.»

Bu arada mübaşirlerden biri Musaddık'ın yanına bir gaz sobası yerleştirmekteydi.

Musaddık söze başlarken ilk olarak askerî savcı General Hüseyin Azemoudeh'e şiddetle hücum etmiştir.

Arasıra ağlıyarak konuşan Musaddık bir aralık elini masaya vurarak bağırmış ve şöyle demiştir:

«Evvelemirde, cahil bir adam olan askerî savcının meşruiyetini reddetmek istediğimi söyle (Devamı Sa: 5 Sü: 6 da)

«Yeni Sabah» ın kiraladığı muhafızlardan biri nöbet tutuyor

Afişlere galeyan devam ediyor

«Yeni Sabah» ın şehrin her tarafına astığı «Moskova» damgalı büyük levhalarla afişlere karşı, memleketin her köşesinde olduğu gibi, şehrimizde de infial devam etmektedir. Dün Spor ve Sergi Sarayında kongrelerini yapan İstanbul Yükçüleri Koruma ve Yardımlaşma Derneği bu hâdise dolayısiyle duyulan teessürü hükümete aksettirmeyi ittifakla kararlaştırmıştır.

Yükçüleri Koruma Derneği kongre başkanlığı bu mevzuda İstanbul Valiliğine şu telgrafı çekmiştir:

«8.11.1953 tarihinde Spor ve Sergi Sarayında yapılan İstanbul Yükçüleri, Koruma ve Yardımlaşma Derneğinin genel kurul toplantısında ittifakla aşağıdaki karar alınmıştır:

«Yeni Sabah» gazetesinin İstanbul'un bütün sokak ve caddelerine Moskova isimli afişler asıp millet ve memleket menfaatinden ziyade şahsî kazanç ihtirasiyle kızıl propagandası yapmaktan başka bir şey olmayan bu hareketi bir yükçü esnafı olarak nefretle anar, bu Moskova yazılı tabelâların kaldırılması için gerekli emrin verilmesini rica ederiz.»

Şekerli Sanayi İşçileri Sendikası Genel Başkanı ne diyor

İstanbul Şekerli Sanayi İşçileri Sendikası Genel Başkanı Ah- (Devamı Sa: 3 Sü: 6 da)

«Yeni Sabah» ın Yalanları yüzüne Vuruluyor

«Yeni Sabah» gazetesi herkesçe malûm olan taktiğine dün yeni bir ilâve daha yapmış ve tamamile tezvircilik, yalancılığın, karıştırıcılığın şâhikasına erişmiştir. Yeni Sabahın dün tamamen uydurma, hayal mahsulü olan ve bu memlekette nifak çıkarmak, yüksek tahsil gençliğini, işçilerimizi parçalamak gayesini güden yalanları şimdi birer birer sırıtıyor ve iftira attığı şahısların ifadeleri şeklinde yüzlerine vuruluyor.

Birinci yalan

Mahud gazete dün İstanbul İşçi Sendikaları Birliği Başkan Vekili ve Millî Tesanüd Birliği Yönetim Kurulu üyesi Celâl Beyaz'ın bir açıklamasını yayınlamıştır. Bu açıklamada Celâl Beyaz güya «Millî Tesanüd Birliği idare heyeti ve bilhassa Ahmet Emin Yalman komünizmi al'in şekli altında Yeni Sabaha karşı bir ayaklanma yapılması için sendikalar ve işçi teşekkülleri nezdinde harekete (Devamı Sa: 5 Sü: 1 de)

Zafer, «Sanık Ayağa kalk!» Diyor

«Yeni Sabah» ın Moskova propagandasının uyandırdığı infial gün geçtikçe artıyor. İzmirde yüksek tahsil gençliği, Bursada halk bu gazetenin afişlerini yırtmıştır. Yurdun diğer taraflarından da protesto sesleri yükseliyor.

Gazetelerin büyük bir kısmı Yeni Sabah'ın hareketini şiddetle tenkid etmektedir. Bu gazetenin sahibi Safa Kılıçlıoğlu'nun Başbakana çektiği tel- (Devamı Sa: 5 Sü: 4 de)

Üzerinden saldırma ile kama çıkan ve dün tevkif edilen «Yeni Sabah» ın muhafızlarından Şerif Aslan

SALI
10
KASIM
1953
15 kuruş

Sahibi
FALİH RIFKI ATAY

TELEFONLAR:
Santral 26512 - Yazı İşleri 26256
Adres: Ankara Ulus Karıncalı Bahçeli No. 15 — İstanbul, Telgraf adresi: DÜNYA — İstanbul Posta Kutusu 868
YIL: 7 — SAYI: 611

DÜNYA

HEP BU VATAN HEP BU HALK İÇİN

Uçurum kenarında yıkık bir ülke... Türlü düşmanlarla kanlı boğuşmalar... Yıllarca sürecek savaş... Ondan sonra, içerde ve dışarda sarsılmaz bir inançla yeni vatan, yeni saygıya, yeni devlet ve bundan başkasına ve ona ait devrimler... İşte Türk genel devriminin bir kısa özetini.

ATATÜRK

Sen ölmezsin Atatürk

Senin ölümün bu millette şeref duygusunun, hürriyet sevgisinin, şeref ve hürriyet kahramanları aşkının ölümü demektir. Yer yüzünde halkın, ordunun ve gençliğin son dakika misafiri kaldığın bu günlerde, bütün canlılardan daha fazla yaşadığın belli idi. Sen asıl şimdi sensin. Büyüklüğünden de büyüksün. Sensizlik bize seni daha iyi tanıttı. On beş yılda milletin gönlünden öksüz lük acısı gitmedi. Beş gündür önünden geçenlerin gözyaşları, üstünden onbeş yıl geçen kara Kasım gününden beri hiç dinmemiş kadar hıçkırıklı ve sıcaktı. Rahat uyu Atatürk, bizi kurtaran sen olduğunu unutmıyacağız. Bizi karanlıklar ötesine götüren çerağımız, zaferler ötesine götüren sancağımız, kalblerimizi asilleştiren sevgimizsin. Kur tardığın vatanın bağrında, bütün kurtardıklarının gönüllerinde yatıyorsun.

DÜNYA

HERKES O'nu ANIYOR

Ankara, 9 (Telefonla) — BÜYÜK kurtarıcı Atatürk'ün nâşının nakledileceği saatler yaklaştıkça, ehlibi bir kuvvet gibi Ankara'nın havasını kürsü daha sarmaktadır. Bugün bütün memlekette olduğu gibi, Ankara'da da olmak her nefesle O vardı.

Bugün büyük Atatürk'ün geçici kabrinki tabutu ilgili kimselerin önünde açıldı. Bilindiği gibi, İnönü Atatürk'ün aslen iki dişi tabutta bulunmaktadır. Bugün öğleyi sevin tabut ve içindeki kurşun tabut sonunu ve Atatürk'ün sahnik edildiği gündü gibi kalıp bulunduğuna hakimiyeti: Tabutun geçici kabirdan dışarı çıkarılmasında Hazır bulunan kimselerin önünde sorayan eğer bu iş sırasında gözlüğünüzü ki, Atatürk, ayrıca sahnik olmadığı gibi, ilt duyuculuktur. Vücutta bir kir bulunuş sonunda Atatürk'ün kıskaten derin bir uykudan ölüm gibi uyduğu sanmaktadır. Cübbesi hafif sarıdır. Derdiğe görülen çok hafif kahve tahnik amaçlanmın yalın olmak tabiat olduğunu.

Büyük Atatürk'ün 15 yıl evvelki gibi bulunduğu ilgilileri ölümde tesbit olmduktan sonra, bir sabah namına edilmiş ve bu hususa nihâya sikrolunmuştur.

Öğrendiğimiye göre, büyük Atatürk yarın dulsel kabrine konmasadan önce Mâdımmanlı dalanın bütün taşıları yerine getirilecek ve bundan sonra Anıt - Kabire nevâl oluşacaktır.

Atatürk'ün geçici kabrinin Anıt - Kabire nakli için yaptıracak ülkesi 200 bin sıkra bir kilitlenin takip edeceği tahmin olunmaktadır. Törende koruyucu tedbirler alınacak 4000 civarında polis, jandarma ve askar vazifelendirilmiştir. Töreni kabinsah önere, şükrünüze 707 isi gelmiştir. Ankara'daki kabirlerde tarlerle birlikte bu nekbar 1,200 e çıkmaktadır. Törene alınma kabiliyeti kimselerin sayısının 12 bini bulmuştu bildirilmektedir. Tüzem, memleketin her tarafından bu törene katılacak iche heyetler, tabelelerle ve gruplar halinde vatandaşlar gelmiştir. Tüzem sırasında herahna yıldı Fahrettin geçerse korte'ye ilâvek edecekler, Evvelce de bildiğimiz gibi, tabut Anıt - Kabire yerleştikten sonra, Cumhurbaşkanı bir nutuk verecek ve gösteri bu suretle sona ermiş olacaktır. Atatürk'ün dulsel kabrinin geçici tesbit sırasında B.M.M. Başkanı, Başbakan, eski B.M.M. Başkanlarından Abdülhalik Renda, Genelkurmay Başkanı, Cumhurbaşkanlığı Umumi Kâtibi, Cumhurbaşkanlığı eski Umumi Kâtibi, Ankara Valisi ve Ankara Belediye Başkanı hazır bulunmaktadır. Bu sırada Atatürk'ün dulsel kabrinbaşlıkmış tesbit edildiğini tesbit edin bir zabıt tanzim olunmuştur.

Atatürk'ün geçici kabrinde nâbedi bağlan generallerinde derslenmiştir. Generaller yarın sabaha kadar bu nöbeti tutacaklardır.

ATATÜRK'ün TABUTUNA RUFAKAT EDECEK GENERALLER

Atatürk'ün nâşının nevâlâkla kabirden Anıt - Kabire nakli sırasında, tabuta bâsıl olan top arabasına refakat edecek olan 12 general ile maddiyata tayyarak olan emirlerin ordan pâdişâhlar tesbit edilmiştir.

Korgeneral Yusuf Akçoral, Korgeneral Muhtar Erem, Korgeneral Tahsin Gökbörü, Tümgeneral Mahmut Kayseli, Tüm-

(Devamı 5 inci sayfada)

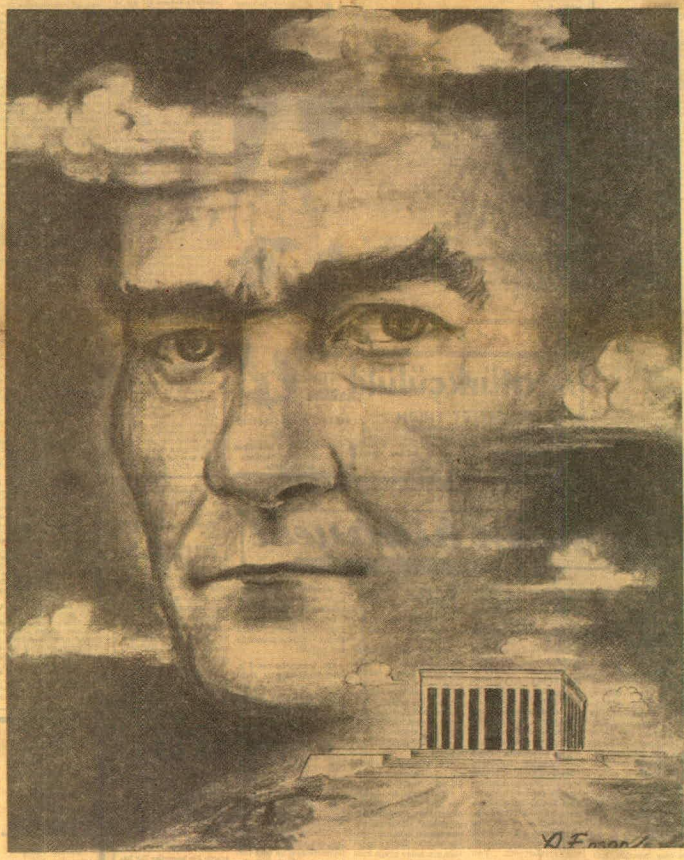

Ey Türk Gençliği.

Birinci vazifen Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir. Mevcudiyetinin ve istiklâlinin yegâne temeli budur. Bu temel esaşı en kuvvetli kuralarıdır. İstiklâlde dahil, esas, bu kaidenden mahrum etmek; istiyecek dahili ve harici bedhahtıkarı olacaktır. Bir gün, İstiklâl ve Cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin, imkân ve şeraitini düşünmiyecekde. Bu imkân ve şerait, çok zamanlı bir mahiyette tezahür edebilir, İstiklâl ve Cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir gaddiyetle müheccemdi olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün tarlaları yağmalanmış, bütün insanlarının gözünü, bütün ocakları ateşsiz bırakmıştır. Bütün bu gerçekler daha elim ve daha vahim olmak üzere, memleketin dahilinde İdâreye vahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hatâ hiyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu İdâreye sahipleri olmayabilir. Bunlar bu gerçekler daha elim ve daha vahim olmak üzere, memleketin dahilinde İdâreye vahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hatâ hiyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu İdâreye sahipleri olmayabilir. Bunlar bu gerçekler daha elim ve daha vahim olmak üzere, memleketin dahilinde İdâreye vahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hatâ hiyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu İdâreye sahipleri olmayabilir. Millet, yıkınlık içinde, sarsıntı içinde harap ve bitap düşmüş olabilir.

Ey Türk İstiklâlinin evlâdı!

İşte bu ahval ve şerait ilinde dahi vazifen, Türk İstiklâlini ve Türk Cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur!"

Bugün Yapılacak Törenler

Ankara, 4 (Telefonla) — BÜYÜK Atatürk'ün nâşının 10 Kasım çıkılı saatinden 12 birbiri altınarak Anıt-Kabrdeki ebedî istirahatlarına tevdi için yapılan hazırlıklar tamamlanmıştır.

10 kasım gücü kırılışı gece eğli yollar sıcak yolden dikmeye vasıtıla kapatılmış olacaktır. Mardinne kattıanak bizlik ve tahşıbiler saat 8 de, milli ve ordu saat erkân, saat 8.30 da, Büyük Millet Meclisi üyeleri saat 8.45 de, Rukuatar Kurulu ve kontrolmatik saat 9 da kendileri için ayrılan yerleri almış olacaklardır.

Saat 9.05 de Cumhurbaşkanı, refakatlerinde Atatürk'ün hemşiresi Bayan Makbule Atadan, Büyük Millet Meclisi Reisi Refik Koraltan, Başbakan Adnan Menderes, eski Cumhurbaşkanı İsmet, Rukuatar Kurulu, Genelkurmay Başkanı, Ankara valisi, Ankara Belediye Reisi olduğu halde mevzilerin kalbinde bulunmaktadır.

Saat 9.30 da ve dakikada 101, tatrıyle yaşıtlarak ölüm duyuru ve mülâhiz kıtaflıkleri: tabut, takriben 12 ay karşılanan ölücocuk mevzilerdi kabir önünde bulunan top arabasına yanıdıkmıştır. Bu sırada şehrin ile merkezinde bulunan toplar beşer dakika, fasıla ile ateş edecekler ve bu mevzun sonuna kadar de - vam edecektir.

Kıtalar, yürüyüş sırası, ve şöyledir tesbit edilmiştir:

Mevzun kumandanı, karargâhı, Harp Okulu bandosu, onuncu ile Merkezve alayı, Deniz Harp Okulu bataşı, Hava Harp Okulu Bataşı, inci alayı - piyade Cumhur bandosu, 12 generalin refakatindeki top arabası, mezkûr yayı taşıyan atmlar, Cumhurbaşkanı, Bay Tanrıver ve Bş yüzbaşı, Büyük Millet Meclisi Reisi, Bay İnönü, eski Cumhurreisi, rüçhan ü Cumhur erkânı, Kordiplomatik, vekiller heyeti, Büyük Millet Meclisi Üyeleri, Atatürk'ün sivil arkadaşları, dördüncü derece ve daha aşkın erkân, dördüncü derecere kadar subâyı erkân, Yüksekler mensubân heyetleri, derneğler ve bir piyade takımı.

Türkiye rüşvetçilerinden ben dönemin zabtan mutlu ile katılmaktadır. Bando, Ehlıkam kıtaları kafileye gelecekse sarsınlı, bu sonunda ihtiram kıtalarının bandoları, top arabası kendi kıtaları ve gemse kadar mikem marşı çalacaktır. İki piyade, bir alayı, bir deniz alayı bayrağı ve zaman - lariçiçe kırlıkta kısıtlı yolu üzerinde ihtiram duruşunda bulunacaklardır. Uçak filoları da bu - vadan kısıtlıçe ıçıkıcak edecekler dir.

Kol kapısı bulunan alay Anıt-Kabre geldiği zaman, Anıt-Kabrin ölçeğinde mevzinde yer almaktır. top arabası mezdiyen, bu defa polis, polisin, tabut taşıyan erler tarafından alınarak ve 12 generalin refakatinde ensiz kıtanın bulunduğu olan kile - ziyre getirilecektir. Bu arada kortejde dahil avşa sonuda ölüm dahi perlerini almış bulunmakta - tır.

Cumhurreisinin ziyaretlerini mütemâdiy tabut sonuda geref ma - ruz, de dahil olduktan sonra ter - vamlarıyla ve tarafınıdı gıda - rıden ayıdıyı tedirlendi ola - vamız kısmına gözürülecektir.

Reisicumhur, Hayat Muhtelifi Atadan, mevzuun tabiatı gereğinde inşa edecek heyet ile ve - kâlet heyeti de esas mevzu yer - ne gelecekdevdir. Gerekli gömme ve ahkâmlar tamamlandıktan sonra, geçiciyi inan edilecek ve büyük bronz kapı ile yaşarak kilitlenecektir.

Tabutun yanında bulunan 12

(Devamı 5 inci sayfada)

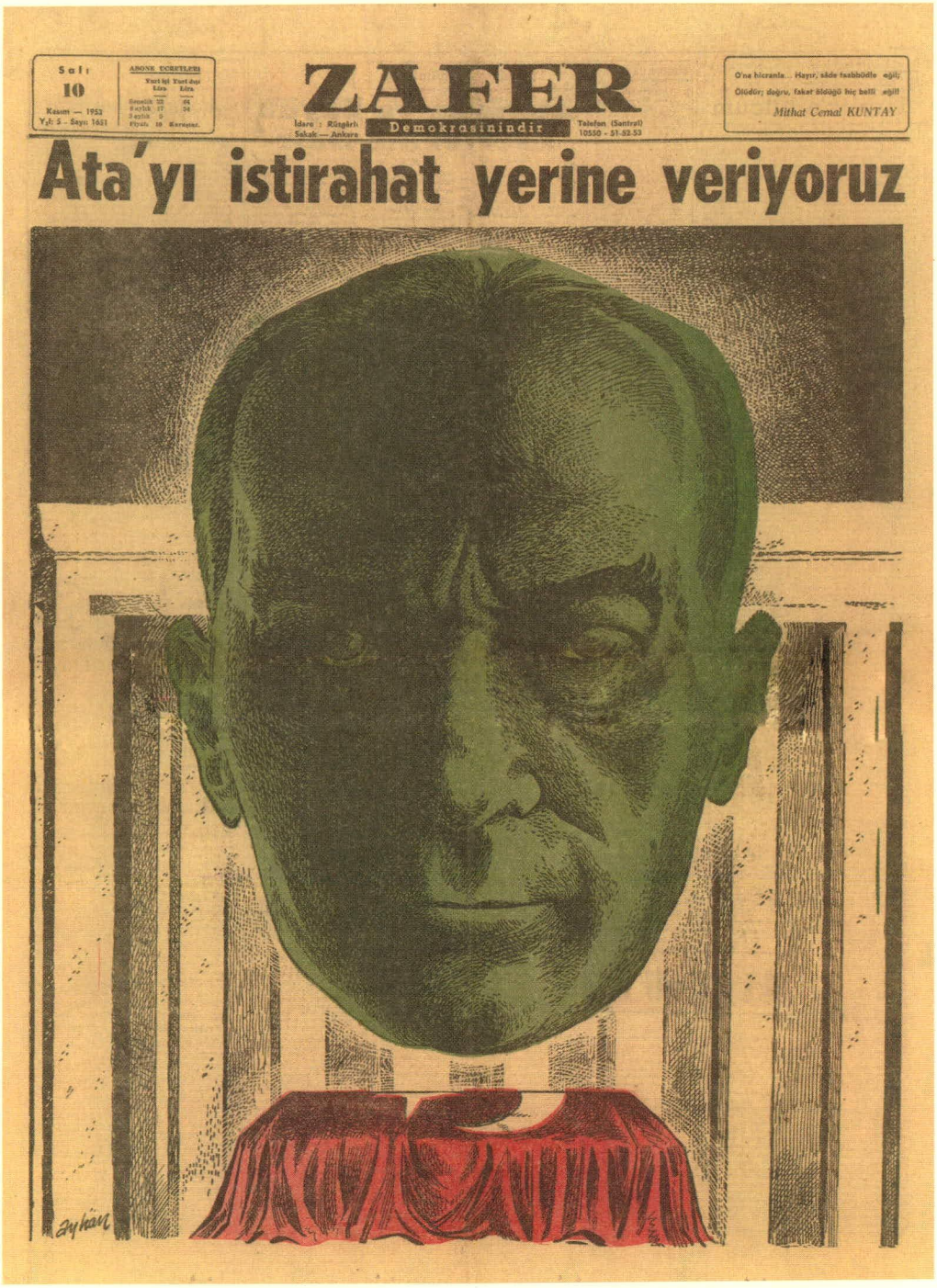

Salı
10
Kasım — 1953
Yıl: 5 — Sayı: 1651

ABONE ÜCRETLERİ

	Yurt İçi Lira	Yurt dışı Lira
Senelik	32	64
6 aylık	17	34
3 aylık	9	
Fiyatı	10 Kuruştur.	

ZAFER

İdare : Rüşdü Sokak — Ankara

Demokrasinindir

Telefon (Santral) 10550 - 51-52-53

O'na bicranla... Hayır; sade tazahhüdle eğil;
Ölüdür; doğru, fakat öldüğü hiç belli eğil!

Mithat Cemal KUNTAY

Ata'yı istirahat yerine veriyoruz

BAŞMUHARRİRİ
Ahmet Emin YALMAN
VATAN EVİ
Çağaloğlu Meliafmarf sok. 26-32
Telefon: 24097 — 28216 — 29313
Telgraf: VATAN — İstanbul
YIL : 14 — SAYI : 4886

SALI
10
KASIM
1953
Fiyatı 15 kuruş

VATAN

İGRİYE İGRİ - DOGRUYA DOĞRU

GÜNÜN YAZISI
Devlet adamı ATATÜRK
ALTEMUR KILIÇ
Bugün ikinci sayfamızda

Atamızın aziz nâşı bugün Anıt-Kabire naklediliyor

Huzurunda And içmeliyiz

Ahmet Emin YALMAN

Bugün Atatürk'ün mânevî huzuruna çıkmış bulunuyoruz. Yirmi iki milyon Türk, milî milî duygularımı tesiri altında ürperiyoruz. Büyük lidere karşı ne kadar borçlusuz minnet hisleri olduğuna hep beraber bulurlyorlar, onun açtığı yolda ilerlemeye devam etmek azmindeyiz terekliyor. Bu bilecik ifade ilerr de, Türklüğe büyük azmet, İ. hamletli bir manzara halini almıştır.

Eğer huzurunda Atatürk'ün ruhunu şadetmek istiyorsak, bu ulvî vecd ve heyecan dalgasını kuru ve geçici bir bir tuğyan halinde tarsf etmemeliyiz, aramızdaki ihtilâfları, ihtirasları, benlik iddialarını tasfiyye ağıratmak, yeni bir Milli Mücadeleye hiçbir ehemmiyetsiz.

Böyle bir Milli Mücadeleye yeniden mi? Bunda anlaşmak çok kolaydır. Müşterek maraduma demokrasi ve hürriyet olduğuna göre bunun mesdekcin mesdeci değil, ümmet; hususat değil, ahrak gelecekti lâzımdır. Türk enerjileri birbirini yok etmek için harda uğramamalı, birbirini tamamlamalıdır. Münakaşaların Türk vekarını, saadetine, kıymetlerine zahmetsiz emrine mahcetle yapmak, şahsiyet, kıtıfıtıri, temsiniyeri bir tarafa bırakmak icap eder. Siyasî mücadelede, hasbelmek bir surette uyuşamazsa, Hamse kaldırılıp tedbir etmeliyiz, müstakilleri hakem yapmalıyız; kaideleri efendice zeyiz gösterecek biyadan kurmalıyız, din istismarcılığına hallıka müdafaat hesabıyla temsil etmemekte, rey avcılığı için umumî menfaat sıfak şahsî, ümmet ve bilgiç mesdaatlı. Tüm Türkler, Türk ümmetinde ikiz ana partisi arasında bilfiiyle vazmalıdır.

Bugünkü çiğliş kimseye bir yer kazandırmaz. Rey avcılığı için milliyet mesdaatlarden, prensiplerden takım takım tâvizler verem siyasî partiler, milletin güvenini kaybedeceler, küçük hesaplarla kazanacaklarını zannettikleri reylerden çok fazlasa, müzakil bülleler arasından ellerinden kaçar. Kendi mehdeet mesdeetlerine, milletin saygısına gösterecek yerde, karşı tarafı kötülemek, tezvir ve entrika yapmak yoluyle bütün kapmağa çalışanlara onlarla ülzeal inlihar bekler.

Millet huzura, saadete, asgarî medeniyet seviyesine kavuşturmak, sürekle yapmak sorunda olduğumuz işler bodutsuzdur. Zamanlarımız ve enerjilerimiz mahdutlar. Mâmâsız ve çirkin sen hen kavgaları içinde kıymetli zamanları hâraf etmek, millî enerjileri birbirlerini ifna için kullanmak günahtır.

Bir ayağı Türk müneverî kıtalı aralarında bilfiak edip Atatürk'ün huzurunda samimî bir temasâda vâzmazacak olurlarsa, memleketin ihanet etmiş olurlar.

Millî mücadele için ne kadar sakarî gayret sarfedersek edelim, Türk müneverleri politika meafasi ve nifâsın sürüna hubbiyiyle boğuşmağa devam edeyiyse, kavumu zirhlarımız defiiyle, çaldıklarda ecnebi entrikaları, cehalet ve taassup, bâl ihtiraslar hazimsizin sahnimanın inkılâplarını bulur. Çok felâket çekmiş bir milletiz. Ağır hedefleriin karşılığı olarak öğrendiğimiz dersler vardır, ilerlerik ayarcı cereyanlara ve kötü niyetli şaha ve mimerlere karşı kuvvetli bir millî birlik cephesi kurmak lâzımdır. Bu dersleri ne kaynda gelir.

Bunu yapmak için hemen bugün Atatürk'ün huzurunda and içmemiz lâzımdır. Her iki partiden iyi niyetli vatanseverlerin, memleketi tek gaye, partiyi onun bir vasıtası sayan fırsat ve ilerlik ashâblarının ancâ içmekte birleşmesi mukkada varmağa kâfidir. O zaman ilâhiyat yolunda olanlar da; fesahik yâlemeğe mâmâlı ilâm ve mektî bulamazlar. Atatürk'ün ölümünün on beşinci yıldönümünde, yeni bir Milli Mücadele hareketi ruhunu yaşamış, büyük rehberimizin ruhunu şâdetmiş olursa.

Ankara bugünkü törene hazırlanıyor

Aziz nâş dün yeni bir tabuta konuldu

Halk akın akın Ankara'ya geliyor

İstanbul'da Yapılacak Merasim

Hususî Muhabirimizden

Ankara, 9 — Atatürk'ün aziz nâşının nâşkî hazırlıklarına bugün de devam edilmiştir.

Bugün Etnoğrafya Müzesinde Atamızın tabutu, ve onun üzerindeki kurşun tabut açılmıştır ve Aziz Atatürk'ün kefeye sarılı nâşının tüp benzinsizdiği görülmüştür.

Aziz Atamızın nâşı hemen ahmarak yeni yapılmış olan ve yıldıza tabuta konmuşlar.

Yazan Arıt Kabir'e bu tabut, ile gönderilecektir.

Aziz Atatürk'ün nâşı hakkındaki tebliğ

Ankara, 9 (A.A.) — Aziz Atatürk'ün nâşı hakkında, Bugün şu tebliğ neşredilmiştir:

1 — Bugün 8.11.1953 pazartesi günü saat 10 da, Aziz Atatürk 4.11.1953 çarşamba gücü Kıbrıstırka Müzesindeki katafalk üzerine konmuş bulunan gaf ağacından yapılı tabuta, Tıp Fakültesi Histoloji Profesörü ve Paralaj Profesör Doktor Kâmile Gerki Motiv ve asistanlar tarafı ne ile huzurumuzda açılmış ve bu tabutun içinde kurşundan ve gürünmüştür.

2 — Kurşundan yapılmış olan ikinci tabut ve kutuşu ödendi

(Devamı Sa: 5 Sü: 1 de)

Halk akın akın Ankara'ya geliyor

Hususî Muhabirimizden

Ankara, 9 — Atatürk'ün aziz nâşının nâşkî hazırlıklarına bugün de devam edilmiştir.

Bugün Etnoğrafya Müzesinde Atamızın tabutu, ve onun üzerindeki kurşun tabut açılmıştır ve Aziz Atatürk'ün kefeye sarılı nâşının tüp benzinsizdiği görülmüştür.

Aziz Atamızın nâşı hemen ahmarak yeni yapılmış olan ve yıldıza tabuta konmuşlar.

Yazan Arıt Kabir'e bu tabut, ile gönderilecektir.

Aziz Atatürk'ün nâşı hakkındaki tebliğ

Ankara, 9 (A.A.) — Aziz Atatürk'ün nâşı hakkında, Bugün şu tebliğ neşredilmiştir:

1 — Bugün 8.11.1953 pazartesi günü saat 10 da, Aziz Atatürk 4.11.1953 çarşamba gücü Kıbrıstırka Müzesindeki katafalk üzerine konmuş bulunan gaf ağacından yapılı tabuta, Tıp Fakültesi Histoloji Profesörü ve Paralaj Profesör Doktor Kâmile Gerki Motiv ve asistanlar tarafı ne ile huzurumuzda açılmış ve bu tabutun içinde kurşundan ve gürünmüştür.

2 — Kurşundan yapılmış olan ikinci tabut ve kutuşu ödendi

(Devamı Sa: 5 Sü: 1 de)

Büyük Atatürkün ilâhî hayata göçmesi yıldıdıpanın 15 inci yıldönümü dolayısiyle cehâmizine de anma törenleri yapılacaktır. Ankara Radyosu, Atatürk'ün aziz nâşının muvakkat kabirden alınarak Anıt - Kabire nakline ait töreni tefertuatiyle verecektir. Bütün evkûfarda Ankaradaki merasim radyolardan takip edilecektir. Radyosu bulunmayan okullarda günün mânasiyle mütenasip bir şekilde toplantılar yapılacaktır.

Saat 8.30 geçe limandaki dâkdâlar çalınıdı- zaman matad ve reflerde çekili bulunan bayraklar yarıya indirilecektir. Bu sırada her vilâyetin yaygı duyguğu da ödecektir. İstanbul Üniversitesi, Erg. Fakültesinde yapılacak anma duyguğuğu ile Atatürk'ün hayatından, yapılan büyük işlerden bahedilecek.

(Devamı Sa: 5 Sü: 6 da)

Gl. Mc. Arthur Türk milletine mesaj gönderdi

Mesajda general « Eğer o sağ olsaydı milletler arası hercümerç hali esaslı şekilde değişirdi»

Hususî Muhabirimizden

Ankara, 9 — Birleşik Amerikanın Uzakdoğu kuvvetleri eski başkomutanı General Douglas Mc. Arthur, Cumhuriyetimizin kuruluşu ana Atatürk'ün ölüm yıldönümü münasebetiyle Türk milletine hitaben şöyledi mek üzere, hazır - yazır ve izzim genel müdürlüğü vasıtasıyla bir mesaj göndermişlerdir. Mesajda şöyle denilmektedir:

«Bugün 10 Kasım, eski dostum Kemal Atatürk'ün ölüm yıldönümüdür. O zamandakiyi on beş ene geçmiş olmasına rağmen onun ufuklara kendini hâlâ dağıtmamıyorum. Eğer sağ olsaydı milletlerarası sahnenin bugünkü hercümerç halî esaslı bir şekilde değişik olacaktı.

Atatürk, Türkiyede ölüme memleketin bugünkü inkilâpsız modern Ata'ya olarak sar-

(Devamı Sa: 5 Sü: 5 de)

General Douglas Mac Arthur

Ata'mızın aziz nâşı nın konulacağı İdâl

Milli Tesanüt Birliği bir beyanname yayınladı

Birlik, bütün siyasî ve gayri siyasî teşekkülleri Atatürk'ün inkılâpçılık dâvası etrafında birleşmeğe davet ediyor

(Yazısı 5 inci sayfada)

Safa Kılıçlıoğlu'nun yeniden ifadesi alındı

Şaban Yıldız, «Yeni Sabah»ın yalanını dün bir mektupla meydana çıkardı

Yeni Sabah gazetesi sahibi Safa Kılıçlıoğlu ile Yeni İşleri Müdürü Regel Mahmut hakkında savcılık tahkikat başlamıştır. Safa Kılıçlıoğlu ile Regel Mahmut, Başbakana çekilen telgraf vesilesiyle, ümmetsiz tellâq ve beyanatını mucip olacak şekilde ve kasdî maksadla hareket etmekten sanıktırlar. Dün savcılığa celbedilen sanıklardan ifadeleri alınmıştır. Safa Kılıçlıoğlunun adliyede tesadüf ettiği Ilım Yayınevi Cemiyetinden Nazlı Celâleddin ile samimî olarak görüştüğü de görülmüştür. Nâsif Celebi, Ilım Yayınevi Cemiyeti hakkında yapılan tahkikat vesilesiyle adliyede bulunmuştur.

Savcının beyanatı

Cumhuriyet Başsavcı Vekili Hüseyin Dinç bu hususta dün şunları söylemiştir:

«Bildiğinin gibi Yeni Sabah

(Devamı Sa: 5 Sü: 1 de)

B. M. M. de Encümen Seçimleri

Hususî Muhabirimizden

Ankara 9 — Büyük Millet Meclisi bugün reis vekili Fikri Apaydın'ın başkanlığında toplanarak encümen seçimlerini yapmıştır.

Komisyon namzetleri daha evvel Demokrat Parti Meclis grupu idare heyeti tarafından tesbit edildiği ve komisyonlarda Halk Partililerin adedi azaltıldığı ve yerleri değiştirildiği için Halk Partililer bu seçimlere iştirâk etmemişlerdir. Halk

Musaddık İntihar edeceğini Söyledi

Associated Press

Tahran, 9 — Sabık Başbakan Musaddık bugün mahkemesinde ikinci celesinde, intihar etmek tehdîdinde bulunmuş, avukatını kovmuş ve bundan sonraki celselerî boykot edebileceğini ilân etmiştir.

Mahkemeye pijamapla gelen politikacı mahkeme heyetine demiştir ki: «İstemezsiniz beni. İdama mahkûm edin. Temiz ef mizeyeğim, ef ve şerefi hatırlı etmiyeceğim. Ölümeye kadar bu pahanede kalacağım. Beni idâm edecekseniz İdâlâc edecelim.»

(Devamı Sa: 3 Sü: 3 de)

Suudi Arabistan Kralı İbni Suud Dün öldü

(Yazısı 5 inci sayfada)

BUGÜN
VATAN
İGRİYE İGRİ - DOGRUYA DOĞRU
AZİZ ATATÜRK'ÜN XV. ÖLÜM YILDONÜMÜ HATIRASI OLARAK
12 SAYFALIK BÜYÜK BİR
ÖZEL İLÂVE
TAKDİM EDİYOR !

Müvezziinizden isteyiniz

SALI
10
KASIM 1963
İdare: Yerebatan Çıkalçeşme No. 25/1 İSTANBUL
Telefon: 26001

Son Posta

Sene 24 — No. 8637 ✡ 2733 SABAHLARI ÇIKAR SİYASİ GAZETE Sayısı her yerde 10 kuruş

ZENGİN HEDİYELİ MUSABAKA KUPONU
No. 25

Atatürk için...

YAZAN: Selim Ragıp EMEÇ

Fanilerin içinde gömülüp kalan ebediyet yolculuğuna çıkmış olanlardan en büyük ve samimi teşrifcisinin Victor Hugo'ya yapılmış olduğunu hatırlıyorum.

Hugo bir fikir ve kalem adamıydı.

İnkılâp ve İhtilâllerin ödülü sıhhetsiz içinde ömrü geçen bu dehasıkar adamın arkasında bıraktığı ölmez eserlerin tesiridir ki, Fransız İhtilâlinin coşkun dalgalarını itidal umumunun sıvılıkem sahillerin de taşıtmemesi bildi.

İnsanları ona gösterişlikleri büyük tazimin başka surun, ben bunda görürüm.

Atatürk bir askeri ve bir fikir adamı idi.

Onun zuhuruna ve şahsiyetinin ağırlığına ortaya koyduğu ana kadar Garba arkasını çevirerek yaşamış olan bu bölgenin Milletlerarası manzume içindeki en mamana ait varlığı mutlu bir hürriyetten ilmeyeti.

Onun fradesi ve bir meşhu il ilim ederek hasta bir bünyeden sağlam bir varlık meydana çıkarmak gibi yaratıcılığı ortaya çıkı büyük kıtanın engelleri olarak ortadurma imkân verdi ve böylece, maddi ve mânevi bir harabiden, bu günün ünde Türkiyesi doğdu.

Başarıları esnası ona karşıdan gelenlere ermediği ana -

(Devamı Sayfa 7, Sü. 7 de)

Mc. Arthur'un mesajı

Sağ olsaydı dünya hercümerce uğramazdı

Ankara 9 (A.A.) — Birleşik Amerikanın Uzak Doğu kuvvetleri eski Başkomutanı General Douglas Mc Arthur, Cumhuriyetimizin kurucusu aziz Atatürk'ün ölüm yıldönümü münasebetiyle Türk milletine hitaben neşrettiğinde göre, Basın - Yayın ve turizm Genel Müdürlüğü vasıtasiyle bir mesaj göndermiştir. Mesajda şöyle denilmektedir:

«Bugün 10 Kasım, eski dostum Kemal Atatürk'ün ölüm yıldönümüdür. O zamandanberi on beş sene geçmiş olmasına rağmen onun ufuline kendimi hırslı alıştırmıyorum.

(Devamı Sayfa 7, Sü. 7 de)

Tesanüt Birliğinin neşrettiği beyanname

Atatürkün on beşinci yıldönümü münasebetiyle Milli Tesanüt Birliği de bir beyanname yayınlamıştır. Birlik, bünyesinde dahil bulunan 37 muhtelif teşekkül adına Atatürke ve inkılâplarına bağlılıklarını belirttik tan sonra şöyle demektedir:

«Milli Tesanüt Birliği, yurdumuzun üzerinde yükselen demokrasi güneşinin parlaklığını ve temiflin ötesine doğduğunuz hürriyet havasının devamını te

(Devamı Sayfa 7, Sü. 7 de)

Büyük Atanın aziz nâ'şı bugün merasimle ebedî istirahatgâhına tevdi ediliyor

Saat 9,05 de Atanın tabutu katafalktan alınarak top arabasına konulacak ve 12 General refakat edecek, merasim müddetince her 5 dakikada bir top atılacak

Cumhurreisi, Meclis Reisi, Başvekil, eski Cumhurreisi, kordiplomatik, Vekiller, mebuslar, cenaze alayında bulunacak, kara ve deniz birlikleri ve hava filoları alaya iştirak edecekler

Ankara 9 (A.A.) — Aziz Atatürkün ölümünün 10 Kasım günü muvakkat kabrden alınarak Anıt - Kabirdeki ebedî istirahatgâhına tevdi için yapılan hazırlıklar tamamlanmıştır.

10 Kasım günü kortejin geçeceği yollar saat yedide, İlibaren vesaite kapatılmış olacak tır. Merasime katılacak birlik ve teşekküller saat 8 de, müzik ve askeri erkân saat 8.30 da, Büyük Millet Meclisi üyeleri saat 8.45 te, Vekiller Heyeti ve Kordiplomatik saat 9 da kendileri için ayrılan yerleri almış olacaklardır.

Saat 9.05 te sayın Cumhurreisi refakatlerinde Atatürk'ün hanımı Bayan Makbule Atadan, Büyük Millet Meclisi Reisi Kocaoğlu, Başvekil Adnan Menderes, Eski Cumhurreisi, Vekiller Heyeti, Erkânı Harbiyeyi temsiliye Reisi, Ankara Valisi, Ankara Belediye Reisi olduğu halde muvakkat kabrde bulunacaklardır.

Saat 9.05 te verilecek Tüfeksiyle yapılacak İftitah devrasına müteakip katafalaksız tabut, taşıyan 12 er tarafından alınarak arpalıkkal kabir önünde bulunan top arabasına yerleştirecektir.

Bu esnada şehrin üç merkezinde bulunan toplar beşer, de

(Devamı Sayfa 7, Sü. 1 de)

Atatürkün büyük ölümü- Mişkat Cemal, Mümkün mü Atam? - Erzincanlı Ekrem, Kantariyle Atatürke ait dizem, şiir ve yazı ve resimler 3 inci sayfamızda, bugünkü merasim ve Atatürkle ilâkalı diğer haberleriş devamı 5 inci ve 7 nci sayfalarımızdadır.

Bir heyet huzurunda Atatürkün tabutu açılıp na'şı çıkarılırken (Yazısı 7. de)

Bugünkü merasim için dün İstanbuldan Ankaraya giden son üniversite kafileşi

Bugün bütün eğlence yerleri kapalı kalacak

9.05 te bayraklar yarıya inerek saygı duruşu yapılacak, nakil vasıtaları duracak ve radyolar merasimi yayınlayacak

Büyük Atatürkün ölümünün 15 inci yıldönümü dolayısiyle bugün şehrimizde de muhtelif anma törenleri yapılacaktır.

Saat 9.05 te İzmandaki bütün gemiler düdüklerini öttürecek ve bu esnada bayraklar yarıya indirilerek, umumi saygı duruşu ifa edilecektir.

YAPILACAK TÖRENLER

İlk olarak Üniversitenin Fen Fakültesinde bir anma töreni yapılacaktır. Törende muhtelif profesörler Atatürkün hayatı ve eserlerine ait konuşmalar yapacaklardır.

M.T.T.B. nin Atlas sinemasın-

(Devamı Sayfa 7, Sü. 2 de)

Atanın tabutu 15 sene sonra açıldı

Na'şın hiç bozulmamış olduğu, kirpikleriyle bıyıklarının bile başak sarısı rengini muhafaza ettiği görildü

Ankarada meydanlar doldu, yollar tıkandı

Güzergâhtaki binaların pencere ve damları adam başına 50 - 200 lira arasında kiralandı

Ankara, 9 (Hususi muhabirimiden) — Cumhuriyetimizin kurucusu Atatürkün aziz hâtıralarına sabah yapılacak merasim törenile ebedî istirahatgâhına tevdi olunacaktır.

Bu münasebetle Ankara sa-

(Devamı Sayfa 7, Sü. 5 de)

Günün iç ve dış haber ve resimleri 3 üncü sayfamızdadır

Yıl 4 — Sayı 1427 — 15 Krş. SİYASİ İKTİSADİ MÜSTAKİL 10 Kasım 1953 — Salı

YENİ İSTANBUL'un bu sayısı, Büyük Kurtarıcı Atatürk'e ithaf edilmiştir.

YENİ İSTANBUL

"Benim naçiz vücudüm elbet bir gün toprak olacaktır. Fakat, Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır."
K. ATATÜRK

Tesis eden : Habib Edib - TÖREHAN

BÜYÜK ATATÜRK BUGÜN ANKARA'DA VATAN TOPRAKLARINA TEVDİ EDİLİYOR

İnkılâbımızın yılmaz bekçisi olan Türk Milleti, Ata'sını bugünkü tarihî ebediyet yolculuğuna vakarla teşyi edecek

General McArthur: „Atatürk sağ olsaydı, dünyanın bugünkü karışık durumu herhalde değişirdi" dedi

Ankaradaki tören bu sabah saat 9.05 te başlıyacak ve Cumhur Başkanı bir nutuk söyliyecek

Atatürk'ün Tabutu Arkasında

Habib Edib - TÖREHAN

Amerikanın eski Uzak-Doğu Kuvvetleri Başkumutanı Türkiyeye hitaben mühim bir mesaj yayınladı

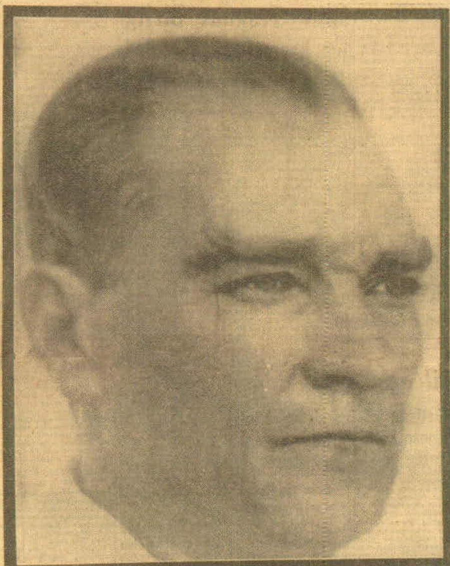

Türk Milletinin kurtarıcısı ve İnkılâplarımızın kurucusu Büyük Kahraman Atatürk

İÇİNDEKİLER:

- 2 ncide: Atatürk'ün mefkûresi dail ... Prof. Afet İnan.
- Atatürk'e sözler: Prof. Dr. Sadi Irmak.
- 6 ncıda: Büyük Atatürk'ün ... Kemal. — Türk ... ve Atatürk: ...

Kahraman ve mirası

Yazan: M. NERMİ

YENİ İSTANBUL TÖRENİ RENKLİ FİLME ALDIRIYOR

"YENİ İSTANBUL" Türk milletine hizmet olmak üzere Büyük Atatürk'ün aziz naaşının Anıt-Kabire nakli münasebetiyle bugün Ankarada yapılacak olan muhteşem töreni, İtalyanın en büyük film şirketlerinden biri olan İNCOM şirketi vasıtasıyle renkli filme aldıracaktır. Banyosu ve montajı İtalyada yapılarak olan bu film tamamlanınca Türkiyenin ve Dünyanın başlıca şehirlerindeki sinemalarda gösterilecektir.

ATATÜRK'ÜN TABUTU DÜN AÇILDI VE NÂŞIN BOZULMADIĞI GÖRÜLDÜ

Ankara, 9 (A.A.) — Aziz Atatürkün nâşı hakkında, bugün şu tebliğ neşredilmiştir:

1 - Bugün 9.11.1953 Pazartesi günü saat 10 da aziz Atatürkün 4.11.1953 Çarşamba günü Etnografya Müzesindeki katafalk üzerine alınmış bulunan gül ağacından mâmul tabutu, Tıp Fakültesi Histoloji Profesörü ve Patolog Profesör Dr. Kâmile Şevki Mutlu ve asistanları yardımı ile huzurumuzda açtırılmış ve bu tabutun içinde kurşundan mâmul başka bir tabut bulunduğu görülmüştür.

2 -- Kurşundan mâmul olan ikinci tabut ve bunun içindeki kanaviçe örtü, yine huzurumuzda açtırılmış ve içinde aziz Atatürkün ketene sarılı tahnit edilmiş nâşı hiç bozulmamış bir şekilde görüldükten sonra, bu kurşun tabuttan çıkarılarak ebedi istirahatgâhına tevdi edilmek üzere yeniden yaptırılmış olan ceviz ağacından mâmul tabuta alınmıştır.

3 — Bu zabıt 9.11.1953 Pazartesi günü saat 11 de tanzim ve imza edilmiştir.

(Zabıt, Meclis eski ve yeni Başkanlariyle Başbakan, Nuri Yamut, Kemal Gedeleç, K. Aygün ve Benderlioğlu tarafından imzalanmıştır. Bu mevzuda tafsilâtlı haberimiz üçüncüdedir.)

Benim naçiz vücudüm bir gün elbet toprak olacaktır. Fakat Türkiye Cumhuriyeti ilelebed payidar olacaktır.
K. ATATÜRK

Cumhuriyet

KURUCUSU: YUNUS NADİ

29 uncu yıl sayı: 10.517

Salı 10 Kasım 1953

Millete efendilik yoktur, hadimlik vardır. Bu millete hizmet eden onun efendisi olur.
K. ATATÜRK

Atayı Bugün "Anıt-Kabir,, e Götürüyoruz

Ataya Selâm!

NADİR NADİ

Burda birdir insanlık — Burda kalbler bir atar   Burda Mustafa Kemal — Burda Atatürk yatar

Ankarada bugün yapacağımız büyük millî tören

40.000 vatandaş başkende akın etti, caddelerde dün akşamdan yerlerini alan bir kısım halk, geceyi kaldırımlar üstünde geçirdi

Atatürkün 15 inci ölüm yıldönümü ve İstanbul

Millî Tesanüd ve Millî Türk Talebe Birliklerinin neşrettikleri beyannameler, yapılacak toplantılarla törenlerin programı

SON DAKİKA:

Kurşun tabut açıldı

Aziz Atanın çehresi, vefatı anındaki hali aynen muhafaza ediyordu

YARIN
40
RESİM İLE
Atatürkün ebedî makberine nakledilişi
Cumhuriyet uçakla getireceği resimlerle bu tarihî hâdiseyi en geniş ve en mükemmel şekilde nakledecektir.

SALI 10 KASIM 1953

ULUS

ADIMIZ ANDIMIZDIR

Atatürkcülük
Dr. SAFFET ENGIN

AZIZ ATA'MIZ BUGÜN ANIT - KABIR'E NAKLEDILIYOR

Eşsiz Kahraman Atatürk Vatan Sana minnettardır

Büyük Atatürk
Hüseyin Cahit YALÇIN

EBEDİ ISTİRAHATGÂHINA

Büyük Atamızı bugün son defa uğurluyoruz

Dün Atatürk'ün tabutu açıldı, Büyük İnsanın 15 sene evvel hayata gözlerini yumduğu andaki halinden hiçbir şey kaybetmemiş olduğu görüldü ve bir zabıt tutuldu

Atatürk'e sevgi gösterisi

Bugün yapılacak nakil programı

Tören, Etnoğrafya Müzesi önünde saat 9.05 de başlıyacak

İnönü'nün talebe teşekküllerine mesajı

Atatürk en kıymetli eserlerini Türk istikbalinin evlâdına emanet etmiştir. Otuz senelik tecrübe ve türlü imtihanlar isbat etmiştir ki Atatürk'ün en isabetli kararlarından biri budur

Bugünkü diğer törenler

Atatürk'ün insanlık değeri

Yazan: NİHAT ERİM

Tören sonuna kadar kapalı kalacak yollar

Atatürk ilâvemiz

Gazete ile birlikte okuyucularımıza ayrıca Atatürk'ün bir de fotoğrafını sunuyoruz

TÜRKİYE TÜRKLERİNDİR

Salı 10 KASIM 1953 Sene 6 - No. 1997

Hürriyet

GÜNLÜK MUSTAKİL SİYASİ GAZETE

Müdürü : SEDAT SIMAVI

KREM BOTE

Büyük ATA'yı bugün toprağa veriyoruz

Ankara'da muhteşem bir merasim yapılıyor

Tören saat tam 9 u 5 geçe başlayacak ve her 5 dakikada bir top atışları yapılacak

Büyük Ata'nın Anıtkabire nakli münasebetile yapılacak törene İstanbul Üniversitesi gençleri vasıtasile vasıtasile dün Ankara'ya hareket etmişlerdir. Resimde, İstanbul Üniversitesi talebelerini Ankara'ya hareketlerinden evvel göstermektedir. (Foto: Hürriyet A.B.)

Ankara, 9 (Tel-Hürriyet) — Atatürk'ün ölüş yeri olan sabah erkenden merasimle Anıt - Kabre nakledilecektir. Merasim saat dokuza beş geçe başlayacak ve bu anket bilanço beş beş dakikada bir yakılacak mahallî asker-ölüler top atışları yapılacaktır. Kıtaı Umumiye Müşavirlerinin katılacakları olacak bir tüp arabasına konacak. Top arabası yazıda 8 general yürütecektir. Arkayı Cumhuriyet Şefi Celâl Bayar ve Malûbeb Ata'dan, eski Cumhuriyet Şefi İsmet İnönü, Mecliz Reis Kemâlnin, Başvekil Adnan Menderes, Vekiller, Mebuslar, Kardinaller, Vilâyetler, Diplomat Parlâlar ve Gazeteciler temsilcileri takip edecektirler. Ordu komutanları, askerî ve sivil geçitli mümessilleri ve diğer temsil heyetleri ve tepkilâtlar merasimin Etnografya Müzesinden Anıt - Kabre kadar olacak kısmında yolu boyunca karşıda bulunda silâhlı durmaktadır. Ata'ya ölümünde bulunanlarda Ter yer vazife olan asker birlikleri bandoları mesem marşları çalacaklardır.

(Devamı Sa. 6. Sü. 1 de)

Yeni Kore Birliği

Mayısta hareket edecek

İzmir, 9 (Telefonla) — Gönüllülüm gibi, Kore'ye yeniden Birçok yer yönde 4000 kişilik bir daha gönderilecek. Bunu ala bak makamlarına başlayan çağrıyı bulmaktadır. Yurdun muhtelif tarafından, muhtelif eskeri Darülkare Genel Karargâhı gönderilmesi gibi. Kore mücadeleye ve savaş ve sahaya bu ay yüzü kapılmak üzere kendi birlikleri dolduda 4 aylık bir mahal ile çalışmaya tâbi tutulacaklar ve buna mütemiyip de birlik birlik Sefrbirasacak kampa ulaşacaktır.

Batı Trakya Türklerinin durumu

Bir siyaset komisyonu Genel Vali, Türk gazetelerinin haberleri için "uydurmadır" dedi

Gümülcine, 9 (Hususî) — Dün Genel Vali, Türk Elçisine Ahmet Tunca Dedeli Vekili, Elçiyen Ahmet Kemalpaşa ile görüşmüştür. Büyük vaşaatma rüzgar çıkmamasını, Türk gazetelerinin olan Türkiye, okuma yolun kesmesinin "Celâl Bayar Lisesi, ve diyerek ciyayı, Bozcaadaki Belediye Reis Cv. Türk

(Devamı Sa. 6. Sü. 4 de)

Büyük ATA hakkında

Mac Arthur'un Türk milletine mesajı

Ankara 9 (A.A.) — Birleşik A. Mc Arthur cumhuriyetimiz kurucusunun, Türk-Türk büyüklerinin ulu Atatürk'ün ölüm yıldönümü münasebetile, General Douglas Mac Arthur'un aşağıdaki mesajı göndermiştir.

BUGÜN

Mürettebatımda gaz verici alarm 4 yeniki bir kapak içinde 8 anlıklık parçası (Atatürk) Hürriyet kısmayı sıcaktaymıştı.

Yazıyı ve Türkiye Genel Müdürünün, tarafından bir mesaj gönderdiğini Moscita şöyle demiştir:

"Bugün 10 kasım, eski dostum Kemal Atatürk'ün ölüm yıldönümüdür. O memleketleri ve beş sıcak elinden kurtarmak ve yeniden yıldız gökyüzünü yaratan Bir ad mayıştı milletinin arzu ediyorlar bağlıdır kurulmuş bal ömrü (ile şöhlde bağlıdır olmuştu. Atatürk, Türkiyede daima mazi ile bağlıdır bağlıdıkça yaşayacak Ata'ya olacak anlarımlar. Fakat, o kısa ömrü zaman farklı adam ve yarak yüksek kadrel bedii de ben vazıyıdıyım tarafından bile tam ve yaşıtlı anlaşılmamaktadır. O uğrağan diğer insanlar gibi, bir kerecikte kitleğe karşı Sorman yaşamıştır. Gösteriyor mahiyetini tekrar edecek. Onun, dünyayı anlayan mücadelesin, ruhun bir anıtıdır, tüğlü yuvı tabii karşı olmakta devam edecektir.

Güney İtalya'ya kar yağıyor

Roma 9 (UP) — İtalyanın en güney ucundaki ingiliz ordu Kalabria'ya kar yağmaya başlamıştır. Geçen ay aylı mamlarda vaka bu kadar yüksek İçtimaatlarda arazi 40 kişinin Güney ve yağmur kişinin evin bulunan karşısında endişeye düşmüş bulunan bulyonlar bu mıntıkada ka arsa yüksek bir kişin bütün civarağlardan kaçırmaktadır.

Büyük Atatürk hakkında İnönü'nün yolladığı mesaj

İnönü, Ata için mesajında, "Atatürk eserlerini, Türk istikbalinin evlâdına emanet etmiştir,, dedi

İzmir İnönü İstanbul Üniversitesi Talebe Birliğinin Atatürk'ün 9 ölüm yıldönümü dolayısıyla yazı ve radyo kısıtlara gönderdiği mesajı şöyle:

"Türk İstiklâlinin, Türkiye Cumhuriyetinin ve endişelerinin temelini koyan bir kahraman, Atatürk'ün, en mühim hizmetlerinden biri, eserlerini bu gençlerin, Türk istiklâlinin evlâdına emanet etmiştir.

"Atatürk'ün kıymetli eserlerini Türk istiklâlinin evlâdına emanet ettiğiyle, 30 senedir tarihte ve türlü tecrübelerle ispat eserlerini bi Atatürk'ün, en mühim hizmetlerinden biri budur. Genç eserler gelecek mücadelelerde ve endişelerin yanında karşılaş güçlüklerini ve ihtiyaçlarını hallederler. İlâhetle ne tarihe İstiklâlinin temelinin ve yıldırımlar Türk ve tükenmiş evlâdı gençlerin tecrübesi, gerek vazıyıdır, gelecekte bu eğitim, ümit'yem, vatana karşı ümit ferzesi gerek yapacaktır.

Meclise 36 sual takriri verildi

Ankara 9 (ANKA) — Meclisin toplı duyurusuda Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bütünlemesi ovuşturmalarımın istemesi 36 adedi ve yıldı aşı ayrı, mazgaraf verilmiştir.

Cümlelerden 14 suaal, D. P. milletvekili Gen. 2 suaal M. P. milletvekili, 21 suaal ise C. H. P. milletvekilleri tarafından verilmiştir.

Suudi Arabistan Meliki İbnissuud dün sabah öldü

73 yaşında olan İbnissuud kalbinden rahatsız bulunuyordu; yerine büyük oğlu Emir Suud geçti

Mekke 9 (A.) — Suudi Arabistan Meliki Abdülazizi İbnissuud İslâmdı vefatı, saatte 10 da vefat etmiştir. 73 yaşında olan İbnissuud son zamanlarda, ağır bir kaza kalmıştı geçirmiş. Kısa ve Arap şeyhleri mühendisler doktorlar konsülüne müşavere etmiş ise de, tedavisinde otoriteyi yapılamamıştır. Onun yerine, yaşlılık Emir Saud Mevlâ, diğer oğlu ve Harıcıye Vekili Emir Faysal, da Velâyet ilan edilmiştir.

Abdülaziz İbn Saud 21 yaşında mücadelesi başlamış ve birbirdüşüş hesabını, mücadeleler bilerek geçirmiştir. Onbeş bulan gücü ayaktı. Kendisi 1924 yılında Mekke'yi ele, ertesi ve 1925 ç Cidde'deki büyük ümide Saudi Arabistan Kralı ilan edilmiştir. Saudi Arabistan 1932 yılında İngiltere ile bir anlaşma akdetmiş, Birlik Krallıkta Saudi Arabistan'ı tanıdı, sonra yazı zamanda bir dollar da ödeyi bir şekilde, mücadelesinde, Saudi Arabistan'ın ayrı petrol kaynakları mevcuttur. Bunlara İşletmesi Emir Abdullah "Aramco" şirketi ile Saudi Arabistan arasında imzalanmıştır. Bu kaza hepsi kazanılmıştır.

Dün vefat eden Suudi Arabistan Kralı İbnisuud

Eski Kral sebze satıyor

Londra, 9 (Hususî) — Gerçekten eskiyi ellerde bulunan Bulgaristan bir mamaşlar 20 milyon sterlinlik mülkü ve 1000 yatırım ve ev, ayrı Ethel ve kralın ile Hertfordshire da bir çiftlikte ve ziraatla ve hayatını sahne ve sanayi ve ticaretle kazanmaktadır.

Kaçırılan çocuk bulundu

Gelsenville (Telsizi) 9 (UP) — Hükümetimizi Wanda White tarafından mutlu ağlayan Kovanlıklar'dan kaçırılan Richard Suzanne adındaki bir kıyılı çocuk. Wanda White'in ailesiyle evinde saş sağlım tedavi ve gözü. Genç kadın, tevkif edilmiştir.

Hürriyet'in Dünkü Sayısı 141.500 Adet Dağıtmıştır.

Sıkı şutu tutan kaleci öldü

Londra, 9 (Hususî) — Kasım'da yıldız bir futbol karşılaşmasında 22 yaşında bir kaleci ölmüş. Kıdemli Wolsh çok yüksek bir şütü yakalamaktan ölmüştür.

MİLLÎ GÜNEŞ TAKIMI: İnönü, Fenerbahçe ve İnönü'nde karşılaşmalar yapacak milli takım takımının dün saat 17 de memleketi İstanbul'a hareket etmiştir. Resimde milli takımın kaptanı, kalbi başkanı Vedat Dinçer (solda, ayakta) ile bu sonda görünmektedir. (Dünkü sayımızda 4 ncü sahifemizdeki Foto: Hürriyet A.B.)

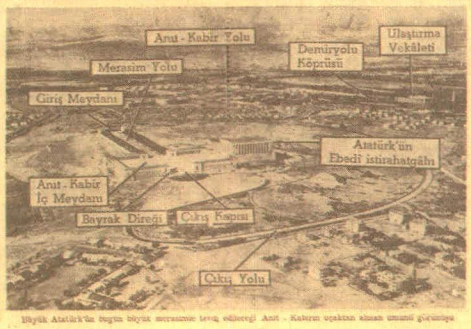

Büyük Atatürk'ün bugün büyük merasimle toraq edileceği Anıt - Kabrin açıktan alınan umumî görünüşü

Atatürk'ün atlas bayrakla örtülü tabutu askerlerin elleri üzerinde, Etnografya Müzesi'ni terk ediyor, 10.11.1953

Türk Ocağı'nın arka cephesinde, 10.11.1953

Cenaze alayı ilk Büyük Millet Meclisi önünden geçerken, 10.11.1953

İstasyon Caddesi'nde, 10.11.1953

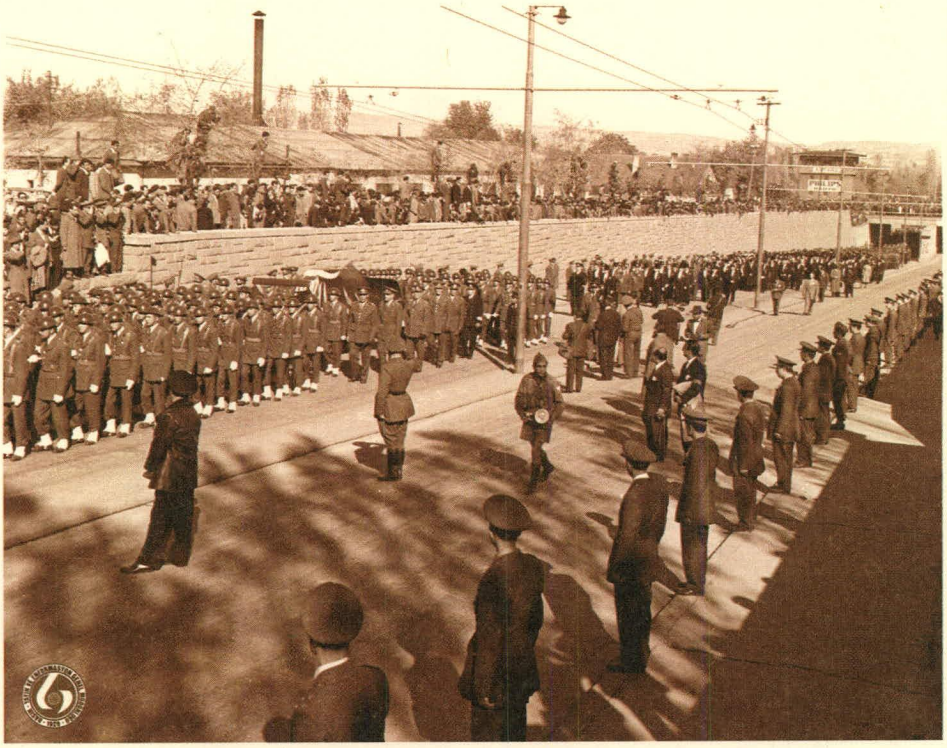

Tandoğan Meydanı'na doğru, 10.11.1953

Anıtkabir yolunda, 10.11.1953

Anıtkabir 'de , 10.11.1953

Atatürk'ün tabutu, askerlerin elleri üzerinde katafalka götürülüyor , 10.11.1953

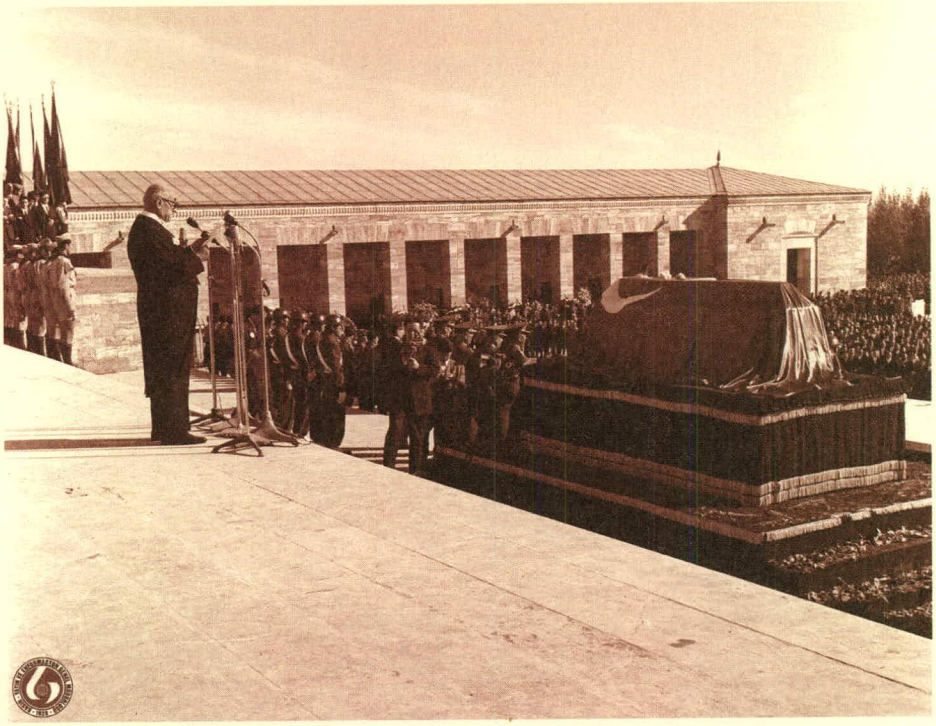

Katafalkın önünde Cumhurbaşkanı Celâl Bayar konuşmasını yapıyor, 10.11.1953

11 Kasım 1953 — Çarşamba

SİYASİ İKTİSADİ MÜSTAKİL

Yıl 4 — Sayı 1428 — 15 Krş.

ANKARA'DAN RESİMLER: 6. ve 8. Sayfada

YENİ İSTANBUL

ANKARA'DAN RESİMLER: 6. ve 8. Sayfada

Büyük Atatürk Vatan toprağında

Atatürk Ebedî Yurdunda

Habib Edib - TÖREHAN

DÜN huşû, ihtiram ve derin hüznümüzü yenemiyerek saklıyamadığımız gözyaşları içinde ebedî yurduna tevdi ettiğimiz Büyük Atatürk, dünyada az insana nasip olan ve bir fâninin görebileceği en büyük mertebeye, millete ebedî bir ruh bayrağı olmak mertebesine kavuştu.

Bu büyük adam mucizeler yarattı ve bu milleti çöker gibi göründüğü yerden alarak yükseltmeye muvaffak olduğu halde kibir ve gururunu hiç göstermemiş ve daima milletin takdirine ehemmiyet vermişti.

Dün yirmi üç milyonu aşan Türk Milleti tek kanla çarpan bir kalb gibi onun heyecanını yaşadı, Türk Milletinin bugünkü şerefli mevkiine gıpta ile bakan esir milletler radyolarımızdan aldıkları haberlerle şüphesiz ki ona karşı hasret ve heyecan duydular.

Aramızdan ayrılışının on beşinci senesini yaşadığımız Atatürk devrinin bu parçası muhakkak ki, Türk Milleti için bir çok yükseliş eserleri ile doludur.

Türk Milleti Atatürk'ün [illegible] yanarak İkinci Dünya Harbinden uzak kaldı.

Türk Milleti İkinci Dünya Harbinden sonra Avrupa ve Amerikanın demokrasilerine daha çok yaklaşmak ve onlarla işbirliği yapmak imkânlarını buldu.

Türk Milleti yeni bir hayata girdi, memleketin istihsal kaynaklarını arttırdı ve memlekette umumî bir refahın belirtileri görülmeğe başladı.

Bütün bu feyiz ve ikbalin başlangıcı Atatürktür. O, Türklere verdiği öğütlerle milletin her şeye lâyık olduğunu tekrar etti. Yalnız tarihe göre değil, insan hayatına göre bile çok az bir zaman olan otuz senelik cumhuriyet devriminde akıllara hayret veren değişiklikler, ilerlemeler husule gelmiştir.

Biz içinde yaşadığımız bu hayatı belki bütün dallanışları ve genişliği ile göremiyor [illegible]

Ankara dün tarihî bir gün yaşadı

200 bine yakın bir vatandaş kütlesinin takip ettiği tören her türlü izahın fevkinde bir vakar ve ihtişam içinde geçti

Ankara, 10 (Hususî muhabirimizden telefonla) — Ankara bugün bir ana baba günü yaşadı. [illegible]

(Tören hakkında Ankara bürosundan aldığımız tafsilâtlı haberleşle resimlerinde 3, 4 ve 5 inci sahifelerimizdedir.)

Ankaradaki törenin en muhteşem sahnesi: Kahraman Mehmetçiğin taşıdığı muazzez nâş gençliğin çelik bakışları ve Bayrak gölgeleri önünde ebedî istirahatgâhına götürülüyor

Teşebbüsümüz başarı ile neticelendi:

Muhteşem tören dün renkli filme alındı

Havanın fevkalâde berrak ve güneşli oluşu, İtalyan Rejisörün işini kolaylaştırdı. Misafirler neticeden çok memnun oldular

Ankara, 10 (Hususî muhabirimizden) — Ankara semasının fevkalâde berrak ve güneşli olması, YENİ İSTANBUL adına muhteşem töreni renkli filme çekmekte olan İtalyan "IMCON" şirketi mütehassıslarının işini kolaylaştırmış ve bu sahnenin tarihimizin en mühim safhalarından birisini yine tarihimizde ilk defa olarak tabiî [illegible]

Kore Alay Sancağı

Kore Kahramanları dün Atatürk'ü andı

Anıt-Kabir'den alınan toprak, Pusan mezarlığında bayrak kaidesine kondu

GENÇLİĞİN BUGÜNKÜ GÖSTERİSİ

Üniversite gençliği, bu sabah Büyük Kurtarıcı Atatürk'ü anacak

Genç kız izcilerimiz gözyaşlarını saklayarak Büyük Atalarının Bayrağa sarılı tabutunu takip ediyorlar

Cumhurbaşkanının Anıt-Kabir'de dünkü nutku:

Bayar, Büyük Atatürk'ün tarihî şahsiyetini belirtti

"Şimdi seni kurtardığın vatanın her köşesinden gönderilen mukaddes toprakları veriyoruz. Bil ki, hakikî yerin daima inandığın ve bağlandığın Türk milletinin minnet dolu sinesidir."

Cumhurbaşkanı Celâl Bayar'ın Anıt-Kabirdeki törende söylediği mühim nutuk Atatürk'ün büyük insan vasıflarını belirtmek bakımından büyük bir ehemmiyet taşımaktadır. Bu nutkun başlıca kısımlarını aşağıda veriyoruz:

Asker Atatürk:

İnkılâpçı Atatürk:

Devlet adamı Atatürk:

Milliyetçi Atatürk:

İÇİNDEKİLER:

- 2 ncide: Resmî tılsımlar: Namık Sevki Aral.
- 4 üncüde: [illegible]
- 5 incide: [illegible]

Radyolarımızın büyük başarısı

"YENİ İSTANBUL" Altın ve Beşibiryerde dağıtıyor.

Cumhurbaşkanı sayın Celâl Bayar nutkunu söylerken

Anıt-Kabir'i dün 70 bin vatandaş ziyaret etti

Çarşamba 11 Kasım — 1953 Yılı 5 - Sayı: 1682

ABONE ÜCRETLERİ

Fiyatı 10 Kuruştur.

ZAFER

İdare : Rüzgârlı Sokak — Ankara

Demokrasinindir

Telefon (Santral) 10550 - 51-52-53

Karilerimize kolaylık

Z A F E R 'in İstanbul mümessilliği ABONE ve İLAN kaydına başlamıştır Bahçekapı Celâlbey Hanı No. 44 Telefon : 22105

Celâl Bayarın Milletimize dünkü hitabı

«Atatürk, sen bizdendin.. Hayat ve şahsiyetini milletinin hizmetine vakfettin.. Türk'ün gıpta ettiği, öğündüğü vasıflara malikti, bütün bu meziyetlerinle Türk'ün ta kendisi idin.. Şimdi seni kurtardığın vatan'ın her köşesinden gönderilen mukaddes topraklara veriyoruz.»

Büyük Türk Milleti,

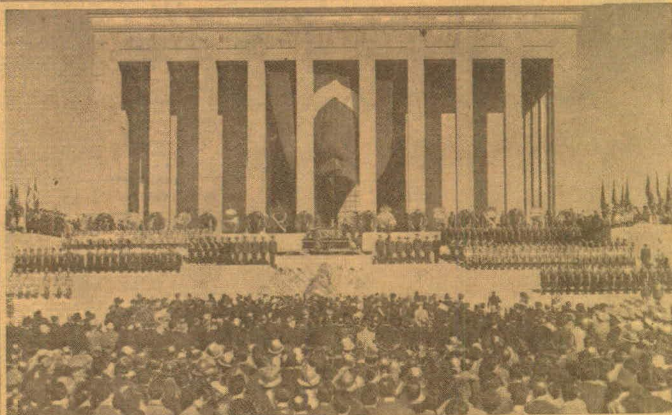

Türk vatanının kurtarıcısı, Cumhuriyetin banisi Atatürk'ün naşı, ebedi istirahatgâhı olan Anıt - Kabrin mermer sütunları altında bütün ihtişamı ile

Atatürk Vatan Toprağında

Aziz Ata görülmemiş bir merasim ve göz yaşlarile ebedî istirahat yerine tevdi edildi

Saat 9,05 de Etnoğrafya müzesinden hareket eden tabutu Reisicumhur Celâl Bayar, Meclis Reisi Koraltan, Başvekil Menderes Vekiller, protokola dahil zevat ve büyük bir halk kitlesi takip etti

Kundakçılık devam ediyor

Reisicumhur Celâl Bayar, Büyük Millet Meclisi Reisi Refik Koraltan, Başvekil Adnan Menderes ve yâverler dünkü Atatürk'ün ebedi medfeni olan Anıt - Kabir'de ihtiram vakfesinde

Atatürk'ün defnine ait zabıt

İngiliz Kraliçesinin Celâl Bayara telgrafı

Gençliğin sevgi gösterisi

T. M. T. F. Yıldırım Beyazıt meydanından başlayarak Anıt - Kabirde nihayet bulacak büyük bir yürüyüş tertipledi

İstanbul'daki anma törenleri

Üniversitelerde ihtifaller yapıldı

PAZAR
11
KASIM 1951
Yıl: 3 — No. 922

Başmuharrir:
Mümtaz Faik Fenik
Denizler Caddesi: 3
Telgraf: Zafer Gazetesi Ankara
Daşmuharrir ... 18662
Yazı İşleri Müdürü ... 15313
Müessese Müdürü ... 15416
Mürettebat ... 15619
Fiyatı Her Yerde 15 Kuruştur

ZAFER
DEMOKRASİNİNDİR

İzmir'i Konya'da meşhur eden
AKTAŞ HİLAL ECZANESİ'nin
GİZLİ ÇİÇEK
BAHAR ÇİÇEĞİ
ve diğer kolonyalarını
Ankara'da Şark Merkez Ecza Deposundan temin edebilirsiniz.
Toptan Aktaş Hilal Eczanesi
İZMİR

Büyük Ata'yı dün tazimle andık

Eşsiz kurtarıcının hayata gözlerini yumduğu saat olan 9,05 de Cumhurbaşkanı, Meclis başkanı Başbakan ve bakanlar Geçici Kabre giderek çelenk koydular, saygı duruşunda bulundular

Dün ilk mektebi, orta mektebi, lisesi ve üniversitesiyle bütün gençlik ayakta idi ve yukarıdaki resimde görüldüğü gibi sabahın ak punu kadar devam eden akınlar halinde Atalarına kabrini ziyarete başlıyorlardı

Yedi Ortadoğu memleketine tevdi edilen

Dört devlet tebliğinin muhtevası açıklandı

Amerika, Fransa, İngiltere ve Türkiye'nin verdikleri 11 maddelik muhtıranın tam metni ve komutanlığın tesisinde güdülen gayeler

Dışişleri Bakanlığından bildiriliyor:

Birbirlerinden Amerika, Fransa, İngiltere ve Türkiye, 13 Eylül 1951 tarihinde Mısır hükümetine, kendisinin de esas hakkarla ve huzura ka sefiyle katılabileceği bir Ortadoğu komutanlığı teşkilini istihdaf eden bir tasarıyı müşterekten tevdi eylemişlerdi.

Bundan sonra, yukarıda adı geçen üçlü devlet bu tasarı hakkında diğer Arap devletlerine ve İsrail'e mahtumat vererek, başkalarının katılmasının tabii olarak dahi dört devletin kuvvetlerinin Bilâ çıkarılması için çalışmaya karar verdikleri bu Ortadoğu

(Devamı Sa. 1 Sü. 1 de)

Göklerimizi koruyan gençler!

Mümtaz Faik FENİK

Cumhurbaşkanımız Sayın Celâl Bayar'ın, çarşamba günü Eskişehir Hava Harb Okulunu ziyaret ettiği sırada okulun hâtıra defterine yazmış olduğu değerli satırlar, hayatındığı verdiğimiz, büyük ehemmiyetin mahiyetini gayet veciz bir şekilde gösterme ktedir.

Eskişehir Hava Harb Okulunda tahkikatımı çok güzel bir gün geçirdiğ ve gördüklerimiden çüçümde itibar bileteiyle ve istikbal için büyük ümitlerle dolu olduğu halde ayrıldık.

Geçen yaz İngiltere'ye Türk Gazetecileri Heyetiyle beraber yaptığımız ziyaret esnasında bize Şimal Denizi kıyılarında bir hava-ik okulunu gezdirmişlerdi. Bu defa Eskişehirdeki mükâbelelerimle İngiltere'deki bu okulda edinmiş olduğum hâtıraları karşılaştırdım. Ve açıkça söyliyeyim ki, arada, genişlik müstesna, hiç bir esaslı fark bulamadım.

Bir okulun iyi bir müessese olması işte, muhtelif âmillere vardır. Bunların başında direyeli, bilgili ve vazifesine âşık öğretmenler gelir. İkinci kısmı, mesleği hakikaten en ince terfrtsana kadar öğrenmeğe azmetmiş öğrencilerdir. Eğer bu mânevi unsurlar, en iyi mâkeme ve cihazlarla kuvvetlendirilirse, muvaffak olmamak ve en iyi neticeleri elde etmemek için bir bir sebep yoktur.

Eskişehir Hava Harb Okulunda işte bütün bu unsurların birbirleriyle tam intibak halinde işlediğini tesbit etmek ve öğretmen, öğrenci, mâkeme ve cihazlar arasında mükemmel bir ihenk bulunduğunu memnuniyetle söylemek kabildir.

Hayvanlığın dünya mukadderatında ne sebbi olduğu

(Devamı Sa. 4 Sü. 3 de)

Eden

Köprülü'nün Paris'teki faaliyeti

Türk politikası takdir kazandı

Dışişleri Bakanı Köprülü'nün Zafirullah Han ile görüşmesi

Paris, 9 (Hususi muhabirimiz Metin Toker bildiriyor) — Dışişleri Bakanı Fuad Köprülü'nün, Pakistan Dışişleri Bakanı Zafirullah Han'ın, davetini kabul ederek, akşam yemeğini kendisiyle beraber yemesini.

Arap devletlerine, Ortadoğunun umumiyet meselesi hakkında, Batılılar tarafından yapılacak teklifleri, yürütülmesinden bir gün önce olan bu görüşme, siyasi çevrelerde büyük bir ilgi uyandırmıştır.

(Devamı Sa. 4 Sü. 5 de)

Veremle Savaş

Sağlık Bakanı'nın beyanatı

Sağlık Bakanı

(Yazısı 4 üncü sayfada)

D.P. Genel idare Kurulu dün toplandı

Demokrat Parti Genel Merkezinden bildiriliyor:

Demokrat Parti Genel İdare Kurulu, dün Başkan Menderes'in başkanlığında saat 17 den 21 e kadar toplanmış ve parti işleriyle meşgul olmuştur.

Dünkü ihtifal merasimi

Cumhurbaşkanı, Koraltan ve Bakanlar Büyük Ata'nın mânevî huzurunda

Bayar Anıt Kabre gitti

Cumhurbaşkanı alâkalılardan inşaata dair izahat aldı

Ankara'da ve yurtta yapılan törenlerin tafsilâtı

Atatürk'ün ölümünün 13 üncü yıldönümü dolayısiyle dün, bütün yurtta onun ölüm hatıratı ikame anılmıştır.

Hususî gösterişi yumduğu 9,05 de bütün memlekette saygı duruşunda bulunulmuştur.

Her tarafta bayraklar yarıya indirilmiştir: Bu münasebetle saat 9,05 de Cumhurbaşkanı Celâl Bayar, beraberlerinde Büyük Millet Meclisi Başkanı Refik Koraltan, Başbakan Adnan Menderes, bakanlar, Genelkurmay Başkanı, milletvekilleri, Emniyet ve Yargıtay başkanları, Üniversite Rektörü, başkanlık müfettişi, askerî çe-

(Devamı Sa. 5 Sü. 2 de)

Atatürk ve Amerika

Newyork 10 (a.a.) (Usa) Birleşik Amerika'nın eski Türkiye Büyükelçisi

(Devamı Sa. 5 Sü. 4 de)

Paris muhabirimiz Metin Toker'den

Kıbrıs meselesi ortaya atılmıyor

Yunan Hükümeti bu hususta Birleşmiş Milletler nezdindeki hey'etine kati talimat verdi

Paris, 10 (Hususî muhabirimiz Metin Toker bildiriyor) — Yunan hükümeti bu sabah Paris'te bulunan Birleşmiş Milletler delegasyonuna bir tebliğ göndererek, Kıbrıs meselesinin hiç bir suretle ortaya atılmaması hususunda talimat vermiştir.

Bu talimatın ayrıca, bir mütâdetmiyet ile ilgiliyor, İngiltere arasında mevcut ikilik devam etmektedir. İçlerinde daha ayrıca şahsî politika ve propaganda noktasında ele alan bazı İngiliz, Kıbrıs meselesini ortaya atmakta ısrar etmektedirler. Bilindiği gibi, İngiltere, Ortaşarkın savunması meselesi hakkında görüşmeler devam, Kıbrıs'ın tehlikeye sokulmayacağı noktasını bir defa daha, kati olarak ifade etmiş bulunuyor.

(Devamı Sa. 3 Sü. 8 de)

Paris Muhabirimiz Metin Toker'den aldığımız resim: Dışişleri Bakanı Fuad Köprülü, Paris gezisinde Numan Menemencioğlu, Selim Sarper, Cevat Açıkalın ve Tevfik Rüştü Aras tarafından karşılanırken

Göçmenlere 22 bin köyde ev yapılıyor

R. Koraltan'ın başkanlığında toplanan birlik kararlar aldı

Ankara, 10 (a.a.) — Büyük Millî Meclisi Başkanı Tevfik Koraltan'ın evvelâ'ğinde toplanan Göçmen ve Mülteciler Yardım Birliği idare heyeti, yaz ayları sarfında yapılan faaliyeti gözden geçirmiş ve yeni İskân

(Devamı Sa. 5 Sü 3 de)

On Amerikalı soylav bugün geliyor

Heyet Cumhurbaşkanı tarafından da kabul edilecek

Amerikan Temsilciler Meclisi Çoğunluk mücekkep 10 kişilik bir heyet bugün saat 16 da özel bir uçakla şehrimize gelecek ve şehrimizde iki gün tetkiklerde bu-

(Devamı Sa. 4 Sü. 4 de)

AKINTIYA KÜREK

Her zaman sükûtu altın mı sanırlar?

Atatürk'ün 13 üncü ölüm yıldönümünde Uçu'ta iki imzaya ekok çıktık.

Hüseyin Cahit Yalçın bir Nihat Erim ikî...

Bu çöte kerameller, gece kuşları gibi siyadan mı kaçtılar derdinle?

Hayır nerede o siyadan korkan gece kuşları? Bir ölüm sükûtundan gelen nurlu karanlık bile gösterini kamaştırmaktadır.

Hey gidi, yağ ne kadar semiz dalgalar hey! Yalnız kısa değil uzun dalgalar!.— YEDEKÇİ

MÜTÜN, BERLİ-DÜĞİZ AMERİKAN
İnce «GOLD THIN»
PAL
Yeni tasarımı geniş
Nr. 1 Ağızlık paket
12 Kuş.
Türkiye Umum Vekili
SATAN & ESKENAZİ
Hamdullah Sokağı
Telefon: 21371

Cumhuriyet

KURUCUSU: YUNUS NADİ

29 uncu yıl sayı: 10.518

Telgraf ve mektub adresi: Cumhuriyet İstanbul — Posta Kutusu: İstanbul No. 248
Telefonlar: Umumî santral: İdarehane: 24296, Yazı İşleri: 24295, Matbaa: 24290

Çarşamba 11 Kasım 1953

ÇELİK LAMBALI ALMAN
TONFUNK
RADYOLARI
Lüksemburg fenomenleri karşısında elde edilişi kazanmak ülkesinin en iyilisi radyoları ile her daima yeni olmalıdır.

Büyük Atatürkün asian bayraklı Ataşlı tabutu, ebedî istirahatgâhına doğru yürürlerken (Foto: Cemal İşkan)

Atatürkü Dün Ebedî İstirahatgâhına Bıraktık

Vatan ölçüsünde bir Atatürk nümayişi Ankarada yapılan dünkü muazzam törenin en mânalı tarafı oldu

Sen Yattıkça!

— Atatürkün sol büyükşa evrim geliyor?

Diye sorulurdu, ki yakınmadan şöyle derdim:

— Türk milletine kaç bağlılığı bırakmamı istersiz!

Ha ele bağlılık bir yakınmasa, yet bunlı gibi gördüklüm.

— Biz de milletinden ümitsiz... Tabiu bir daşlı başka milletler de bize benziyor. Fakat bizde bu nasıl sonuçlar?

Diye düşünmüş bulunuyorlar.

Fakat yakınmalı olsa ilade ettiği gerçekl kavşayabilmek için yardım etse ben yıl önceden dönerek, o zamanki Türkiyeyi bir gösterme gösterek istiyorum.

1919 yılında 19 mayısda, Mustafa Kemal, vatan ölçüsü bağlılıkında milleti çıkmış bir şekle çıkmadığı uyuşturan sinsirlerinden kurtarmak amaciyle Samsunda karaya çıktı bastığı anasa Türk vatanının kurtarılacağına, Türk milletinin kurtulacağına, İşinin ve dağ-rula hasan kaç kişi vardı? Ve o zaman Atatürk, kalbinde bir gücüyü gibi parlayan bu sonsuz inanıdan başka hangi kuvvete dayanıyorlar? Ordumuz dağılmış, silâhlarımız elimizden alınmıştı. Yardımcı kuvvetlerimiz gâlib devletlerin hepsi altında idi. Tıpkılı sahnesi ikinci yıldönümlerinde İstanbul'da yürüyüşlerinde bir mukayesesi kurulsa kendisi ortaya bir vardır bilyorlar. Arabalarımız bitmiş durdurdu kaybolmuş yüzlerinde ata fetihler ve zafer bağlarkenı kaldırmak mahallin muamelesinde bir kırılı devrim

NADİ NADİ

— Arkası Sa. 2, Sü. 4 de —

Kızılcahamam Celâl Bayar, dün, Anıt-Kabrin önünde millî ve hitabesini okurken

Şehrimizde dün yapılan Atatürkü anma törenleri

Büyük Atatürkün ebediyete intiklinin 15 inci yıldönümü münasebetile dün şehrimiz, öğle bir matem günü yaşamıştır.

Bütün okullarda, Üniversitelerde, ona dönme sıkıntılarında C. H. P. ve D. P. ile, birçok merkezlerinde anma törenleri yapılmıştır. Sayfa 2 ve 5 ncı sayfalarda C. H. P. ve parlamentodaki bakanlıklar, Belediyeler ile daireler mühürlerle dinlediklerini

— Arkası Sa. 5, Sü. 4 de —

Ankara, 10 (Telefonla) — Büyük Atatürkün 15'ci bugün nâsıl gördüğünüz bir hatırlatılışı İçinde Anıt-kabirdeki ebedî istirahatgâhına tevdi edildi. Nakil merasimleri

— Arkası Sa. 5, Sü. 1 de —

Tarihi günün intıbaları

Ankara 10 (Telefonla) — Vatandaşlarımız bir Atatürk nümayişi bağlıkıyl muazzam, ürevin en mânalı tarafı olmuştur. Ölümünden

— Arkası Sa. 4, Sü. 4 de —

BUGÜN
12
SAHİFE
4 Sahife Resimle
Atatürkün ebedi makberine nakli
2, 3, 5, 6, 12 nci sahifelere bakınız

Bayarın dünkü hitabesi

«Atatürk, şimdi seni kurtardığın vatanın her köşesinden gelen topraklara gömüyoruz. Fakat hakiki yerin Türk milletinin minnet dolu sinesidir. Nur içinde yat»

Reis Cumhur Celâl Bayarın dün Anıt-kabirde okuduğu hitabe şudur:

Büyük Türk Milleti,

Atatürk, tam 15 yıl önce bugün, hayata gözlerini kapadı.

O gün, bütün Türk milleti gibi ben de, hayatımın ilmini elektronlar içinde okuyan, Çinli, Türk milleti büyük bir evlâdını, kaçıştıyor, tanıdığı bütün milleri ve kuvvetli bir yüzünü kaybetmişti.

Bizim, ey anda, memleketimiz yıkılmamıştı ama kaldığı bir varlık halinde yaşatılmıştı. Kemal Atatürkün «İlmi vücudünü» ebedî medfenine, «Anıtkabir» adını verdiğimiz kutsiyet tevdi etmek üzere

— Arkası Sa. 5, Sü. 4 de —

İngiltere Kraliçesinin Celâl Bayara çektiği telgraf

Atatürkün tabutu, ebedî istirahatgâhı önünde son tevkifatında

(Yazı 4 ncü sahifemizde)

Eski Bir 10 Kasım Yazısı

Büyük Yas'ın Yıldönümü

CUMHURİYETİN daha ilk yıllarında Atatürk'ün bir kalb krizi geçirdiğini haber almıştık. Canımız, dudaklarımızın ucuna geldi. Çünkü *"hepsi"* ve *"herşey"* yalnız O'na bağlı idi. Eski devir henüz bütün kadroları ile yaşıyor ve memleketin her köşesinde *"mırıldanıyordu"*. Sonradan hastalığın kalbden gelmediği meydana çıktı. Bununla beraber arkadaşlarından biri dayanamıyarak:

- Kendine bak. Çünkü yaşamağa mecbursun. Öldüğünün ertesi günü heykellerini kırarlar ve ne yaptınsa topunu birden yıkarlar, demişti.

Hüzünle başını eğip düşündüğünü hatırlıyorum. Bu kadar iğreti ve temelsiz bir eserin kahramanı olmak da sanki pek şerefli bir şey miydi.? Atatürk eğer millet kurtulmazsa, memleket kurtuluşunun geçici bir avunmadan ibaret kalacağını biliyordu. Osmanlı saltanatının çöküş çağında istilâları durduran kahramanlar çıkmıştı. Zaferler millî kaderin artık değiştiği sevincini vermişti. Bunların hepsi kısa sürdü. Büyük topluluk vicdan ve tefekkür köleliğinden, ortaçağ gelenek ve göreneklerinin, geri ve kör karakuvvetin tahakkümünden kurtulamıyordu.

Aradan yıllar geçti. Cumhuriyet 29 Ekim geçit törenlerindeki çocuklarla beraber büyüyordu. Bunlar ilk geçit törenlerinde seyirci sıralarındaki analarının kucaklarında idiler. Sonra ilkokul yavru kurtları, ortaokul izcileri, lise ve yüksek mektep delikanlıları arasında Atatürk'ü selâmlıyarak geçtiler. 19 Mayıs töreninde Türk şehirlerinin spor meydanlarını onbinlercesi kaplıyordu. İşte bu törenlerden birinin akşamı yine Atatürk'e:

- Siz yaşamalısınız, diyenlere, Atatürk:

- Mustafa Kemaller yirmi yaşındadırlar, cevabını vermişti.

Cumhuriyet günü henüz doğmamış olanlar bile artık otuz yaşlarını bitirmişlerdir. Mustafa Kemal 30 yaşında Rumeli'de ordunun en iyi kıtalarını yetiştiriyor, eski komutanların başedemedikleri tehlikeli isyanları bastıran hareketlerde askerî dehâsını gösteriyordu.

Ölüm yatağında iken cumhuriyetin onbeşinci yıldönümü şenlikleri başlamıştı. Boğaziçi vapurlarından birini tutan gençler Dolmabahçe sarayının önünde *"Dağ başını duman almış"* türküsünü çağırıyorlardı. Atatürk kesik nefesli sesi ile pencereye gitmek istediğini anlattı. Kollarına girerek götürdüler ve bir koltuğa oturttular. Genç neslin türkülerini ve marşlarını dinlerken:

- Bu bayramlar ve yarınlar sizindir, güle güle... diye mırıldanarak ölüm yatağına dönmüştü.

Cumhuriyetçiler, ki artık ne çocukturlar, hattâ ne gençtirler, orta yaşlı ve yaşlıcadırlar, onlar bu yas gününde Atatürk'ün kendilerine nasıl ümit bağlamış olduğunu hatırlamalıdırlar. Çünkü birkaç yıldanberi gerilemeler olmuştur, zâlim politikacılar menfaat uğruna ideal satıcılığı yapmışlardır, cumhuriyetçiler Atatürkcülük savaşının hâlâ bir ölüm-kalım savaşı karakterinde olduğunu unutmamalıdırlar.

Falih Rıfkı Atay
Dünya, Sayı: 1325,
10 Kasım 1955

Türkiye Barolar Birliği Kültür Merkezi
Barış Manço Caddesi, 1366. Sokak No: 3 06520 Balgat - ANKARA
Tel: (0.312) 292 59 00 (pbx) • Faks: (0.312) 286 55 65
web: www.barobirlik.org.tr • e-posta: yayin@barobilik.org.tr